

TANYA'S BEAUTY SALON
Threading/Waxing, Facial(Men & Women)
Anti-Aging Facial, Bleach
Hair Cut, Color and Style

HERBAL FACIAL
\$40
\$20 !!!

40-39 75 St. Jackson Heights, NY 11373
718-478-9009

137-40 Jamaica Avenue Jamaica, NY 11435
718-297-1019

85-03 Roosevelt Avenue Jackson Heights, NY 11373
718-205-7832

ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਗੱਡੀਆਂ, ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਟਰੱਕ, ਲਾਈਫ ਅਤੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਇੰਸ਼ੂਰੈਂਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਬੋਬੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚੰਗੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਅੱਜ ਹੀ ਕਾਲ ਕਰੋ

ਬੋਬੀ ਸਿੰਘ
(ਸੈਲ): 718-757-7809
(ਫੋਨ): 516-439-5420
(ਫੈਕਸ): 516-439-5418

ਪੰਜਾਬੀ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹਰ ਪਲ ਹਾਜ਼ਰ

ਗੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਇੰਸ਼ੂਰੈਂਸ ਸਬੰਧੀ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਕੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਬੱਚਤ ਕਰੋ।

ਚੰਨ ਪਾਰਦੇਸ਼ੀ
ਰੇਡੀਓ ਚੰਨ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ੀ

ਫੋਨ 832-225-5354 'ਤੇ ਕਾਲ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਵੈਬਸਾਈਟ www.channpardesi.com ਰਾਹੀਂ 24 ਘੰਟੇ 7 ਦਿਨ ਸੁਣੋ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਓ, ਫੋਨ: 815-557-4991
ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ, ਫੋਨ: 219-670-4579

Thirteenth Year in Publication ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਐਡੀਸ਼ਨ Price 50¢ Email: punjabtimes1@sbcglobal.net
ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰ www.punjabtimesusa.com

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 13, Issue 34, August 25, 2012 20451 N Plum Grove Rd. Palatine, IL 60074 Ph: 847-359-0746, Fax: 847-705-9388

ਬਹੁ-ਕਰੋੜੀ ਘੁਟਾਲਿਆਂ ਨੇ ਹਿਲਾਈ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਉੱਘੇ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰੀ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਇਮਾਨਦਾਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਲਈ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਤੇ ਮਹਿੰਗਾਈ ਵੱਡੀ ਵੰਗਾਰ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਜਨਤਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਵੱਲ ਝਾਕ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਬੇਵੱਸ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਸਾਂਝਾ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਗੱਠਜੋੜ (ਯੂ.ਪੀ.ਏ.) ਦੀ ਦੂਜੀ ਪਾਰੀ ਡਾ. ਸਿੰਘ ਲਈ ਕੋਢੀਆਂ ਦਾ ਤਾਜ ਸਾਬਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਨਾ ਤਾਂ ਮਹਿੰਗਾਈ ਨੂੰ ਨੱਥ ਪਾ ਸਕੇ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੋਈ ਸਖ਼ਤ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਸਕੇ ਹਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਅਗਲੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕਮਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਨਾ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਕਿਆਸ-ਆਰਾਈਆਂ ਵੀ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਹੁਣ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਹੋ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੇ

ਕੈਗ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅੱਗੇ ਬੇਵੱਸ ਹੋਏ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ

ਐਂਡ ਆਡੀਟਰ ਜਨਰਲ (ਕੈਗ) ਦੀਆਂ ਕੋਲੋ, ਬਿਜਲੀ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਬਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਤੋਂ ਜੱਗ-ਜਾਹਿਰ ਹੋਏ ਘੁਪਲਿਆਂ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹਿਲਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ

ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਮੰਗਿਆ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੈਗ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤੀ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕੋਲਾ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਜੈਸਵਾਲ ਨੇ ਤਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਕਾਰਨ ਨਿਲਾਮੀ ਨਹੀਂ

ਫ਼ਾਇਦਾ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੈਗ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਸਬੰਧਤ 25 ਕੰਪਨੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਐਸਾਰ ਪਾਵਰ, ਹਿੰਡਾਲਕੋ, ਟਾਟਾ ਸਟੀਲ, ਟਾਟਾ ਪਾਵਰ, ਜਿੰਦਲ ਸਟੀਲ ਤੇ ਪਾਵਰ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਫ਼ਾਇਦਾ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੀ ਸਾਲ 2006 ਵਿਚ ਦਿਤੀ ਰਾਏ ਮੰਨ ਲਈ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਇਸ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੋਲਾ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਸਾਲ 2004 ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕੋਲੇ ਦੇ ਬਲਾਕ ਨਿਲਾਮੀ ਰਾਹੀਂ ਅਲਾਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬਲਾਕ ਅਲਾਟ ਕਰਨ ਦੀ ਫ਼ਾਈਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਗੇੜੇ ਕੱਟਦੀ ਰਹੀ ਤੇ ਬਲਾਕ ਨਿਲਾਮ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਪੁਰਾਣੀ ਨੀਤੀ ਤਹਿਤ ਹੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਾਲ 2004 ਤੋਂ 2006 ਤਕ 142 ਬਲਾਕ, ਸਰਕਾਰੀ ਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੇ ਮਿਥੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਕੋਲਾ ਕੱਢਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਸਰਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੈਂਕ ਗਾਰੰਟੀ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਵੀ ਢਿੱਲ ਵਰਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ।

ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਸੁਸ਼ਮਾ ਸਵਰਾਜ, ਅਰੁਣ ਜੇਤਲੀ, ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਲੀਡਰ ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਯੇਚੂਰੀ ਸਮੇਤ ਕਈ ਹੋਰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕੋਲਾ ਘੁਟਾਲੇ ਸਬੰਧੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ੀ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਜਵਾਬ ਮੰਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਖ਼ਲਾਕੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਘੁਟਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ।

ਕੈਗ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਕ ਹੋਰ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ

(ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 6 'ਤੇ)

ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਦਾ ਤਖ਼ਤ ਡਾਵਾਂਡੋਲ

ਬੀਰਦਵਿੰਦਰ ਵੱਲੋਂ ਬੁਲਾਰੇ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਨਿਜ਼ਾਮ ਬਦਲਣ ਦਾ ਸੁਫਨਾ ਲੈ ਕੇ ਤੁਰੇ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਹੁਣ 'ਆਪਣਿਆਂ' ਦੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਬਹੁਤੀ ਚੰਗੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਨਾ ਦਿਖਾ ਸਕਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਰਟੀ 'ਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦੇ



ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ

ਆਲਮ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ 'ਚ ਸ. ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਫਿਲਹਾਲ ਨਾਕਾਮ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਜਥੇਬੰਦਕ ਢਾਂਚਾ ਵੀ ਕਾਇਮ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਢੰਗ ਤੋਂ ਖ਼ਫਾ ਹੋਏ ਚੋਣੀ ਦੇ ਕਈ ਆਗੂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਾਰਟੀ ਛੱਡ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਹੋਰ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਰਜਸ਼ੈਲੀ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਸਰਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ ਨੇ ਸ. ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਰਵੱਈਆ ਦਰੁਸਤ ਕਰਨ ਲਈ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੀ ਹੈ ਤੇ ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰੇ ਬੀਰਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹੇਆਮ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ

(ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 6 'ਤੇ)

ਰਿਲਾਇੰਸ ਨੂੰ 29 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਦਾ ਫਾਇਦਾ

ਕੈਗ ਨੇ ਆਪਣੀ ਤੀਜੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਨਿਲ ਅੰਬਾਨੀ ਦੀ ਰਿਲਾਇੰਸ ਪਾਵਰ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਸਾਸਨ ਪਾਵਰ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਨੂੰ ਕੋਲੇ ਦੇ ਬਲਾਕ ਅਲਾਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਾਧੂ ਕੋਲਾ ਹੋਰ ਪਲਾਂਟਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਕੇ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ 29033 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਲਾਭ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕੈਗ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ 4,000 ਮੈਗਾਵਾਟ ਦੇ ਸਾਸਨ ਅਲਟਰਾ ਮੈਗਾ ਪਾਵਰ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਲਈ ਕੋਲੇ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਖਾਣਾਂ ਦਾ ਕੋਲਾ ਵਰਤਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਾਧੂ ਕੋਲਾ ਇਸੇ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚਲੇ ਚਿਰੰਗੀ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਲਈ ਦੇਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਗਰੁੱਪ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਲਾਹਾ ਮਿਲੇਗਾ। ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਕੋਲਾ ਵਰਤਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਿਲਾਮੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਵਿਚੋਂ ਕੋਲਾ ਘੁਟਾਲਾ, ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ 2-ਜੀ ਸਪੈਕਟਰਮ ਘੁਟਾਲੇ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵੱਡਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੋਲਾ ਘੁਟਾਲੇ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 1.86 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਹੀ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਫ਼ਾਇਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਘੁਟਾਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਰਗੜੇ

ਸੀ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਕੋਲੇ ਬਾਰੇ ਕੈਗ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲੇ ਦੇ ਬਲਾਕ ਅਲਾਟ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਲਾਮੀ ਰਾਹੀਂ ਵੇਚਦੀ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 1.86 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਫ਼ਾਇਦਾ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਪਰ ਨਿਲਾਮੀ ਨਾ ਕਰ ਕੇ ਉਲਟਾ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਜਾਇਜ਼

ਇੰਡੀਆ ਕਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਤੇ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਸਰਵਿਸ

www.011india.com

\$25 3,000 Minutes
\$50 • \$100 Available

✓ ਵਧੀਆ, ਸਾਫ਼ ਆਵਾਜ਼ ✓ ਮਿੰਟ ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਤਿਆਂ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋਣਗੇ

ਸਾਨੂੰ ਗਾਹਕ ਭੇਜੋ ਤੇ ਫਰੀ ਮਿੰਟ ਲਵੋ!

ਇਕੋ ਡੀਲ ਤੇ ਦੋ ਨੰਬਰ ਕੱਠੇ ਚੱਲ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਇਕੋ ਰੇਟ

Limited Time Offer. Restrictions & Fees Apply.

800-914-1013 • 408-726-6103

ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਵੱਲੋਂ 'ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ' ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਜਥੇਬੰਦੀ 'ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ' ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਖਿਲਾਫ ਪਾਏ ਗਏ ਕੇਸ

ਬਾਰੇ ਹੀ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਦਸੂਹਾ ਉਪ-ਚੋਣ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ-ਭਾਜਪਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਜੇਤੂ ਰਹਿਣ 'ਤੇ ਸਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਸੂਹਾ ਸੀਟ

ਉਦੋਂ ਉਹ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਵੀ ਆਉਣਗੇ। ਰਿਚਮੰਡ ਰਿਲ ਦੇ ਰਾਇਲ ਇੰਡੀਆ ਪੈਲੇਸ ਵਿਚ ਸ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਸੂਹਾ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਹੋਈ ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਨਿਊ ਯਾਰਕ,



ਦੀ ਸਖਤ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜਥੇਬੰਦੀ ਆਪਣਾ ਅਸਲ ਮੰਤਵ ਛੱਡ ਕੇ ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਪੈ ਗਈ ਹੈ। ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਪ੍ਰਣ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਮੁੱਖ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਦਲ ਦੀ ਇਥੇ ਹੋਈ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਸੂਹਾ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਕਿਸੇ ਮੁਢਾਦ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਪਰ ਹਰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਾਦਲ ਸਿੱਖਾਂ ਉਤੇ ਹੋਏ ਇਨ੍ਹੇ ਵੱਡੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ-ਦਰਦ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਦੁਖੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਪੂਰੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਬਦਨਾਮੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ।

ਸ. ਦਸੂਹਾ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵਾਨਸਿਨ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਹਮਲੇ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਲੂੰਧਰੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਮਰੀਕੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਮੀਡੀਆ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਗਟੀ ਗਈ ਹਮਦਰਦੀ ਉਤੇ ਤਸੱਲੀ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਸੀ ਝਗੜੇ ਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਸਮੁੱਚੀ ਕੌਮ

ਉਤੇ 35 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸੀ। ਪਿਛਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਇਸ ਸੀਟ ਤੇ ਜਿੱਤੀ। ਸ. ਦਸੂਹਾ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਜਦੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਆਉਣਗੇ

ਨਿਊ ਜਰਸੀ ਅਤੇ ਈਸਟ ਕੋਸਟ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਕਈ ਮੁੱਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਨਸਿਨ ਦੇ ਸਿੱਖ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਮਿੰਟ ਦਾ ਮੋਨ ਧਾਰ ਕੇ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਮੀਟਿੰਗ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਪਾਰਟੀ ਇਕਾਈ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਖੱਟੜਾ ਨੇ ਵੀ 'ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ' ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰੀ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਸ. ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਤੂਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਮੁੱਖ ਸਿਆਸਤ 'ਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਇਥੇ ਦੇ ਲੋਕ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਹੋਰ ਵਾਕਫੀਅਤ ਵਧਾਉਣ। ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਸਿਟੀ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਚੋਣ ਜ਼ਰੂਰ ਲੜਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਸਿੱਖ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਹਨ, ਉਹ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਆਪਣੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਪਾਇਆ ਕਰਨ। ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਲ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸ. ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਪਿਹੋਵਾ ਨੇ ਚਲਾਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਵੰਬਰ ਵਿਚ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਦੌਰੇ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ।

ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਨੌਰ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ, ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ। ਨਿਊ

ਜਰਸੀ ਤੋਂ ਆਏ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗੋਲਡੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ 'ਜੀ ਆਇਆ' ਕਿਹਾ ਗਿਆ।

ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗੋਲਡੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ' ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦਾ ਕੱਦ ਇੰਨਾ ਵੱਡਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਅੰਤ ਵਿਚ ਰਾਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੁਭਾਨਪੁਰ ਨੇ ਆਏ ਹੋਏ ਸੱਜਣਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਸੂਹਾ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ।

ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁਰੱਬੀਆ, ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਭਟਨੂਰ, ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪਠਾਨਕੋਟ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੂਧਲ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨਡਾਲਾ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜੁਗਰਾਜ ਸਿੰਘ, ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਿਹੋਵਾ, ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਸੋਹਲ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਰਾਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦਸੂਹਾ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਆਲਮਪੁਰ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮਤਪੁਰ, ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮਤਪੁਰ, ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਨਿਊ ਜਰਸੀ ਤੋਂ ਭਰਪੂਰ ਸਿੰਘ, ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੌਧਰੀ, ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਤੇ ਚੰਨੀ ਸਿੰਘ ਵੀ ਪਹੁੰਚੇ।

ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਸੰਮਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ: ਮਾਨ ਦਲ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਘਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨੱਥ ਪਾਉਣ ਲਈ ਲੰਮੀ ਲੜਾਈ ਲੜੀ ਹੈ ਜੋ ਅਜੇ ਵੀ ਨਿਰੰਤਰ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਸੀ, ਕੇ ਪੀ ਐਸ ਗਿੱਲ, ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ਇਜ਼ਹਾਰ ਆਲਮ, ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਘੱਟਣਾ ਜਾਂ ਸੁਮੇਧ ਸੈਣੀ ਹੋਏ-ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਚੈਲੰਜ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਜਾਲਮ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕਟਹਿਰੇ

ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਅਮਰੀਕਾ ਇਕਾਈ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਘਾਣ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ 'ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ' ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਜੋ ਅਦਾਲਤੀ ਸੰਮਨ ਸ. ਬਾਦਲ ਵਿਰੁਧ ਜਾਰੀ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਜਾਇਜ਼ ਹਨ। ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਰੁਧ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਦੀ

ਅਮਰੀਕਾ ਇਕਾਈ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਸੂਹਾ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਗੁਮਰਾਹਕੁਨ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਮਜ਼ਾਕ ਆਖਿਆ ਹੈ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਖੱਟੜ, ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ, ਕੁਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਸਾਂਝੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਸ. ਦਸੂਹਾ ਵੱਲੋਂ 'ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ' ਵਿਰੁਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ. ਬਾਦਲ ਇਥੇ ਓਕ ਕਰੀਕ ਗੁਰੂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਹੋਏ ਵਹਿਸ਼ੀ ਕਤਲ ਕਾਂਡ ਦਾ ਅਫਸੋਸ ਕਰਨ ਨਹੀਂ ਆਏ ਸਨ,

ਉਹ ਤਾਂ ਇਕ ਅਮੀਰ ਸਿੱਖ ਦੀ ਬੇਟੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਇਕ ਕਬੱਡੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਓਕ ਕਰੀਕ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰ ਗਈ ਅਤੇ ਉਹ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਘਰ ਅਫਸੋਸ ਜਾਹਰ ਕਰਨ ਗਏ। ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਕੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਏ? ਜਿਥੇ ਕਿ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਦੌਰ ਵੀ ਚੱਲੇ।

One stop shop for all your taxi needs

**The Friendly Group Ltd.
Chelsea Taxi Brokers
OSG Corp.
Big Apple Brokerage Inc.**

All types of insurance

- *Medallion Loans
- *Medallion Transfers
- *Accident Claims
- *Taxi Stand Facility Available

Ph: 212-947-9833, 212-695-0601

We are here at your service to sell and buy or lease new & old medallions.
We are in business to help our Punjabi community since last 30 years.

**Please
Contact:**

Roman Sapino, Dan Bratshpis, Arun Agarwal, Jeff Simon
For Insurance: Shama Sharma, 212-947-9833, ext. 202
For Accident Claims: Roohi Preet Kaur, 212-391-1373



ਤੀਹ ਸਾਲ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ

**ਟੈਕਸੀ ਮਡਾਲੀਅਨ
ਖਰੀਦਣ, ਵੇਚਣ ਜਾਂ
ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਲੈਣ ਜਾਂ
ਦੇਣ ਲਈ ਸਾਡਾ
ਸੂਝਵਾਨ ਤੇ ਸੁਹਿਰਦ
ਸਟਾਫ਼ ਤੁਹਾਨੂੰ
ਵਾਜਬ ਕੀਮਤਾਂ
ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਹਰ
ਯਤਨ ਕਰੇਗਾ।**

Matrimonials

ਵਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਅਮਰੀਕੀ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਓਹਾਇਓ ਵਸਨੀਕ, ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਪਾਸ ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਲੜਕੀ ਉਮਰ 25 ਸਾਲ, 5'-3" ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਵਸਦੇ ਯੋਗ ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਵਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਫੋਟੋ ਤੇ ਵੇਰਵੇ ਸਹਿਤ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: partapbajwa@hotmail.com

US citizen/green card holder match sought for US citizen Jatt Sikh divorcee girl, no issues, 34 years, 5'-8". California residents only. Please contact: Email: hkbrar1951@yahoo.com

ਕੰਨਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Wanted suitable professional match for US citizen Jatt Sikh boy, 39, 5'-7" MD, good practice, innocent divorcee, issueless. Respectable family. Email bio-data & recent photo @ ssq77429@gmail.com

ਇੰਡੀਆ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸੋਹਣੇ-ਸੁਨੱਖੇ ਦੇ ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਸਕੇ ਭਰਾਵਾਂ ਉਮਰ 29 ਸਾਲ, ਕੱਦ 6'-1" ਤੇ ਉਮਰ 28 ਸਾਲ, ਕੱਦ 6 ਫੁੱਟ ਵਾਸਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਜਾਂ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ ਲੜਕੀਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਤਲਾਕਸੂਦਾ ਵੀ ਵਿਚਾਰਨਯੋਗ। ਲੜਕੀਆਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਸੈਟਲ ਹੈ। ਵਿਆਹ ਜਲਦ ਤੇ ਵਿਆਹ ਦਾ ਖਰਚਾ ਲੜਕਾ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ। ਲੜਕੀਆਂ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਅਕਤੂਬਰ ਮਹੀਨੇ ਇੰਡੀਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੇਪਰ ਮੈਰਿਜ ਅਤੇ ਵੱਟੇ ਦੇ ਸਾਕ ਵਾਲੇ ਸੰਪਰਕ ਨਾ ਕਰਨ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਫੋਨ, 510-861-5851, ਈ-ਮੇਲ: gentlemandhillon@yahoo.com or gentlemandhillon@gmail.com

US/Canada citizen/green card holder girl wanted for Ph. D (agriculture) student, Saini Sikh boy, 28, 5'-9". Cast no bar. Contact, Ph: 575-520-4725 or e-mail: sssaini8@gmail.com

ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਦਾ ਕਬੱਡੀ ਮੇਲਾ 2 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦਾ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਮੇਲਾ 2 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਅਫਵਾਹਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਅਨਸਰ ਵਲੋਂ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਫੈਲਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਲੱਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੀ ਰਫ਼ਾਲ ਖੰਗੂੜਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ 2 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਇਥੋਂ ਦੇ ਬਸੀ ਵੁਡਜ਼ ਫਾਰੈਸਟ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਕਬੱਡੀ ਦੀਆਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਭਿੜਨਗੀਆਂ। ਵਾਲੀਬਾਲ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵੀ ਹੋਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਸਟੇਟਾਂ ਤੋਂ ਫੋਨ ਆਏ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਮੇਲਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ?

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਦੌਰਾਨ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਬਲਜੀਤ ਮਾਲਵਾ ਗੀਤ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਗੇ। ਮੇਲੇ ਲਈ ਕੋਈ ਟਿਕਟ ਜਾਂ ਪਾਰਕਿੰਗ ਫੀਸ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਸਾਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਾਹ-ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦਾ ਮੁਫਤ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਵੇਗਾ। ਸ਼੍ਰੀ ਖੰਗੂੜਾ ਨੇ ਸਮੂਹ ਖੇਡ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਮੇਲੇ ਦੀ ਰੋਣਕ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਵਿਚ ਮਹਾਨ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ 25 ਨੂੰ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ (ਬਿਊਰੋ): ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਚਿੱਚਮੰਡ ਹਿੱਲ ਵਲੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਥਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਸਬੰਧੀ ਦੂਸਰਾ ਮਹਾਨ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ 25 ਅਗਸਤ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਸਜਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਇਕ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੁਪਹਿਰ 12 ਵਜੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਤੋਂ ਅਰੰਭ ਹੋ ਕੇ 118 ਸਟਰੀਟ ਤੋਂ 101 ਐਵਨਿਊ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਾਬਾ ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਲੁਬਾਣਾ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਲਿਬਰਟੀ

ਐਵਨਿਊ 'ਤੇ 127ਵੀਂ ਸਟਰੀਟ ਤੋਂ ਦੀ ਹੋ ਕੇ 95 ਐਵਨਿਊ ਤੋਂ 127 ਸਟਰੀਟ 'ਤੇ ਸਮੇਕੀ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ 3 ਵਜੇ ਪਹੁੰਚੇਗਾ। ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮੇਕੀ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ 3 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 5 ਵਜੇ ਤੱਕ ਮਿਲਵਾਕੀ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਓਕ ਕਰੀਕ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦੇਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮਾਗਮ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਿਟੀ ਅਤੇ ਸਟੇਟ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੇ ਲੋਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਪਹੁੰਚਣਗੇ। ਇਸ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਸੇਖਵਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੀ ਈ ਟੀ ਪੰਜਾਬੀ ਟੀ ਵੀ ਚੈਨਲ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਪਰਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਰਾਹੀਂ ਪਰਦਰਸ਼ਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਹਿੰਸਾ ਲੈਣ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਨਿਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਈ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਾਲੇ, ਭਾਈ ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਂਤ, ਗੁਰਲਿਪਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜ ਤੇ ਭਾਈ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਗੀਲਾ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਨਗੇ। ਗਿਆਨੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜਲੰਧਰ ਵਾਲੇ ਕਥਾਵਾਚਕ ਕਥਾ ਵਿਆਖਿਆ ਅਤੇ ਭਾਈ ਰਸ਼ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪਮਾਲ ਦਾ ਢਾਡੀ ਜਥਾ ਢਾਡੀ ਵਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰੇਗਾ। ਪਹਿਲੀ ਸਤੰਬਰ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 5 ਵਜੇ ਤੋਂ ਰਾਤ 10 ਵਜੇ ਤੱਕ ਆਤਮ-ਰਸ ਕੀਰਤਨ ਦਰਬਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ 'ਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਕੀਰਤਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਤੇ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਬਾਬਾ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਹੁਕਮ ਅਦੂਲੀ ਕਾਰਣ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਇਥੋਂ ਦੀ ਇਕ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬਾਬਾ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਅਦੂਲੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਮਕੈਨਰੀ ਕਾਉਂਟੀ 22ਵੀਂ ਸਰਕਟ ਕੋਰਟ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਚਲ ਰਹੇ ਇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ 10 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਅਦੂਲੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਦਿਤੇ ਸਨ। ਉਸ ਦਿਨ ਬਾਬਾ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਿਲਵਾਕੀ ਵਿਚ ਹੋਏ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਦੇ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦੇ ਸਸਕਾਰ ਲਈ ਗਏ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਕੀਲ ਵੀ ਉਸ ਦਿਨ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ

ਦੇ ਇਵਜ਼ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਹਿਤ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਲਰਕ ਪਾਸ 350,000 ਡਾਲਰ ਜਮਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਾਪਸ ਮੋੜਨ ਲਈ ਆਖਿਆ ਹੈ।

ਜੱਜ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਅਗਲੀ ਤਾਰੀਖ 5 ਅਕਤੂਬਰ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ 1.30 ਵਜੇ ਦੀ ਰਖੀ ਹੈ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬਾ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਕ ਪੁਰਾਣੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਪਰਿਵਾਰ ਪਰ ਹੁਣ ਵਿਰੁਧ ਹੋ ਚੁਕੇ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਇਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਵਲੋਂ ਬਾਬਾ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁਧ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕੇਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਕੇਸ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉਪਰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਅਦੂਲੀ ਕਰਕੇ ਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਨਾਂ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ।

ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਾਲ ਫੋਨ 'ਤੇ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਬਾਬਾ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਜੇ ਵੀ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਰੱਬ ਦੇ ਭਾਣੇ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੇਲ੍ਹ ਅੰਦਰ ਉਹ ਆਪਣਾ ਸਮਾਂ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਅਤੇ ਕਸਰਤ ਵਿਚ ਲਗਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਉਪਰਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਏਗੀ।



ਬਾਬਾ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ

Apartments For Rent

2 & 1 Bedroom Apartments, Wappingers Falls, NY

RT 9 Brookside Garden Apts

Excellent location, Near Shopping, Transportation, IBM
Everything included Except electricity

Call for an appointment

Ph:845-632-1656 or 845-632-1518

Quick Stop 40, Oklahoma

Help Wanted

ਟਰੱਕ ਸਟਾਪ ਲਈ ਲੋੜ ਹੈ

ਕੁਕ, ਕੈਸ਼ੀਅਰ, ਮਕੈਨਿਕ ਅਤੇ ਮੈਨੇਜਰ

ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਿਚ ਫੁਲਕੇ ਪਕਾਉਣ ਲਈ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁਕ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਖਾਣ-ਪੀਣ ਅਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਮੁਫਤ, ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ

ਕਾਲ ਕਰੋ: 832-512-7172

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕ ਕਾਨਫਰੰਸ 25 ਤੋਂ

ਫਰੀਮਾਂਟ (ਬਿਊਰੋ): ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ (ਵਿਪਸਾਅ) ਵਲੋਂ ਆਪਣੀ 11ਵੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕ ਕਾਨਫਰੰਸ ਆਉਂਦੀ 25 ਅਤੇ 26 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਇਥੇ ਸਟਾਰਟਅਪ ਫਾਰਮਜ਼ ਇਕ (45680) ਨਾਰਥਪੋਰਟ ਲੁਪ ਈਸਟ) ਵਿਚ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਾਨਫਰੰਸ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਸਵੇਰੇ 10:30 ਵਜੇ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਸ਼ਾਮ 5 ਵਜੇ ਤੱਕ ਚੱਲੇਗੀ।

ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਸਵਾਗਤੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਲਾਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਪਰੰਤ ਸਾਹਿਤਕ ਗੋਸ਼ਟੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਵੱਖ ਵੱਖ ਵਿਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਪਰਚੇ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਬਹਿਸ ਮੁਬਾਹਿਸਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਕ ਕਹਾਣੀ ਦਰਬਾਰ ਵੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਿਮਾਨ ਡਾ. ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ, ਡਾ. ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਡਾ. ਗੁਰਭਜਨ ਗਿੱਲ, ਪਰਮਿੰਦਰਜੀਤ, ਡਾ. ਤੇਜਵੰਤ ਗਿੱਲ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ, ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਧੂ, ਜਿੰਦਰ, ਸੁਰਜੀਤ ਕਲਾਸੀ, ਡਾ. ਗੁਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਧੂ, ਸਾਧੂ ਬਿਨਿੰਗ ਅਤੇ ਰਾਜਿੰਦਰਜੀਤ ਹੋਣਗੇ।

ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ 26 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਮੀਡੀਏ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਹੋਵੇਗੀ, ਕਿਤਾਬ ਰਿਲੀਜ਼ ਸਮਾਗਮ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਕ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹਨਗੇ।

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੰਬੋਜ ਫੋਨ 209-417-7960, ਕੁਲਵਿੰਦਰ 510-367-2090 ਜਾਂ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੀਰਤ ਫੋਨ 510-847-1698 ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

To Advertise with Punjab Times
Call: 847-359-0746

Sana Travel & Tour LLC

157 Oak Land Ave., Jersey City, NJ 07306

*ਵਾਜਬ ਭਾਅ 'ਤੇ ਹਵਾਈ ਟਿਕਟਾਂ *ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਸੇਵਾ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, ਮੁੰਬਈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਸ਼ਹਿਰ ਲਈ



Call: Syed M.J. Ahsan, Ph: 201-889-0192

e-mail: ahsanstt@gmail.com

We are with you till your final destination.

OKKJI Transfer LLC.

Specialized in Trucking

15238 Radiance Dr., Noblesville, IN, 46060

Wanted Drivers and Owner Operators

* Local and long distance
* Dry & Refer Loads

ਕਾਗਜ਼ ਦਿਓ ਤੇ ਪੈਸੇ ਲਓ



ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

Toll Free: 1-855-966-5554

Manny Sandhu: 317-603-1000, Sam Bhullar: 732-486-9045
Fax: 317-774-9665

ਕਰਾਂ ਦੇ ਬੋਝ ਨਾਲ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ 'ਤਿੜਕੇ'

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਬਣੀ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਨਾਲ ਦੋ-ਚਾਰ ਹੋਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿੱਤੀ ਸੰਕਟ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਲਈ ਜਨਤਾ 'ਤੇ ਪਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਕਰਾਂ ਦੇ ਬੋਝ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚਾਲੇ ਦੂਰੀਆਂ ਵਧਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਹਾਕਮ ਦਲ ਭਾਵੇਂ ਕਰਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਭਾਈਵਾਲ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਮੱਤਭੇਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਰਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਬੋਲੇਤਾ ਬੋਝ ਦੱਸ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸੀਨੀਅਰ ਸੂਬਾਈ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਟੈਕਸ, ਜਾਇਦਾਦ ਟੈਕਸ, ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਟੈਕਸ, ਆਟੋ-ਦਾਲ ਨੂੰ ਕਰਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ 'ਚ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਸਖ਼ਤ ਰੁਖ਼ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵੱਲੋਂ ਤਾਂ ਖੰਡ 'ਤੇ ਲਾਏ ਟੈਕਸ ਦਾ ਵੀ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਹੋਈਆਂ ਤਿੰਨ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੌਰਾਨ ਦੋਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ 'ਚ ਨਵੇਂ ਕਰ ਲਾਉਣ ਬਾਰੇ ਬੇਸ਼ੱਕ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਾਈਆਂ ਹਨ। ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲਾਈਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਹੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਰਾਸ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀਆਂ

ਭਾਈਵਾਲ ਦੀਆਂ 'ਸ਼ਰਤਾਂ' ਅੱਗੇ ਬੇਵੱਸ ਹੋਈ ਸਰਕਾਰ



ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਸੰਕਟ 'ਚੋਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਠੋਸ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਵਿੱਤ ਵਿਭਾਗ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਚਲੰਤ ਮਾਲੀ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਵਧੂ ਮਾਲੀਏ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਡੰਗ ਨਹੀਂ ਟਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਨਵੇਂ ਕਰ ਹਰ ਇਕ 'ਤੇ ਨਾ ਬੋਧੇ ਜਾਣ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ

'ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਟੈਕਸ ਆਮਦਨ ਕਰ ਅਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ 'ਤੇ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਭਾਈਵਾਲ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚ ਜਾਇਦਾਦ ਟੈਕਸ ਲਾਉਣ 'ਤੇ ਅਪਣਾਏ ਰੁਖ਼ ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰ ਕਸੂਤੀ ਹਾਲਤ 'ਚ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਹਿਮਤੀ ਤਾਂ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ 'ਤੇ ਟੈਕਸ ਨਾ ਲਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜਾਇਦਾਦ ਟੈਕਸ ਲਾਉਣ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ

ਗਿਆ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹੇਗਾ।

ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਮੁਤਾਬਕ ਹਰ ਸ਼ਹਿਰੀ ਬਾਸਿੰਦੇ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਟੈਕਸ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਜੇਕਰ ਇਹ ਟੈਕਸ ਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦੀ ਤਾਂ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਸ਼ਹਿਰੀ ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਮਿਸ਼ਨ ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ ਗਰਾਂਟ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਬਿਜਲੀ ਸਬਸਿਡੀ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਵੀ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਰੁਖ਼ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ ਤੇ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਮਦਨ ਮੋਹਨ ਮਿੱਤਲ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਇਸ ਦੋ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ ਤੋਂ ਬਿਜਲੀ ਸਬਸਿਡੀ ਦਾ ਭਾਰ ਘਟਾਉਣ ਤੇ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਸਬਸਿਡੀ ਦੇਣ ਦਾ ਰਾਹ ਕੱਢਣ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇਣੀ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਬਿਲ ਲੈ ਕੇ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ 'ਕੈਸ਼ ਸਬਸਿਡੀ' ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜੁਲਾਈ ਮਹੀਨੇ ਦੌਰਾਨ ਖੰਡ 'ਤੇ 5 ਫੀਸਦੀ ਟੈਕਸ ਤੇ 10 ਫੀਸਦੀ ਸਰਚਾਰਜ ਲਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਟੈਕਸ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਵੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਕੱਪੜੇ 'ਤੇ ਟੈਕਸ ਲਾਉਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਰ ਤੇ ਆਬਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਬਰੈਂਡਿਡ ਆਟਾ ਤੇ ਪੈਕ ਕੀਤੀਆਂ ਦਾਲਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਟੈਕਸ ਲਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ

ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਜੋ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਹਜ਼ਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨਵੇਂ ਕਰ ਲਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ 5 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਰੱਖੀ ਗਈ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਅਚਨਚੇਤ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾ ਬਣਨ ਕਾਰਨ ਹੀ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਮੁਲਤਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਕੈਬਨਿਟ ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਨਵੀਂ ਤਾਰੀਖ਼ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਆਖ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਨਵੇਂ ਕਰ ਲਾਉਣ ਬਾਰੇ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਗੈਰ-ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਸਮੇਤ ਹੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨਵੇਂ ਕਰ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਲਮਕਾਏ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਵਿੱਤ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬੇਹੱਦ ਕਸੂਤੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਬੁਢਾਪਾ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਤੱਕ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਵਿੱਤ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਚਾਰਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ 4500 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਲਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮਾਲੀਏ 'ਚ ਵਾਧਾ ਨਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਸਤੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਬਿਜਲੀ ਨਿਗਮ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਬਿਜਲੀ ਸਬਸਿਡੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਅਸੰਭਵ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸਾਬਕਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਵੱਲੋਂ ਪੰਚਾਇਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹਥਿਆਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਤੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂ ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਵੱਲੋਂ ਪੌਣੇ 200 ਏਕੜ ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਕਾਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਗਿਰਦਾਵਰੀ ਮੁੜ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਨਾਂ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਪੰਚਾਇਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀਆਂ ਗਿਰਦਾਵਰੀਆਂ ਕਿਸੇ ਆਮ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਨਾਂ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਮਾਜਰੀ ਸਬ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਨਾਇਬ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਰੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਣਕੂ ਨੂੰ ਦੇਸੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ 'ਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਸੈਣੀ ਮਾਜਰਾ ਨੇ ਗਿਰਦਾਵਰੀਆਂ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਐਸ.ਡੀ.ਐਮ. ਖਰਤ ਦੀ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਮਾਮਲਾ ਦਾਇਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਮਈ ਮਹੀਨੇ 'ਚ ਉਦੋਂ ਸੁਰਖੀਆਂ 'ਚ ਆਇਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸਾਬਕਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗੰਨਮੈਨਾਂ ਸਮੇਤ ਪਿੰਡ ਦੀ ਪੰਚਾਇਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉਪਰ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਮੀਡੀਆ 'ਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਪਤਤਾਲ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ।



ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਮੁਹਾਲੀ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ 'ਤੇ ਖਰਤ ਦੇ ਐਸ.ਡੀ.ਐਮ. ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਤਤਾਲ ਮੁਤਾਬਕ ਸੈਣੀ ਮਾਜਰਾ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ. ਗਿੱਲ ਵੱਲੋਂ ਖਰੀਦੀ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਸਲ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲਾਤ ਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਮਲਾਤ ਦੇ ਹਦਾਇਤਾਂ ਗਿਰਦਾਵਰੀਆਂ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਆਮ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਨਾਂ ਤਬਦੀਲ

ਕਰਨੀਆਂ ਹੋਣ ਤਾਂ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪੰਚਾਇਤ ਦਾ ਪੱਖ ਵੀ ਸੁਣਦਾ ਹੈ। ਪੰਚਾਇਤ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਨਾਇਬ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਪੱਖ ਸੁਣੇ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਗਿਰਦਾਵਰੀਆਂ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਕਾਰਨ ਹੀ ਨਾਇਬ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਐਸ.ਡੀ.ਐਮ. ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਮੁਹਾਲੀ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਪੰਚਾਇਤ ਸੈਣੀ ਮਾਜਰਾ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਗਿਰਦਾਵਰੀ ਮੁੜ ਤੋਂ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਨਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਸਾਬਕਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਨੇ ਮਾਲ ਮੰਤਰੀ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਤੱਕ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤੇ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਜ਼ਮੀਨ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੇ ਤੌਰਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮਾਲ ਮੰਤਰੀ ਦਲੀਲਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਮੁਤਾਬਕ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਸ. ਗਿੱਲ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਜ਼ਮੀਨ ਮਸ਼ਤਰਕਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ ਜੋ ਮੁਰੱਬਾਬੰਦੀ ਕਾਨੂੰਨ 1948 ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ 'ਤੇ ਡਾਕਾ: ਬਾਦਲ

ਪਟਿਆਲਾ: ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਜਾਨਾਂ ਵਾਰਨ ਵਾਲੇ ਯੋਧਿਆਂ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਕੇ ਖ਼ੁਦਮੁਖ਼ਤਾਰ ਬਣਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਸੰਘੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਮੁਕੰਮਲ ਬਹਾਲੀ ਹੋ ਸਕੇ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ 66ਵੇਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਹਾਤੇ ਮੌਕੇ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਖੇ ਸੂਬਾ ਪੱਧਰੀ ਸਮਾਗਮ ਮੌਕੇ ਕੌਮੀ ਝੰਡਾ ਤਿਰੰਗਾ ਲਹਿਰਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਆਪਣਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਉਹ ਦਿਹਾਤਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪਰਵਾਨਿਆਂ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ ਵੇਖਣਾ ਚਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਬੜੇ ਦੁਖ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ 65 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਭਿਆਨਕ ਗਰੀਬੀ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ, ਆਰਥਿਕ ਨਾਬਰਾਬਰੀ ਤੇ ਹੋਰ ਸਮਾਜਿਕ ਬੁਰਾਈਆਂ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਿੱਖੇ ਸੁਰ 'ਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸਭ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ ਤੇ ਜੇ ਉਸ ਦਾ ਇਹੋ ਰਵੱਈਆ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ

ਸੁਪਨੇ ਸਾਕਾਰ ਹੋਣ ਨੂੰ ਅਜੇ ਹੋਰ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਲੱਗੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਅਸਲ ਰੂਪ 'ਚ ਸੰਘੀ ਢਾਂਚਾ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਵੱਲ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਕਿਉਂਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਇਕਹਿਰੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਅਸਲ ਰੂਪ 'ਚ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਹਿੱਤ 'ਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵੱਲੋਂ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਜੋ ਹੱਕ ਮਿਲੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਡਾਕਾ ਮਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ 75 ਫੀਸਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਤੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਫਖ਼ਰ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ 'ਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਨਅਤਾਂ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਗੁਆਂਢੀ ਰਾਜਾਂ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਉਤਰਾਖੰਡ ਤੇ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੈਕੇਜ ਮੰਗਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ 'ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣ ਲਈ ਇਹ ਪੈਕੇਜ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਫੇਰੀ ਤੋਂ ਕੰਨੀ ਕਤਰਾਈ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰਮਾਉਣ ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸਤੰਬਰ 'ਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕੈਨੇਡਾ ਫੇਰੀ ਰੱਦ ਹੋਣ ਨਾਲ ਸਿਆਸੀ ਹਲਕਿਆਂ 'ਚ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਹਲਕਿਆਂ ਤੇ ਮੀਡੀਆ 'ਚ ਚਰਚਾ ਹੈ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ ਗਰਮ ਖਿਆਲੀਆਂ ਦੇ ਰੋਹ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੇ ਇਸ ਫੇਰੀ ਤੋਂ ਕੰਨੀ ਕਤਰਾਈ ਹੈ।

ਸ. ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਦੀ ਕੈਨੇਡਾ ਫੇਰੀ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਸ. ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਇਯਾਲੀ, ਸ਼ਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਸ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਕਈ ਆਗੂ ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ ਕਈ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵੀ ਕਰ ਚੁੱਕੇ

ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੈਲਗਰੀ, ਸਰੀ ਤੇ ਟੋਰਾਂਟੋ ਵਿਖੇ ਵੱਡੇ ਸਮਾਗਮ ਕਰਨ ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀਆਂ ਸੂਬਾਈ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦਮੀ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਲਈ ਯਤਨ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸੀ। ਪਾਰਟੀ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਲੰਬੀ ਗੈਰ ਹਾਜ਼ਰੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰੱਖ ਕੇ ਇਹ ਫੇਰੀ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਨਿੱਜੀ ਦੌਰੇ ਉਪਰ ਵਿਦੇਸ਼ ਗਏ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਜਟ ਸੈਸ਼ਨ 'ਚ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੋ ਸਕੇ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਲਈ ਉਹ ਉਲੰਪਿਕ ਸਮੇਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਅਫਰੀਕਾ ਗਏ ਦੌਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ 25 ਅਗਸਤ ਤੱਕ ਵਾਪਸ ਪਰਤਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਹਲਕਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਮੁੜ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਤੇ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿਚ ਵਿਘਨ



ਪੈਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹਲਕਿਆਂ ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕੈਨੇਡਾ ਫੇਰੀ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਨਿੱਜੀ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਸਿਆਸੀ ਹੈ।

ਇਸ ਗੱਲ 'ਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਹੋਰਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਾਂਗ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਵੀ ਹਾਲਾਤ ਪਹਿਲਾਂ

ਵਰਗੇ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਪਰ ਅਜੇ ਵੀ ਬਹੁਤੇ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹਨ। ਉਥੇ ਕਈ ਅਜਿਹੇ ਰਤਕਵੇਂ ਮਸਲੇ ਵੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਲੋਕ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਖਾਤਕੂ ਲਹਿਰ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਉਪਰ ਸਖ਼ਤੀ ਕਰਨ 'ਚ ਉਭਰ ਕੇ ਆਏ ਨਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਤ ਮਨਾਹੀ ਤੋਂ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ 'ਚ ਡਾਹੜਾ ਰੋਸ ਤੇ ਗੁੱਸਾ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕੋਲੰਬੀਆ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਸੰਘਣੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਸੋਂ ਵਾਲੇ ਸ਼ਹਿਰ ਸਰੀ 'ਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਫੇਰੀ ਬਾਰੇ ਨਾਪਸੰਦਗੀ ਦਾ ਹੀ ਇਜ਼ਹਾਰ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਤਿੰਨਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਅਲਬਰਟਾ, ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕੋਲੰਬੀਆ ਤੇ ਓਂਟਾਰੀਓ ਦੇ ਰੇਡੀਓ ਉਪਰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਟਾਕ ਸ਼ੋਅ 'ਚ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਵਧੇਰੇ ਕਰਕੇ ਰੁੱਖਾਂ ਤੇ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਵਾਲਾ ਰਿਹਾ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ

ਹੈ। ਸ. ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਨੇੜਲੇ ਸਿਆਸੀ ਹਲਕੇ ਇਸ ਸਾਰੇ ਕੁਝ ਨੂੰ ਵੀ ਬੜੀ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਵਾਚਦੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ।

ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਦਲ ਵੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦੌਰੇ ਬਾਰੇ ਕਈ ਦਿਨ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਚੌਕਸ ਸਨ ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੂਤਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਦੇ ਹਰ ਪੱਖ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੇ ਰਾਇ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ। ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੀ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਆਪਕ ਦੌਰੇ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਅਹਿਤਿਆਤ ਵਰਤਣ ਦੇ ਸੂਨੇਹੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਦਿਆਂ ਹੀ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਹ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੌਰਾ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਮਿਲਵਾਕੀ ਵਿਚ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਹੱਥੋਂ ਇਕ ਸਿੱਖ ਹਲਾਕ

ਮਿਲਵਾਕੀ (ਬਿਊਰੋ): ਮਿਲਵਾਕੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਇਕ ਹੋਰ ਸਦਮਾ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਦੋਂ ਲੰਬੇ ਬੁੱਧਵਾਰ 15 ਅਗਸਤ ਸ਼ਾਮੀਂ ਇਥੋਂ ਦੇ ਇਕ ਸਟੋਰ ਉੱਤੇ ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ (56 ਸਾਲ) ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ। ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ 5 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਇਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਓਕ ਕਰੀਕ ਵਿਚ ਇਕ ਸਿੱਖ ਫਿਰੇ ਨਸਲਪ੍ਰਸਤ ਨੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਕੇ 6 ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰਾ ਅਜੇ ਉਸ ਸਦਮੇ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ ਕਿ ਇਹ ਭਾਣਾ ਵਾਪਰ ਗਿਆ।

ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਦੋ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਡੀਐੱਸਲੋ ਵਿਲੀਅਮਜ਼ ਨਾਂ ਦੇ ਇਕ ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦਿਨ ਵੇਲੇ ਵੀ ਸਟੋਰ 'ਤੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਕਲੋਜ਼ ਸਰਕਟ ਵੀਡੀਓ ਅਤੇ ਤਸਵੀਰਾਂ ਤੋਂ ਉਸ ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਿਮ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ। ਪੁਲਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਲੁੱਟ-ਖੋਹ ਦਾ ਹੈ।

ਮਰਹੂਮ ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਭਤੀਜੇ ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ ਘਟਨਾ ਰਾਤੀ 9:10 ਵਜੇ ਇਥੇ 38ਵੀਂ ਸਟਰੀਟ ਅਤੇ ਲੋਕਸਟ ਸਟਰੀਟ

'ਤੇ ਸਥਿਤ ਉਸ ਦੇ 'ਹਾਰਮਨੀ ਫੂਡ ਸਟੋਰ' 'ਤੇ ਉਦੋਂ ਵਾਪਰੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਟੋਰ ਬੰਦ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਕੁਝ ਅਣਪਛਾਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਆਏ ਅਤੇ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਨੋਕ ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ



ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ

ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ। ਉਹ ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ ਸਟੋਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋ ਗਏ ਪਰ ਇਕ ਲੁਟੇਰੇ ਨੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਲੱਗੀ ਅਤੇ ਉਹ ਦਮ ਤੋੜ ਗਏ। ਸਟੋਰ ਵਿਚ ਕੈਮਰੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਲੁਟੇਰੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਮਿਲੀ। ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਓਕ ਕਰੀਕ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨਜ਼ਦੀਕ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਪੱਕੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸਨ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਪੂਰਥਲਾ ਦੇ ਪਿੰਡ ਤਲਵੰਡੀ ਕੂਕਾ ਦਾ ਰਹਿਣ

ਵਾਲਾ ਸੀ। ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬੇਟਾ ਤੇ ਬੇਟੀ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਵੀ 2008 ਵਿਚ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਬੀਤੇ ਮਾਰਚ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਬੀਤੀ 5 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਓਕ ਕਰੀਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਹੋਈ ਘਟਨਾ ਸਮੇਂ ਉਹ ਵੀ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਲੜਕਾ ਪੁਰਤਗਾਲ ਤੇ ਇਕ ਲੜਕੀ ਜਰਮਨ ਵਿਚ ਹਨ। ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਤਲਵੰਡੀ ਕੂਕਾ ਦੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸੈਕਟਰੀ ਸਨ ਤੇ ਇਸ ਵੇਲੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਮਾਤਾ ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ ਇਕੱਲੀ ਰਹਿ ਰਹੀ ਹੈ।

ਹਰ ਮਹੀਨੇ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਲੱਖ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਤੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਬੋਝ ਥੱਲੇ ਦੱਬੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹਰ ਮਹੀਨੇ 70 ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿਸਾਨ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸੂਚਨਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ 2008 ਤੋਂ 2011 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਕਰੀਬ 3,340 ਕਿਸਾਨਾਂ

ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸਰੀਰ ਦਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਵਧਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਪਿਛਲੇ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਦੇਹ ਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਲਹਿਰ ਬਣਨ ਲੱਗੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਡਾਕਟਰੀ ਅਧਿਐਨ ਲਈ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜਾਂ ਦੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਹੱਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਪੰਜਾਬ 'ਚੋਂ ਸਰੀਰ ਦਾਨ ਕਰਨ 'ਚ ਮੋਹਰੀ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਵੀ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜਾਂ ਦੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਮਦਦ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਲਾਵਾਰਸ ਲਾਸ਼ਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੇ ਸਰੀਰ ਦਾਨ ਦੀ ਰਵਾਇਤ 'ਚ ਪਹਿਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜਾਂ 'ਚ ਪੁੱਜਦੀਆਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੋਈ ਬਹੁਤੀ ਵੱਡੀ ਨਹੀਂ ਪਰ ਇਹ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਦਾਨ ਕਰਨ 'ਚ ਹੁਣ ਔਰਤਾਂ ਵੀ ਸਰਗਰਮ ਹਨ।

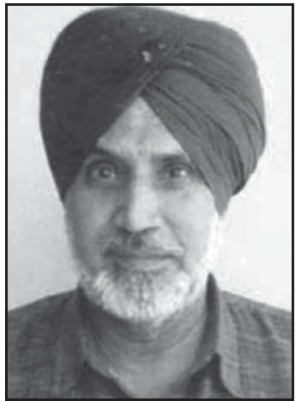
ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੇਰਵਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜਾਂ ਨੂੰ ਸਾਲ 2000 ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ 284 ਦੇਹਾਂ ਦਾਨ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ। ਪਹਿਲਾ ਨੰਬਰ ਸਰਕਾਰੀ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ 193 ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹਾਂ ਦਾਨ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚ 34 ਔਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਦੇਹਾਂ ਵੀ ਹਨ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਸਰੀਰ ਦਾਨ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਕੱਲੇ ਪਿੰਗਲਵਾੜੇ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ 154 ਦੇਹਾਂ

‘ਹੁਣ’ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਅਵਤਾਰ ਜੰਡਿਆਲਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹੇ

ਲੰਡਨ: ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਚੌਮਾਸਕ ਰਸਾਲੇ 'ਹੁਣ' ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਰ ਅਵਤਾਰ ਜੰਡਿਆਲਵੀ ਦਾ ਲੰਡਨ ਦੇ ਇਕ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ 75 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਿਮਾਰ ਸਨ।

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਜੰਡਿਆਲਾ ਵਿਚ 1937 ਨੂੰ ਜਨਮੇ ਸ੍ਰੀ ਜੰਡਿਆਲਵੀ 70ਵਿਆਂ ਵਿਚ ਲੰਡਨ ਜਾ ਵਸੇ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਜੰਡਿਆਲਵੀ ਅਧਿਆਪਨ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਰਤਕ ਪੁਸਤਕ 'ਲੰਡਨ ਦੀਆਂ ਰੰਗ ਰੌਸ਼ਨੀਆਂ' ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਕਾਵਿ ਪੁਸਤਕਾਂ 'ਕੱਪਰ ਛੱਲਾਂ', 'ਮੇਰੇ ਪਰਤ ਆਉਣ ਤੱਕ' ਤੇ 'ਅਸੀਂ ਕਾਲੇ ਲੋਕ ਸਦੀਦੇ' ਸਾਹਿਤ ਜਗਤ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾਈਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਹੁਣ' ਰਸਾਲਾ ਜੂਨ 2005 ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸਵਰਨਜੀਤ ਕੌਰ, ਪੁੱਤਰ ਸਵੇਰ ਜੌਹਲ ਅਤੇ ਧੀ ਪ੍ਰਭਾਤ ਜੌਹਲ ਹਨ।



70 ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ

ਨੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕੀਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ (1,862) ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ 1,065, ਕਰਨਾਟਕ ਵਿਚ 371, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 31 ਜਦਕਿ ਕੇਰਲ ਵਿਚ 11 ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕੀਤੀ।

ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਆਤੁਤੀਆਂ ਤੋਂ ਕਰਜ਼ਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਇਕ ਲੱਖ 25 ਹਜ਼ਾਰ ਪਰਿਵਾਰਾਂ

ਵੱਲੋਂ ਆਤੁਤੀਆਂ ਤੇ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਕਰਜ਼ਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਜਦਕਿ 53,902 ਕਿਸਾਨ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਕਰਜ਼ਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬੈਂਕਾਂ ਤੋਂ 1,17,100 ਕਿਸਾਨ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਤੇ ਕ੍ਰੇਪੈਟਿਵ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਤੋਂ 1,14,785 ਕਿਸਾਨ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੇ ਕਰਜ਼ਾ ਲਿਆ ਹੈ।

5ਵੀਂਆਂ ਸਿੱਖ ਖੇਡਾਂ ਲੌਗ ਆਈਲੈਂਡ ਵਿਚ 26 ਨੂੰ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ (ਬਿਊਰੋ): ਸਿੱਖ ਗੇਮਜ਼ ਆਫ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਨਾਂ ਹੇਠ ਖੇਡਾਂ ਇਸ ਵਾਰ ਆਉਂਦੀ 26 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਇਥੇ ਲੌਗ ਆਈਲੈਂਡ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਖੇਡਾਂ ਲੌਗ ਆਈਲੈਂਡ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਡਾਂ ਦੌਰਾਨ ਬਾਸਕਟਬਾਲ, ਟੇਬਲ ਟੈਨਿਸ, ਟੈਰੇਕ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ, ਵਾਲੀਬਾਲ, ਬੈਡਮਿੰਟਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਖੇਡਾਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਦੇ ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਯੂਵਾ ਗਰੁਪ ਭੰਗਤੇ ਅਤੇ ਗਿੱਧੇ ਦੇ ਜੌਹਰ ਵੀ ਵਿਖਾਉਣਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਡਾਂ ਦੌਰਾਨ 5 ਸਾਲ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਯੂਵਾ ਉਮਰ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਗੇ।

ਇਹ ਖੇਡਾਂ ਸਿੱਖ ਫੋਰਮ, ਗਲੈਨਕੋਵ ਗੁਰਦੁਆਰਾ (ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਗੁਰੂ ਘਰ) ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਪੰਜਵੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਹਨ। ਮਨਮੀਤ ਕੌਰ ਲਾਂਬਾ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ ਤੇ ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਹੋਣਗੇ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਇਕ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਜੇਤੂ ਟੀਮਾਂ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮੈਡਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਇਨਾਮਾਂ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਿੱਖ ਕੋਲੀਸ਼ਨ, ਸੈਲਡੈਫ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਡਾਂ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੀ ਹਮਾਇਤ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਸਾਊਥ ਏਸ਼ੀਅਨ ਇਨਸਾਈਡਰ, ਕਿੰਗਡਿਸਰ ਅਤੇ ਡਿਸ ਨੈਟਵਰਕ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਖੇਡਾਂ ਸਪਾਂਸਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਪਰਮਿੰਦਰ ਵਾਲੀਆ ਨੂੰ ਸਦਮਾ, ਮਾਤਾ ਸੁਰਗਵਾਸ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ

ਸਰਗਰਮ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰੀ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਡੂੰਘਾ ਸਦਮਾ ਪੁੱਜਾ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਤਾ ਬੀਬੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਵਾਲੀਆ ਸੁਪਤਨੀ ਸਵਰਗੀ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ ਸਦੀਵੀ ਵਿਛੋੜਾ ਦੇ ਗਏ। ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਿਮਾਰ ਚਲੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ



ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਦਾਖਲ ਸਨ। ਉਹ 81 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਛੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰ-ਪਰਮਿੰਦਰ ਵਾਲੀਆ ਤੇ ਤੇਜਿੰਦਰ ਵਾਲੀਆ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 5 ਪੋਤੇ-ਪੋਤਰੀਆਂ ਛੱਡ ਗਏ ਹਨ।

ਬੀਬੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਲੰਬੀ 11 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਤਮਿਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਮਿਤ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਅਤੇ ਅਰਦਾਸ ਮੌਕੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੇ

ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਸ਼੍ਰੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ ਨੇ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸ਼ੋਕ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਮਾਤਾ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਵਾਲੀਆ ਦੇ ਚਲਾਣੇ 'ਤੇ ਅਫਸੋਸ ਜਾਹਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਾਲੀਆ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਪੰਜਾਬੀ ਹੈਰੀਟੇਜ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਮੈਰਿਕਨ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਮੈਰਿਕਨ ਯੂਥ ਕਲੱਬ ਇੰਡੀਆਨਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੇ ਵਾਲੀਆ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਇਸ ਦੁੱਖ ਦੀ ਘੜੀ ਹਮਦਰਦੀ ਜਤਾਈ ਹੈ।

ਵਾਲੀਆ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਫੋਨ 847-477-1613 ਰਾਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਵਾਰੀ ਦੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦਿਵਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦਾ ਚਾਨਣ ਬਹੁਰੰਗਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਸੀਮਾ ਦੀਆਂ ਦੁਵੱਲੀਆਂ ਪੌਣਾਂ ਆਸ਼ਾਵਾਦੀ ਹਨ। ਜੇ ਵਾਧੇ ਵਾਲੀ ਸੀਮਾ 'ਤੇ ਦੋਵਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੇ ਚਿੰਤਕਾਂ ਨੇ ਸੂਫੀ ਮੱਤ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ਬੋਈਆਂ ਲੈ ਕੇ ਹੱਦਾਂ ਬੰਨ੍ਹੇ ਟੱਪੇ ਹਨ ਤਾਂ ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਸੈਕਟਰ ਦੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੀਮਾ ਉੱਤੇ ਮੁੱਦਤਾਂ ਦੇ ਵਿਛੜੇ ਸਾਕ ਸਬੰਧੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਗਲ ਲਗ ਕੇ ਮਿਲਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਵੀ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਭਾਸ਼ਾ, ਸਾਹਿਤ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਸਾਂਝ ਸੰਭਾਲ ਦੇ ਇੱਕ ਦਰਜਨ ਰਾਖੇ ਅਜਿਹਾ ਮਾਹੌਲ ਉਪਜਾਉਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਸੁਣੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਲਾਹੌਰ ਵਾਲੇ ਖੁਲ੍ਹ-ਮਖੁੱਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਾਲੇ ਲਾਹੌਰ ਜਾ ਕੇ ਭੋਜਨ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕਣ। ਮੁਖ ਭਾਵਨਾ ਦੋਨਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਨੇੜੇ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਦੀ ਕਿ ਆਰਥਕ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਮਝੌਤੇ ਅਜਿਹੇ ਮੇਲ-ਮਿਲਾਪ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਰੋੜਾ ਨਹੀਂ ਬਣਨੇ ਚਾਹੀਦੇ। ਇਹ ਵਾਲਾ ਹਾਂ ਪੱਖੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਹਿੰਦ-ਪਾਕਿ ਦੋਸਤੀ ਮੰਚ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਾਲੀ ਫੋਕ ਲੋਰ ਅਕਾਡਮੀ ਤੇ ਜਲੰਧਰ ਵਾਲਾ ਪੰਜਾਬ ਜਾਗਰਤੀ ਮੰਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਸੰਸਥਾ (ਸਾਫਮਾ) ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਵਾਲੀਆਂ ਮਿਲਣੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਭਵ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਰੋਜ਼ਰਜ਼ ਦਾ

ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਬਹੁਰੰਗੀ ਆਭਾ

ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇਖਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਉਹ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦਿਵਸ ਮਨਾਉਣ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਨਿਆਈ ਦੇ ਡੱਬੇ ਭੇਟ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਸੈਕਟਰ ਦੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਾਦਕੀ ਚੌਕੀ ਨੇੜੇ ਦੀ ਜ਼ੀਰੋ ਲਾਈਨ ਉੱਤੇ ਮਨਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਜਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਰੰਗ ਨਿਰਾਲਾ ਸੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤੀਆਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜਾਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਚਿਰੀਂ ਵਿਛੁਨਿਆਂ ਵਿਚ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਤਾੱਘ ਕਿੱਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਵਾਰ ਅਜਿਹੇ ਸਬੰਧ ਬਣਨ ਵਿਚ ਅੜਿੱਕੇ ਪੈਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਮਿਲਣੀਆਂ ਵਰ੍ਹੇ ਛਿਮਾਹੀ ਹੋਣ ਦੀ ਥਾਂ ਆਮ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਭਾਰਤ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਦੂਤਘਰ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਵਾਤਾਵਰਨ ਸਿਰਜਣ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕਦੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਿਲਰੀ ਕਲਿੰਟਨ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਕੌਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਲਾਹਕਾਰ ਥਾਮਸ ਈ ਡਾਨੀਲੋਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਹਾਫਿਜ਼ ਸ਼ੇਖ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਫੀਰ ਸੈਰੀ ਰਹਿਮਾਨ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਇਸ ਹੀ ਧਾਰਨਾ ਉੱਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ

ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਿਉਂਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਵੀ ਵੱਡੇ ਅਰਥ ਕੱਢੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਆ ਰਾਹੀ



ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਪ੍ਰਣਬ ਮੁਖਰਜੀ

ਬਹੁਰੰਗੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਆਸ਼ਾਵਾਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰੀ ਅਜਿਹੀ ਆਸ਼ਾ ਦਾ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦਿਵਸ ਦੇ ਮੌਕਾ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਇੱਕ ਚੰਗਾ ਸ਼ਗਨ ਹੈ।

ਨਵੇਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਸੰਕਲਪ

ਇਸ ਵਾਰੀ ਮੈਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦਿਵਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਭਾਸ਼ਨ ਦੀ ਉਚੇਰੀ ਉਡੀਕ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੱਧੇ

ਮੰਤਰਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਣਬ ਮੁਖਰਜੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ, ਆਰਥਕਤਾ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੋਂ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਜਾਣੂ ਹੈ। ਉਹ ਜਮਹੂਰੀ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਸ਼ੈਦਾਈ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਤਰੁਟੀਆਂ ਅਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਆ ਰਹੀਆਂ ਔਕੜਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਹਰ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀ ਤੋਂ ਜਮਹੂਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਆਦਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸੰਸਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤੋਂ ਉਚੇ ਉਠ ਕੇ ਵਰੁਨ ਵਾਲਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਖਾਸ ਕਰਕੇ।

ਅੱਜ ਦੇ ਦਿਨ ਪੂਰਾ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਤੇ ਬਾਹਰਲੀਆਂ ਸਮਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੁਦਰਤੀ ਕਰੋਧੀ ਦਾ ਵੀ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ। ਜਮਹੂਰੀ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਪਾਲਣ ਦੀ ਜਿੰਨੀ ਲੋੜ ਅੱਜ ਹੈ ਓਨੀ ਹੋਰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਤਿਵਾਦ, ਮਹਿੰਗਾਈ, ਘਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੀ ਹਿਲਜੁਲ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਨਾਜ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਿਸਾਨੀ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਮੋੜ ਕੇ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਮੰਚ ਉਸਾਰਨਾ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਘਾਤਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ, ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਤੇ ਵਿਧਾਨਪਾਲਿਕਾ ਸੰਕੇਚ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਤਰੇਤਾਂ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ ਉਸਾਰੂ ਸੁਝਾਵਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਿਸਾਨੀ ਤੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਮਸਲੇ

ਨਿੱਕ
ਸੁੱਕ



ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

Sandhugulzar@yahoo.com

ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨਪਾਲਿਕਾ ਤੇ ਇਨਸਾਫ ਨੂੰ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਦੇ ਘੇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ ਨਹੀਂ ਹਲ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਵੱਡੀ ਲੋੜ ਮਹਿੰਗਾਈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਖੁਰਾਕੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਨੂੰ ਨੱਥ ਪਾਉਣ ਦੀ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਉੱਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣ ਦੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਦਿਖਾਈ ਹੈ। ਅਤਿਵਾਦ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਸਾਰਕ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮੰਗਿਆ ਹੈ।

ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚਲੀਆਂ ਸਿਆਣਪਾਂ ਚੰਗੇ ਸਵਾਗਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਸੀਮਾ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨ ਦੀ ਵੀ। ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰੀਏ।

ਅੰਤਿਕਾ: (ਅਤੀਫ਼ ਇਲਾਹਾਬਾਦੀ) ਹਿਲ ਗਈ ਦੀਵਾਰ ਘਰ ਕੀ ਔਰ ਚੁਲ੍ਹੇ ਬਣ ਗਏ, ਅਪਨੇ ਹੀ ਕੁਛ ਦੋਸਤੋਂ ਕਾ ਮਸ਼ਵਰਾ ਮਹਿੰਗਾ ਪੜਾ।

Punjab Times

Established in 2000
13th Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388

Email:punjabtimes1@sbcglobal.net
www.punjabtimesusa.com

Editor:

Amolak Singh Jammu

Astt. Editor:

Jaspreet Kaur

Kuljeet Singh

Graphics:

Mandeep Singh

Our Columnists

Ashok Bhaura

Tarlochan Singh Dupalpur

Baljit Basi

Major Kular

California

Shiara Dhindsa

661-703-6664

New York

Iqbal S. Jabowalia

917-375-6395

Circulation

Harbhajan Singh

917-856-5229

Photographer

Kamaljit Singh Viridi

Ph. 847-502-2703

Distributed in:

California, Illinois, Indiana, Ohio,
Michigan, Wisconsin, Mississippi,
Iowa, Arkansas, Massachusetts,
Texas, Virginia, Nevada, Washington,
Oregon, Arizona, Georgia, Florida,
New York, New Jersey, Connecticut,
Oklahoma, Pennsylvania, Missouri,
Kentucky

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ

ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 90 ਡਾਲਰ

ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 400 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ
ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ
ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ
ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ
ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ
ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ
ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ
ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼
ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ
ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ
ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in the
articles published in the columns
of Punjab Times are that of
their writers, and it is not
implied that Punjab Times
endorses them.

Sameway Punjab Times
does not necessarily endorses
the claims made in the
advertisements published in
Punjab Times.

**All disputes subject to
Chicago jurisdiction.**

ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਦਾ ਤਖਤ ਡਾਵਾਂਡੋਲ, ਬੀਰਦਵਿੰਦਰ ਵੱਲੋਂ ਅਸਤੀਫਾ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸ. ਬੀਰਦਵਿੰਦਰ
ਸਿੰਘ ਨੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਆਪਣੇ
ਅਸਤੀਫੇ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸ. ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ
ਬਾਦਲ ਕਈ-ਕਈ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫੋਨ ਤੱਕ
ਨਹੀਂ ਸੁਣਦੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਸਟਾਫ ਵੱਲੋਂ
ਗੱਲ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰਕੇ ਵੀ ਕਦੇ ਫੋਨ
'ਤੇ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ
ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ (ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ) ਦੀ ਕਠਪੁਤਲੀ
ਨਹੀਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੀ ਤੁਗਲਕੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਹੁਣ
ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਸਕਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ
ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ
ਅੱਖੋਂ ਪਰੋਖੇ ਕਰ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ
ਦੀ ਪਰਿਕਰਮਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਅਸਲ 'ਚ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਭਖਿਆ
ਜਦੋਂ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ
ਕਤਾਰ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਸਮੇਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਦੀ 20
ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਰੱਖੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦਾ
ਸਥਾਨ ਅਚਾਨਕ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ
ਪਾਰਟੀ ਦਫਤਰ ਵੱਲੋਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮੀਟਿੰਗ ਦੇ
ਸੁਨੇਹੇ ਲਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਅਚਾਨਕ ਹੀ
ਮੀਟਿੰਗ ਦਾ ਸਥਾਨ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਕੇ ਸਭ ਨੂੰ
ਬਰਨਾਲਾ ਪੁੱਜਣ ਲਈ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ
'ਤੇ ਸ. ਬੀਰਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੜਕ ਉਠੇ ਅਤੇ
ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ
ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ
ਨੂੰ ਇਉਂ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਥਾਂ
ਅਤੇ ਏਜੰਡਾ ਬਦਲਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸ. ਬੀਰਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ
ਵੀ ਗੁੱਸਾ ਹੈ ਕਿ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ
ਸਾਂਝੇ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਬਰਨਾਲਾ ਦੇ ਘਰ ਰੱਖੀ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ
ਸ. ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ
ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਖਰੀਆਂ-ਧੋਟੀਆਂ
ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਰਟੀ
ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੀ ਵੀ ਅਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ,
“ਪਾਰਟੀ ਕੇਵਲ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾਲ
ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜੋੜ ਸਕਦੀ।”

ਉਧਰ, ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਸਰਦਾਰਾ
ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਲਈ ਸ.
ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਠਰ੍ਹੇ ਮਤੇ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਣ
ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸ. ਬਾਦਲ ਤੇ ਸ.
ਬੀਰਦਵਿੰਦਰ ਵਿਚਾਲੇ ਛਿੜੀ ਸ਼ਬਦੀ ਜੰਗ ਬਾਰੇ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਹੀ ਸਿਆਣਪ ਤੋਂ
ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਸੀਨੀਅਰ

ਸੰਗਮਾ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਣਬ ਮੁਖਰਜੀ ਦੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ 'ਚ ਚੁਣੌਤੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਪ੍ਰਣਬ ਮੁਖਰਜੀ ਦੀ ਭਾਰਤ
ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਚੋਣ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ
ਦਿੰਦਿਆਂ ਪੀ ਏ ਸੰਗਮਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਪੁੱਜ
ਗਏ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਚੋਣ ਹਾਰੇ ਸੰਗਮਾ ਨੇ
ਆਪਣੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਚ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ
ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਕਾਗਜ਼ ਭਰਨ ਵੇਲੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਦੀ
ਪੜਤਾਲ ਤੇ ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਐਲਾਨ ਵੇਲੇ ਤੱਕ ਮੁਖਰਜੀ,
ਲਾਭ ਵਾਲੇ ਦੇ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਸਨ।

ਉਹ ਇੰਡੀਅਨ ਸਟੈਟਿਸਟੀਕਲ
ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ (ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ.) ਕੋਲਕਾਤਾ
ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਸੱਤਾਧਾਰੀ
ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਆਗੂ ਸਨ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ
58(2) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਸੰਗਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ
ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਲਾਭ
ਵਾਲੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਵਿਅਕਤੀ

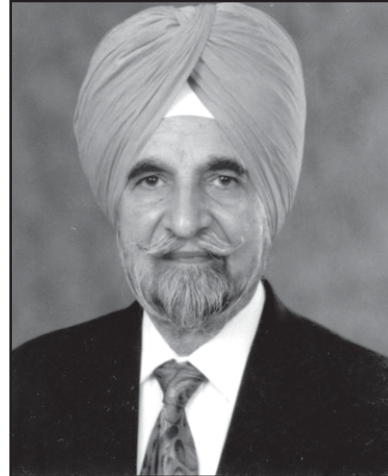
ਪਾਰਟੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਸਰਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ ਕਾਰਜਸ਼ੈਲੀ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼

ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਮਸਲਾ ਹੱਲ
ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ। ਉਜ, ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਈ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਛੱਡ ਜਾਣ ਨਾਲ
ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਲੋਕ ਟੁੱਟਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਕਈ



ਬੀਰਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਸੰਭਾਲ ਨਾ ਸਕੀ ਤੇ ਕਈ
ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਕਰ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਨਿਆ ਕਿ
ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ, ਜਗਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤੇ
ਕੁਸ਼ਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਨਾਲ
ਵੱਡਾ ਧੱਕਾ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ
ਪਾਰਟੀ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹੁਣ ਜ਼ੀਰੋ ਹੋਏ ਪਏ
ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਵਕ ਹੋ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਕਮਾਈ ਪੀਪਲਜ਼



ਸਰਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ

ਲਈ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵੇਲੇ ਸਾਂਝੇ ਮੋਰਚੇ ਦਾ
ਗਠਨ ਘਾਟੇ ਦਾ ਸੌਦਾ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੀਪਲਜ਼
ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੋਣ ਲੜਨੀ ਚਾਹੀਦੀ
ਸੀ। ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ
ਹਮਖਿਆਲ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਾਲ ਸੀਟਾਂ ਦਾ ਲੈਣ-
ਦੇਣ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਤਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਇੰਨਾ ਮਾੜਾ ਹਾਲ
ਨਾ ਹੁੰਦਾ। ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਇਕ ਭੁੱਲ ਇਹ ਵੀ ਰਹੀ
ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਮਗਰ

ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਅਸਾਜ਼ ਨੂੰ ਕੂਟਨੀਤਕ ਸ਼ਰਨ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਇਕੁਆਡੋਰ ਵੱਲੋਂ
ਵਿਕੀਲੀਕਸ ਦੇ ਬਾਨੀ ਜੂਲੀਅਨ ਅਸਾਜ਼ ਨੂੰ ਲੰਡਨ
'ਚ ਆਪਣੇ ਸਫ਼ਾਰਤਖ਼ਾਨੇ 'ਚ ਰਹਿਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ
ਦੇਣ ਮਗਰੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ
'ਕੂਟਨੀਤਕ ਸ਼ਰਨ' ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ
ਦਿੰਦਾ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਅਸਾਜ਼ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ

ਲਈ 'ਪਰਮਾਨੈਂਟ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ
ਆਫ ਅਮਰੀਕਨ ਸਟੇਟਸ' ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਸੱਦਣ
ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਵੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।
ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੂਟਨੀਤਕ
ਸ਼ਰਨ ਬਾਰੇ 1954 ਦੀ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ 'ਚ ਅਮਰੀਕਾ
ਧਿਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕਾਨੂੰਨ
ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਕੂਟਨੀਤਕ ਸ਼ਰਨ ਦੇ
ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਇਕੁਆਡੋਰ
ਅਸਾਜ਼ ਨੂੰ ਲੰਡਨ 'ਚ ਆਪਣੇ ਸਫ਼ਾਰਤਖ਼ਾਨੇ ਵਿਚ
ਅਣਮਿਥੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਰੱਖਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ
ਸੀ। ਇਕੁਆਡੋਰ ਨੇ ਵੀ 'ਅਮਰੀਕਨ ਸਟੇਟਸ
ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ' ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕਰਕੇ ਅਸਾਜ਼
ਲਈ ਸ਼ਰਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ
ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਜੂਲੀਅਨ ਅਸਾਜ਼
ਦੇ ਜੱਦੀ ਮੁਲਕ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ
ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ 'ਚ ਸਥਿਤ ਉਸ ਦਾ ਸਫ਼ਾਰਤਖ਼ਾਨਾ
ਅਸਾਜ਼ ਦੀ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਸੰਭਾਵਤ ਹਵਾਲਗੀ ਦੀ
ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਨੇ ਵਪਾਰ
ਮੰਤਰੀ ਕਰੋਗ ਐਮਰਸਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ
ਸਫ਼ਾਰਤਖ਼ਾਨਾ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ
ਉਹ ਹਵਾਲਗੀ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ।

ਉਧਰ ਅਸਾਜ਼ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ
ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦੀ
ਵੈਬਸਾਈਟ ਦਾ 'ਪਿੱਛਾ' ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਵੇ
ਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਕਦਰ
ਕਰੇ।

ਲੱਗ ਤੁਰੀ ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੇ 'ਜੋਸ਼' ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ
ਲੋੜ ਨਾ ਸਮਝੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਜਥੇਬੰਦਕ ਢਾਂਚੇ
ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਰਹਿੰਦੀ-ਖੂੰਹਦੀ ਮਾਰ
ਵੀ ਖਾ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦਿਲੋਂ
ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ ਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਵੀ ਪਾਰਟੀ
ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰਹਿਣਗੇ।

ਬੀਰਦਵਿੰਦਰ ਵੱਲੋਂ ਬੁਲਾਰੇ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ
ਅਸਤੀਫਾ: ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ
(ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ.) ਦੇ ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰੇ ਬੀਰਦਵਿੰਦਰ
ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।
ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਅਸਤੀਫੇ ਦੀ ਕਾਪੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ
ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।
ਸ. ਬੀਰਦਵਿੰਦਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਸਤੀਫੇ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ
ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਦਾ ਸਖ਼ਤ ਨੋਟਿਸ
ਲਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ
ਬੀਰਦਵਿੰਦਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ
ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਲਈ ਟਿਕ ਕੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕੇ।

ਆਪਣੇ ਅਸਤੀਫੇ ਵਿਚ ਬੀਰਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਨੇ ਸ. ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਖਸ
ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ
ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ
ਉਤੇ 'ਨੱਚ' ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੂੰ 20
ਨਵੰਬਰ 2010 ਦੀ ਯਾਦ ਵੀ ਦਿਵਾਈ ਜਿਸ ਦਿਨ
ਉਹ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਚੱਲ ਕੇ ਆਏ
ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਚੇਤਾ
ਕਰਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਜਾਗੋ ਪੰਜਾਬ' ਯਾਤਰਾ
ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਤੁਰੰਤ
ਨਾਲ ਤੁਰ ਪਏ ਸਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 2 ਮਾਰਚ 2011 ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਨੇ 'ਜਾਗੋ ਪੰਜਾਬ' ਯਾਤਰਾ ਤੇ ਦੂਜੀਆਂ
ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਲੱਗ ਕਰ
ਲਿਆ ਸੀ, ਪਰ 10 ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ 7 ਜਨਵਰੀ
2012 ਨੂੰ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਮੁਹਾਲੀ ਤੋਂ
ਚੋਣ ਲੜਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਵੀ ਸ. ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ
ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਹ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਸਨ
ਰੱਖਦੇ, ਪਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਦਬਾਅ ਅੱਗੇ ਝੁਕਣਾ ਪਿਆ
ਸੀ। ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਦੇ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਚੋਣ ਦੌਰਾਨ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੀ ਮੱਦਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

ਬਹੁ-ਕਰੋੜੀ ਘੁਟਾਲਿਆਂ ਨੇ ਹਿਲਾਈ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਵਾਬਾਜ਼ੀ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ
ਜੀ.ਐਮ.ਆਰ. ਗਰੁੱਪ ਦੀ ਡਾਇਲ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ
ਦਿੱਲੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਮੁਸ਼ਫਿਰਾਂ
ਕੋਲੋਂ ਵਿਕਾਸ ਫੀਸ ਵਸੂਲਣ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦੇ ਕੇ
ਨਿਲਾਮੀ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦਾ ਉਲੰਘਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ
ਨਾਲ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ 3415 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ
ਨਾਜਾਇਜ਼ ਫਾਇਦਾ ਹੋਣ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੈ। ਕੈਗ
ਦੀ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਹਵਾਈ
ਅੱਡੇ ਬਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟ ਵੀ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ
ਗਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਡਾਇਲ ਦਾ
ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਵਿਚ 54 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ
ਹੈ। ਕੈਗ ਮੁਤਾਬਕ ਕੰਪਨੀ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਦੀ 19
ਫੀਸਦੀ ਰਕਮ ਆਪਣੇ ਸਾਧਨਾਂ ਤੋਂ ਤੇ 42 ਫੀਸਦੀ
ਕਰਜ਼ੇ ਤੋਂ ਖਰਚ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਬਾਕੀ ਰਕਮ
ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਰਾਸ਼ੀ ਤੇ ਵਿਕਾਸ ਫੀਸ ਵਿਚੋਂ ਵਰਤ
ਰਹੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਪੈਸੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ
ਉਠਿਆ ਤਾਂ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਵਾਬਾਜ਼ੀ ਮੰਤਰਾਲੇ ਤੇ
ਏ.ਏ.ਆਈ. ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਥਾਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ
ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਘਰੇਲੂ
ਉਡਾਣਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ 220 ਤੋਂ 520
ਰੁਪਏ ਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਉਡਾਣਾਂ ਲਈ 490 ਤੋਂ
1200 ਰੁਪਏ ਫੀਸ ਵਸੂਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਪ੍ਰੋ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ
ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ
ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ
ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ
ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਅਯੁਧਿਆ ਸਲਵਾਨ
ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿਆੜਾ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ
ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ

ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੁਰਾ
ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਬੁੱਧਾਰਾਏ
ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਹੈਪੀ ਹੀਰ
ਸੰਨੀ ਧੂੜ
ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਿੱਪੀ

ਪਾਵਨ ਸਰੂਪਾਂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਰੋਕਣ ਲਈ ਰਣਨੀਤੀ ਉਲੀਕੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪਾਂ ਦੇ ਅਗਨ ਭੇਟ ਹੋਣ ਤੇ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਨਵੀਂ ਰਣਨੀਤੀ ਤਹਿਤ ਸਰੂਪ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸਖਤ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜ ਤਖਤਾਂ 'ਤੇ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਭਵਨ ਬਣਾਏ ਜਾਣ।

ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਸਕੱਤਰੇਤ ਵਿਖੇ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਇਕੱਤਰਤਾ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ, ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ

ਗਿਆਨੀ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ, ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ, ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੰਦਗੜ੍ਹ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਗਿਆਨੀ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਪੰਜਾਂ ਤਖਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਭਵਨ ਬਣਾਏ ਜਾਣਗੇ ਜਿਥੋਂ ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਮਿਲ ਸਕਣਗੇ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ

ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਂ ਹੀ ਤਖਤਾਂ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਭਵਨ ਬਣਾਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਰੂਪ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੜਤਾਲ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ।

ਪੜਤਾਲ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮਗਰੋਂ ਲੋੜ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਹੀ ਸਰੂਪ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ। ਸਰੂਪ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਵੀ

ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਸਰੂਪ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਬਾਰੇ ਸੂਚਨਾ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇ। ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਪਿੰਡ ਵੜੇਚ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪੰਜ ਸਿੰਘ

ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੇ ਅਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂਕਿ ਨਗਰਾਂ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦੀਆਂ ਸਹਿਯੋਗੀ

ਤਖਤ ਸਾਹਿਬਾਨ ਤੋਂ ਹੀ ਮਿਲ ਸਕਣਗੇ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ



ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਦਬ, ਸਤਿਕਾਰ ਤੇ ਮਾਣ-ਮਰਿਆਦਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਈ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਅਨੰਦਪੁਰ ਤੋਂ, ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਗੀਆਂ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮੂਹ ਸਿੰਘ ਸਭਾਵਾਂ, ਸਥਾਨਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀਆਂ, ਸਭਾ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਸਕੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਰੱਖੇ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਾਰੇ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ

ਬਣ ਕੇ ਚੱਲਣ ਤਾਂ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਪੰਥ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਦੇ ਮਾਣ-ਸਤਿਕਾਰ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਿਖੇੜ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੋਣ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਕਸਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੋਹਲ ਦੀ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੰਗਾਨਗਰ ਸਥਿਤ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਭੇਜਣ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਪਾਕਿ ਸਥਿਤ ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਮਹਿਲ ਦੀ ਹਾਲਤ ਖਸਤਾ



ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਰਾਸਤੀ ਸਮਾਰਕਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਕਾਫੀ ਖਸਤਾ ਹੈ। ਸ਼ੇਰ-ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਸੂਲ ਨਗਰ ਸਥਿਤ ਸ਼ਾਹੀ ਮਹਿਲ ਦੇ ਬਾਹਰ ਜਿਥੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਸ਼ੂ ਬੰਨ੍ਹੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਹੀ ਮਹਿਲ ਦੀਆਂ ਦੀਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਾਬੀਆਂ ਥੱਪਣ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਜਰਾਂਵਾਲਾ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਰਸੂਲ ਨਗਰ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਮਰ ਪੈਲੇਸ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਤ ਵੇਖ ਕੇ ਇਹ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ ਕਿ ਇਸ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਤੇ ਦਿਲਕਸ਼ ਮਹਿਲ ਦੇ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਹੋਣ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਿੰਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬੇਰੁਖੀ ਵਿਖਾਈ ਗਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਰਸੂਲ ਨਗਰ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਬਾਹਰਵਾਰ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦੇ ਢੇਡ ਮੰਜ਼ਲਾ ਸਮਰ ਪੈਲੇਸ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਦੀਵਾਰਾਂ ਸਿਲਣ ਕਰਕੇ ਝੜ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਛੱਤਾਂ ਡਿੱਗ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਪੁਰਾਤਤਵ ਵਿਭਾਗ ਦੀਆਂ ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਵਿਰੋਧੀ ਸਾਜ਼ਸ਼ਾਂ ਦੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਇਹ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਮਹਿਲ ਕਿਸੇ ਖੰਡਰ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਕੁਝ ਜ਼ਿਆਦਾ

ਪ੍ਰਤੀਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਸ਼ੁਕੋਰਚੱਕੀਆਂ ਇਸ ਰਸੂਲ ਨਗਰ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਨਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਪੁੱਤਰ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਨਾਂ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਨਾਂ ਰਸੂਲ ਨਗਰ ਤੋਂ ਬਦਲਕੇ ਰਾਮ ਨਗਰ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਇਸੇ ਮੁਕਾਮ 'ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ 22 ਨਵੰਬਰ, 1848 ਨੂੰ ਜੰਗ ਹੋਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਫੌਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਇਥੇ ਯਾਦਗਾਰ ਤਾਮੀਰ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਿ: ਕਿਊਰਟਨ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਬਰਾਂ ਵੀ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਹ ਸਮਾਰਕ ਸ਼ੇਰ-ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਹਿਲ ਤੋਂ ਕੋਈ 15 ਕੁ ਕਦਮਾਂ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਪੁਰਾਤਤਵ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਮਹਿਲ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਕਬਰਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਜ-ਸੰਭਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪਾਸੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਰੇਡੀਓ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਸੁਣੋ



ਹੁਣ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ
www.radiock.com 'ਤੇ

ਬੇਬੇਰੀਆ ਅਤੇ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ
ਹਫਤੇ ਦੇ ਸੱਤੇ ਦਿਨ, 24 ਘੰਟੇ

Wifi Radio ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਚਲਦਾ ਹੈ

ਧਾਰਮਿਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ, ਤਾਜ਼ਾ ਖਬਰਾਂ, ਟਾਕ ਸ਼ੋਅ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੈਨ ਹੋਜ਼ੇ ਤੇ ਫਰੀਮਾਂਟ ਤੋਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਸਾਰਣ

- > Preet Fabric, Fremont > Kash Fabrics, Hayward
- > Sidhartha International, Fremont
- > Shalimar, Union City > Mann Grocery Market, Yuba City

ਰੇਡੀਓ ਤੁਸੀਂ ਫੋਨ

832-551-5038

510-972-0442

'ਤੇ ਵੀ ਸੁਣ ਸਕਦੇ ਹੋ

Khalsa Radio

"Independent Voice"

www.khalsaradio.org

ਗੁਰਬਾਣੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 24/7/365
ਫੋਨ 'ਤੇ ਸੁਣੋ 702-489-0222

Info@khalsaradio.org

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਫੋਨ: 510-900-3600

Radio CK, PO Box 296, Fremont, CA 94537

ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ

National Truck Driving School

ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਅਤੇ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ

**ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ
ਕੰਪਨੀ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ 35 ਸੈਂਟ ਪ੍ਰਤੀ ਮੀਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ**

*ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ
ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ
*ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਕੰਮ/
ਜੋਬ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ
*ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੋਂ
ਚੁੱਕਣ ਤੇ ਛੱਡਣ ਦਾ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ
*2-3 ਹਫਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ
ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਬਣੋ



Call For Special Price

Kashmir S. Thandi

Office: (866) 933-3038

Balhar S. Ranu Cell: 916-502-7733

Yuba City Ph: 530-383-2785

1816 Main Ave., Sacramento CA, 95838

ਲੰਡਨ: ‘ਲੋਹ ਮਹਿਲਾ’ ਵਜੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੀ 21 ਸਾਲਾ ਔਰਤ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋੜਨ ਲਈ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵਾਲਾਂ ਨਾਲ 12 ਟਨ ਭਾਰੀ ਡਬਲ ਡੈਕਰ ਬੱਸ ਖਿੱਚੀ। ਲੀਸਟਰ ਸਿਟੀ ਸੈਂਟਰ ਵਿਚ ਇਕੱਠੀ ਹੋਈ ਭੀੜ ਸਾਹਮਣੇ ਆਸ਼ਾ ਰਾਣੀ ਨੇ ਇਹ ਮਾਅਰਕਾ ਮਾਰਿਆ। ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਰਿਕਾਰਡ ਐਲਾਨਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੁਣ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਤਤਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਬੱਸ ਨੂੰ ਪੰਜ ਮੀਟਰ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੂਰੀ ਤੱਕ ਖਿੱਚਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਪਰ ਲੀਸਟਰ ਤੋਂ ਪੁੱਜੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਆਸ਼ਾ ਰਾਣੀ ਨੇ ਬੱਸ ਨੂੰ 17 ਮੀਟਰ ਤੋਂ 20 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਤੱਕ ਖਿੱਚਿਆ। ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਆਸ਼ਾ ਰਾਣੀ ਦੀ ਮਦਦ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ (ਪੰਜਾਬ) ਵਿਚ ਜੰਮੇ 62 ਸਾਲਾ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖੁਦ ਵੀ ਈਸਟ ਮਿਡਲੈਂਡਜ਼ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਉੱਤੇ ਕੰਨਾਂ ਨਾਲ ਰੱਸੀ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਖਿੱਚ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਆਸ਼ਾ ਰਾਣੀ ਦੇ ਮਾਅਰਕੇ ਮਗਰੋਂ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਖਾਸ ਸਿਖਲਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਰਾਣੀ ਨੇ ਤਿੰਨ ਜਾਂ ਚਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਉਹ ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਬਿਹਤਰ ਹੈ। ਲੀਸਟਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਮਰੱਥਾ ਤੇ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਕਾਰਨ ਕਈ ਗਿਨੀਜ਼ ਵਿਸ਼ਵ ਰਿਕਾਰਡ ਬਣਾਏ ਹਨ।

ਵਿਜੇ ਕੁਮਾਰ ਤੇ ਯੋਗੇਸ਼ਵਰ ਦੱਤ ਨੂੰ ‘ਖੇਲ ਰਤਨ’

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਲੰਡਨ ਓਲੰਪਿਕ 'ਚ ਚਾਂਦੀ ਦਾ ਤਮਗਾ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇਬਾਜ਼ ਵਿਜੇ ਕੁਮਾਰ ਤੇ ਕਾਂਸੀ ਦਾ ਤਮਗਾ ਜੇਤੂ ਪਹਿਲਵਾਨ ਯੋਗੇਸ਼ਵਰ ਦੱਤ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਰਬ ਉੱਚ 'ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਖੇਲ ਰਤਨ' ਪੁਰਸਕਾਰ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦਕਿ ਕ੍ਰਿਕਟ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਵਿਚ 'ਮੈਨ ਆਫ਼ ਦਾ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ' ਤੇ ਕੈਸਰ ਦੀ ਜੰਗ ਜਿੱਤ ਕੇ ਟੀਮ ਇੰਡੀਆ 'ਚ ਵਾਪਸੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਯੁਵਰਾਜ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 'ਅਰਜੁਨ ਪੁਰਸਕਾਰ' ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਵਿਜੇ ਤੇ ਯੋਗੇਸ਼ਵਰ ਨੂੰ ਇਹ ਪੁਰਸਕਾਰ ਲੰਡਨ ਓਲੰਪਿਕ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੰਗੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਦੋਵਾਂ ਚੈਂਪੀਅਨ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਰ ਉਲੰਪਿਕ 'ਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਖੇਡ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਖੁਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ। 29 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਖੇਡ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਭਵਨ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਪ੍ਰਣਾਬ ਮੁਖਰਜੀ ਸਨਮਾਨਤ ਕਰਨਗੇ। ਖੇਡ ਰਤਨ ਲਈ ਸਾਬਕਾ ਕ੍ਰਿਕਟ ਕਪਤਾਨ ਰਾਹੁਲ ਦ੍ਰਾਵਿੜ ਤੇ ਛੇ ਹੋਰ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਓਲੰਪੀਅਨ ਰਾਜ ਵਰਧਨ ਸਿੰਘ ਰਾਠੌਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਨੇ



ਅਖੀਰ ਵਿਜੇ ਤੇ ਯੋਗੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਮੋਹਰ ਲਾਈ। ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਾਕੀ ਖਿਡਾਰੀ ਸਰਦਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਰਜੁਨ ਐਵਾਰਡ ਦੇਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਹਿਲਾ ਪਹਿਲਵਾਨ ਗੀਤਾ ਫੋਗਟ, ਪਹਿਲਵਾਨ ਨਰ ਸਿੰਘ ਯਾਦਵ, ਨਿਸ਼ਾਨੇਬਾਜ਼ ਅਨੁਰਾਜ ਸਿੰਘ, ਨਿਸ਼ਾਨੇਬਾਜ਼ ਓਂਕਾਰ ਸਿੰਘ, ਬੈਡਮਿੰਟਨ ਖਿਡਾਰੀ ਪ੍ਰਦੂਪਲੀ ਕਸ਼ਾਪ, ਅਸ਼ਵਨੀ ਪਨੌਪਾ, ਤੀਰਐਂਦਾਜ਼ ਦੀਪਿਕਾ ਕੁਮਾਰੀ ਤੇ ਬੋਬਲਿਆ ਦੇਵੀ ਨੂੰ ਵੀ ਅਰਜੁਨ ਐਵਾਰਡ ਦੇਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਵਿਖੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸੁਕਵੈਸ਼ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ 'ਚ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਰਹੀ ਭਾਰਤੀ ਖਿਡਾਰਨ ਦੀਪਿਕਾ ਪਾਲੀਕਲ ਨੂੰ ਅਰਜੁਨ ਐਵਾਰਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਲੰਡਨ ਉਲੰਪਿਕ 'ਚ ਤਮਗੇ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੇ ਛੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ 'ਚ ਬਾਕੀ ਚਾਰ ਪਹਿਲਵਾਨ ਸ਼ੁਸ਼ੀਲ ਕੁਮਾਰ, ਨਿਸ਼ਾਨੇਬਾਜ਼ ਗਗਨ ਨਾਰੰਗ, ਬੈਡਮਿੰਟਨ ਖਿਡਾਰਨ ਸਾਇਨਾ ਨੇਹਵਾਲ ਤੇ ਮੁੱਕੇਬਾਜ਼ ਐਮਸੀ ਮੇਰੀਕਾਮ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖੇਡ ਰਤਨ ਪੁਰਸਕਾਰ ਮਿਲ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਚੀਨ ਦੀ ਵੇਨ ਬਣੀ ਵਿਸ਼ਵ ਸੁੰਦਰੀ

ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਜੰਮਪਲ ਵਾਨਿਆ ਮਿਸ਼ਰਾ 7ਵੇਂ ਸਥਾਨ 'ਤੇ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਚੀਨ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਔਰਡੋਸ 'ਚ ਵਿਸ਼ਵ ਸੁੰਦਰੀ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ ਮਿਸ ਚਾਈਨਾ ਵੇਨ ਜਿਆ ਯੂ ਵਿਸ਼ਵ ਸੁੰਦਰੀ ਚੁਣੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ 11 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵ ਸੁੰਦਰੀ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਵੇਲਜ਼ ਦੀ ਸੋਫੀ ਮੋਲਡਜ਼ ਤੇ ਤੀਸਰਾ ਸਥਾਨ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਦੀ ਸੁੰਦਰੀ ਜੈਸਿਕਾ ਕਾਹਵਤੀ ਨੇ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਜਦਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁੰਦਰੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਤੇ ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਜੰਮਪਲ ਵਾਨਿਆ ਮਿਸ਼ਰਾ 7ਵੇਂ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰਹੀ।



ਭਾਵੇਂ ਵਾਨਿਆ ਵਿਸ਼ਵ ਸੁੰਦਰੀ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਜਿੱਤਣ 'ਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੌਰਾਨ ਵਾਨਿਆ ਨੇ 1981 'ਚ ਬਣੀ ਉਮਰਾਓ ਜਾਨ ਫਿਲਮ ਦੇ ਗੀਤ 'ਦਿਲ ਚੀਜ਼ ਕਿਹਾ ਹੈ' ਗਾਏ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਡਾਂਸ ਦੇ ਜਲਵੇਂ ਵਿਖਾਏ। ਵਿਸ਼ਵ ਸੁੰਦਰੀ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ 116 ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਸੁੰਦਰੀਆਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਵਾਨਿਆ ਮਿਸ਼ਰਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵ ਸੁੰਦਰੀ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ 7ਵੇਂ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰਹਿਣ

ਕਾਰਨ 11 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਝਟਕਾ ਲੱਗਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 30 ਮਾਰਚ, 2012 ਨੂੰ ਵਾਨਿਆ ਨੇ ਫੋਮਿਨਾ ਮਿਸ ਇੰਡੀਆ ਖਿਤਾਬ ਜਿੱਤਿਆ ਸੀ। 2011 'ਚ ਵਿਸ਼ਵ ਸੁੰਦਰੀ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੀ ਮਿਸ ਵੈਨਜ਼ੂਏਲਾ ਇਵਿਆਨ ਲੁਨਾਸੋਲ ਸਾਰਕੋਸ ਨੇ ਮਿਸ ਚਾਈਨਾ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਸੁੰਦਰੀ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਪਹਿਨਾਇਆ। ਚੀਨ ਮੀਡੀਆ ਅਨੁਸਾਰ 23 ਸਾਲਾ ਵੇਨ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਸੰਗੀਤ ਅਧਿਆਪਕਾ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ 2000 'ਚ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਅਦਾਕਾਰਾ ਪ੍ਰਿਯੰਕਾ ਚੋਪੜਾ ਨੇ ਭਾਰਤ ਲਈ ਵਿਸ਼ਵ ਸੁੰਦਰੀ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਜਿੱਤਿਆ ਸੀ।

ਪਾਕਿ ਵੱਲੋਂ ਵਜ਼ੀਰਿਸਤਾਨ 'ਚ ਫੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਤਿਆਰੀ

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ: ਉੱਤਰੀ ਵਜ਼ੀਰਿਸਤਾਨ 'ਚ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਖਦੇਤਨ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੱਲੋਂ ਛੇਤੀ ਹੀ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਵੱਡੀ ਫੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜ ਨੇ ਵੀ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਉੱਚ ਫੌਜੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਰਹੱਦੀ ਵਜ਼ੀਰਿਸਤਾਨ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਦੇ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਕਾਫੀ ਦਬਦਬਾ ਹੈ।

'ਦਿ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਵਿਚ ਛਪੀ ਖ਼ਬਰ ਅਨੁਸਾਰ ਵਜ਼ੀਰਿਸਤਾਨ ਕਬਾਇਲੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਨੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਫੌਜੀ ਵਾਹਨਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ਾਈ ਤੇਜ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਡਰ ਵੀ ਸਤਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਛੇਤੀ ਹੀ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਲਾਂ 'ਚ ਝੜਪਾਂ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖ਼ਮਿਆਜ਼ਾ ਆਮ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਭੁਗਤਨਾ ਪਵੇਗਾ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲੀ

ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿ ਫੌਜ ਨੇ ਵਜ਼ੀਰਿਸਤਾਨ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਤਾਇਨਾਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਲਾਂ ਦੀ ਈਦ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੌਕਸ ਰਹਿਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸੈਂਟਰਲ ਕਮਾਂਡ ਦੇ ਮੁੱਖ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜੇਮਸ ਮੈਟਿਸ ਨੇ ਵੀ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਵਿਖੇ ਪਾਕਿ ਫੌਜ ਦੇ ਮੁਖੀ ਜਨਰਲ ਅਸ਼ਫਾਕ ਪਰਵੇਜ਼ ਕਿਆਨੀ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੁੱਦਾ ਵਜ਼ੀਰਿਸਤਾਨ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਅਤਿਵਾਦੀ ਗਰੋਹ 'ਤਹਿਰੀਕ-ਏ-ਇਨਸਾਫ਼' ਦੇ ਮੁਖੀ ਹਕੀਮਉਲਾਹ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਹੱਕਾਨੀ ਨੈੱਟਵਰਕ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਾਕਿ ਫੌਜ ਅਨੁਸਾਰ ਹਕੀਮਉਲਾਹ ਵਜ਼ੀਰਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸ਼ਾਵਲ ਘਾਟੀ ਵਿਚ ਛੁਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਉਸ 'ਤੇ ਡਰੋਨ ਹਮਲੇ ਕਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਫੁਕੂਸ਼ੀਮਾ ਦੀ ਰੇਡੀਏਸ਼ਨ ਦਾ ਕਹਿਰ ਜਾਰੀ

ਟੋਕੀਓ : ਜਪਾਨ 'ਚ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਸੁਨਾਮੀ ਕਾਰਨ ਨੁਕਸਾਨੇ ਗਏ ਫੁਕੂਸ਼ੀਮਾ ਪਰਮਾਣੂ ਪਲਾਂਟ ਦੇ ਲੀਕ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਹੋ ਰਹੀ ਰੇਡੀਏਸ਼ਨ ਨੇ ਤਿਤਲੀਆਂ ਵਿਚ ਵਿਗਾੜ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹਨ ਤੇ ਸਥਾਨਕ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਹੈ ਪਰ ਇਨਸਾਨ ਉੱਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਾਪਦਾ।

ਇਹ ਗੱਲ ਖੋਜਕਾਰਾਂ ਨੇ ਕਹੀ ਹੈ। ਤਿਤਲੀਆਂ ਵਿਚ ਆ ਰਹੇ ਵਿਗਾੜ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਔਖਾਂ ਦਾ ਖਰਾਬ ਹੋਣਾ ਤੇ ਖੰਭਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਰੁਕਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਹ ਰੇਡੀਏਸ਼ਨ ਦਾ ਜੀਵਾਂ ਉੱਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਅਸਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਵੀ ਰੇਡੀਏਸ਼ਨ ਦਾ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਪੈਣ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਵਧੇਗੀ ਹਾਲਾਂਕਿ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਸਾਇੰਸਦਾਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਫੁਕੂਸ਼ੀਮਾ ਦੇ ਇਨਸਾਨਾਂ ਉੱਤੇ ਅਸਰ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਉਣ ਲਈ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਗੌਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ 11 ਮਾਰਚ, 2011 ਨੂੰ ਜਪਾਨ ਵਿਚ ਆਏ 9.0 ਸ਼ਿੱਦਤ ਦੇ ਭੂਚਾਲ ਤੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸੁਨਾਮੀ ਕਾਰਨ ਫੁਕੂਸ਼ੀਮਾ ਤਾਇ-ਚਾਇ ਪਰਮਾਣੂ ਊਰਜਾ ਪਲਾਂਟ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਹੁਨਰਮੰਦ ਕਾਮਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਕੈਨੇਡਾ ਨਰਮ

ਟੋਰਾਂਟੋ: ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਆਵਾਸ ਮਹਿਕਮੇ ਨੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਮੁਲਕ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਹੁਨਰਮੰਦ ਲੋਕਾਂ ਵਾਸਤੇ ਸੋਧੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਅਮਲ 'ਚ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਹਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜ ਖੇਤਰਾਂ 'ਚ ਸੌਖ ਨਾਲ ਕੰਮ ਮਿਲ ਸਕੇ। ਆਵਾਸ ਮੰਤਰੀ ਜੇਸਨ ਕੋਨੀ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ 'ਕੇਂਦਰੀ ਨਿਪੁੰਨ ਕਾਮਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ' ਕਾਫੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਤਹਿਤ ਅਪਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਮਾਪਦੰਡ ਨਵਿਆਏ ਜਾਣਗੇ। ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਹੁਨਰਮੰਦ ਕਾਮਿਆਂ ਬਾਰੇ ਅੰਕੜੇ ਤੇ ਸਬੂਤ ਅਗਾਊਂ ਹੀ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਆਵਾਸ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀਅਤ ਮਹਿਕਮੇ (ਸੀ.ਆਈ.ਸੀ.) ਵੱਲੋਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸੋਧਾਂ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਮੁਹਾਰਤ ਨੂੰ ਅਹਿਮ ਮੰਨਦਿਆਂ ਇਸ ਸਬੰਧੀ 'ਅੰਕ' ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਨੌਜਵਾਨ ਆਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਤਾਦਾਦ 'ਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨਾ, ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਕੰਮ

ਕਰਨ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਦੇ ਨੰਬਰ ਵਧਾਉਣਾ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਤਜਰਬੇ ਦੇ ਨੰਬਰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਫਰਾਡ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਕਾਮੇ ਤੇ ਮਾਲਕ ਦਰਮਿਆਨ 'ਅਰੇਂਜਡ ਇੰਪਲਾਇਮੈਂਟ ਸਿਸਟਮ' ਨੂੰ ਸੁਖਾਲਾ ਬਣਾਉਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਾਲਕ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਅਮਲਾ ਭਰਤੀ ਕਰ ਸਕਣਗੇ। ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅੰਕ ਦੇਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਆਵਾਸ ਮਹਿਕਮੇ ਵੱਲੋਂ 'ਸਿੱਖਿਅਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼' ਦੇ ਮੁਲਕਣ ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਵੀ ਅਹਿਮ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਮੁਲਕਣ ਨਾਲ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਅੰਕ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕਦਮ ਹੁਨਰਮੰਦ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਇਸ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਚੁੱਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ। ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਨਵੇਂ ਆਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਵੀਆਂ ਸੋਧਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਸਹੀ ਖੇਤਰ 'ਚ ਆਪਣੇ ਕੈਰੀਅਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰ ਸਕਣ।

ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖੇੜਾ ਯੂ ਐਨ ਓ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਸਫੀਰ ਪੁਰੀ ਨੂੰ ਮਿਲੇ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ (ਬਿਊਰੋ): ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਗੂ ਅਤੇ ਮਾਲਟਾ ਦੁਰਘਟਨਾ ਜਾਂਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖੇੜਾ ਨੇ ਇਥੇ ਯੂ ਐਨ ਹੈੱਡ ਕੁਆਰਟਰ ਵਿਖੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਥਾਈ ਰਾਜਦੂਤ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਪੁਰੀ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਮਾਲਟਾ ਦੁਰਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਕਾਰਵਾਈ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਸ੍ਰੀ ਪੁਰੀ ਨੇ 1996 ਵਿਚ ਇਟਲੀ ਵਿਚ ਮਾਲਟਾ ਲਾਗੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਡੁੱਬੇ ਭਾਰਤ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਸਬੰਧੀ ਮਿਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ।

ਸ. ਖੇੜਾ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਪੁਰੀ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਟਲੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਦੁਰਘਟਨਾ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਤੀਹ ਤੀਹ ਸਾਲ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਬਹਾਲ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਸਬੂਤ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਯੂਰਪ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ। ਮਿਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਮਾਰੇ ਗਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਯੁਵਕਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ 'ਚ ਇਕ ਅਜਾਇਬਘਰ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਟਲੀ ਵਿਚ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।



ਇਸਰਾਈਲ ਦੀ ਹੋਂਦ ਮਨੁੱਖਤਾ ਲਈ ਕਲੰਕ: ਅਹਿਮਦੀਨੇਜਾਦ

ਤਹਿਰਾਨ: ਇਰਾਨ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਮਹਿਮੂਦ ਅਹਿਮਦੀਨੇਜਾਦ ਨੇ ਇਸਰਾਈਲ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖਤਾ ਲਈ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਇਸਰਾਈਲ ਵੱਲੋਂ ਇਰਾਨ ਦੇ ਪਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਬਾਰੇ ਕੀਤੇ ਖੁਲਾਸੇ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਵਜੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ। ਇਸਰਾਈਲ ਵਿਰੁੱਧ ਆਪਣੀ ਭਤਾਸ ਕੱਢਦਿਆਂ ਅਹਿਮਦੀਨੇਜਾਦ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸਰਾਈਲ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਕੇ ਉਹ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਹ ਫਲਸਤੀਨ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਦੇਸ਼ ਵਿਆਪੀ ਰੈਲੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਹਿਰਾਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ 'ਚ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਸਰਾਈਲ, ਇਰਾਨ ਦੇ ਪਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖਤਾ ਲਈ ਵੱਡਾ ਖਤਰਾ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਰਾਨ ਵੱਲੋਂ ਇਸਰਾਈਲੀ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਦੇਣ ਕਾਰਨ ਤੇ ਇਰਾਨੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਇਸਰਾਈਲ ਵਿਰੋਧੀ ਤਿੱਖੇ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਕਾਰਨ ਦੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਸਬੰਧ ਵਿਗੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਧਰ ਇਰਾਨ ਨੇ ਸਫ਼ਾਈ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪਰਮਾਣੂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸਿਰਫ਼ ਬਿਜਲੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਤੇ ਹੋਰ ਉਸਾਰੂ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਹਨ ਤੇ ਉਸ ਦਾ

ਹਥਿਆਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸਰਾਈਲ 'ਚ ਲਗਾਤਾਰ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਬਹਿਸ ਚੱਲੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਰਾਨ ਦੇ ਪਰਮਾਣੂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ 'ਚ ਇਰਾਨ ਨੂੰ ਪਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਇਸਰਾਈਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਰਾਨ ਪਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਹਾਲਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਫੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਹਟਿਆ ਜਾਵੇ। ਉਧਰ ਇਰਾਨ ਨੇ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਸਰਾਈਲ ਹਮਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਤੋੜਵਾਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਇਰਾਨੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਹਿਮਦੀਨੇਜਾਦ ਦੀ ਇਸਰਾਈਲ ਵਿਰੋਧੀ ਟਿੱਪਣੀ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਅਨੈਤਿਕ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਮੁਖੀ ਬਾਨ ਕੀ ਮੂਨ ਨੇ ਵੀ ਇਰਾਨੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਇਸ ਟਿੱਪਣੀ

'ਤੇ ਨਾਖੁਸ਼ੀ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਵ੍ਹਾਈਟ ਹਾਊਸ ਨੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਇਸਰਾਈਲ ਵਿਰੁੱਧ



ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਇਸ ਨਫ਼ਰਤ ਭਰੇ ਵਿਹਾਰ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕੌਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਤਰਜਮਾਨ ਟਾਮੀ ਵੀਏਟਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਰਾਨ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਇੰਨੀ ਹੀ ਫ਼ਿਕਰ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸੀਰੀਆਈ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਉਥੋਂ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਸ਼ਰ ਅਲ-ਅਸਦ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਕਰੇ।

ਨਸਲੀ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰਾ ਫਿਕਰਮੰਦ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੋਲੀਕਾਂਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਮਰੀਕਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਭਰੋਸੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਮੈਂਬਰ ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਚਿੰਤਤ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਮਰੀਕਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਹਰਕਤ ਵਿਚ ਆਵੇ।

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਮੁੜ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਿਚ ਦੁੱਖ ਦੀ ਲਹਿਰ ਫੈਲ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਲੁੱਟ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਾਦਸਾ ਹੈ ਪਰ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹੀ ਮੁੜ ਸਿੱਖ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣਾ ਨਿੰਦਣਯੋਗ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਜਾਨ-ਮਾਲ ਦੀ ਰਾਖੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰੇ ਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਚਾਰਾਜੇਬੀ ਕਰੇ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾ 'ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਭੇਜ ਕੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੂਰੀ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਨਾਲ ਇਸ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਲੈਣ ਤੇ ਕੁਟਨੀਤਕ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਅਮਰੀਕਾ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਬਣਾ ਕੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਜਾਨ-ਮਾਲ ਦੀ ਰਾਖੀ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਹਿਰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਚੁੱਕਿਆ

ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਾਨ ਮਾਲ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਅਪੀਲ



ਹੈ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਣਦੇਖੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਢਿੱਲ-ਮੱਠ ਨਾ ਕਰਦੀ ਤਾਂ ਮੁੜ ਅਜਿਹੀ ਦੁਖਦਾਈ ਘਟਨਾ ਨਾ ਵਾਪਰਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰੇ।

ਅਮਰੀਕਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਮੁੱਢਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਲੁੱਟ ਦਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਮੁੜ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਿਚ ਸੋਗ ਫੈਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੋਲੀਕਾਂਡ ਵਾਪਰੇ ਨੂੰ ਅਜੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਹੀ ਹੋਏ ਹਨ ਕਿ ਇਸੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ

ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਸਿੱਖਸ ਨੇ ਜਾਰੀ ਬਿਆਨ ਰਾਹੀਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਅਜੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰਾ ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੋਲੀਕਾਂਡ ਤੋਂ ਉਭਰਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਮੁੜ ਦੁਖਦਾਈ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ।

ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਆਗੂ ਕੰਵਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਨਵੀਂ ਘਟਨਾ ਨੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਚਿੰਤਾ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਸਦਾ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਓਬਾਮਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਨਿੱਤਰੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸਦਨ ਦੇ ਸੱਤ ਮੈਂਬਰ

ਐਫ.ਬੀ.ਆਈ. ਜਾਂਚ ਦੀ ਹਮਾਇਤ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਸਦਨ ਦੇ ਸੱਤ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਨਸਲੀ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦਾ ਮਤਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਐਫ.ਬੀ.ਆਈ. ਤੋਂ ਕਰਾਏ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਮੰਗ ਦੀ ਵੀ ਮਤੇ ਵਿਚ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਵਿਸਕੋਨਸਿਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਤੇ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ 1.4 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰਾਸ਼ੀ ਇਕੱਠੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਵਿਸਕੋਨਸਿਨ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਡਾ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲਗਾਤਾਰ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿਲ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਮਾਇਆ ਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ. ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਰਾਸ਼ੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਮਦਾਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਸਿੱਖ ਕੁਲੀਸ਼ਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸਦਨ ਵਿਚ ਇਹ ਮਤਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੈਨੇਟਰ ਡਿਐਨ ਫੀਅਨਸਟੀਨ ਜੋ ਸੈਨੇਟ ਦੀ ਖੁਫੀਆ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਹਨ, ਨੇ ਸਾਰੇ ਸੈਨੇਟਰਾਂ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਨਸਲੀ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿਚ ਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਕੁਲੀਸ਼ਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੇ ਸੈਨੇਟਰਾਂ ਨੂੰ ਆਨਲਾਈਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਭੇਜ ਕੇ ਅਜਿਹੇ ਅਹਿਮ ਉਪਰਾਲਿਆਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਪਾਉਣ ਤੇ ਫੇਸਬੁੱਕ ਤੇ ਟਵਿੱਟਰ ਰਾਹੀਂ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨ। ਸਦਨ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਮਤਾ ਜੋਸਫ ਕਰਾਊਲੋ, ਬਿੱਲ ਪਸਕਰੈੱਕ, ਹਾਵਰਡ ਬਰਮਨ, ਜੂ.ਡੀ.ਯੂ.,

ਨੀਟਾ ਲਾਓਵੇ, ਕੀਥ ਐਲੀਸਨ ਤੇ ਪੀਟ ਸਟਾਰਕ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਓਕ ਕਰੀਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ 5 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਹੋਈ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਤੇ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ 1.4 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰਾਸ਼ੀ ਇਕੱਠੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਵਿਸਕੋਨਸਿਨ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਡਾ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲਗਾਤਾਰ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿਲ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਮਾਇਆ ਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ. ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਰਾਸ਼ੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਮਦਾਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਸੈਕਰਮੈਂਟੋ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵੱਲੋਂ 11000 ਡਾਲਰ ਰਾਸ਼ੀ ਭੇਜੀ ਗਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਹਰੇਕ ਪੀੜਤ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ 5-5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹਮਲਾਵਰ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦਿਆਂ ਮਾਰੇ ਗਏ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕਾਲੋਕਾ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਲੈਣਗੇ। ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਹੀ ਆਨਲਾਈਨ ਦਾਨ ਦੇਣ ਲਈ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਬਣਾਈ ਸੀ। ਪਰਿਵਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਰਾਸ਼ੀ ਘੱਟ ਆਮਦਨ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਦੌਰਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਅਮਰੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਕੋਲੋਂ ਕੁਝ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਨਸੀਹਤ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਭਾਵੇਂ ਅਜੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰਾ ਮਿਲਵਾਕੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਗੋਲੀਕਾਂਡ ਵਿਚੋਂ ਉਭਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹਾਰਵਾਰਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਇਕ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਸਿਫਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਅਮਰੀਕੀ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਰੋਲ ਮਾਡਲ ਬਣ ਕੇ ਉਭਰੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਇਸ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਤੇ ਖੁਲ੍ਹਦਿਲੀ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸਿੱਖਾਂ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਆਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਉਹ ਸਾਡੇ ਸਾਂਝੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ।

ਡੈਲਸ ਮੌਰਨਿੰਗ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਹਾਰਵਾਰਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਧਰਮ ਤੇ ਇੰਡੀਅਨ ਸਟੱਡੀਜ਼ ਦੇ ਪ੍ਰੋ. ਡਿਆਨਾ ਐਕ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮੁਢਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਇਹ ਜਾਨਣਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਅਮਰੀਕੀ ਤਿੰਨ ਵਿਲੱਖਣ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ, ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ, ਮਨੁੱਖੀ ਬਰਾਬਰੀ ਪ੍ਰਤੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਤੇ ਦੋਸਤਾਨਾ ਪ੍ਰਾਹੁਣਚਾਰੀ ਦੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਧਾਰਨੀ ਹਨ। ਐਕ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਹਮਲਾਵਰ ਮਾਈਕਲ ਵੇਡ ਪੇਜ ਜੇਕਰ ਇਕ ਆਮ ਨਾਗਰਿਕ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਨਿੱਘਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਨਾ ਸੀ ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਮੁਫਤ ਲੰਗਰ ਛਕਾਉਣਾ ਸੀ।

ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਮੌਤ

ਜਲੰਧਰ: ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਮਿਲਵਾਕੀ ਵਿਚ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਮਾਰੇ ਗਏ ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਮੌਤ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਦੋ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਤੋਂ ਪਿੱਛਾ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਦੋ ਹਫ਼ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਓਕ ਕ੍ਰੀਕ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਵਾਪਰੇ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨਾਲ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਪਹੁੰਚਣ ਹੀ ਵਾਲੇ ਸਨ ਕਿ ਉੱਥੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚੱਲ ਗਈਆਂ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਲਾਡੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਪਹੁੰਚਣ ਹੀ ਵਾਲੇ ਸਨ ਕਿ ਉੱਥੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚੱਲ ਗਈਆਂ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਲਾਡੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਰਹਿੰਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਦਹਿਸ਼ਤ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਨੇ ਇਹ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਪਿਛਲੇ 15 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਮਿਲਵਾਕੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਾਂਡ ਨਾਲ ਜੋੜਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਘਟਨਾ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਵੀ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤੇ ਉੱਥੇ ਹੀ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਤੇ ਰਾਤ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਉਹ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਹੌਸਲਾ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਘਟਨਾ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤ ਸਮਝਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਦੁਖਦਾਇਕ ਕਾਂਡ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਚ ਗਏ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਤਾ ਕਿ ਮੌਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ।

ਓਕ ਕਰੀਕ ਮੇਅਰ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ 'ਚ ਸੋਗ ਪੱਤਰਾਂ ਦੇ ਢੇਰ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਓਕ ਕਰੀਕ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਈ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਦੀ ਘਟਨਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਦੁੱਖ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤੇ ਹਮਲਾਵਰ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬੰਦੋਬਸਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਮੇਅਰ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚ ਸੋਗ ਪੱਤਰ ਤੇ ਸ਼ਲਾਘਾ ਪੱਤਰਾਂ ਦਾ ਆਉਣਾ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਈ-ਮੇਲ ਤੇ ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਰਹੇ ਇਹ ਪੱਤਰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸ਼ਹਿਰ ਵਾਸੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿਟੀ ਹਾਲ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਸਗੋਂ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕ ਓਕ ਕਰੀਕ ਦੇ ਮੇਅਰ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਛੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਦੁੱਖ ਸਾਂਝਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਹੀ 19 ਪੱਤਰ ਤੇ ਈ-ਮੇਲ ਟਾਊਨ ਹਾਲ ਦੇ ਬੁਲੇਟਿਨ ਬੋਰਡ 'ਤੇ ਨਸ਼ਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਹਥਿਆਰਾਂ ਬਾਰੇ ਸਖਤ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮੁਹਿੰਮ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਵਰਜੀਨੀਆ ਟੈੱਕ ਗੋਲ ਕਾਂਡ (2007) ਦੇ ਪੀੜਤਾਂ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰ ਰੱਖਣ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਲਿਆਉਣ ਤਾਂ ਜੋ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਓਕ ਕਰੀਕ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਵਰਗੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਮੁੜ ਨਾ ਵਾਪਰਨ। 2007 ਵਿਚ ਹੋਏ ਵਰਜੀਨੀਆ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਦੇ ਪੀੜਤ 67 ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਮਿੱਟ ਰੋਮਨੀ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਪੱਤਰਾਂ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰਾਂ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਢਿੱਲੇ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਵਰਜੀਨੀਆ, ਓਕ ਕਰੀਕ, ਅਰੋਰਾ ਤੇ ਟਕਸਨ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਵਰਗੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਅਜਿਹੇ ਕਾਂਡ ਮੁੜ ਵਾਪਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਹਥਿਆਰਾਂ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਸਖਤੀ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਹਨ? ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਇਹ ਪੱਤਰ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਦੇ ਪੀੜਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਖਿਲਾਫ



ਚਲਾਈ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪਿਛੋਕੜ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਰੱਖਣ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾਈਆਂ ਜਾਣ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ 2007 ਵਿਚ ਵਰਜੀਨੀਆ ਪੋਲੀਟੈਕਨਿਕ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਅਤੇ

ਬਲੈਕਸਬਰਗ ਦੀ ਸਟੇਟ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ 23 ਸਾਲਾ ਸੀਯੁੰਗ ਹੁਈ ਚੈ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਈਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਕਾਰਨ 32 ਵਿਅਕਤੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸੀਯੁੰਗ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਲਈ ਸੀ।

ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਅਜੇ ਵੀ ਹਥਿਆਰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਮਰੀਕਾ ਵਾਸੀ ਗੰਨ ਕੰਟਰੋਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਆਪਣੀ ਰੱਖਿਆ ਵਾਸਤੇ ਹਥਿਆਰ ਰੱਖਣਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਸਮਝਦੇ ਹਨ।

ਅਮਰੀਕੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਈ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਦੀ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਛੇ ਸਿੱਖ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਪਬਲਿਕ ਰਿਲੀਜ਼ਨ ਰਿਸਰਚ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ (ਪੀ.ਆਰ.ਆਰ.ਆਈ.) ਵੱਲੋਂ ਰਿਲੀਜ਼ਨ

ਨਿਊਜ਼ ਸਰਵਿਸ (ਆਰ.ਐਨ.ਐਸ.) ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਾਜ਼ਾ ਸਰਵੇਖਣ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ 68 ਫੀਸਦੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਾਸੀ ਪ੍ਰੈਸ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਾਂਗ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖਣਾ ਆਪਣਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਸਮਝਦੇ ਹਨ।

ਪੀ.ਆਰ.ਆਰ.ਆਈ. ਦੇ ਚੀਫ ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਅਧਿਕਾਰੀ ਡਾ. ਰੋਬਰਟ ਪੀ. ਜੋਨਸ ਅਨੁਸਾਰ 76 ਫੀਸਦੀ ਅਮਰੀਕੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਹਥਿਆਰ ਛੁਪਾ ਕੇ ਨਾ ਲਿਆਏ ਜਾਣ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 73 ਫੀਸਦੀ ਅਮਰੀਕਾ

ਵਾਸੀ ਸਰਕਾਰੀ ਇਮਾਰਤਾਂ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰ ਲਿਆਣ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿਰਫ 27 ਫੀਸਦੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਾਸੀ ਹੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੇਸ ਵਿਚ 'ਗੰਨ ਕਲਚਰ' ਕੰਟਰੋਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਸਮੂਹਿਕ ਹੱਤਿਆਵਾਂ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ 14 ਫੀਸਦੀ ਅਮਰੀਕੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਜਨਤਕ ਇਕੱਠ ਵਾਲੀਆਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ।

ਬਾਬੇ ਭਰਪੂਰ ਨੇ ਅੱਖੀਂ ਤੱਕਿਆ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲੇ ਬਾਗ਼ ਦਾ ਸਾਕਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ. ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਰਹੇ ਤੇ ਇਸ ਵੇਲੇ ਆਸਟਰੇਲੀਆਂ ਰਹਿ ਰਹੇ 97 ਸਾਲਾ ਭਰਪੂਰ ਸਿੰਘ ਨੇ 13 ਅਪਰੈਲ 1919 ਨੂੰ ਵਾਪਰੇ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ਼ ਸਾਕੇ ਦਾ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਚਾਰ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਸਨ। ਭਰਪੂਰ ਸਿੰਘ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਇਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਏ ਹੋਏ ਹਨ।

97 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੰਦਰੁਸਤ ਹਨ ਤੇ ਬੀਤੇ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਾਦ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇਥੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ. ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੱਦੀ ਘਰ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ਼ ਨੇੜੇ ਜਤਾਉ ਗਲੀ ਵਿਚ ਸੀ ਜਿਥੇ ਵਧੇਰੇ ਮਾਰਵਾੜੀ ਲੋਕ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। 13 ਅਪਰੈਲ 1919 ਨੂੰ ਉਹ, ਉਸਦੇ ਦਾਦਾ ਜੀ ਤੇ ਇਕ ਚਾਚਾ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ਼ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੇ ਜਲਸੇ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

ਇਸ ਜਲਸੇ 'ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਰੋਕ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਜਲਸੇ ਮੌਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਨਰਲ ਡਾਇਰ ਫੌਜਾ ਸਮੇਤ ਆਇਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ਼ ਦਾ ਮੁੱਖ ਰਸਤਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਨਰਲ ਡਾਇਰ ਨੇ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਹੱਥੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਬੱਚਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਸਭ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਚੀਕ ਚਿਹਾੜਾ ਮਚ ਗਿਆ

ਕੰਧ ਟੱਪ ਕੇ ਬਚਾਈ ਸੀ ਜਾਨ



ਤੇ ਸਾਰੇ ਇੱਧਰ ਉਧਰ ਭੱਜ ਰਹੇ ਸਨ।

ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਾਦੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੁੱਕਿਆ ਤੇ ਬਾਗ ਦੇ ਦੱਖਣੀ ਹਿੱਸੇ ਵੱਲ ਭੱਜੇ ਜਿਥੋਂ ਉਹ ਕੰਧ ਟੱਪ ਕੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਆਪਣੇ ਘਰ ਪੁੱਜ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਭੱਜ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਟੱਪਣ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੇ ਚਾਚੇ ਦੀ ਡਿੱਗਣ ਕਾਰਨ ਬਾਂਹ ਟੁੱਟ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਾਚੇ ਨੇ ਬਾਂਹ ਟੁੱਟਣ ਦਾ ਕਿਸੇ ਹਸਪਤਾਲ ਤੋਂ ਇਲਾਜ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਵੇਲੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਫੌਜੀ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜ਼ਖ਼ਮੀਆਂ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਭਰਪੂਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 1947 ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਖ਼ੂਨੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵੀ ਯਾਦ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵੰਡ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਲਾਹੌਰ ਸਨ ਤੇ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆ ਗਏ ਸਨ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਵੇਂ ਪਾਸੇ ਵਾਪਰੇ ਖ਼ੂਨੀ ਕਾਂਡ ਦੇਖੇ ਜੋ ਅੱਜ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਹਨ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਹੋਰ ਬਜ਼ੁਰਗ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੇ ਵੀ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ਼ ਕਤਲੇਆਮ ਦਾ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰਿਆਣਾ ਵਾਸੀ ਇਕ ਹੋਰ ਬਜ਼ੁਰਗ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦਾ ਗਵਾਹ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ਼ ਕਤਲੇਆਮ ਵਿਚ ਕਿੰਨੇ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ, ਇਸ ਦੀ ਸਹੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ, ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ਼ ਯਾਦਗਾਰੀ ਟਰਸਟ, ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ਼ ਸ਼ਹੀਦ ਸਮਾਰਕ ਸਮਿਤੀ ਕੋਲ ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੂਚੀਆਂ ਹਨ।

ਸ਼ਹੀਦ ਸੁਖਦੇਵ ਦੀ ਜਨਮ ਤਾਰੀਖ 14 ਫਰਵਰੀ!

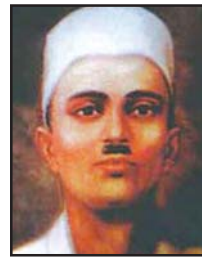
ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼ਹੀਦ ਸੁਖਦੇਵ ਦੀ ਜਨਮ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵਿਵਾਦ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਫਰੀਡਮ ਫਾਈਟਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿਭਾਗ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਬੇਨਤੀ ਪੱਤਰ 'ਚ ਸ਼ਹੀਦ ਸੁਖਦੇਵ ਯਾਦਗਾਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਡਾ. ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਾਥੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਘੁਲਾਟੀਏ ਸ਼ਹੀਦ ਸੁਖਦੇਵ ਦੀ ਜਨਮ ਮਿਤੀ 15 ਮਈ, 1907 ਦੀ ਬਜਾਏ 14 ਫਰਵਰੀ, 1907 ਮੰਨੀ ਜਾਵੇ।

ਡਾ. ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਬੇਨਤੀ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਦਰਜ ਸਬੂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦ ਸੁਖਦੇਵ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਵੱਲੋਂ 23 ਮਾਰਚ, 1931 ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਸਾਲ 2004 ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਤੇ ਸਮੂਹ ਪਰਿਵਾਰ ਗੁੰਮਨਾਮੀ 'ਚ ਰਿਹਾ। ਸ਼ਹੀਦ ਸੁਖਦੇਵ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਸਦਕਾ ਸ਼ਹੀਦ ਸੁਖਦੇਵ ਦਾ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਤੇ ਯਾਦਗਾਰ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਧਿਆਨ 'ਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਕੋਲ ਸ਼ਹੀਦ ਸੁਖਦੇਵ ਦੀ ਜਨਮ ਤਾਰੀਖ ਬਾਰੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਵੀ ਮੁਹੱਈਆ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਸ਼ਹੀਦ ਸੁਖਦੇਵ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸੂਤਰਾਂ ਦੇ

ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਹੀਦ ਸੁਖਦੇਵ ਦੀ ਜਨਮ ਤਾਰੀਖ 15 ਮਈ, 1907 ਮੰਨ ਲਈ ਗਈ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸ਼ਹੀਦ ਸੁਖਦੇਵ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜਾ 15 ਮਈ, 1907 ਹੀ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਪਰ ਹੁਣ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਨਾਮਵਾਰ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਪ੍ਰੋ. ਮਾਲਵਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੜੈਚ ਦੀ ਨਵੀਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਖੋਜ ਮੁਤਾਬਕ ਸ਼ਹੀਦ ਸੁਖਦੇਵ ਦੀ ਜਨਮ ਤਾਰੀਖ 15 ਮਈ, 1907 ਦੀ ਬਜਾਏ 14 ਫਰਵਰੀ 1907 ਬਣਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦ ਸੁਖਦੇਵ ਨੇ 1922 ਵਿਚ 'ਸਨਾਤਨ ਧਰਮ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਲਾਇਲਪੁਰ' ਤੋਂ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਪ੍ਰੋ. ਵੜੈਚ ਨੇ ਖੋਜ ਤੇ ਪੜਤਾਲ ਕਰ ਕੇ 'ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਲਾਹੌਰ' ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਗਜ਼ਟ-ਮੈਟ੍ਰਿਕੁਲੇਸ਼ਨ ਤੇ ਸਕੂਲ ਲੀਵਿੰਗ ਐਗਜ਼ਾਮੀਨੇਸ਼ਨ 1922, ਸਨਾਤਨ ਧਰਮ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਲਾਇਲਪੁਰ (ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿਚ ਸੁਖਦੇਵ ਦੀ ਜਨਮ ਤਾਰੀਖ 14 ਫਰਵਰੀ, 1907 ਦਰਜ ਹੈ। ਇਸੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਵੜੈਚ ਨੇ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ਹੀਦ ਸੁਖਦੇਵ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਨੂੰ ਇਹ ਜਨਮ ਤਾਰੀਖ 15 ਮਈ, 1907 ਦੀ ਬਜਾਏ 14 ਫਰਵਰੀ, 1907 ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।



ਅਫ਼ਗਾਨ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਵਫ਼ਦ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਆਏ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਵਫ਼ਦ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਐਮ.ਪੀ. ਰਾਮਾਚੰਦਰਨ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਮਦਦ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ।

ਵਫ਼ਦ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਾਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਵਫ਼ਦ ਨੂੰ ਮੰਗਾਂ ਹੱਲ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ। ਵਫ਼ਦ ਵਿਚ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਿੱਖ ਨੇਤਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਲਾਂਬਾ, ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਕੁਲਭੂਸ਼ਨ ਚੱਢਾ ਤੇ ਐਸ.ਐਸ. ਘਈ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ!

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਹੱਸ ਕੇ ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਰੱਸਾ ਚੁੰਮਣ ਵਾਲੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਪਰਵਾਨਿਆਂ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਰਾਜਗੁਰੂ ਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਸ਼ਹੀਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀ ਸ਼ਹੀਦ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ-ਏ-ਆਜ਼ਮ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਫਾਈਲ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਨਹੀਂ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰੀ ਫਾਈਲਾਂ ਵੀ ਉਲਝਣ ਵਿਚ ਹਨ। ਇਸ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੱਥ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਸੂਚਨਾ ਅਧਿਕਾਰ ਤਹਿਤ ਮੰਗੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਿੰਡ ਤੂਰਾਂ ਦੇ ਗਗਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਤੋਂ ਸੂਚਨਾ ਅਧਿਕਾਰ ਤਹਿਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੰਗੀ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਵਾਰ ਚੁੱਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ,

ਰਾਜਗੁਰੂ ਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਸ਼ਹੀਦ ਮੰਨਦੀ ਹੈ? ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਫਰੀਡਮ ਫਾਈਟਰ (ਆਜ਼ਾਦੀ ਘੁਲਾਟੀਏ) ਵਿੰਗ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਆਰਸੀ ਨਾਇਕ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ 'ਚ ਬੜਾ ਅਜੀਬ ਤੇ ਗੋਲਮੇਲ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜੋ ਅਸਲੀ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ। ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਭੇਜੇ ਪੱਤਰ ਨੰਬਰ 5/42/2012 ਐਫਐਫ (ਪੀ) ਵਿਚ ਮੰਗੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਹੋਰ ਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੇ ਮੰਗੀ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਵਿਭਾਗ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੈਨਿਕ ਸਨਮਾਨ ਪੈਨਸ਼ਨ ਸਕੀਮ 1980 ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪੈਨਸ਼ਨ ਭੇਜਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ

ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਰਾਜਗੁਰੂ ਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਸ਼ਹੀਦ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਜੇ ਉੱਤਰ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਤਾਂ ਐਫ.ਐਫ.ਆਰ. ਦੇ ਜ਼ੁਆਇਟ ਸੈਕਟਰੀ ਆਰ.ਆਰ. ਝਾਅ ਕੋਲ ਅਪੀਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਗਗਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਹੀ ਤੱਥ ਜਾਨਣ ਲਈ ਸ਼੍ਰੀ ਝਾਅ ਕੋਲ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੰਗੀ ਹੈ, ਉਹੋ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਕੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਰਾਜਗੁਰੂ ਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਮੰਨਦੀ

ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਹਾਂ' ਜਾਂ 'ਨਾਂਹ' ਵਿਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਸ਼੍ਰੀ ਝਾਅ ਨੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਇਹੋ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਭੇਜੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਸਾਫ਼ ਜਵਾਬ ਨਾ ਦੇਣਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸ਼ਾਹਦੀ ਭਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫਰੀਡਮ ਫਾਈਟਰ ਵਿੰਗ ਕੋਲ ਵੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਹੱਈਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗਗਨਦੀਪ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਮੰਗੀ ਗਈ ਸੂਚਨਾ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਦੇਣ ਲਈ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਹਰ ਵਾਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਫਸੋਸ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਇਆ 65 ਸਾਲ ਬੀਤ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਪਰ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਸਲੀ ਨਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਕਾਰਡ 'ਚ ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ ਦਰਜਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਹੈ।



ਸ਼ਹੀਦ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਵਿਆਹ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਜਨਰਲ ਡਾਇਰ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਤੇ ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਰੱਸਾ ਚੁੰਮਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਹੀਦ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਪਰਵਾਸ ਦੌਰਾਨ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਬੇਟੇ ਵੀ ਹਨ। ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਸ਼ਹੀਦ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਖੋਜ ਕਰ ਰਹੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿਕੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸੈਂਟਰਲ ਖਾਲਸਾ ਯਤੀਮਖਾਨਾ ਜਿਥੇ ਊਧਮ ਸਿੰਘ 12 ਸਾਲ ਰਿਹਾ, ਨੂੰ 1927 'ਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਏ ਡਵੀਜ਼ਨ ਬਾਣੇ 'ਚ ਉਸ ਖਿਲਾਫ਼ ਦਰਜ ਹੋਏ ਪੁਲਿਸ ਕੇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਅਹਿਮ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਯਾਦਾਂ ਨੂੰ ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਸਜਾਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਹੈ। ਪਟਿਆਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਾਤੜਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਿਕੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦ ਊਧਮ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਪੀ.ਐਚ.ਡੀ. ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਇਸ ਖੋਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ 1998 ਵਿਚ ਇਸ ਬਾਰੇ ਇਕ ਪੁਸਤਕ ਵੀ ਲਿਖੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਲੰਡਨ ਵਿਖੇ ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਫਾਈਲਾਂ 'ਚ ਦੱਬੇ ਅਹਿਮ ਭੇਤ

ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਤਕਰੀਬਨ 10 ਸਾਲ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਤਿਆਰ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ 1988 'ਚ ਖੋਜ ਕਾਰਜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਿਆਂ ਨੈਸ਼ਨਲ ਆਰਕਾਈਵਸ ਦਿੱਲੀ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਬਣਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ 1992 ਵਿਚ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਚਾਰ ਫਾਈਲਾਂ ਦੇਖਣ ਦੀ ਉਸ ਨੂੰ ਆਗਿਆ ਮਿਲੀ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਖੋਜਕਾਰ ਨੇ ਪਬਲਿਕ ਰਿਕਾਰਡ ਆਫਿਸ ਲੰਦਨ, ਫੋਰਨ ਐਂਡ ਕਾਮਨਵੈਲਥ ਆਫਿਸ ਲੰਦਨ ਤੇ ਪੈਂਟਨ ਵਿਲਾ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਸੰਪਰਕ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਖੋਜ ਦੌਰਾਨ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲੰਦਨ ਠਹਿਰਾਅ ਦੌਰਾਨ ਉਥੇ ਇਕ ਅਮਰੀਕੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਔਰਤ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋ ਬੇਟੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਜੋ ਇਸ ਵੇਲੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ।

ਉਹ ਹੁਣ ਸ਼ਹੀਦ ਦੇ ਬੇਟਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਲੰਦਨ ਤੋਂ ਕਈ ਫਾਈਲਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਉਸ

ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਨੇ ਦੋ ਬੇਟੇ



ਬਾਰੇ ਕਈ ਅਹਿਮ ਗੱਲਾਂ ਦਰਜ ਹਨ ਜੋ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕਦੇ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਈਆਂ। ਸ. ਸਿਕੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ 13 ਅਪਰੈਲ, 1919 ਨੂੰ ਵਾਪਰੇ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ਼ ਕਤਲੇਆਮ ਸਮੇਂ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ 'ਤੇ ਗੋਲੀ

ਵੀ ਲੱਗੀ ਸੀ। ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਉਸ ਦੇ ਦੋਸਤਾਂ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖੁਰਸ਼ੀਦ, ਰਾਮਜੀ ਦਾਸ ਸੁਨਾਮੀ ਤੇ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸੁਨਾਮੀ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ। 30 ਅਗਸਤ, 1927 ਨੂੰ ਦਰਜ ਹੋਈ ਐਫਆਈਆਰ 'ਚ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਦੌਰਾਨ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ਼ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਲੱਗਣ ਦਾ ਕੋਈ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਚੀਫ਼ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੇਠ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸੈਂਟਰ ਖਾਲਸਾ ਯਤੀਮਖਾਨਾ ਜਿਥੇ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਚਪਨ ਦੇ 12 ਸਾਲ ਬਿਤਾਏ ਸਨ, ਨੂੰ ਸਿਕੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੁਝ ਅਹਿਮ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸੌਂਪੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ 30.8.1927 ਨੂੰ ਦਰਜ ਹੋਈ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀ ਕਾਪੀ ਵੀ ਹੈ। ਉਰਦੂ 'ਚ ਲਿਖੀ ਇਸ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੇ ਚਾਰ ਸਫ਼ੇ ਹਨ ਜਿਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਕੱਟੜਾ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਵਿਖੇ 30 ਅਗਸਤ, 1927 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 7 ਵਜੇ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਫੜਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੇ ਨਾਭੀ ਰੰਗ ਦੀ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਜੇਬ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਰਿਵਾਲਵਰ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੰਜ ਗੋਲੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਇਕ ਸੂਟਕੇਸ ਸਮੇਤ ਉਸ ਦਾ ਬਟੂਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀਆਂ ਛੇ ਫੋਟੋਆਂ ਸਨ, ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਖਿਲਾਫ਼ ਅਸਲਾ ਐਕਟ

ਹੇਠ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਇਕ ਹਿੱਸੇ 'ਚ ਦੋ ਅਕਤੂਬਰ 1927 ਨੂੰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਐਸ.ਡੀ.ਐਮ. ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਯਤੀਮਖਾਨੇ ਦੇ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਹੀਦ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਯਾਦਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ਼ਹੀਦ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮਿਆਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਉਸ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਜਿਥੇ ਕਦੇ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਰਹਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 24 ਅਗਸਤ 1907 ਵਿਚ ਸੈਂਟਰਲ ਖਾਲਸਾ ਯਤੀਮਖਾਨਾ ਵਿਖੇ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਲਈ ਜਿਸ ਰਜਿਸਟਰ 'ਤੇ ਇਹ ਐਂਟਰੀਆਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਉਹ ਰਜਿਸਟਰ ਇਥੇ ਅੱਜ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਉਹ 1919 ਤੱਕ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਤੇ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ਼ ਕਤਲੇਆਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਥੋਂ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। 1933 ਤੱਕ ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 'ਚ ਹੀ ਰਿਹਾ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ, 25 ਅਗਸਤ 2012

ਪਰਵਾਸ ਦੀ ਪਰਵਾਜ਼

ਪਰਵਾਸ ਅਜਿਹਾ ਕੁਦਰਤੀ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਮੁੱਢ-ਕਦੀਮ ਤੋਂ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਉਮਰ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਹੋਂਦ ਅਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਿੰਨੀ ਹੀ ਲੰਮੀ ਹੈ। ਪਰਵਾਸ ਅਸਲ ਵਿਚ ਚੰਗੇਰੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਉਹ ਲਾਟ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਆਪਾ ਚੌਵੀ ਘੰਟੇ ਮਚਦਾ, ਤਪਦਾ ਤੇ ਖਪਦਾ ਹੈ। ਪਰਵਾਸ ਦਾ ਇਹ ਰੁਝਾਨ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਦੇ ਦਰਾਂ ਵੱਲ ਆਪ-ਮੁਹਾਰਾ ਸਫਰ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਧਾਰ ਦਾ ਮੂੰਹ ਸਦਾ ਹੀ ਦੋ ਪਾਸਿਆਂ ਵੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸਾ ਅਗਾਂਹ ਚੰਗੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਦੂਜੇ ਸਿਰੇ ਦੀ ਸੁਤਾ ਆਪਣੀ ਧਰਤੀ ਛੱਡਣ ਦੇ ਦਰਦ ਨਾਲ ਵਿੰਨ੍ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਦੋ ਵਿਰੋਧੀ ਅਹਿਸਾਸ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਪਰਦੇਸੀਆਂ ਦੇ ਬੋਝੇ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਗਮਾਂ ਦੀ ਝੜੀ ਲਾਈ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੀ ਸਦੀ ਦੇ ਅਰੰਭ ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਧਰਤੀ ਵੱਲ ਹੋਏ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਪਰਵਾਸ ਨੂੰ ਇਸੇ ਵਰਗ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਗਰੋਂ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੇ ਵੰਡਾਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੂਰਬੀਏ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲ ਵਹਿਰਾਂ ਘੱਤੀਆਂ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੋਰ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਕਿਤੇ ਧੀਮੀ ਚਾਲੇ, ਤੇ ਕਿਤੇ-ਕਿਤੇ ਤਿੱਖੀ ਚਾਲੇ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਉਤਰ-ਪੂਰਬੀ ਰਾਜਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ‘ਸੈਵਨ ਸਿਸਟਰਜ਼’ ਕਰ ਕੇ ਵੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵਿਚ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਪਰਵਾਸ ਵੀ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ’ਤੇ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਕੁ ਸਿਆਸੀ ਦਾਈਏ ਵੀ ਸਨ, ਪਰ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਹ ਪਰਵਾਸ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਾਂਗ ਚੰਗੇਰੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਲਲੂਕ ਨਾਲ ਹੀ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ’ਤੇ ਹੋਏ ਇਸ ਪਰਵਾਸ ਬਾਰੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਵੀ ਉਠੇ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪੂਰਬੀਏ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਬਾਰੇ ਉਠ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਸਥਾਨਕ ਪੱਧਰ ’ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਅਸਰ ਮਾੜਾ-ਮੋਟਾ ਹੀ ਰਿਹਾ।

ਅਸਾਮ ਵਿਚ ਇਸ ਪਰਵਾਸ ਖਿਲਾਫ ਮੋਰਚਾ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਆਪਣੀ ਲੜਾਈ ਵਿੱਢਣ ਵਾਲੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ‘ਉਲਫਾ’ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਰਾਹੀਂ ਮਸਲੇ ਸੁਲਝਾਉਣ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਪਰ ਪਰਵਾਸ ਵਾਲੇ ਮਸਲੇ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਹੁਣ ਇੰਨੀਆਂ ਡੂੰਘੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਪਿੜ ਤੱਕ ਜਾ ਪੁੱਜੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਹੁਣ ਵੱਕਾਰ ਦਾ ਮਸਲਾ ਵੀ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸਾਮ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਖਾਤਰ, ਖਾਸ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵਸਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਖਾਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਜਤਨਾਈ ਅਤੇ ਖਾਸ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਚੁੰਗਲ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਆਪਣੀ ਸਿਆਸੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਮੁੱਢ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਲ ’ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਹੀ ‘ਠੰਢੀ ਜੰਗ’ ਜਦੋਂ ਭਖਣ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ ਇਕਦਮ ਭਾਂਬੜ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਲਿਆ। ਹੁਣ ਇਹ ਮਹਿਜ਼ ਬਹਿਸ ਦੇ ਮਸਲੇ ਹਨ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲ ਭੜਕਾਊ ਤਸਵੀਰਾਂ ਅਤੇ ਫੋਨਾਂ ਉਤੇ ਐਸ.ਐਮ.ਐਸ. ਕਿਸ ਨੇ ਅਤੇ ਕਿਥੋਂ ਭੇਜੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਾਂ ਤੋਂ ਹੋਰ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਿਜਰਤ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ! ਮਸਲਾ ਤਾਂ ਹੁਣ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਕੁੜੱਤਣ ਜਦੋਂ ਰਿਸਣ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਹਵਾ ਨੇ ਇਸ ਉਤੇ ਤੇਲ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਅੱਗ ਵਿਚ ਉਥੇ 80 ਜਾਨਾਂ ਜਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹੋਰ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਤਰ-ਪੂਰਬੀ ਬਾਸ਼ਿੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਤੇ ਅੱਡੇ ਛੱਡ ਕੇ ਭੱਜਣਾ ਪਿਆ, ਉਸ ਨੁਕਸਾਨ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਅਜੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਹੀ ਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਅਸਲ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਤਾਂ ਅਜੇ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜਿਹੜਾ ਭਰੋਸਾ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਘਾਟਾ ਸ਼ਾਇਦ ਕਦੀ ਵੀ ਪੂਰਾ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ।

ਇਸ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਅਤੇ ਪੀੜਾ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸ ਹੰਢਾ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ, ਖਾਸ ਕਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 9/11 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਝੁੱਲੀ ਹਨੇਰੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਕਾਲਾ ਦੌਰ ਹੁਣ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਲੇ ਦੌਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਖਾਂ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੂਝਵਾਨ ਸਿਆਣਿਆਂ, ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਆਪਣੇ ਵਿਤ ਮੁਤਾਬਕ ਸੁਝਾਅ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਦਰਦ ਅਤੇ ਹਾਦਸੇ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਤੇ ਤੰਦਾਂ ਲੱਭਣ ਲਈ ਪਰਵਾਸ ਦੀਆਂ ਲੜੀਆਂ ਜੋੜਨੀਆਂ ਪੈਣੀਆਂ ਹਨ। ਫਿਲਹਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਤੇ ਤੰਦਾਂ ਦਾ ਰਾਹ ਓਕ ਕਰੀਕ ਅਤੇ ਅਸਾਮ ਵਿਚ ਹੋਈ ਹਿੰਸਾ ਨਾਲ ਸਿੱਧਾ ਜਾ ਜੁੜਦਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਵਾਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਥਾਂਵਾਂ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਲੜੀਆਂ ਦੀ ਇਕ ਕੜੀ ਨਫਰਤ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਉਤੇ ਇਸ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਮਾਰ ਇੰਨੀ ਤਿੱਖੀ ਅਤੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਹੈ ਕਿ ਬੰਦਾ ਹੋਰ ਸਭ ਕੁਝ ਭੁੱਲ ਕੇ ਇਸ ਅੱਗ ਵਿਚ ਮੱਚ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਫਰਤ ਦਾ ਉਹ ਝੂਠਾ ਸੌਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖਤਾ ਖਾਤਰ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਜੂਝ ਰਹੀ ਧਿਰ ਸਦਾ ਰੱਦ ਕਰਦੀ ਆਈ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਇਕੋ-ਇਕ ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਹੱਲ ਆਪਸੀ ਸਹਿਚਾਰ ਹੀ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਝੀੜਾਂ ਨੂੰ ਸਾਂਝੀਆਂ ਪੀੜਾਂ ਵੰਡਾ ਕੇ ਹੀ ਕੱਟਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਓਕ ਕਰੀਕ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਸੀ ਸਹਿਚਾਰ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਹੋਕਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਰਾਹ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਵੱਲ ਹੀ ਖੁੱਲ੍ਹਦਾ ਹੈ। ਪਰਵਾਸ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਉਠ ਰਹੀ ਪਰਵਾਜ਼ ਕਿਤੇ ਵੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਪਰਲੇ ਨਹੀਂ ਬਣਨੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਇਸ ਪਰਵਾਜ਼ ਦਾ ਰੁਖ਼ ਅੰਬਰ ਵੱਲ ਹੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਨਫਰਤ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਕੇ ਪਰਵਾਜ਼ ਭਰਾਂਗੇ ਤਾਂ ਇਹ ਅਗਲੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਾੜੇਗੀ ਹੀ, ਆਪਾ ਵੀ ਝੁਲਸ ਦੇਵੇਗੀ। ਪਰਵਾਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਪਰਵਾਜ਼ ਕਤੌਈ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ। ਪਰਵਾਸ ਦੀ ਪਰਵਾਜ਼ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਦਾ ਸਿਰਨਾਵਾਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।


ਨਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼



ਬੁੱਲੇ ਲੁੱਟਣੇ ਦਾ ਵਲ!

ਮਾੜੇ ਦਿਨਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਭੁੱਲੀਏ ਨਾ, ਸੌਖਾ ਢੰਗ ਹੈ ਹਊਮੈ ਤੋਂ ਛੁੱਟਣੇ ਦਾ। ਹੱਥ ਭੰਨਵੀਂ ਮਿਹਨਤ ਹੀ ਰਾਜ਼ ਜਾਣੇ, ਲਾਹ ਕੇ ਗਲੇਂ ਗਰੀਬੀਆਂ ਸੁੱਟਣੇ ਦਾ। ‘ਹੱਥ ਅਡਣੇ’ ਕਦੇ ਨਾ ਪੈਣ ਉਸ ਨੂੰ, ਵਲ ਸਿੱਖਿਆ ਜਿਹਨੇ ‘ਹੱਥ ਘੁਟਣੇ’ ਦਾ। ਲੈਣ-ਦੇਣ ਹੁਪਾਰ ਜਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇ, ਮੁਢ ਬੱਝਦਾ ਯਾਰੀਆਂ ਟੁੱਟਣੇ ਦਾ। ਨੇਕੀ ਸੱਚ ‘ਤੇ ਚੱਲਣ ਦਾ ਫਾਰਮੂਲਾ, ਪੰਜੇ ਐਥਾਂ ਨੂੰ ਜੜ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਟਣੇ ਦਾ। ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਮਾਰ ਸੰਤੋਖ ਦੀ ਗੰਢ ਦੇ ਕੇ, ਫੇਰ ਮਜ਼ਾ ਆਉਂਦਾ ਬੁੱਲੇ ਲੁਟਣੇ ਦਾ!

ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਰਵਾਇਤੀ ਹਥਿਆਰਾਂ ‘ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਦੇ ਅਸਲ ਅਰਥ!

ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਰਵਾਇਤੀ ਹਥਿਆਰਾਂ ‘ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਦੀ ਵਾਜਬੀਅਤ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਇਉਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਮਾਓਵਾਦੀ ਕੋਈ ਅਸਮਾਨੋਂ ਉੱਤਰੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਗ੍ਰਹਿ ਦੇ ਬੇਗਾਨੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਹੁੰਦੇ ਹੋਣ ਜੋ ਕਬਾਇਲੀਆਂ ਦਾ ਭੇਖ ਧਾਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਵਾਇਤੀ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਣ! ਫਿਰ ਤਾਂ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਕਬਾਇਲੀ ਪਹਿਰਾਵੇ ‘ਤੇ ਵੀ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਕੂਮਤੀ ਨੀਤੀਆਂ ਨੇ ਉਥੇ ਹਰ ਕਬਾਇਲੀ ਨੂੰ ਮਾਓਵਾਦੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਬੇਤੁਕੇ ਹਨ, ਇਸ ਵਿਚ ਹੁਣ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਬਾਇਲੀ ਲੋਕ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਉੱਪਰ ਛਾਪੇ ਵਜੋਂ ਲੈਣ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਕਬਾਇਲੀਆਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮਰਾਨ ਜਮਾਤਾਂ ਦੀ ‘ਮੁੱਖਧਾਰਾ’ ਤੋਂ ਹੋਰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਸਬੱਬ ਹੀ ਬਣੇਗਾ।

ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਐੱਫ. ਵਲੋਂ 20 ਨਿਹੱਥੇ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਦਜ਼ਾ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹਾਲੇ ਠੰਢਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਥੋਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਵਿਵਾਦ ਸਹੇਤ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਹਫ਼ਤੇ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਸੂਬੇ ਦੇ ਨਰਾਇਣਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ‘ਚ ਪੁਲਿਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਉੱਪਰ ਆਪਣੇ ਰਵਾਇਤੀ ਹਥਿਆਰ ਲੈ ਕੇ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰੀ ਮੰਡੀਆਂ ਅਤੇ ਮੇਲਿਆਂ ‘ਚ ਜਾਣ ਉੱਪਰ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਗੜ੍ਹ ਬਸਤਰ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਆਦਿਵਾਸੀ ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਰਵਾਇਤੀ ਹਥਿਆਰ

ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 91-94634-74342

ਤੀਰ-ਕਮਾਨ, ਕੁਹਾੜੀਆਂ ਅਤੇ ਦਾਤਰ ਲੈ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਥਾਵਾਂ ਉੱਪਰ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਣਗੇ। ਜੇ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਗੇ ਤਾਂ ਇਹ ‘ਗ਼ੈਰਕਾਨੂੰਨੀ’ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਹ ਪਾਬੰਦੀ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਦੇ ਮੁਜਰਮ ਮੰਨੇ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਨਾਲ ਹਕੂਮਤੀ ਜਬਰ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਹੋਰ ਵਿਆਪਕ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਵੱਲੋਂ ਲਾਈ ਇਸ ਪਾਬੰਦੀ ਉੱਪਰ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਵੀ ਮੋਹਰ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਇਸ ਪਾਬੰਦੀ ਦੇ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੰਦੇ ਬੋਰਡ ਤੇ ਬੈਨਰ ਲਟਕਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਇਹ ਫ਼ਰਮਾਨ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਪੰਜਵੀਂ ਸੂਚੀ ਦਾ ਘੇਰ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਕਬਾਇਲੀ ਜੀਣ-ਬੀਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਸੀਲਿਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਜ਼ਮਨੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਵਲੋਂ ਇਹ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ/ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਦਿਵਾਸੀ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਡੀਆਂ ‘ਚੋਂ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਖ਼ਰੀਦਦਾਰੀ ਕਰਨ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਭੇਖ ‘ਚ ਮਾਓਵਾਦੀ ਰਵਾਇਤੀ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਪਰ ਹਮਲੇ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਰਵਾਇਤੀ ਹਥਿਆਰ ਰੱਖਣ ‘ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ‘ਕਬਾਇਲੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਸੰਦ-ਸੰਦੇੜੇ ਕੁਹਾੜੀਆਂ, ਦਾਤਰ, ਤੀਰ-ਕਮਾਨਾਂ ਦੀ ਮੰਡੀਆਂ ‘ਚ ਕੀ ਤੁਕ ਹੈ? ਪਾਬੰਦੀ ਨਾਲ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਨਕਸਲੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਰਵਾਇਤੀ ਹਥਿਆਰ ਵਰਤ ਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹਿੰਸਾ ਤਾਂ ਘਟੇਗੀ।’

ਇਹ ਹਕੂਮਤੀ ਫ਼ਰਮਾਨ ਕਬਾਇਲੀਆਂ ‘ਤੇ ਬੋਧਿਆ ਅਜਿਹਾ ਪਹਿਲਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਹੁਕਮਰਾਨ ਕਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਬਾਇਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਹਮਾਇਤ, ਕਬਾਇਲੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਰਾਜ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਅਤੇ ‘ਮੁੱਖਧਾਰਾ’ ਦੀ ਅਲਹਿਦਗੀ ਹੋਰ ਵਧੀ ਹੈ। ਸਲਵਾ ਜੁਡਮ ਅਤੇ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਗ੍ਰੀਨ ਹੰਟ ਦਾ ਇਕ ਵੱਡਾ ਮਕਸਦ ਕਬਾਇਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਗੂਣੇ ਆਰਥਿਕ ਵਸੀਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤਹਿਸ-ਨਹਿਸ ਕਰਨਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਮਾਓਵਾਦੀ ਲਹਿਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਪੂਰੇ ਖੇਤਰ

ਉੱਪਰ ਅਣਐਲਾਨੀ ਆਰਥਿਕ ਨਾਕਾਬੰਦੀ ਬੋਧੀ ਗਈ। ਕਬਾਇਲੀ ਖੇਤਰਾਂ ‘ਚ ਵਿਕਸਤ ਖੇਤਰਾਂ ਵਰਗਾ ਮੰਡੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ; ਹਫ਼ਤਾਵਾਰੀ ਹਾਟ ਬਜ਼ਾਰ ਅਤੇ ਸਸਤੇ ਰਾਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਰਲੇ-ਟਾਵੇਂ ਸਰਕਾਰੀ ਡਿਊ ਹੀ ਕਬਾਇਲੀਆਂ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਖ਼ਰੀਦਣ ਜਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਜੰਗਲੀ ਉਪਜ ਨਾਲ ਵਟਾਂਦਰੇ ਵਜੋਂ ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਖ਼ਰੀਦ ਕੇਂਦਰ ਹਨ। ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤਾਕਤਾਂ ਵਲੋਂ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰੀ ਬਜ਼ਾਰਾਂ ‘ਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖ਼ਲਲ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਥੇ ਖ਼ਰੀਦਦਾਰੀ ਅਤੇ ਉਪਜ ਵਟਾਉਣ ਆਉਂਦੇ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੰਗ-ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਸਤੇ ਰਾਸ਼ਨ ਦੇ ਡਿਊ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾ-ਧਮਕਾ ਕੇ ਪੁਲਿਸ, ਸਲਵਾ ਜੁਡਮ ਜਾਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਕੈਂਪਾਂ ‘ਚ ਲਿਜਾਏ ਗਏ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁ-ਪਰਤੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਾਤਾਵਿਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਵੀ ਗਿਣਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਇਸ ਦਾ ਅਸਲ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ, ਭਾਵ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਤੋਂ ਵਿਰਵੇ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ‘ਚ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਰਹਿਮੇ-ਕਰਮ ਦੇ ਮੁਥਾਜ ਬਣਾ ਦੇਣਾ। ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਆਦਿਵਾਸੀ ਇਹ ਵਸਤਾਂ ਖ਼ਰੀਦਣ ਸਿਰਫ਼ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜਦੇ ਹਨ। ਕੈਂਪਾਂ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸਮਾਨ ਖ਼ਰੀਦਣ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਲੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ

ਕਬਾਇਲੀਆਂ ਵਲੋਂ ਹਕੂਮਤ ਵਿਰੁੱਧ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਲੜਾਈ ਦਾ ਮਸਲਾ ਸਿਆਸੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਸਾਢੇ ਤੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਚਲੀ ਆ ਰਹੀ ਘੇਰ ਸਮਾਜੀ-ਆਰਥਿਕ ਨਾਬਰਾਬਰੀ ਅਤੇ ਅਨਿਆਂ ਹੈ। ਹੁਕਮਰਾਨ ਇਸ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹਨ; ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਸਿਆਸੀ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਕਬਾਇਲੀ ਬਗ਼ਾਵਤ ਨੂੰ ਫ਼ੌਜੀ ਹਮਲੇ ਅਤੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਫ਼ਰਮਾਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕੁਚਲਣ ਦੇ ਗ਼ਰੂਰ ‘ਚ ਕੁਝ ਵੀ ਤਰਕਪੂਰਨ ਨਾ ਸੋਚਣ ਅਤੇ ਨਾ ਸੁਣਨ ਲਈ ਬਜ਼ਿਦ ਹਨ।

ਬੰਦਾ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਗੋਤੇ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਬੋੜੀ ਵੱਧ ਮਾਤਰਾ ‘ਚ ਰਾਸ਼ਨ ਖ਼ਰੀਦਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਝੱਟ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਰਾਸ਼ਨ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਲਈ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਵੈ-ਸੇਵੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਲੋਂ ਚਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਦਵਾਖ਼ਾਨੇ (ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਡਾ. ਬਿਨਾਇਕ ਸੇਨ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਚੈਰਿਟੀ ਹਸਪਤਾਲ) ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਬੰਦ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਿ ਉਥੇ ਨਕਸਲੀਆਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਟਵੇਂ-ਟੱਲੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਮਾਓਵਾਦੀ ਆਪਣੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਵਿਚ ਚਲਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਬੰਦ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਉਥੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਓਵਾਦੀ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਰਵਾਇਤੀ ਹਥਿਆਰ ਆਦਿਵਾਸੀ ਜੀਣ-ਬੀਣ ਦਾ ਅਟੁੱਟ ਅੰਗ ਹਨ। ਕਦੇ ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਨ; ਪਰ ਅੱਜ ਵੀ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਸੰਘਣੇ ਜੰਗਲਾਂ ‘ਚ ਵਿਚਰਨ ਸਮੇਂ ਖੁੰਘਾਰ ਜਾਨਵਰਾਂ ਤੋਂ ਰਾਖੀ ਲਈ ਜੰਗਲ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਰ ਸਮੇਂ ਜ਼ਰੂਰਤ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਕਬਾਇਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਦਾਰੋਮਦਾਰ ਜੰਗਲ ਅਤੇ ਜੰਗਲੀ ਉਪਜਾਂ ਉੱਪਰ ਹੈ। ਦਾਤਰ, ਕੁਹਾੜੀ ਆਦਿ ਸੰਦ ਬਾਲਣ ਜੁਟਾਉਣ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਲੋੜਾਂ ਖ਼ਾਤਰ ਲੋਕਤਾਂ ਵੱਢਣ ਲਈ ਅਣਸਰਦੀ ਲੋੜ ਹਨ। ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਉਥੇ ਕਬਾਇਲੀਆਂ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੇ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਨੇ

ਸਥਾਨਕ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜਿੱਤ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਗੜ੍ਹਾਂ ‘ਚ ਬਦਲਿਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਹਾਲੇ ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਥੇ ਪਿੰਡ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਅਤੇ ਕਿੱਥੇ-ਕਿੱਥੇ ਹਨ! ਖ਼ੁਦ ਹੁਕਮਰਾਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁਲਿਸ-ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਬਾਇਲੀਆਂ ਅਤੇ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ‘ਚ ਨਿਖੇੜਾ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਪੂਰੇ ਦੇ ਪੂਰੇ ਪਿੰਡ, ਸਗੋਂ ਸਾਲਮ ਖੇਤਰ ਮਾਓਵਾਦੀ ਹਨ। ਅਜੋਕੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਰਸੂਖ ਹੇਠ ਜੰਮੀ-ਪਲੀ ਹੈ। ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੰਗਲਾਂ ‘ਚ ਘੁੰਮ ਕੇ ਸਮਾਂ ਨਾ ਗਵਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮਾਜੀ-ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪੱਧਰ ਉੱਚਾ ਚੁੱਕਣ ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਸਮੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਦੇਸ਼-ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸੂਝ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟ-ਜਬਰ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਹਕੂਮਤੀ ਅਮਲੇ ਦੇ ਖੋਫ਼ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮਾਓਵਾਦੀ ਲਹਿਰ ਨੇ ਕਬਾਇਲੀਆਂ ਦੀ ਸਮਾਜੀ-ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਇਨਕਲਾਬੀਕਰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਮਾਓਵਾਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨੀ ਸਮਾਜੀ-ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸਰਗਰਮੀ ਕਬਾਇਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਅਨਿੱਖੜ ਅੰਗ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਬਹੁ-ਪਰਤੀ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਰਵਾਇਤੀ ਹਥਿਆਰਾਂ ਵਾਲੇ ਇਹ ਆਦਿਵਾਸੀ ਇਸ ਹਥਿਆਰਬੰਦੀ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ

ਪਰਤ ਹਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ‘ਜਨ ਮਿਲੀਸ਼ੀਆ’ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਜਨ ਮਿਲੀਸ਼ੀਆ ਹਕੂਮਤੀ ਤਾਕਤਾਂ ਲਈ ਵੱਡਾ ਖੋਫ਼ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਇਹ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਹਮਲਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮਾਓਵਾਦੀ ਟਾਕਰੇ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤਾਕਤ ਹੈ।

ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਰਵਾਇਤੀ ਹਥਿਆਰਾਂ ‘ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਦੀ ਵਾਜਬੀਅਤ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਸਮੇਂ

ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਇਉਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਮਾਓਵਾਦੀ ਕੋਈ ਅਸਮਾਨੋਂ ਉੱਤਰੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਗ੍ਰਹਿ ਦੇ ਬੇਗਾਨੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਹੁੰਦੇ ਹੋਣ ਜੋ ਕਬਾਇਲੀਆਂ ਦਾ ਭੇਖ ਧਾਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਵਾਇਤੀ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਣ! ਫਿਰ ਤਾਂ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਕਬਾਇਲੀ ਪਹਿਰਾਵੇ ‘ਤੇ ਵੀ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਕੂਮਤੀ ਨੀਤੀਆਂ ਨੇ ਉਥੇ ਹਰ ਕਬਾਇਲੀ ਨੂੰ ਮਾਓਵਾਦੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਬੇਤੁਕੇ ਹਨ, ਇਸ ਵਿਚ ਹੁਣ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਬਾਇਲੀ ਲੋਕ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਉੱਪਰ ਛਾਪੇ ਵਜੋਂ ਲੈਣ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਕਬਾਇਲੀਆਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮਰਾਨ ਜਮਾਤਾਂ ਦੀ ‘ਮੁੱਖਧਾਰਾ’ ਤੋਂ ਹੋਰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਸਬੱਬ ਹੀ ਬਣੇਗਾ।

ਕਬਾਇਲੀਆਂ ਵਲੋਂ ਹਕੂਮਤ ਵਿਰੁੱਧ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਲੜਾਈ ਦਾ ਮਸਲਾ ਸਿਆਸੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਸਾਢੇ ਤੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਚਲੀ ਆ ਰਹੀ ਘੇਰ ਸਮਾਜੀ-ਆਰਥਿਕ ਨਾਬਰਾਬਰੀ ਅਤੇ ਅਨਿਆਂ ਹੈ। ਹੁਕਮਰਾਨ ਇਸ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹਨ; ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਸਿਆਸੀ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਕਬਾਇਲੀ ਬਗ਼ਾਵਤ ਨੂੰ ਫ਼ੌਜੀ ਹਮਲੇ ਅਤੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਫ਼ਰਮਾਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕੁਚਲਣ ਦੇ ਗ਼ਰੂਰ ‘ਚ ਕੁਝ ਵੀ ਤਰਕਪੂਰਨ ਨਾ ਸੋਚਣ ਅਤੇ ਨਾ ਸੁਣਨ ਲਈ ਬਜ਼ਿਦ ਹਨ।

-ਮਨਦੀਪ*

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ, ਖਾਸਕਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਗੀਤਾਂ, ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਆਦਿ ਰਾਹੀਂ ਅਣਖੀ, ਦਲੇਰ, ਸ਼ੇਰ, ਸੂਰਮੇ ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਰੀ, ਅਨੇਕਾਂ ਲਕਬ ਵਸਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਅਣਖੀ, ਦਲੇਰ, ਸੂਰਮੇ ਤੇ ਸ਼ੇਰ ਵਰਗੇ ਲਕਬ ਦੇਣ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਵਿਰੋਧ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਹੈ ਕਿ ਗੀਤਾਂ, ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਆਦਿ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਕਬਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਅੰਦਰ ਬੇਵਜੂਹਾ ਤੇ ਖਿਆਲੀ, ਹੈਂਕੜਬਾਜ਼, ਫੋਕੀ ਚੌਧਰ, ਫੁਕਰੇ ਤੇ ਚੰਦ ਕੁ ਅਮੀਰ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਨੂੰ ਕੁੱਲ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਲੁੱਟ, ਜਬਰ ਤੇ ਅਨਿਆਂ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਸ ਲੋਟੂ ਵਰਤਾਰੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਸਾਧਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਿਰਤੀ ਵਿਰਸੇ ਤੇ ਲੁੱਟ ਜਬਰ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕੁਝ ਅਮੀਰ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੀ ਅਰਾਧਨਾ ਵਿਚ ਬੜੀ ਫੀਨਤਾਈ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਸ਼ੇਰਾਂ ਦੀ ਕੌਮ ਪੰਜਾਬੀ', 'ਫੱਟੇ ਚੌਕ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈ' ਆਦਿ। ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਦੇ ਅਮੀਰ ਜੁਝਾਰੂ ਵਿਰਸੇ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਗਾਇਕ, ਫ਼ਿਲਮਕਾਰ, ਰਾਜਸੀ ਨੇਤਾ ਆਦਿ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਸ ਮਹਾਨ ਵਿਰਸੇ ਦੇ ਝੰਡਾਬਰਦਾਰ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਅਸਲੀ ਕੌਮੀ ਮੁਕਤੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੌਮੀ ਮੁਕਤੀ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਲੁੱਟ ਜਬਰ ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਤੇ ਤਿੱਖੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਪਸਾਰੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਦੇ ਅਸਲ ਵਿਰਸੇ ਦੇ ਮੂਲ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਦੀ ਬੇਹੱਦ ਗੰਭੀਰ ਲੋੜ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਮੱਧਯੁਗੀ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਤਲਵਾਰ ਦੇ ਜ਼ੋਰ 'ਤੇ ਉਸਰੀ ਮੁਗਲ ਸਲਤਨਤ ਦੇ ਖੰਡਰਾਂ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਰਾਜਸ਼ਾਹੀਆਂ ਕਾਇਮ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਉਦੋਂ ਨੌਜਵਾਨ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦੇ ਮੂਲ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਤੇ ਸਵੈਮਾਣ ਦੇ ਜਜ਼ਬੇ ਉਮਡ ਰਹੇ ਸਨ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਹ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਆਪਣੀ ਵੱਖਰੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਖਰੇਵੇਂ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਬ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਪੱਛਮੀ ਦੁਆਰ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਮੈਦਾਨੀ ਰਸਤੇ ਰਾਹੀਂ ਯੂਨਾਨੀ, ਅਫ਼ਗਾਨੀ, ਤੁਰਕ ਤੇ ਮੁਗਲ ਧਾਤਵੀ ਲੱਗਭਗ ਅੱਠ ਸੌ ਸਾਲ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ 'ਤੇ ਹਕੂਮਤ ਕਰਨ ਤੇ ਲੁੱਟਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਉਜਾੜਦੇ ਹੋਏ ਹੀ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਰਹੇ, ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਸੱਭਿਆਚਾਰ, ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ, ਸਾਹਿਤ, ਸੱਭਿਅਤਾ ਤੇ ਹੁਨਰ ਨੂੰ ਧੱਕਾ ਲੱਗਾ। ਜਿੱਥੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟ-ਜਬਰ ਤੇ ਲਹੂ ਵੀਟਵੇਂ ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਉੱਥੇ ਜਬਰ ਖਿਲਾਫ਼ ਮਨੁੱਖੀ ਗੌਰਵ ਤੇ ਮਹਾਨਤਾ ਲਈ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਜਾਬਰਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਝੰਜੋੜਨ ਵਾਲੇ ਅਨੇਕਾਂ ਸੂਰਮੇ ਵੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ। ਰਾਜਸ਼ਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਦਿਆਂ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਉੱਪਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਾਮਰਾਜੀਆਂ ਨੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਬਾਅਦ ਆਪਣੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਸਿਆਸੀ ਨੀਤੀਆਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਉਂਤੀਆਂ ਕਿ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਅਜ਼ਾਦਾਨਾ

ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ

ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਦੇ ਅਸਲ ਵਿਰਸੇ ਦੇ ਮੂਲ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਦੀ ਬੇਹੱਦ ਗੰਭੀਰ ਲੋੜ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਮੱਧਯੁਗੀ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਤਲਵਾਰ ਦੇ ਜ਼ੋਰ 'ਤੇ ਉਸਰੀ ਮੁਗਲ ਸਲਤਨਤ ਦੇ ਖੰਡਰਾਂ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਰਾਜਸ਼ਾਹੀਆਂ ਕਾਇਮ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਉਦੋਂ ਨੌਜਵਾਨ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦੇ ਮੂਲ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਤੇ ਸਵੈਮਾਣ ਦੇ ਜਜ਼ਬੇ ਉਮਡ ਰਹੇ ਸਨ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਹ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਆਪਣੀ ਵੱਖਰੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਖਰੇਵੇਂ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਬ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਪੱਛਮੀ ਦੁਆਰ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਮੈਦਾਨੀ ਰਸਤੇ ਰਾਹੀਂ ਯੂਨਾਨੀ, ਅਫ਼ਗਾਨੀ, ਤੁਰਕ ਤੇ ਮੁਗਲ ਧਾਤਵੀ ਲੱਗਭਗ ਅੱਠ ਸੌ ਸਾਲ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ 'ਤੇ ਹਕੂਮਤ ਕਰਨ ਤੇ ਲੁੱਟਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਉਜਾੜਦੇ ਹੋਏ ਹੀ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਰਹੇ, ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਸੱਭਿਆਚਾਰ, ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ, ਸਾਹਿਤ, ਸੱਭਿਅਤਾ ਤੇ ਹੁਨਰ ਨੂੰ ਧੱਕਾ ਲੱਗਾ। ਜਿੱਥੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟ-ਜਬਰ ਤੇ ਲਹੂ ਵੀਟਵੇਂ ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਉੱਥੇ ਜਬਰ ਖਿਲਾਫ਼ ਮਨੁੱਖੀ ਗੌਰਵ ਤੇ ਮਹਾਨਤਾ ਲਈ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਜਾਬਰਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਝੰਜੋੜਨ ਵਾਲੇ ਅਨੇਕਾਂ ਸੂਰਮੇ ਵੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ।

ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਨਾ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਮਾਰ ਕੇ ਲੁੱਟ ਲਈ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਬਰਤਾਨਵੀ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਸਨਅਤੀ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਬਹੁ-ਭਾਂਤੀ ਖਾਸੀਅਤ ਅਨੁਸਾਰ ਉੱਥੋਂ ਦੇ ਪੈਦਾਵਰੀ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਬੇਕਿਰਕ ਲੁੱਟ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਲੱਗੀ। 1849 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਉਣ ਉਪਰੰਤ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਖੇਤੀ ਤੇ ਸਨਅਤ ਲਈ ਸਸਤੇ ਕੱਚੇ ਮਾਲ ਨੂੰ ਹੜਪਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਲੁੱਟ ਲਟੀ ਇੱਥੇ ਇੱਕ 'ਅੰਗਰੇਜ਼ ਭਗਤ' ਦਲਾਲੀ ਦੀ ਜਮਾਤ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ। ਆਮ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ 'ਬਹਾਦਰ ਤੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰ' ਕੌਮ ਕਹਿ ਕੇ ਵਡਿਆਉਂਦਿਆਂ ਤੋਪਾਂ ਦਾ ਖਾਈਆਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। (ਜਿਵੇਂ ਅੱਜ ਵੀ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਜਮਾਤਾਂ ਇਹੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ) ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ, ਜਬਰ ਤੇ ਦਾਬੇ ਦੀ ਨੀਤੀ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੌਮੀਅਤਾਂ ਅੰਦਰ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਤੇ ਏਕਤਾ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੀ।

ਇਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਵਿਦਰੋਹ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਉੱਠਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਬਰਤਾਨਵੀ ਧੌਕੇਸ਼ਾਹੀ ਵਿਰੁੱਧ ਪੱਗਤੀ ਸੰਭਾਲ ਜੱਟਾ ਲਹਿਰ, ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ, ਅਕਾਲੀ ਮੋਰਚਾ, ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ, ਪਰਜਾ ਮੰਡਲ ਤੇ ਖਾਤਕੂ ਕਿਸਾਨ ਲਹਿਰ ਆਦਿ ਲਹਿਰਾਂ ਪੂਰੇ ਵੇਗ ਨਾਲ ਚੱਲੀਆਂ। ਦੂਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਘਿਰੇ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਾਮਰਾਜੀਏ ਆਪਣੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹਾਲਤ ਅਤੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਰੋਹ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਅੰਦਰ ਫਿਰਕੂ ਜ਼ਹਿਰ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਤੇ ਫਿਰਕੂ ਵੰਡ ਦਾ ਦਰਦਨਾਕ ਕਾਂਡ ਰਚਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਸੱਤਾ ਦਲਾਲ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਦੇ ਕੇ ਆਪ ਪਰਦੇ ਪਿੱਛੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਸੱਤਾ ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਅਜ਼ਾਦਾਨਾ ਤੇ ਸਵੈ ਨਿਰਭਰ ਘੋਲਾਂ ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਰੱਦਣ ਲਈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਤੇ ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਕਾਵਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ

ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ 'ਅਖੰਡ ਭਾਰਤ', 'ਹਿੰਦੂ ਕੌਮ' ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਜਾਅਲੀ ਸੰਕਲਪ ਘੜਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ। ਆਪਣੇ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਤੁਅੱਸਬਾਂ ਕਾਰਨ ਬਾਕੀ ਦੀਆਂ ਭਾਰਤੀ ਕੌਮਾਂ, ਕਬਾਇਲੀ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਭਾਸ਼ਾਈ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਤ੍ਰਿਸਕਾਰ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਰੱਖੀ ਜਾਣ ਲੱਗੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤ੍ਰਿਸਕਾਰੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਉੱਪਰ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਵੱਲੋਂ ਮਤੇ ਨਵ-ਬਸਤੀਆਨਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ

ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਵਿਚ ਮਿਲਾਉਣ ਤੇ ਇੱਥੋਂ ਦੀ ਜਰਖੇਜ਼ ਭੂਮੀ ਉੱਪਰ ਕਪਾਹ ਵਰਗੀ ਫਸਲ ਉਗਾਉਣ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਨਅਤ ਦੇ ਵਧਣ ਫੁੱਲਣ ਤੇ ਮੁਨਾਫੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਹ ਪ੍ਰਯੋਗ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕੀਤੇ ਗਏ (ਜਿਵੇਂ ਨੀਲ ਦੀ ਖੇਤੀ)। ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਤੇ ਸਾਮਰਾਜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਤਿਜੋਰੀਆਂ ਭਰਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਵਰਗੇ ਖਿੱਤਿਆਂ ਵਿਚ ਤਰੱਕੀ ਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ 'ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ' ਦਾ ਮਾਡਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦੇ ਘਾਤਕ ਸਿੱਟੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਮਾਉਆਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਣੇ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹੀ ਹਸਰ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਮਿਜ਼ੋਰਮ, ਕਸ਼ਮੀਰ, ਤਿਰੀਪੁਰਾ, ਨਾਗਾਲੈਂਡ, ਆਸਾਮ ਤੇ ਹੋਰ ਕੌਮਾਂ, ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਭਾਸ਼ਾਈ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀਆਂ ਦਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਆਪਾ ਨਿਰਣੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਕੁਚਲਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉੱਪਰ ਜਬਰੀ ਹਕੂਮਤ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਤੇ ਦਲਾਲ ਭਾਰਤੀ ਵੰਡੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਤਾਕਤਾਂ ਮਿਲ ਕੇ ਸਭਨਾਂ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਜੁਝਾਰੂ ਵਿਰਸੇ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਗੰਧਲਾ ਕਰ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ, ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੁੱਟ-ਲਤਾਤ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲੁੱਟ ਜਬਰ ਖਿਲਾਫ਼ ਅਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਂਦੇ ਚੇਤੰਨ ਜੁਝਾਰੂ ਲੋਕਾਂ ਉੱਪਰ 'ਅੰਤਵਾਦੀ', 'ਦਹਿਸ਼ਤਗਰ' ਤੇ 'ਵੱਖਵਾਦੀ' ਹੋਣ ਦਾ ਠੱਪਾ ਲਾ ਕੇ ਕਲੰਕਿਤ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਚੱਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਹ ਤਾਕਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮੇਤ ਸਭਨਾਂ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ, ਸਵੈਮਾਣ ਤੇ ਆਪਾ ਨਿਰਣੇ ਦੇ ਹੱਕ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰੱਖ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਬਾਹਰੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਸਥਾਨਕ ਤੇ ਇਲਾਕਾਈ ਪੱਧਰ ਤੇ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਜੋਂ ਆਪਣੀ ਹਸਤੀ ਬਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ

ਦੇਸ਼ ਪਰਦੇਸ਼

ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਮੇਤ ਸਭਨਾਂ ਕੌਮਾਂ ਉੱਪਰ ਹੋ ਰਹੇ ਰਾਜਕੀ ਲੁੱਟ, ਜਬਰ ਤੇ ਅਨਿਆਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਸਾਂਝੀ ਅਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਤੱਤ ਵਾਲੇ ਕੌਮੀ ਮੁਕਤੀ ਘੋਲਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੌਮਵਾਦ, ਇਲਾਕਾਵਾਦ, ਭਾਸ਼ਾਵਾਦ ਤੇ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਦੀਆਂ ਪਿਛਾਹ ਖਿੱਚੂ ਚਾਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮਿਹਨਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਏਕਤਾ ਤੋੜਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਮਾਤੀ ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਖੁੰਡਾ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਹਾਕਮਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਪਿਛਾਹ ਖਿੱਚੂ ਜਮਾਤਾਂ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇੱਥੇ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਯੁੱਗ ਅੰਦਰ ਕੌਮੀ ਜਬਰ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖ਼ਤਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜਦ ਤੱਕ ਜਾਬਰ ਲੁਟੇਰੇ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੇਠ ਦੱਬੀਆਂ ਕੁਚਲੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਨਵ-ਜਮਹੂਰੀ ਰਾਜ ਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦ ਹੀ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਹੋਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੇ ਆਪਾ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਨਵ-ਜਮਹੂਰੀ ਰਾਜ ਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਅਲੱਗ ਅਲੱਗ ਰਹਿਣ, ਵੱਖ ਹੋਣ, ਵੱਖਰੇ ਰਾਜ ਬਣਾਉਣ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਬਲਕਿ ਆਪਣੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀਵਾਦੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਮੁਤਾਬਿਕ ਅੰਤ ਨੂੰ ਸਭ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋ ਜਾਣ ਦਾ ਟੀਚਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਜੋਕੇ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਦੌਰ ਅੰਦਰ ਸਾਰੀਆਂ ਦੱਬੀਆਂ ਕੁਚਲੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਪੂਰਨ ਰੂਪ 'ਚ ਮੁਕਤੀ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਹੀ ਮਨੁੱਖਤਾ, ਸਾਰੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋ ਜਾਣ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਕੌਮਾਂ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਪ੍ਰੋਲੇਤਾਰੀ ਇਨਕਲਾਬ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਅਣਖ, ਇੱਜ਼ਤ ਬਹਾਦਰੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ, ਚੇਤੰਨ ਜੁਝਾਰੂ ਵਿਰਸੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲੈ ਕੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਤੇ ਜਬਰ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਲੋਕ ਮੁਕਤੀ ਘੋਲਾਂ ਦੇ ਅਸਲ ਨਾਇਕ ਬਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਬਰਜੂਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੱਲੋਂ ਘੜੇ ਝੂਠੇ ਤੇ ਖਿਆਲੀ ਸੰਕਲਪਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਉਸਰਦੀ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਲੋਟੂ, ਝੂਠੇ ਤੇ ਖਿਆਲੀ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕ ਨਾਇਕ ਦੇ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਪਿਛਲੱਗ, ਟੋਡੀ ਤੇ ਅਗਿਆਨੀ ਵਰਗੇ ਕਲੰਕਾਂ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਦਾ ਹੈ।

ਇਤਿਹਾਸ ਖਿਆਲੀ, ਟੀ.ਵੀ. ਤੇ ਫ਼ਿਲਮੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਜਿਉਂ ਕੇ ਨਹੀਂ ਰਚੇ ਜਾਂਦੇ। ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ, ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਨਾ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਘੜੇ ਖਿਆਲੀ, ਫੋਕੇ, ਫੁਕਰੇ, ਲੋਟੂ ਤੇ ਗਲਤ ਸੰਕਲਪਾਂ, ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੇ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬੁਝ ਕੇ ਤੇ ਬਚ ਕੇ ਸਾਡੇ ਮਹਾਨ ਵਿਚਾਰਕਾਂ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲੈਂਦਿਆਂ, ਇਸ ਆਦਮਖੌਰੇ ਸਾਮਰਾਜੀ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਂਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਤੇ ਸੋਧਰਾਂ ਦੇ ਹਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਉਸਾਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਉਣ।

*** (ਲੇਖਕ 'ਇਨਕਲਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨ' ਰਸਾਲੇ ਦਾ ਸੰਪਾਦਕ ਹੈ। ਫੋਨ: +91-98764-42052)**

ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਮਨੁੱਖ ਰਹਿਤ ਜੰਗੀ ਜਹਾਜ਼ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡਰੋਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬੇਦੋਸ਼ੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੰਨ 2001 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਅਮਰੀਕੀ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਡਰੋਨ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ, ਯਮਨ, ਇਰਾਕ, ਸੋਮਾਲੀਆ ਆਦਿ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਸਮੇਤ ਅਣਗਿਣਤ ਬੇਦੋਸ਼ੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਡਰੋਨ ਹਮਲਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਪੱਖੀ ਅਖਬਾਰ, ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲ, ਇੰਟਰਨੈਟ ਸਾਈਟਾਂ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ, ਲੀਡਰ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਡਰੋਨ ਹਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਲੋਕ ਵੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਜਾਣਦੇ ਹਨ।

ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਫੌਜੀ ਠਿਕਾਣੇ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਅਮਰੀਕੀ ਕਮਾਂਡਰ ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ ਤੇ ਉਪਗ੍ਰਹਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਕੰਟਰੋਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖ ਰਹਿਤ ਡਰੋਨ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਅੰਦਰ ਅਖੌਤੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਅਮਰੀਕੀ ਹਾਕਮ

ਡਰੋਨ ਹਮਲੇ: ਨੰਗੀ-ਚਿੱਟੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ

ਇਹ ਹਮਲੇ ਆਪਣੀ ਸਫਾਇਆ ਸੂਚੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਫਾਇਆ ਸੂਚੀ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਮਲੇ ਦੌਰਾਨ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। 'ਪਰਸਨੈਲਿਟੀ ਸਟਰਾਈਕ' ਉਹ ਡਰੋਨ ਹਮਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਕਿਸੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 'ਸਿਗਨੇਚਰ ਸਟਰਾਈਕ' ਡਰੋਨ ਹਮਲੇ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਰੋਧੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਮੰਨ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਡਰੋਨ ਹਮਲੇ ਦੂਜੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਦੇ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਅਮਰੀਕੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਹੀ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿਚ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਜਿਹੜੇ ਅੰਕੜੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ, ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਸਵੀਰ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ

ਬੇਹੱਦ ਦਿਲਕੰਬਾਊ ਹਨ। ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਰਹੱਦੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਤਾਲਿਬਾਨ, ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਆਦਿ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਜੱਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ 2004 ਵਿਚ ਡਰੋਨ ਹਮਲੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਲਗਭਗ 320 ਡਰੋਨ ਹਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤੱਕ ਲਗਭਗ ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਫੱਟਣਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਦਾ ਵੀ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਲੋਕ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਹਨ।

ਯਮਨ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ 'ਤੇ 2001 ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਡਰੋਨ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋਈ ਸੀ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਲਗਭਗ 100 ਡਰੋਨ ਹਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਕਰੀਬ ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਬੱਚੇ, ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ

ਸਮੇਤ ਆਮ ਨਾਗਰਿਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਸੋਮਾਲੀਆ ਵਿਚ 2007 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਲੱਗਭਗ 10 ਡਰੋਨ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅੰਦਾਜ਼ਨ 60 ਤੋਂ 170 ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਮੀਡੀਆ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਰਕਾਰੀ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ।

ਅਮਰੀਕੀ ਹਾਕਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਡਰੋਨ ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧਦਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਓਬਾਮਾ ਸਰਕਾਰ ਜੇ ਜਨਵਰੀ 2009 ਵਿਚ ਬਣੀ ਸੀ, ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਡਰੋਨ ਹਮਲੇ ਕਾਫੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਧੇ ਹਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਉੱਤਰੀ ਸਰਹੱਦੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ 2008 ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ 17 ਡਰੋਨ ਹਮਲੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਉਥੇ 2009 ਵਿਚ 43 ਹੋਏ। ਸੰਨ 2010 ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਿਮਾਹੀ ਵਿਚ ਹੀ ਲਗਭਗ 70 ਡਰੋਨ ਹਮਲੇ ਹੋਏ। ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪੱਖੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਹਮਲਾਵਰ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰੇਗਾ।

ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਝੂਠ ਹੀ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ। ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜ ਵੱਡੀ ਸੰਖਿਆ ਵਿਚ ਡਰੋਨ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ 'ਤੇ ਖਰਚ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੰਨ 2001 ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜ ਕੋਲ 25 ਡਰੋਨ ਸਨ। ਸੰਨ 2010 ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਵਧ ਕੇ 5000 ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ! ਇਰਾਕ ਅਤੇ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜ ਨੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਡਰੋਨ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਥਿਆਰ ਉਦਯੋਗ ਅਮਰੀਕੀ ਅਰਥਚਾਰੇ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਅੰਗ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕੀ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਜੰਗਾਂ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮੁਨਾਫਾ ਕਮਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਖਿਲਾਫ਼ ਲੜਾਈ, ਡਰੋਨ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਅਰਥਚਾਰੇ ਵਿਚਲੇ ਨਟ-ਬੋਲਟ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਲੁਕੇ ਨਹੀਂ। ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਇਹ ਭਰਮ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੰਗ-ਜਬਰ ਰਾਹੀਂ ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਗਲਬਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖ ਸਕੇਗਾ। ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਇਰਾਕ ਜਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੀ ਦੇਸ਼, ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਮਰੀਕੀ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਖਿਲਾਫ਼ ਨਫਰਤ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ।

-ਲਖਵਿੰਦਰ

ਅਮਰੀਕੀ ਸਟੇਟ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਦੇ ਸਿਆਟਲ (ਕੈਟ) ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਹੋਏ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸੈਮੀਨਾਰ ਦੌਰਾਨ ਮੇਰੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਅਖਬਾਰ 'ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ' ਦੇ ਸਥਾਈ ਕਾਲਮਨਵੀਸ ਸ. ਵਾਸਦੇਵ ਸਿੰਘ ਪਰਹਾਰ ਨਾਲ ਹੋਈ। ਗੱਲਾਂ-ਬਾਤਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਸਦਕਾ ਦੋਸਤੀ ਇੰਨੀ ਪੀਢੀ ਪੈ ਗਈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਮੇਜ਼ਬਾਨ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਪਾ ਕੇ ਮੇਰਾ ਟਿਕਾਣਾ ਆਪਣੇ ਘਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਦੇਰ ਰਾਤ ਗਈ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਹਿਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਖੁੰਭੇ ਰਹੇ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਅਚਾਨਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਚਮਕ ਜਿਹੀ ਆ ਗਈ, ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਖ਼ੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਸੁਣਾਉਣ ਲੱਗੇ ਹੋਣ।

“ਤੁਸੀਂ ‘ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ’ ਦਾ ਐਤਵਾਰਤਾ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੁੰਦੇ ਓ?” ਪਲ ਦੀ ਪਲ ਮੇਰੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰਾਂ ਟਿਕਾਉਣ ਬਾਅਦ ਉਹ ਮਲਕਤੋਂ ਜਿਹੇ ਉਨੇ ਤੇ ਆਪਣਾ ‘ਲੈਪਟਾਪ’ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਹਫ਼ਤੇ ਦਾ ਐਤਵਾਰਤਾ ਦਿਖਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ।

ਨਾਂਹ ‘ਚ ਉਤਰ ਦੇ ਕੇ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਇਕ ਵਾਰ ਮੈਨੂੰ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ‘ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ’ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨਾਗਰਾ ਨੇ ਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਲੇਕਿਨ ਮੈਂ ਇਸ ਦਾ ਪਾਠਕ ਨਾ ਬਣ ਸਕਿਆ। ਮੇਰਾ ਜਵਾਬ ਸੁਣ ਕੇ ਉਹ ਨਿੱਠ ਕੇ ਬਹਿ ਗਏ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨਿਪੁੰਨ ਟਿਊਟਰ ਵਾਂਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੈਪਟਾਪ ਉਦੋਂ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਪ ਲਿਆ ਕਿ ਐਤਵਾਰਤਾ ਵਾਲਾ ਨਸ਼ਾ ਹੁਣ ਮੈਂ ਛੱਡ ਨਹੀਂ ਸਕਾਂਗਾ। ਸੱਚਮੁੱਚ ਉਹੋਂ ਗੱਲ ਹੋਈ। ‘ਐਤਵਾਰਤਾ’ ਹਰ ਹਫ਼ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਨਾਗਾ ਮਿਲਣ ਵਾਲਾ ਮੇਰਾ ਪੱਕਾ ਮਿੱਤਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਪਰਹਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਘਰੇ ਬਿਤਾਈ ਇਕ ਰਾਤ ਦਾ ‘ਸਾਹਿਤਕ ਵਰਦਾਨ’!

ਸੰਨ 2012 ਵਿਚ ‘ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ’ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਹ ਅਖਬਾਰ ਸੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਨੂੰ ਢੁੱਕ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੰਦਾ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਦੀ ਉਮਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਉਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਚੇਤਿਆਂ ਵਿਚ ਖੁਦ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਜ਼ਰੂਰ ਤਾਰੀਆਂ ਲਾਉਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਨੇ। ਸੰਨ ਸਾਲਾ ‘ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ’ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦਿਆਂ ਮੈਂ ‘ਕਿੰਨੀ ਬੀਤੀ ਤੇ ਕਿੰਨੀ ਬਾਕੀ ਹੈ?’, ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਲਾਉਣ ਲਈ ਜਮ੍ਹਾਂ-ਘਟਾਉ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਵੀਹ ਸੌ ਬਾਰਾਂ ਦੇ ਅਕਤੂਬਰ ਵਿਚ ਮੈਂ ਪੂਰੇ 55 ਸਾਲ ਦਾ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਕਿ ‘ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ’ ਮੈਥੋਂ 5 ਸਾਲ ਵੱਡਾ ਹੋਇਆ। ਮੈਂ ਹੋਰ ਡੂੰਘਾਈ ਵਿਚ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਉਹ

ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਦੇ ਸਿਰਨਾਵੇਂ

ਵੇਲੇ, ਜਦੋਂ ਕੁ ਅਖਬਾਰਾਂ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਵਾਕਫੀ ਪੈਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਆਉਣ ਲੱਗੇ।

ਅਟੇ-ਸਟੇ ਨਾਲ ਸੰਨ 1968-70 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੈਂ ਸਰਕਾਰੀ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ ਸ਼ੇਖੂਪੁਰ ਬਾਗ (ਉਦੋਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ, ਹੁਣ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ) ਵਿਚ ਛੇਵੀਂ-ਸੱਤਵੀਂ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੋਵਾਂਗਾ ਜਦ ਅਸੀਂ ਦੌਲਤਪੁਰ ਵਾਲੇ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਸ. ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਾਈਕਲ ਸਤਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਭੱਜ ਕੇ ਫੜਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਈਕਲ ਦੀ ਟੋਕਰੀ ਵਿਚ ਪਈ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ‘ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ’ ਅਖਬਾਰ। ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਦੀ ਦਸਤਾਰ ਥੱਲੇ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਫਿਫਟੀ ਦੇ ਰੰਗ ਵਰਗੇ ਲਾਲ ਅੱਖਰਾਂ ‘ਚ ਲਿਖਿਆ ‘ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ’। ਇਹ ਸਨ ਇਸ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਰਸ਼ਨ ਜੋ ਚੇਤਿਆਂ ‘ਚ ਪੱਥਰ ‘ਤੇ ਲੀਕ ਵਾਂਗ ਉਕਰੇ ਪਏ ਹਨ।

ਯਾਦਾਂ ਦੇ ਢੇਰ ਨੂੰ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਤੰਗਲੀ ਨਾਲ ਫਰੋਲਦਿਆਂ ਕਦੇ ਕੁਝ ਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਕਦੇ ਕੁਝ ਧੁੰਦਲਾ ਜਿਹਾ ਦਿਸਦਾ ਹੈ। ਨਾ ਉਹ ਗੱਲਾਂ ਪੂਰੀ ਪਕੜ ‘ਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ਾ। ਬੱਸ, ਉਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਯਾਦ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਜਦੋਂ ਮਾਸਟਰਾਂ ਦੀ ਮਹਿਫਲ ਵਿਚ ਮਾਸਟਰ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਵਾਂਗ ਬੈਠਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਬਹਿਸ-ਮੁਬਹਿਸਾ ਚਲਦਿਆਂ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ‘ਕੱਲੇ ਹੀ ਬੋਲ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਬਾਕੀ ਦੇ ਸਰੋਤੇ ਬਣ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੌੜੇ-ਚਿੱਘੇ ਚਿਹਰੇ ਵੱਲ ਦੇਖਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਕਦੇ-ਕਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ‘ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ’ ਵਿਚ ਖੁੰਭਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਮਾਸਟਰ ਨੇ ਅਛੇਪਲੇ ਜਿਹੇ ਪਿਛਿਉਂ ਆ ਕੇ ਮਖੌਲ ਨਾਲ ਆਖਣਾ, ਇਨਕਲਾਬ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ। ਅੱਗਿਉਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਫਿੱਕਾ ਹੱਸਣ ਜਾਂ ਛਿੱਬੇ ਪੈਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘਾਂ ਵਾਂਗ ਗਰਜ ਕੇ ‘ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ’ ਆਖ ਦੇਣਾ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਹੱਸਣਾ।

ਸਾਡੇ ਗਿਆਨੀ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਉਦੋਂ ਕਦੇ ‘ਅਕਾਲੀ ਪੜ੍ਹਕਾ’, ਕਦੇ ‘ਕੌਮੀ ਦਰਦ’ ਜਾਂ ‘ਅਜੀਤ’ ਅਖਬਾਰ ਹੁੰਦੀ ਸੀ; ਪਰ ਮਾਸਟਰ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ‘ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ’ ਹੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ‘ਚ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਇਲਮ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਇਕੋ ਜਿਹੀਆਂ ਹੁੰਦੇ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਵੱਖੋ-

ਵੱਖਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਫਿਰ ਮੁੜ ਕੇ ਚਾਰ ਕੁ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦਾ ਛੁੱਤਾ ਮਾਰ ਕੇ ਅੱਜ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਆ ਪਹੁੰਚੀਏ। ਸੰਨ ਵੀਹ ਸੌ ਦਸ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਦੋ ਦਿਨਾ ਸੈਮੀਨਾਰ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਉਪਰੰਤ ਵਾਪਸੀ ‘ਤੇ ਮੈਂ ਦਿੱਲੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ‘ਤੇ ਬੈਠਾ ਸਾਂ। ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਫਲਾਈਟ ਦੇ ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਲੇਟ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਚੰਗੇ ਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਰਹਿੰਦਾ ਮਾਸਟਰ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਲੜਕਾ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਥਾਂਦੀ ਉਥੇ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲ ਪਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਮੇਰੇ ਵਾਲੀ ਫਲਾਈਟ ‘ਚ ਹੀ ਸਫਰ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਲਾਲੀਆਂ ਚੜ੍ਹ ਗਈਆਂ। ਉਹ ਵੀ ਇਕੱਲਾ ਤੇ ਮੈਂ ਵੀ ਇਕੱਲਾ। ਬੀਬੀਆਂ ਜਾਂ ਨਿਆਣਿਆਂ ਦੇ ਖੱਪਖਾਨੇ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਤੇਈ-ਚੋਵੀ ਘੰਟੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਕੋਹਲੂ ਲਗਾਤਾਰ ਗਿੜਨਾ ਸੀ।

ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋਇਆ ਦੇਖਦਾ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮੈਨੂੰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨਾਲ ਮੂੰਹੋਂ-ਮੂੰਹ ਭਰਿਆ ਅਟੈਚੀ ਦਿਖਾਇਆ!

“ਭਰਾਵਾ ਤੂੰ ਹੀ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਾ ਐਂ?...ਸਾਡੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਜੇ ਅਟੈਚੀਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਅੱਧ ਕਿਤਾਬ ਰੱਖ ਲੈਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਦੇਈਏ, ਉਹ ਮੱਥੇ ਤਿਉੜੀ ਪਾ ਕੇ ਆਖਦੀਆਂ ਨੇ, ‘ਜੇ ਭਲਾ’ ਟੈਚੀ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਕਤੀਆਂ-ਕਿਤਾਬਾਂ ਰੱਖਣ ਜੋਗੀ ਥਾਂ ਹੋਵੇ, ਉਥੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਚੁੰਨੀਆਂ ਜਾਂ ਸੂਟ ਨਾ ਤੁੰਨ ਲਈਏ?”

ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਤੋਂ ਖਿੜ-ਖਿੜਾ ਕੇ ਹੱਸਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਅਦਬ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਮਾਸਟਰ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ, “ਇਹ ਸਭ ਭਾਪਾ ਜੀ ਦੀ ਦੇਣ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਘਰ ਮੁੱਢੋਂ ਹੀ ‘ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ’ ਅਖਬਾਰ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਨੀਝ ਲਾ ਕੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਅਤੇ ਖਾਸ-ਖਾਸ ਲਿਖਤਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਤਰਾਂ ਸਾਂਭਣ ਦੀ ਆਦਤ ਸਾਨੂੰ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਹੀ ਪੈ ਗਈ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਘਰ ਦੀਆਂ ਅਲਮਾਰੀਆਂ ਉਚ ਪਾਏ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨਾਲ ਨੱਕੋ-ਨੱਕ ਭਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਕਾਫੀ ਸਾਰਾ ਲਿਟਰੇਚਰ ਅਸੀਂ ਭਾਪਾ

ਜੀ ਦੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਹੇਠ ਹੀ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਮਗਰੋਂ ਜਿਹੇ ਜਾ ਕੇ ‘ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ’ ਵੀ ਸਾਡੇ ਘਰ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਈ। ‘ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ’ ਭਾਪਾ ਜੀ ਸਕੂਲੇ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾਂਦੇ, ਦੂਜੀ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਘਰੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਰਹਿੰਦੇ।

“ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਹੁਣਾਂ ਨੂੰ ਇਸੇ ਪਾਸੇ ਲਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹੜੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਸੂਤਰਧਾਰ ਬਣੀ?” ਆਪਣੇ ਸਕੂਲ ਵੇਲੇ ਦੇ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਂ ਬਲਜੀਤ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਰਾ ਆਪਣੇ ਨਬੀ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਨਾਮ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਸੁਣਨ ਵੇਲੇ ਵੀ ਲੋਹੜੇ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਅੱਖਾਂ ਮੁੰਦ ਕੇ ਮੱਥੇ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾਉਂਦੇ ਨੇ, ਇਵੇਂ ਹੀ ਬਲਜੀਤ ਨੇ ਬਾ-ਅਦਬ ਆਪਣੇ ਮਾਮਾ ਜੀ ਹੈਡਮਾਸਟਰ ਮਹਿੰਗਾ ਸਿੰਘ ‘ਹੋਸ਼’ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸਾਡੇ ਭਾਪਾ ਜੀ ਨੂੰ ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮ ਦੇ ਰਾਹ ਤੋਰਨ ਵਾਲੇ ਪਥ-ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਕ ਬਣੇ।

ਸਾਂਝੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਜੇਤੂ ਸਿੰਬਲ ਮਜਾਰਾ ਪਿੰਡ (ਨੇੜੇ ਬਲਾਚੌਰ) ਦੇ ਹੈਡਮਾਸਟਰ ‘ਹੋਸ਼’ ਸਾਹਿਬ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਮੰਨੇ-ਪ੍ਰਮਾਣੇ ਵਿਦਿਅਕ ਆਚਾਰੀਆ ਅਤੇ ਸਿਧਾਂਤ ‘ਤੇ ਅਡੋਲ ਨਿੰਡਰ ਹੋ ਕੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਇਨਸਾਨ ਸਨ। ਬਲਜੀਤ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਾਮਾ ਜੀ ਤੇ ਭਾਪਾ ਜੀ ਜਦੋਂ ਆਪਸ ਵਿਚੀਂ ਕਿਸੇ ਮੁੱਦੇ ‘ਤੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ‘ਸਾਲੇ-ਭਣੋਈਏ’ ਵਾਲਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਕਿਤੇ ਦੂਰ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ। ਅਜਿਹੇ ਮੌਕਿਆਂ ‘ਤੇ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਜਣੇ ਗੋਗਲ ਭਰੀਆਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਫਿਲਾਸਫਰਾਂ ਵਾਂਗ ਲਗਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਤਮਾਮ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਸੂਲ ਪ੍ਰਸਤੀ ਅਤੇ ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਗੁਜ਼ਾਰੀ। ‘ਹੋਸ਼’ ਜੀ ਦੀ ਸਹਿਜ-ਸਾਦਗੀ ਅਤੇ ਕਮਾਲ ਦੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ-ਸੁਣ ਮੈਂ ਦੇਗ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ।

ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ‘ਤੇ ਬੈਠਿਆਂ ਹੀ ਇਕ ਹੋਰ ਅਜੀਬ ਇਤਫਾਕੀਆ ਸਾਂਝ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਬਲਜੀਤ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ। ਉਹ ਇਹ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਐਤਵਾਰਤਾ ਦਾ ਪਾਠਕ



ਲਿਖਤਮ



ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ

ਫੋਨ: 408-915-1268

ਬਣਨ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨਾਗਰਾ, ਮਾਸਟਰ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਹੁਣਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ‘ਚ ਵਿਆਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ; ਬਲਜੀਤ ਦਾ ਜੀਜਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਉਹ। ਤਿੰਨ ਬਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਰੇਖਾਵਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਾਉਣ ‘ਤੇ ਜਿਵੇਂ ਤਿਕੋਨ ਦਾ ਆਕਾਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਵੇਂ ਮੇਰੇ ਚੇਤਿਆਂ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਸਾਹਿਤਕ ਤਿਕੋਣ ਖੁਣ ਗਈ!...ਜੋਤ ਸੇ ਜੋਤ ਜਗਾਤੇ ਚਲੇ, ਸਾਹਿਤ ਕੀ ਗੰਗਾ ਬਹਾਤੇ ਚਲੇ!!

ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਦੇ ਲਿਖੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪ੍ਰੋ. ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਦੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਦਰਪਨ’ ਦਾ ਡੂੰਘਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸਫਰ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਬਾਬਤ ਖੂਬ ਤਬਸਰਾ ਹੋਇਆ। ਜਦੋਂ ਸਾਡੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਮੁਹਾਣਾ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵੱਲ ਮੁੜਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਹ ਛਪਾਈ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਪੱਖੋਂ ਕਿਸ ਅਖਬਾਰ ਨੂੰ ਸਿਰਮੌਰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ? ਮੇਰੇ ਚਿੱਤ ਵਿਚ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਾਇਦ ਦੋ ਟੁੱਕ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਫਤਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਵੇਗਾ; ਲੇਕਿਨ ਉਹਨੇ ਬੜੀ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਪਟੌਕ ਦੇਣੀ ਉਤਰ ਦਿੱਤਾ, ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦੀ ਝੰਡੀ ਐ ਭਾਜੀ! ਇਸ ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਮਿਆਰ,...ਕਿਆ ਬਾਤ ਹੈ!!’

ਗਦਰੀ ਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ

ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਗੱਲ ਤੁਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੇਲੇ ਹੋਣ, ਭਾਵੇਂ ਸੱਬਾਂ-ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ

ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਫੋਨ: 559-259-4844

ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ‘ਖੂਨ ਦਾ ਬਦਲਾ ਖੂਨ’ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਖੁਦ ਹੱਸਦਿਆਂ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਤਖ਼ਤ ‘ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਜਾਣ ਤੇ ਹੋਰ ਕਸ਼ਟ ਸਹਿਣ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੇ ਬਗੈਰ ਗੱਲ ਅਧੂਰੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਬੇਮਾਇਨੀ ਹੈ।

ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਬਦਲਵੇਂ ਮੌਸਮ, ਉਚੇ ਪਹਾੜਾਂ ਦੀਆਂ ਹਰੀਆਂ ਕਚੂਰ ਵਾਦੀਆਂ, ਨਦੀਆਂ, ਖੁੱਲ੍ਹੇ-ਫੁੱਲ੍ਹੇ ਮੈਦਾਨਾਂ ਅਤੇ ਉਪਜਾਊ ਜ਼ਮੀਨ ਨਾਲ ਸਿੰਗਾਰਿਆ। ਗੱਲ ਕੀ, ਇਹ ਧਰਤੀ ਸਵਰਗ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਹੈ। ਸਿੰਧੂ ਘਾਟੀ ਦੀ ਸੱਭਿਅਤਾ ਮਨੁੱਖੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣੀ ਤੇ ਉਨਤ ਸਭਿਅਤਾ ਹੈ। ਕੁਦਰਤ ਵੱਲੋਂ ਮਿਲੀ ਨੇਅਮਤ ਦਾ ਮਨੁੱਖ ਲਾਭ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਵੀਆਂ-ਨਵੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਹੋਜ-ਮਰੂ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਖੁਰਾਕ ਪੈਦਾ ਕਰ ਕੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਖੁਰਾਕ ਵੱਟੇ ਖੁਰਾਕ ਦਾ ਵਟਾਂਦਰਾ ਵੀ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਫਿਰ ਜਿਨਸੀ ਤਬਾਦਲੇ ਦੇ ਬਦਲੇ ਕਰੰਸੀ ਨੇ ਲੈ ਲਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਪਾਰੀਕਰਨ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਚੀਨੀ ਯਾਤਰੂ ਹਿਊਨ ਸਾਂਗ ਤੇ ਫਾਹੀਆਨ ਆਪਣੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁੱਤਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਲੋਕੀ ਮਿਹਨਤੀ, ਇਮਾਨਦਾਰ ਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸਨ। ਚੋਰੀ ਦਾ ਡਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਔਰਤ ਨੂੰ ਇੱਜ਼ਤ ਦੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਨਾਲ

ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਪੱਛਮ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਉਂ ਅਫਗਾਨ, ਮੁਗਲ, ਤੁਰਕ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਉਪਜਾਊ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਵਸੀਲਿਆਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟਣ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ। ਮੁਗਲਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਕਈ ਸਦੀਆਂ ਇੱਥੇ ਰਾਜ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਹੀ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ।

ਮੁਗਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦੇ ਰਾਜ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ 1600 ਈ. ਨੂੰ ਕਲਕੱਤੇ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਨਾਂ ਦੀ ਵਪਾਰਕ ਕੰਪਨੀ ਆ ਪਹੁੰਚੀ। ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਕੰਮ ਤਾਂ ਵਪਾਰ ਕਰਨਾ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅੱਖ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਭਰਪੂਰ ਤੇ ਉਪਜਾਊ ਵਸੀਲਿਆਂ ‘ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣਾ ਰਾਜ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਉਤੇ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਝਗੜਿਆਂ ਵਿਚ ‘ਪਾਤੋ ਤੇ ਰਾਜ ਕਰੋ’ ਦੀ ਨੀਤੀ ਤਹਿਤ ਰਾਜਾਂ ‘ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਅਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਦਿੱਲੀ ‘ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 1849 ਈ. ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸੇ ਨੀਤੀ ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਕਰ ਲਿਆ ਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਰਾਣੀ ਮਲਕਾ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਹੋਣੀ ਦੀ ਮਾਲਕ ਬਣ ਬੈਠੀ। ਭਾਰਤ ‘ਤੇ ਯੂਨੀਅਨ ਜੈਕ ਝੂਲਣ ਲੱਗਾ। ਆਪਣੇ ਵਪਾਰਕ ਲਾਭ ਹਿੱਤ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੇ ਬੰਦਰਗਾਹਾਂ ਨੂੰ ਰੇਲਵੇ ਲਾਈਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਜੋੜਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਕੱਚਾ ਮਾਲ ਖਰੀਦ ਕੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਪੁੱਜਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ ‘ਚ ਤਿਆਰ ਮਾਲ ਇਥੇ ਲਿਆ ਕੇ ਵੇਚਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਵੱਲੀ ਲੁੱਟ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਦਸਤਕਾਰੀ ਤੇ ਛੋਟੀ ਸਨਅਤ ਬਰਬਾਦੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਲਿਆ ਖੜ੍ਹੀ ਕੀਤੀ। ਮਜ਼ਦੂਰ ਬੇਕਾਰ ਹੋਣ ਲੱਗਾ। ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਦੋ ਵਾਰ ਕਾਲ ਵੀ ਪਿਆ ਅਤੇ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕ ਭੁੱਖਮਾਰੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ।

ਉਨੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅਖੀਰ ਅਤੇ ਵੀਹਵੀਂ

ਸਦੀ ਦੇ ਅਰੰਭ ਵਿਚ ਜਗੀਰਦਾਰੀ ਤੇ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰਾ ਸਿਸਟਮ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰਾਂ ‘ਤੇ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਮੱਧਵਰਗੀ ਕਿਸਾਨ ਮੰਦਵਾਤੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਉਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਹੀ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਕਾਇਮ ਰਹੇ। ਇਸ ਮੰਦਗਲੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਮਿਹਨਤ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਮੇ ਹੋਰ ਆਜ਼ਾਦ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਗੁਰਬਤ ਦੂਰ ਕਰਨ ਖਾਤਰ ਆਏ। ਇੱਥੇ ਆਜ਼ਾਦ ਤਰੱਕੀ ਪਜ਼ੀਰ ਮੁਲਕਾਂ ਦਾ ਰਹਿਣਾ-ਸਹਿਣ ਦੇਖਿਆ-ਵਿਚਾਰਿਆ। ਸਰਕਾਰ ਹਰ ਦੇਸ਼ਵਾਸੀ ਦੀ ਲੋੜ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਜਿੱਥੇ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਸਮਝਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਹਰ ਦੇਸ਼ਵਾਸੀ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਪ੍ਰਤੀ ਜ਼ਰਾ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਗਫਲਤ ਜਾਂ ਕੁਤਾਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਜ਼ਾਦ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਤੇ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦਾ ਰਾਜ ਹੈ। ਗੁਲਾਮ ਮੁਲਕਾਂ ਤੋਂ ਆਏ ਕਾਮਿਆਂ ਤੇ ਪਾੜਿਆਂ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੇ ਵਿਤਕਰੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੋਚਣ ‘ਤੇ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ‘ਤੇ ਪੁੱਜੇ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਇਆ ਜਾਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 1913 ਵਿਚ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਭਕਨਾ, ਲਾਲਾ ਹਰਦਿਆਲ, ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਠੱਠਗੜ੍ਹ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਨਾਲ 1857 ਵਾਲੇ ਗਦਰ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਨਾਂ ਰੱਖ ਕੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਬਣਾਈ ਜਿਸ ਦਾ ਨਿਰੋਲ ਖਾਸਾ ਗੈਰ-ਮਜ਼ੂਬੀ, ਆਰਥਕ ਬਰਾਬਰੀ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੀ। ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ‘ਗਦਰ ਦੀ ਗੂੰਜ’ ਅਖਬਾਰ ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਤੋਂ ਕੱਢਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਅਖਬਾਰ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਗਦਰੀਆਂ ਤੱਕ ਬੜੇ ਗੁਪਤ ਤੇ ਬਦਲਵੇਂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਇਹ ਅਖਬਾਰ ਭੇਜਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਗੁਣਗੁਣਾਉਂਦੇ,

ਲੈ ਨੀ ਗੂੰਜ ਗਦਰੀ ਬਣ ਕੇ ਕੂੰਜ ਉਡ ਜਾ, ਹੋਕਾ ਗਦਰ ਦਾ ਫੇਰ ਜਹਾਨ ਅੰਦਰ।

ਬਾਤਾਂ ਗਦਰ ਦੀਆਂ

ਸੱਚਾਈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਗਦਰੀਆਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਜੋ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਘੋਲ ਉਲੀਕਿਆ ਸੀ, ਉਹਦੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਥੱਲੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ, ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ, ਨੌਜਵਾਨਾਂ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਲਹੂ ਪਾ ਕੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲਾਟ ਨੂੰ ਬਲਦੇ ਰੱਖਿਆ ਤੇ ਕਈ ਸੌ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀ ਪਈ ਹੋਈ ਛੱਟ ਨੂੰ ਲਾਹ ਦਿੱਤਾ। ਅੰਤ 15 ਅਗਸਤ 1947 ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਇਆ।

ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਵਸੋਂ ਨਾਲ ਸਨੇਹ ਤੇ ਪਿਆਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਅਮਰੀਕਨ ਸੂਝਵਾਨ ਦੇਸਤੋਂ ਯਾਦ ਰਹੇ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਰਜਵਾੜਾਸ਼ਾਹੀ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਅਤੇ ਸਾਮਰਾਜੀ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮਾਰਾਂ ਝੱਲਦੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਆਵਾਮ ਨੇ ਆਖਰ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਵਲੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਲਾਭੇ ਗਏ ਜਾਗ ਸਦਕਾ ਵੱਖ ਵੱਖ ਲਹਿਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਿਖਰਾਂ ਛੋਹ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਇਆ। ਅਨੇਕਾਂ ਸਿਰਤੀ ਯੋਧਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਮੌਕੇ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅੱਖੋਂ ਓਹਲੇ ਕਰਕੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਤੋੜ ਮਰੋੜ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੇਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਦਿਨ ਆਏਗਾ, ਪੁੱਤ ਨਹੀਂ, ਪੋਤੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਪੜਪੋਤੇ, ਇਕ ਦਿਨ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਡੁੱਲ੍ਹੇ ਪਵਿੱਤਰ ਲਹੂ ਦਾ ਜ਼ਰੂਰ ਮੁੱਲ ਪਾਉਣਗੇ (ਠੀਕ ਇਤਿਹਾਸ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ)।

Punjab Times

Ph: 847-359-0746

Fax: 847-705-9388

Visit us on the web:

punjabtimesusa.com

ਗਹਿਰ ਚੜ੍ਹੇ ਅਸਮਾਨ ਵਿਚ ਚਮੇਲੀ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ



ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਵਾਰਡ 'ਚ ਪਈ ਥਾਲੈਯੂਥ ਪਿੰਡ ਦੀ ਦਲਿਤ ਸਰਪੰਚ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵੇਣੀ।

ਰਾਤ ਪੌਣੇ ਕੁ ਬਾਰਾਂ ਵਜੇ ਬੱਸ ਸੁੰਨਸਾਨ ਜਿਹੇ ਬੱਸ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਜਾ ਰੁਕੀ। ਇਹ ਨਾਇਲੀ ਦਾ ਬੱਸ ਅੱਡਾ ਸੀ। ਰਾਵੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਫੋਨ 'ਤੇ ਸਾਡੇ ਪੁੱਜਣ ਬਾਰੇ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਡੀਕ ਅਰੰਭ ਹੋ ਗਈ। ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਬੋਝੇ ਜਿਹੇ ਹੀ ਲੋਕ ਸਨ ਜੋ ਇਧਰ-ਉਧਰ ਜਿੱਥੇ ਜਗ੍ਹਾ ਮਿਲੀ, ਸੁੱਤੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਭਿਖਾਰੀ ਤੇ ਟਾਵੇਂ-ਟਾਵੇਂ ਮੁਸਾਫਿਰ ਸਨ। ਇਕ-ਦੋ ਦੁਕਾਨਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਸਨ। ਅਜੀਬ ਜਿਹੀ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਬੱਤੀਆਂ ਨੇ ਅਸਮਾਨ 'ਤੇ ਚਾਨਣ ਦਾ ਚਟਕ ਜਿਹਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਗਹਿਰ ਭਰੇ ਅਸਮਾਨ 'ਤੇ ਇਕਸਾਰ ਘਸਮੇਲੇ ਜਿਹੇ ਬੱਦਲ ਛਾਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮੀਂਹ ਦੀ ਕੋਈ ਆਸ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਂਜ, ਰਾਤ ਠੰਢੀ ਸੀ; ਇਥੋਂ ਸਮੁੰਦਰ ਜੁ ਨਜ਼ਦੀਕ ਸੀ! ਕੰਨਿਆ ਕੁਮਾਰੀ। ਧਰਤੀ ਦਾ ਆਖੀਰ...। ਸਫਰ ਕਰਦਿਆਂ ਲੁਆ ਨਾਲ ਸਾਰਾ ਸਰੀਰ ਭੁੱਜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਚਮੜੀ ਅਜੀਬ ਜਿਹੀ ਜਲਣ ਤੇ ਚਿਪਚਿਪਾਹਟ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਪਿਆਸ ਨਾਲ ਤਾਲੂਆ ਸੁੱਕਿਆ ਪਿਆ ਸੀ...ਬੋਝਾ ਪਾਣੀ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਹੀ ਕੁਝ ਰਾਹਤ ਮਿਲੀ।

ਅਸੀਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਉਡੀਕ ਬੇਸਬਰੀ ਨਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਸਾਂ। ਚਿਪਚਿਪਾਹਟ ਨਾਲ ਅੱਚੜੀ ਜਿਹੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਪੈਰ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਜਵਾਬ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਿਰ 'ਚ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਗਾੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਭਰ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇ। ਜੀਅ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਥੇ ਹੀ ਭਿਖਾਰੀਆਂ ਕੋਲ ਹੀ ਡਿੰਗ ਪਈਏ ਤੇ ਸੌਂ ਜਾਈਏ। ਪਰ ਮੁੱਖ ਸੜਕ 'ਤੇ ਕੋਈ ਟਾਵੇਂ-ਟਾਵੇਂ ਵਾਹਨ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜੋ

ਪਸਰੀ ਹੋਈ ਗਾੜ੍ਹੀ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਰਤਾ ਕੁ ਭੰਗ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਚੜ੍ਹਦੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਆਟੋ ਆਣ ਵੜਿਆ ਤੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਆ ਰੁਕਿਆ। ਡੀਲਡੋਲ ਵਾਲਾ ਆਦਮੀ ਉਤਰਿਆ। ਰਵੀ ਨੂੰ ਉਹ ਨਿੱਘ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ। ਰਵੀ ਨੇ ਸਾਡੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਵਾਈ...ਰਣਦੀਪ...ਦਲਿਤ...; ਰੋਸ਼ਨ...ਬ੍ਰਾਹਮਣ। ਮਲਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਸੀ।

ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਸਮਾਨ ਚੁੱਕ ਨਿਕਲ ਤੁਰੇ। ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਸੁੰਨਸਾਨ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਘੁੰਮਦਾ-ਘੁੰਮਾਉਂਦਾ ਆਟੋ ਫਿਰਨੀ 'ਤੇ ਰੁਕਿਆ। ਇਹਨੂੰ ਹੋਟਲ ਜਾਂ ਕਹੋ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ, ਉਥੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਲੋਕ ਸਾਡਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਆਦਰ ਨਾਲ ਮਿਲੇ। ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਵੜੇ ਤਾਂ ਇਹ ਭੱਠ ਵਾਂਗ ਤਪ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਣਮੌਨੇ ਜਿਹੇ ਮਨ ਨਾਲ ਮੂੰਹ-ਹੱਥ ਧੋਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੱਬਲ-ਗੱਤਾ ਜਿਹਾ ਖਾਣਾ ਆ ਗਿਆ...ਪਹਿਲਾਂ ਉਡੀਕ ਰਹੇ ਬੰਦੇ ਸ਼ਾਇਦ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਲੱਭ ਕੇ ਲਿਆਏ ਸਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਪਹੁੰਚੇ ਹੀ ਬਹੁਤ ਲੇਟ ਸਾਂ।

ਸੁਬਾ ਅੱਧ-ਉਨੀਵੇਂ ਜਿਹੇ ਉਨ ਕੇ ਅਸੀਂ ਤਿਆਰ ਹੋਏ। ਵਿਰਲੀਆਂ-ਵਿਰਲੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਦਿਸ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਫੁੱਲਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੋਝੇ-ਬੋਝੇ ਗੁਲਾਬ ਦੇ ਫੁੱਲ ਤੇ ਬਹੁਤੇ ਚਮੇਲੀ ਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਗਜ਼ਰੇ ਸਨ। ਦੁਕਾਨਾਂ ਅੱਗੇ ਕੱਚੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਝਾੜੂ

ਉਹ ਹੱਸਦਾ ਤਾਂ ਸਿਆਹ ਤੇ ਚਮਕਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਮੋਤੀਆਂ ਵਾਂਗ ਦੁੱਧ ਚਿੱਟੇ ਦੰਦ ਇਉਂ ਲੱਗਦੇ ਜਿਵੇਂ ਕਾਲੀ ਘਟਾ ਵਿਚ ਬਗਲਾ ਉਡ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਦਰਮਿਆਨੇ ਕੱਦ ਤੇ ਭਰਵੇਂ ਸਰੀਰ ਵਾਲਾ ਵੇਲਾਈਦਮ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਭਲਵਾਨ ਜਾਪਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਆਟੋ-ਰਿਕਸ਼ਾ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦਲਿਤਾਂ ਦੀ ਇਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਸਾਨੂੰ ਤ੍ਰਿਣਲਵੇਲੀ ਤੇ ਨੇਇਲੀ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਘੁਮਾਣ ਲਈ ਆਪਣਾ ਆਟੋ ਸਾਨੂੰ ਸਮਰਪਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਖੁਸ਼ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇੰਨੀ ਦੂਰੋਂ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਉਹਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਜਾਣਨ ਆਏ ਸਾਂ।

ਬੋਝੀ ਦੂਰ ਜਾ ਕੇ ਅਸੀਂ ਤਿਕੋਣ ਜਿਹੇ 'ਤੇ ਬਣੇ ਢਾਂਢੇ 'ਤੇ ਜਾ ਬੈਠੇ। ਭੁੱਖ ਨੂੰ ਨੁੱਕਰੇ ਲਾ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਤ੍ਰਿਣਲਵੇਲੀ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵੱਲ ਚਾਲੇ ਪਾ ਦਿੱਤੇ ਜਿਥੇ ਅਸੀਂ ਥਾਲੈਯੂਥ ਪਿੰਡ ਦੀ ਦਲਿਤ ਸਰਪੰਚ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵੇਣੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਸੀ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵੇਣੀ ਉਥੇ ਉਚ ਜਾਤੀ ਚੋਧਰੀਆਂ ਦੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੇਰੇ ਇਲਾਜ ਸੀ। ਹਸਪਤਾਲ ਅੰਦਰ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਰਵੀ ਚੰਦਰਨ ਅਤੇ ਨਾਲ ਦੇ ਸਾਥੀ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵੇਣੀ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਲੈਣ ਲਈ ਇਧਰ-ਉਧਰ ਟਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਵਿਰਲੀ ਜਿਹੀ ਛਾਂ ਵਾਲੀ ਨਿੰਮ ਹੇਠਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵੇਣੀ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਣ ਤੋਂ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ



ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਦਰਦ ਬਿਆਨ ਕਰ ਰਹੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵੇਣੀ।

ਲਗਾ ਕੇ ਪਾਣੀ ਛਿੜਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮਿੱਟੀ ਅਤੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਮਹਿਕ ਆਪਸ ਵਿਚ ਘੁਲ-ਮਿਲ ਕੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਤਾਜ਼ਗੀ ਭਰ ਰਹੀ ਸੀ।

ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਹੁਣ ਦੋ ਨਵੇਂ ਆਦਮੀ ਸਨ। ਇਕ ਆਟੋ ਚਾਲਕ ਵੇਲਾਈਦਮ ਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਜਿਸ ਨੇ ਸਿਆਹ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਭੜਕੀਲੇ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਦੀ ਕਮੀਜ਼ ਪਹਿਨੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਪਤਲਾ ਸਰੀਰ, ਸਾਫ ਸੁਥਰਾ, ਸਲੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਘੀ ਕੀਤੇ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਵਾਲ। ਹੱਸਮੁੱਖ ਤੇ ਜ਼ਿੰਦਾਦਿਲ। ਜਦੋਂ

ਵਰਜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਵੀਹ ਕੁ ਮਿੰਟਾਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਆਏ। ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ



ਆਪਣੀ ਡਾਇਰੀ ਦੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰ ਰਣਦੀਪ ਮੱਦੇਕੇ ਨੇ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦਾ ਚਿੱਤਰ ਖਿੱਚਦਿਆਂ ਆਖਰਕਾਰ ਦਲਿਤਾਂ ਦੀ ਉਹ ਦਾਸਤਾਂ ਛੇਰੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਪੀੜ ਨਾਲ ਉੱਛਲੀ ਪਈ ਹੈ। ਮੌਕੇ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੈਮਰੇ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਫੜਦਾ ਹੈ। ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਗਿਆ ਸੀ; ਘੁੰਮਣ-ਫਿਰਨ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਉਥੇ ਵਸਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ-ਦਰਦ ਸਮਝਣ। ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਪਿਘਲ ਰਿਹਾ ਲਾਵਾ ਕੋਈ ਰਾਹ ਫੜੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਅੰਤਾਂ ਦੀ ਤਪਸ਼ ਵਾਲੀ ਦਾਸਤਾਂ ਬਿਆਨ ਕਰੇ। ਉਹਦੀ ਰਚਨਾ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਿਸਦੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਵੀ ਦਿਖਾ ਦਿੰਦਾ ਜਿਸ ਵੱਲ ਆਮ ਕਰਕੇ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਉਹਦੇ ਕੈਮਰੇ ਵਾਂਗ ਉਹਦੇ ਜੜੇ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਸੋਚਾਂ ਦੀ ਲੜੀਆਂ ਜੋੜਦੇ ਹਨ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਸੀ ਦਿੱਤੀ। ਅਸੀਂ ਬਿਨਾਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵੇਣੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਕਰ ਕੇ ਅੰਦਰ ਚਲੇ ਗਏ। ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਦੂਜੀ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਭੀੜੀ ਜਿਹੀ ਗੈਲਰੀ ਵਿਚ ਪੈਰਾਂ ਤੋਂ ਪੱਟਾਂ ਤੱਕ ਅਤੇ ਗੁੱਟ ਤੋਂ ਮੋਢਿਆਂ ਤੱਕ ਪਲਸਤਰ ਤੇ ਪੱਟੀਆਂ ਵਿਚ ਬੱਝੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵੇਣੀ ਸਟਰੈਚਰ 'ਤੇ ਅਹਿਲ ਪਈ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਸੱਜੇ ਕੰਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਗਹਿਰੇ ਲੰਬੇ ਫੱਟ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਆਠਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸੁੱਕੇ ਜਖਮ ਉਤੇ ਟਾਕਿਆਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲੰਬੀ ਜ਼ਿਪ ਵਾਂਗ ਦਿਖ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਿਰ ਦੇ ਜਖਮ ਕਾਰਨ ਉਹਦੇ ਵਾਲ ਕੱਟੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਔਰਤ ਜਾਂ ਮਰਦ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੀ। ਸਾਂਵਲਾ ਰੰਗ, ਮੋਟੀਆਂ ਅੱਖਾਂ, ਤਿੱਖੇ ਨੈਣ-ਨਕਸ਼। ਵਾਲਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਖੂਬਸੂਰਤ ਦਿਸਦੀ ਹੋਵੇਗੀ! ਉਬੜ-ਥਾਬੜ ਕੱਟੇ ਕਾਲਰਾਂ ਵਾਲੇ ਝੋਂਗੇ ਵਿਚ ਉਹ ਅਜੀਬ ਜਿਹੀ ਲੱਗ ਰਹੀ ਸੀ।

ਮੈਂ ਛੱਤ ਉਪਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਮੋੜ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਉਤੇ ਆਪਣਾ ਕੈਮਰਾ ਸਟੈਂਡ (ਟਰਪਿੰਦ) ਲਾਇਆ। ਮੇਰੇ ਪੈਰ ਵਿਚ ਗਿੱਠ ਕੁ ਸੁੱਕੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਟਿਕੇ ਹੋਏ ਸਨ...ਇਹ ਥਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮੂੜ-ਮੂੜ ਕੇ ਭਰੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਸੁੰਘਣ ਸ਼ਕਤੀ ਉਤੇ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਕੰਮ 'ਚ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸਾਂ, ਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵੇਣੀ ਅਹਿਲ ਪਈ ਅੱਖਾਂ ਝਪਕ ਰਹੀ ਸੀ...ਉਹਦੇ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੀ ਉਹਦੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਉਹਦੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਬੈਠਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਮੱਥੀ ਨੂੰ ਹੱਥ ਦੀ ਝੱਲ ਮਾਰ ਕੇ ਉਡਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਰਵੀ ਚੰਦਰਨ, ਮਲਾਰ, ਵੇਲਾਈਦਮ ਅਤੇ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਹੋਰ ਘੇਰਾ ਘੱਤ ਕੇ ਸਭ ਲੁਕਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਫਿਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵੇਣੀ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਆਪਣੀ ਹੱਡ-ਬੀੜੀ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਈ...।

(ਚੱਲਦਾ)

ਤੇਜ਼ਾਬੀ ਹਮਲੇ 'ਚ ਤਿੰਨ ਨਰਸਾਂ ਫੱਟੜ

ਲਾਹੌਰ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਲਾਹੌਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚਲੇ ਮਾਯੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਲੋਂ ਤੇਜ਼ਾਬ ਸੁੱਟੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਤਿੰਨ ਨਰਸਾਂ ਸਣੇ ਛੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਆਇਆ ਤੇ ਆਪਣੀ ਨਰਸ

ਪਤਨੀ ਰਹਿਮਾਨਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਪਾਉਣ ਲੱਗਿਆ। ਪਤਨੀ ਦੇ ਇਨਕਾਰ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਰਹਿਮਾਨਾ ਦੀਆਂ ਸਾਬਣਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਤੇਜ਼ਾਬ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ।

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਜਿਆਦਾ ਭਾਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸੂਗਰ, ਕੋਲੈਸਟਰੋਲ, ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ, ਕਬਜ਼, ਕਮਰ ਦਰਦ, ਜੋੜਾਂ ਦੇ ਦਰਦ, ਹਰਦਮ ਥਕਾਵਟ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਣ, ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਤੁਰਨ ਨਾਲ ਸਾਹ ਚੜ੍ਹਨ ਆਦਿ ਅਲਾਮਤਾਂ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ?

> ਕੀ ਟਰੱਕ ਚਲਾਉਣ ਕਰ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਜ਼ਿਮ ਜਾਣ ਜਾਂ ਕਸਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਹਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ?
> ਸਾਡੀ ਕੰਪਨੀ ਦੀਆਂ ਦੇਸੀ ਦਵਾਈਆਂ ਵਰਤ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਵਜ਼ਨ ਸੌਖਿਆਂ ਹੀ ਘਟਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਕੋਈ ਸਾਈਡ ਇਫੈਕਟ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਨ।
> ਸਾਡੀ ਕੰਪਨੀ ਪਿਛਲੇ 32 ਸਾਲ ਤੋਂ 72 ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਹਰਬਲ ਦਵਾਈਆਂ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

Safe & Easy Weight Loss
Ph:317-886-4858

916 East Main Street, Suite 106,
Greenwood, IN 46143
ਦੇਸੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਕਰੀਬ

ਦਫਤਰ ਹਾਈਵੇਅ ਆਈ-65 ਦੇ ਐਗਜ਼ਿਟ 99 ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨੇੜੇ
www.punjabweightloss.blogspot.com
www.goherbalfife.com/skaur



ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ:ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰ 204 ਪੌਂਡ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ 164 ਪੌਂਡ

ਟਰੱਕਰ ਵੀਰ EFS, T-check, Com-check ਰਾਹੀਂ ਪੇਅਮੈਂਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

BJ Digital Video & Photos
BROADCAST HD FILM QUALITY
Ph.718-441-6516 Cell No.646-403-7334
Blu-ray DVD

All Work In Digits!
Wedding, Birthday, Ring Ceremony,
Sweet Sixteen & All Others Function
Experience 25 Year
Ph. 718-441-6516 Cell No. 646-403-7334



ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ



ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ

ਵਾਲੀਬਾਲ ਤੇ ਗੀਤ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

2 ਸਤੰਬਰ, 2012

(ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ, ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 6 ਵਜੇ ਤੱਕ)

ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ



ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ



ਨਾਜਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਗਿੱਲ ਬ੍ਰਦਰਜ਼ ਆਫ ਵਾਕੀਗਨ (ਪਿੰਡ ਗਿੱਲ, ਲੁਧਿਆਣਾ) ਵਲੋਂ

ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ



ਗੁਰਦੇਵ ਗਿੱਲ, ਵਾਕੀਗਨ (ਪਿੰਡ ਗਿੱਲ, ਲੁਧਿਆਣਾ)



ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਐਪਲਟਨ

@ Busse Wood Forest Preserve South, Elk Grove, IL



ਹਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਬਿਆੜਾ



ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਾਗੜੀ

ਵਾਲੀਬਾਲ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਹਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਬਿਆੜਾ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਾਗੜੀ ਵਲੋਂ



ਬਲਜੀਤ ਮਾਲਵਾ ਮਿਊਜ਼ੀਕਲ ਗਰੁਪ ਵਲੋਂ ਰੰਗਾਰੰਗ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ

ਮੈਚ ਸੰਚਾਲਕ



ਪ੍ਰਿੰ. ਸਰਵਣ



ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕਾਲੇਕਾ (ਸਵਰਗਵਾਸੀ)



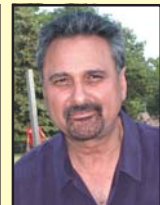
ਜਸਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ



ਦਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ



ਹਰਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ



ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ



ਰੁਪਿੰਦਰ ਅਰੋੜਾ



ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ



ਦਲਵਿੰਦਰ ਗੋਰਾਇਆ



ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ



ਬਿਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ



ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨਿੱਜਰ (ਕਬੱਡੀ ਪ੍ਰੋਮੋਟਰ)



ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ



ਪ੍ਰੀਤਪਾਲ ਘੋੜਾ



ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰੜ



ਸ. ਹਰਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ



ਬਾਬੂ ਹੁੰਦਲ



ਡਾ. ਰਫ਼ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ



ਜੱਸੀ ਧਾਲੀਵਾਲ



ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ



ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕ) ਸਿੰਘ ਗਿਲਜੀਆਂ



ਪਾਲ ਖਲੀਲ



ਕਿੰਟੂ ਬਾਟਾ



ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਡੀਨਾ



ਮੱਖਣ ਗਿੱਲ



ਰਾਜਿੰਦਰ ਬੈਂਸ



ਕੁਲਦੀਪ ਗਿੱਲ



ਨੀਤੂ ਸਿੰਘ



ਪੰਮਾ ਖੰਗੂੜਾ



ਕਮਲਜੀਤ ਘੁੰਮਣ (ਘੁੰਮਣ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ)



ਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਇੰਡੀਆ ਪੈਲੇਸ



ਹਰਬੰਤ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ



ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਨੀਪਾਲ



ਸਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਸੇਵੀ ਫਤਿਹਪੁਰੀਆ



ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਡੀ ਸੀ



ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ



ਲਾਗੂ



ਨਿੱਕ ਗਾਖਲ



ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ



ਯਾਦਵਿੰਦਰ (ਰਿੱਪੀ) ਖੱਟੜਾ



ਧਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖੱਟੜਾ



ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ



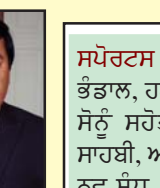
ਹੈਰੀ ਬੈਂਸ



ਚੰਨਾ ਢਿੱਲੋਂ



ਨਿੱਦੀ ਮਸ਼ਿਆਣਾ



ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ



ਅਨੂਪਿਆ ਸਲਵਾਨ



ਵਿੱਕੀ ਸ਼ੰਮੀਪੁਰੀਆ ਕਬੱਡੀ ਕਪਤਾਨ



ਫਤਹਪਾਲ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ



ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਜੈਨ



ਜੱਸੀ ਸਹੋਤਾ



ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ



ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਵਿਚ ਨਾਮੀ ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰੀ-ਅਰਸੀ, ਕੁਲਜੀਤਾ, ਬੱਲੀ, ਤਾਊ, ਦੁੱਲਾ, ਮੌਲਾ, ਕਿੰਦਾ ਬਿਹਾਰੀਪੁਰੀਆ, ਡੋਂਟੇ, ਕਾਲਾ, ਨੀਲੋਂ, ਲਹਿਰੀ, ਮੰਨਾ ਲੱਛਰ ਆਪਣੀ ਖੇਡ ਦੇ ਜੌਹਰ ਵਿਖਾਉਣਗੇ

For Info., please call:

847-361-4908

847-845-2343

815-546-0525

708-612-7963

e-mail:chicagokabaddicup@yahoo.com

(ਸਾਡੇ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਪੰਨਾ ਚੰਡੀ, ਨਿਲੋਸ਼ ਸਿੰਘ, ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ, ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਬਾਵਰ, ਸਿੰਘ (ਕਿਨੋਸਾ ਤਰਲਚਨ ਸਿੰਘ, ਮਦਨ ਪੋ ਸਿੰਘ; ਆਇਓ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਸਿੰਘ, ਇੰਦਰਜ ਕਮਲਜੀਤ ਵਿੱਚ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਸਿੰਘ ਕੋਨੀ, ਹਾ (ਸਾਉਥਬੈਂਡ), ਪੀਰੀ ਸਪੋਰਟਸ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕੰ

ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ (ਸ਼ਿਕਾਗੋ)

ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ



ਅਜੀਤ (ਜੈ) ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ
(ਸੀ ਈ ਓ/ਆਟਾਰਨੀ ਚੀਫ ਆਫਿਲ
ਡਿਸਟ੍ਰੀਬਿਊਸ਼ਨ ਕੰਪਨੀ,
ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ, ਮਿਲਵਾਕੀ)



ਜਥੇਦਾਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸੱਲੂ
(ਮੈਂਬਰ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ
ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ)

ਚੇਅਰਮੈਨ



ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੱਲੂ
(ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਡ ਪ੍ਰਧਾਨ,
ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਯੂ ਐਸ ਏ)

ਗੈਸਟ ਆਫ ਆਨਰ



ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਡਿਪਟੀ
(ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ)

ਗੋਲਡਨ ਸਪਾਂਸਰ



ਲਵ ਮਿਨਹਾਸ
ਗੋਲਡਨ ਸਪਾਂਸਰ



ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ
ਪ੍ਰਧਾਨ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ
ਬੈਟਲ ਕਰੀਕ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ



ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਗਿੱਲ

ਸਾਬਕਾ ਚੇਅਰਮੈਨ



ਡਾ. ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ



ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ



ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ



ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ

ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰ: ਰਫ਼ਾਲ ਸਿੰਘ ਖੰਗੂੜਾ (ਪ੍ਰਧਾਨ), ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੱਸੀ, ਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਨੀਪਾਲ, ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਮਿਨਹਾਸ, ਦੀਪਾ ਬਦੇਸ਼ਾ, ਪੀਟਾ ਸਹੋਤਾ, ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ, ਲਾਲੀ ਨਿੱਤਰ, ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਨਾਜਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਬੱਬੀ ਬਾਠ, ਕਾਬਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ, ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੰਗੀ, ਚਮਨ ਲਾਲ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ

ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ: ਪਰਮਿੰਦਰ ਵਾਲੀਆ, ਜਿੰਦੀ ਖੰਗੂੜਾ, ਅਮਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਦੇਸ਼ਾ, ਨਰਿੰਦਰ ਸਰਾਂ

ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ: ਚੇਅਰਮੈਨ ਰਾਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੰਦਰਾ (ਸੋਨੂੰ), ਡਾ. ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਨੰਦਰਾ, ਡਾ. ਅਮਰਦੀਪ ਸੰਘਾ, ਡਾ. ਰਸ਼ਪਾਲ ਬਾਜਵਾ, ਰਾਮਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਹਲ, ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਲਾਲੀ ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰੜ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ, ਕਮਲਦੀਪ ਸੰਘਾ, ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਨਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਘੋਤੜਾ, ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਪੱਪੂ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਪਰਵਿੰਦਰ ਗਰੇਵਾਲ (ਆਇਓਆ)



ਸਪਾਂਸਰ ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ, ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਮੱਲੀ, ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਮੱਲੀ, ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੰਗ, ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ, ਸੰਨੀ ਗਿੱਲ, ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪੁਸ਼ਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਦੀਵਾਨ ਐਂਡ ਕਲਾਕ ਆਓ), ਲਵ ਮਿਨਹਾਸ, ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਲੱਕੀ ਤੇ ਜੱਸੀ ਸਹੋਤਾ ਬੁਦਰਜ-ਵਾਕੀਗਨ, ਸਿੱਧੂ, ਗੁਰਮੁਖ ਭੁਲਰ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਸੰਧੂ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸੰਧੂ, ਜੱਸੀ ਸੰਧੂ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਾਗਤੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ, ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਲੈਲ, ਹਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਲੈਲ, ਸੁਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗੋਗਨਾ, ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਪਾਲ ਬਦੇਸ਼ਾ, ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਚਾਹਲਾ, ਬਲਰਾਜ ਸੰਧੂ, ਕਮਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ, ਹਰਕੇਵਲ ਲਾਲੀ, ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ-ਮਿਡਵੈਸਟ (ਸ਼ਿਕਾਗੋ), ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਆਰ ਕੇ ਕਾਰਪੋਟਸ), ਇੰਦਰ ਦੇਵ (ਪੰਜਾਬੀ ਢਾਬਾ), ਬਲੁ ਰਿਬਨ ਟੈਕਸੀ, ਗਲੋਬ ਟੈਕਸੀ, ਸਟਾਰ ਫੁਡ ਐਂਡ ਗਿਫਟਸ ਇੰਕ, ਕਿਰਪਾਲ ਅਤੇ ਜਸਪਾਲ ਬਾਜਵਾ, ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਟੋਪੀਵਾਲਾ, ਰੰਮੀ ਗਰੇਵਾਲ (ਪੰਜਾਬ ਸਵੀਟਸ), ਹਾਲਸਟੈਡ ਆਟੋ ਰਿਪੇਅਰ, ਅਲ ਮਦੀਨਾ ਆਟੋ ਰਿਪੇਅਰ, ਹਰਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ, ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਕਿਨੋਸਾ), ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ (ਲਿਮੋ ਸਰਵਿਸ), ਓਕਾਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਜੈਮੀ ਸਿੰਘ (ਅਮੈਰਿਕਨ ਬਿਜਨਸ ਬਰੋਕਰ), ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਚਾਹਲਾ, ਐਜਲਾ ਬੁਦਰਜ (ਮਣੀ ਤੇ ਲੱਕੀ), ਹਰਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਕਿਰਪਾਲ ਰੰਧਾਵਾ, ਜੱਸੀ ਤੇ ਬਿੱਲਾ ਮਿਆਣੀ ਡਿਕੇਟਰ, ਸੋਨੀ ਘੋਤੜਾ, ਰਾਜ ਘੋਤੜਾ, ਰੋਕੀ ਭੱਲਾ, ਵਿੱਕੀ ਭੱਲਾ, ਸੁਖਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਜਿੰਮੀ ਬਰਾਤ, ਮੁਖਤਿਆਰ ਬਣ ਬਦੇਸ਼ਾ, ਇੰਡੀਆ ਹਾਊਸ, ਸ਼ਾਮਬਰਗ, ਆਸ਼ਿਆਨਾ ਬੈਕਾਇਟ ਹਾਲ, ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ (ਅਮਰ ਕਾਰਪੋਟਸ), ਦਰਸ਼ਨ ਪੰਮਾ (ਨਾਨਕ ਪ੍ਰੋਡਕਟਸ), ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੰਗੂ, ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਕਲਸੀ, ਟੈਕਸੀ ਪਾਰਟ ਇੰਕ-ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਯੂ ਐਸ ਆਟੋ ਪਾਰਟਸ, ਸੋਢੀ ਮਾਨ, ਅਮਰਜੀਤ ਮਾਨ, ਪ੍ਰੇਮਪਾਲ ਸਿੰਘ ਝੱਜ, ਗੁਰਚਰਨ ਚਰਨ ਸਿੰਘ (ਐਡੀਸਨ), ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ, ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਰਾਜੂ, ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਡਸਾ, ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ, ਸਤਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ, ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰੀ, ਬਬਲ ਚੱਠਾ, ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਅਸ਼ੋਕ ਸਿੰਘ, ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ, ਜੈਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਰਸ਼ਪਾਲ ਸਿੰਘ (ਡੀ ਜੇ), ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਗਟ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਕਰਮਵੀਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਅਰੋਮਾ ਇੰਡੀਆ ਕੁਜੀਨ, ਮਨਜੀਤ ਗਰੇਵਾਲ, ਪ੍ਰਮੋਦਰ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਗੁਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮਾਗਟ, ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ, ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਈਕ, ਕਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨਾਗਰਾ, ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ (ਏਪੀ), ਅਰਵਿੰਦ ਅਗਰਵਾਲ, ਕਲਤਾਰ ਸਿੰਘ ਯੁਬਾ ਸਿਟੀ (ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ); **ਮਿਲਵਾਕੀ:** ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ, ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਸਵੰਤ ਪਪੀਲੀ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਨਾਗਰਾ, ਦਵਿੰਦਰ ਨਾਗਰਾ, ਗੁਰਿੰਦਰ ਨਾਗਰਾ, ਬਲਿਹਾਰ ਸਿੰਘ ਦੁਲੀਏ, ਕਮਲਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਕੰਵਰਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਅਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਸਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੈਣਾਂ, ਹਰਵਿੰਦਰ ਲਾਲੀ ਸਿੱਧੂ, ਐਪਲਟਨ, ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ: ਗੁਰਨੱਕ ਸਿੰਘ ਬਸੰਤੀ ਤੇ ਸਵਰਨ ਆ: ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨਾਗਰਾ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ, ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ, ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ, ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨਿਉਟਨ, ਕਾਬਲ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ, ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਬਿਆਤਾ-ਏਮਲੀ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕੰਪਨੀ (ਕੈਨਸਸ ਸਿਟੀ), ਜਥੇਦਾਰ ਤਰਲਚਨ ਸਿੰਘ ਮਿਨੀਐਪੋਲਿਸ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੱਕਰ, ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਕਲੱਬ-ਗਰੀਨਵੁਡ (ਇੰਡੀਆਨਾ), ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ-ਲਾਸ ਬੈਨੋਸ (ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ), ਓਹਾਇਓ: ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ-ਸਿਨਸਿਨੇਟੀ, ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ-ਸਿਨਸਿਨੇਟੀ, ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ, ਕਲੀਵਲੈਂਡ. **ਟਰੱਕਰ ਸਪਾਂਸਰ:** ਘੁੱਮਣ ਪਟੀ, ਸਿੰਧੀ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ, ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ ਟਰੱਕਿੰਗ, ਦੀਪਾ ਵਿਰਕ, ਹਰਵੀਰ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਇੰਦਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਇੰਦੀ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਿਹਾਲ, ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ (ਗਰੀਨਵੇ, ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ), ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਰੋਸੀਨ), ਜਸਵਿੰਦਰ ਲਾਖਨ ਅਤੇ ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ (ਮਿਸ਼ੀਸਿਪੀ).

ਸ਼ਬਦ ਝਰੋਖਾ

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ

ਫੋਨ: 734-454-4958

ਰਾਏਕੋਟ ਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਘੇ ਚਿੰਤਰਕਾਰ ਸਿਧਾਰਥ ਨੇ ਇਕ ਦਿਨ 'ਫੇਸਬੁਕ' ਤੇ ਆਪਣਾ ਕੰਧ-ਚਿੱਤਰ ਪੋਸਟ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਸੀ 'ਭਾਦੋਂ'। ਉਸ ਨੇ ਚਿੱਤਰ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵਜੋਂ ਨਾਲ ਹੀ ਭਾਦੋਂ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਸੰਧੀ-ਛੇਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ: ਭਾ+ਦਿਓਂ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਰਾਇਕੀ ਵਿਚ ਭਾਦੋਂ ਨੂੰ ਭਾਦਿਓਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਪੋਸਟ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ 'ਭਾ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਕੀਤਾ 'ਭਾਵ' ਅਰਥਾਤ ਪ੍ਰਭਾਵ, ਗੁਣ ਜਾਂ ਰੰਗ ਅਤੇ 'ਦਿਓਂ' ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸਿਆ 'ਦੇ'। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੋਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਨਾਲ 'ਭਾਦਿਓਂ' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜੋ ਸ਼ਬਦ ਬਣਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਅਰਥ ਬਣਿਆ 'ਦੇਵੇਂ ਰੰਗ' ਤੇ ਵਿਕਸਿਤ ਅਰਥ 'ਦਵੈਤ'। ਭਾਦੋਂ ਬਰਸਾਤ ਦਾ ਦੂਜਾ ਮਹੀਨਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸਾਵਣ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਲੱਗ ਚੁੱਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਕਦੇ ਹਟ ਹਟ ਕੇ ਮੀਂਹ ਵਰਦਾ ਹੈ, ਕਦੇ ਧੁੱਪ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ। ਭਾਦੋਂ ਦਾ ਮੀਂਹ ਕਈ ਵਾਰੀ ਖੇਤ ਦਾ ਬੰਨਾ ਵੀ ਛੱਡ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਥੇ ਤੱਕ ਕਿ ਮੁਹਾਵਰੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਲਦ ਦੇ ਸਿੰਗ ਵੀ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, 'ਭਾਦੋਂ ਦਾ ਛਿੱਲਾ, ਇਕ ਸਿੰਗ ਮੁੱਕਾ, ਇਕ ਸਿੰਗ ਗਿੱਲਾ'। ਕਈ ਵਾਰੀ ਤਾਂ ਮੀਂਹ ਅਤੇ ਧੁੱਪ ਦੋਵੇਂ ਆਪਣੇ ਜਲਵੇਂ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬੱਚੇ ਕਾਣੀ ਕੀਤੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਥੇ ਝੜ ਕੀਤੀ ਦੀ ਕਾਣੀ ਤੇ ਧੁੱਪ ਸੁਜਾਖੀ ਅੱਖ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹਨ ਤੇ ਮੀਂਹ ਦਾ ਵਰੁਣਾ ਵਿਆਹ ਦਾ ਜਸ਼ਨ।

ਭਾਦੋਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕਹਾਵਤਾਂ ਹਨ- 'ਭਾਦੋਂ ਦੇ ਵਿਚ ਬਰਖਾ ਹੋਏ, ਕਾਲ ਪਿਛੋਕੜ ਜਾ ਕੇ ਹੋਏ' ਇਥੇ ਵੀ ਭਾਦੋਂ ਵਿਚ ਘਟ ਬਰਖਾ ਹੋਣ ਦਾ ਰੋਣਾ ਰੋਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। 'ਭਾਦੋਂ ਬਦਰੰਗ, ਗੋਰਾ ਕਾਲਾ ਇਕੋ ਰੰਗ' ਭਾਵ ਭਾਦੋਂ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਪਸੀਨੇ ਤੇ ਹੁੰਮਸ ਨਾਲ ਹਰ ਗੋਰੇ ਕਾਲੇ ਦਾ ਰੰਗ ਬਦਰੰਗ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਦੋਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਦੁਰੰਗੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਕਾਰਨ ਜੋ ਸਾਡੇ ਚਿੰਤਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਨੂੰ ਦਵੈਤ ਦਾ ਸੂਚਕ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਕੋਈ ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਇਤਰਾਜ਼ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਹੈ। ਚਿੰਤਰਕਾਰ ਨੇ ਰਾਗ ਤੁਖਾਰੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੇ ਰਚੇ ਬਾਰਾਮਾਹ ਵਿਚ ਭਾਦੋਂ ਮਹੀਨੇ ਬਾਰੇ ਰਚੇ ਪਦ, 'ਭਾਦੁਓ ਭਰਮਿ ਭੁਲੀ ਭਰ ਜੋਬਨ ਪਛੁਤਾਈ' ਨੂੰ ਚਿੰਤਰ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਚਿੰਤਰਕਾਰ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਭਾਦੋਂ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਦਵੈਤਜਨਕ ਗੁਣ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਨੂੰ ਜੀਵ ਇਸਤਰੀ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਪਤੀ-ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਕਰਨ ਲਈ ਜੱਕੇ ਤੱਕੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਮੁਤਾਬਕ ਅਜਿਹੀ 'ਦੂਜੇ' ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਪਰਮਾਤਮਾ ਹੀ ਦੂਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਚਿੰਤਰਕਾਰ ਇਥੇ 'ਭਰਮ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਵੀ ਦਵੈਤ ਦਾ ਅਰਥਾਵਾਂ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਮਤ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਦਵੈਤ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਹੋਰ ਪਦਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਸਿਰੀ ਰਾਗ ਵਿਚ,

ਭਰਮ ਭੁਲੀ ਡੋਹਾਗਣੀ
ਨਾ ਪਿਰ ਅੰਕਿ ਸਮਾਇ॥
ਭੁਲੀ ਫਿਰੇ ਦਿਸੰਤਰੀ
ਭੁਲੀ ਗ੍ਰਿਹ ਤਜਿ ਜਾਇ॥

ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਧਿਆਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ 'ਭ' ਧੁਨੀ ਨਾਲ ਅਰੰਭ ਹੁੰਦੇ ਚਾਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਇਕੱਠੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਨੁਪ੍ਰਾਸ ਵੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਖਾਸੀਅਤ ਨਾਲ ਇਸਤਰੀ ਦੇ ਮਿਜਾਜ਼ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਣਾ ਕੋਈ ਬੇਤੁਕੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਆਖਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਵੀ ਕੁਝ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰ ਕੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂਵਾਂ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੈਂਦੇ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਸਿਧਾਰਥ ਸਾਹਿਬ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ? ਕਦਾਚਿਤ ਨਹੀਂ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਧਾਤੂਮੂਲਕ ਅਰਥ ਜਾਣਦੇ ਹੋਣ। ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਇਤਰਾਜ਼ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਦੂਜੀ ਗੱਲ ਦਾ ਹੈ। ਸਿਧਾਰਥ ਸਾਹਿਬ ਜਿਦ ਕਰਦੇ

ਭਾਦੁਓ ਭਰਮਿ ਭੁਲੀ

ਹਨ ਕਿ ਭਾਦੋਂ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਮੂਲਕ ਤੇ ਅਸਲ ਅਰਥ ਵੀ ਦਵੈਤ ਦੇ ਹੀ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੇ 'ਬਾਰਾਮਾਹ' ਦੇ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿੰਤਰ ਬਣਾਏ ਹਨ ਤੇ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਨਇਛਿਤ ਅਰਥ ਕਢੇ ਹਨ। ਅਗਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਉਹ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਵੀ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂਵਾਂ ਦੇ ਇਹੀ ਅਰਥ ਲੈਂਦੇ ਸਨ ਤੇ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਬਾਰੇ ਰਚਿਆ ਪਦ ਇਸੇ ਅਰਥ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਉਹ ਮੇਰੀ ਦਲੀਲ ਤੋਂ



ਕਾਇਲ ਤਾਂ ਹੋ ਗਏ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ, "ਮੈਂ ਐਲਾਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਬਦਲਣ ਦਾ ਮੇਰਾ ਪੂਰਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਦੇਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ।"

ਕਿਸੇ ਲੇਖਕ ਜਾਂ ਕਲਾਕਾਰ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਹੱਕ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਸਤੂ ਜਗਤ ਨੂੰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇਖੇ, ਸਮਝੇ, ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰੇ ਤੇ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਚਿੱਤਰਣ ਕਰੇ। ਅਜਿਹੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਬਿਨਾ ਇਹ ਕਸਬ ਫਿਰ ਚਲ ਹੀ ਕਿਵੇਂ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਪਰ ਸਿਧਾਰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਇਕ ਭਰਮ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਵਸਤੂ ਹੋਰ ਸੰਕਲਪ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਕੇਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਾਰਥਕ ਧੁਨੀ ਯਾਨੀ ਸ਼ਬਦ ਹੋਰ ਸੰਕਲਪ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪੋ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹੱਡ ਮਾਸ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਗੁਲਾਬ ਨੂੰ ਹਰ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਗੁਲਾਬ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ। ਰਚਨਾਕਾਰ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਬਦਲਦਾ ਫਿਰੇ। ਸ਼ਬਦ ਇਕ ਸਮਾਜਿਕ ਆਦਾਨ-ਪਾਦਾਨ ਤੋਂ ਹਾਸਿਲ ਹੋਇਆ ਸੰਕਲਪ ਹੈ। ਇਸ ਪਿਛੇ ਇਤਿਹਾਸ ਛੁਪਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅਰਥ ਨੂੰ ਇਕ ਭਾਸ਼ਾਈ-ਸਮੂਹ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਮਿੱਟ ਮਿੱਟ ਬਦਲਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਵੀ ਸਹਿਜ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਮੂਹਕ ਅਨੁਭਵ ਥਾਣੀਂ ਗੁਜ਼ਰਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਘੜ ਸਕਦਾ, ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਬਦਲ ਜਾਂ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਕਿਸੇ ਸਮਾਜਕ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਧੀਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਅੰਤਰਮੁਖੀ ਆਸ਼ੇ ਨੂੰ ਸਹੀ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਮਨਘੜਤ ਅਰਥ ਲੈਣ ਦਾ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਲੇਖਕ ਜਾਂ ਕਲਾਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਲ੍ਹ ਨੂੰ ਮੈਂ ਕਹਿ ਦੇਵਾਂਗਾ ਕਿ ਆਦਮੀ ਉਹ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦਮ ਆਉਂਦਾ ਹੈ (ਆ+ਦਮ)। ਔਰਤ:ਉਹ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਤ (ਮਾਹਵਾਰੀ) ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਔ+ਰਤ! ਉਂਜ ਇਹ ਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕਲਾਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਦੇ ਅਰਥ ਦਸਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ? ਕੀ ਕਲਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ?

ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਭਾਦੋਂ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਖੁਰਾ ਨੱਪਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਦੇ ਹੋਰ ਭੇਦ ਹਨ ਭਾਦਰੋਂ, ਭਾਦਉ, ਭਾਦਰਪਦ ਆਦਿ। ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਲਗਭਗ ਸਾਰੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪਾਚਾਂਗ ਦੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ ਰਲਦੇ ਮਿਲਦੇ ਸ਼ਬਦ ਹਨ। ਪਰਾਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ

ਇਸ ਦਾ ਰੂਪ ਸੀ 'ਭੱਦੋ'। ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਪੂਰਨਮਾਸੀ ਦੇ ਦਿਨ ਚੰਦਰਮਾ ਭਾਦਰਪਦ ਨਛੱਤਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਭਾਦੋਂ ਮੁਢਲੇ ਤੌਰ ਤੇ ਇਕ ਨਛੱਤਰ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਮੁਢਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ 'ਭਦ੍' ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਚੰਗਾ, ਸ਼ੀਲ, ਸੁਭਾਗ, ਭਾਗਵਾਨ; ਸੁੰਦਰ, ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ, ਵਧੀਆ, ਪਿਆਰਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਨੇਕਾਂ ਮਿਥਿਹਾਸਕ ਵਸਤੂਆਂ, ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਭਦ੍/ਭਦਰ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਧਾਤੂ 'ਭਦ੍' ਦਾ ਅਰਥ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਜਾਂ ਭਾਗਵਾਨ ਬਣਾਉਣਾ, ਖੁਸ਼ ਕਰਨਾ, ਚਮਕਣਾ, ਪੁਜਣਾ ਆਦਿ ਹਨ। ਬੌਧ ਭਿਕਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਵਜੋਂ 'ਭੇਤ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਸ਼ਾਲੀਨ, ਸਭਿਅ ਜਾਂ ਸਾਊ ਬੰਦੇ ਲਈ ਅਸੀਂ ਭਦਰ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਦੇ ਹਾਂ।

ਬੰਗਾਲੀ ਵਿਚ ਇਸ ਤੋਂ ਬਣੇ ਸ਼ਬਦ 'ਭਦਰਲੋਕ' ਨੂੰ ਅਮੀਰ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੰਪਨੀ ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਚ ਜਾਤੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਜਿਹੜੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਬਰਕਤਾਂ ਤੋਂ ਲਾਭ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਭਦਰਪੁਰਸ਼ ਥੋੜਾ ਵਿਅੰਗ ਭਾਵ ਨਾਲ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਦਰ ਤੋਂ ਹੀ 'ਸੁਭਦਰ' ਸ਼ਬਦ ਬਣਿਆ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਭਦਰ ਗੁਣ ਵਾਲੀ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਧਰਤੀ ਲਈ ਅਤੇ ਇਸਤਰੀਆਂ ਦੇ ਖਾਸ ਨਾਂ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਦਰਕਾਲੀ

ਦੱਖਣ ਭਾਰਤ ਦੀ ਦੇਵੀ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਬਲਰਾਮ ਦਾ ਇਕ ਨਾਂ ਬਲਭਦਰ ਹੈ। ਜਗਨਨਾਥ ਪੁਰੀ ਦੇ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਜਗਨਨਾਥ (ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ), ਬਲਰਾਮ, ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੀ ਭੈਣ ਸੁਭਦਰਾ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਹਨ। ਭਦਰਪੁਰ ਨੇਪਾਲ ਦੇ ਇਕ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ। ਜੰਮੂ ਦੇ ਇਕ ਸ਼ਹਿਰ ਭਦਰਵਾਹ ਦੇ ਰਾਜਮਾਹ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹਨ। ਬੱਚੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਵਾਲਾਂ ਦੀ ਰੀਤੀ ਵਜੋਂ ਹਜਾਮਤ ਕਰਨ ਨੂੰ ਭਦਣ ਕਰਨਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੇ ਮਰਨ ਤੇ ਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ਚਿਤ ਵਜੋਂ ਭੱਦਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਰੀਤ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਇਕ ਗੰਭੀਰ, ਸ਼ਿਸ਼ਟ, ਸਾਊ ਦੌਰ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਭੱਦਾ ਸ਼ਬਦ ਭਦਰ ਦਾ ਹੀ ਅਵਨਤ ਰੂਪ ਹੈ। ਜਦ ਕੋਈ 'ਭਦਰ' ਦਿਸਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਵਧੇਰੇ ਹੀ ਜਤਨ ਕਰੇ ਤਾਂ ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਉਹ ਸ਼ਖਸ ਆਮ ਨਜ਼ਾਰੇ ਵਿਚ ਕਰੂਪ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਭੱਦਾ ਸ਼ਬਦ ਭੱਦਰ ਤੋਂ ਕੁਝ ਉਲਟੇ ਅਰਥ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰ ਗਿਆ। ਉਂਜ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਭੱਦਰ ਦਾ ਇਕ ਅਰਥ ਦਿਖਾਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪਖੰਡੀ ਵੀ ਹੈ। ਭਦੇਸਾ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭੱਦੂ ਵੀ ਭੱਦਰ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਹੈ।

'ਭੱਦਰ' ਹਿੰਦ-ਆਰਿਆਈ ਮੂਲ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਬੈਟਰ (better) ਅਤੇ ਬੈਸਟ (best) ਸ਼ਬਦ ਇਸ ਦੇ ਸਕੇ ਸੋਹਦਰੇ ਹਨ। ਇਹ ਦੋਨੋਂ ਸ਼ਬਦ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਬਦ ਗੁੱਡ (good) ਦੀ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਅਤੇ ਸਰਬੋਤਮ ਅਵਸਥਾ ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪੁਰਾਣੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਗੁੱਡ ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕਾਇਦਾ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਗੁੱਡਰ (gooder) ਅਤੇ ਗੁੱਡੈਸਟ (goodest) ਹੀ ਸਨ ਪਰ ਹਿੰਦ-ਇਰਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਦਕਾ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਬਦ ਨਿਕਲ ਗਏ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਗਹ ਬੈਟਰ ਅਤੇ ਬੈਸਟ ਨੇ ਲੈ ਲਈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਇਕ ਸ਼ਬਦ boot ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਮਦਦ ਕਰਨਾ, ਲਾਭ ਪ੍ਰਦਾਉਣਾ, ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਬੋਹਤਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸ਼ਬਦ ਬੋਟ (bot) ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਸੀ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰਨਾ। ਫਾਰਸੀ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਦਾ ਸ਼ਬਦ 'ਬੋਹਤਰ' ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਨੇ ਵੀ ਖੂਬ ਅਪਨਾਇਆ ਹੈ। ਫਾਰਸੀ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਉਤਮ ਅਵਸਥਾ ਵਾਲਾ ਰੂਪ ਹੈ 'ਬੋਹ' ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਚੰਗਾ, ਵਧੀਆ, ਸੁਭ ਆਦਿ। ਬੋਹਤਰ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਅਵਸਥਾ ਹੈ। ਭਦਰ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਮੁਢਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਦ ਦੀ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਅਵਸਥਾ ਹੀ ਹੈ।

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਕਾਲਮ ‘ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ’ ਨੂੰ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਲਮ ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ **ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਇਕ-ਦੋ ਸਤਰਾਂ** ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੇ। ‘ਗਾਗਰ ਵਿਚ ਸਾਗਰ’ ਭਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਮਿਲੇਗੀ। ਵਧੀਆ ਲਿਖਤਾਂ ਪਰਚੇ ਵਿਚ ਛਾਪੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਤੁਹਾਡੀ ਆਪਣੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਕੋਈ ਵਧੀਆ ਤਸਵੀਰ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਕੋਲਿਤਰੀ ਤਸਵੀਰ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਕਾਲਮ ਲਈ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ ਪਹਿਲੀ ਸਤੰਬਰ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-27



**ਛੱਤ ਕੋਠੀਆਂ ਮਹਿਲਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਤੁਰ ਗਏ ਪੁੱਤ ਪ੍ਰਦੇਸੀ।
ਭਾਂ ਭਾਂ ਕਰਦੀਆਂ ਜੀਅ ਨਾ ਲੱਗੇ ਰੌਣਕ ਕੌਣ ਕਰੇਸੀ?**

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-25



ਹਰ ਵੇਲੇ ਰਹਾਂ ਕੰਮ ਮੈਂ ਕਰਦਾ,
ਰੱਬ ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਸਦਾ ਮੈਂ ਡਰਦਾ।
ਮਾਲਕ ਨਾਲ ਨਾ ਕਦੇ ਵੀ ਲੜਦਾ,
ਪਾਣੀ ਰਹਾਂ ਮੈਂ ਉਸ ਦਾ ਭਰਦਾ।
ਖੋਤਾ ਬਨਾਮ ਗਧਾ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ,
ਇਹ ਮੇਰਾ ਉਪਨਾਮ ਆ।
ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰਾ,
ਵਾਰ ਵਾਰ ਪ੍ਰਣਾਮ ਆ।

-ਰਾਮ ਕੁਮਾਰ ਐਸ਼, ਜਾਜਾ

ਮੇਰੇ ਵਾਂਗੂੰ ਹੰਡ ਭੰਨਵੀਂ
ਮਿਹਨਤ ਨੇ ਜੋ ਕਰਦੇ।
ਮਹਿੰਗਾਈ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ,
ਕਦੇ ਨਾ ਭੁੱਖੇ ਮਰਦੇ।
ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਟਿੱਚਰ 'ਚ ਕਹਿੰਦਾ,
ਕਿਉਂ ਖੋਤੇ ਵਾਂਗੂੰ ਵਗਦਾ ਏ।
ਮੇਰਾ ਜਦੋਂ ਹੈ ਨਾਂ ਕੋਈ ਲੈਂਦਾ,
ਮੈਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਏ।

-ਅਮਨ ਧੂੜ, ਸੈਨ ਹੋਜ਼ੇ

ਵੇਡ ਮਾਈਕਲ ਪੇਜ ਨਾਮੀ ਬੰਦੇ ਨੇ
ਗੁਰੂਪਰ ਵਿਚ ਕਹਿਰ ਵਰਤਾਇਆ।
ਉਸ ਜੱਲਾਦ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਮਾਸਾ ਵੀ,
ਤਰਸ ਕਿਉਂ ਨਾ ਆਇਆ।
ਰੱਬ ਅੱਗੇ ਕਰਾਂ ਅਰਦਾਸ ਮੈਂ,
ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਗਲੇ ਜਨਮ 'ਚ ਗਧਾ ਬਣਾਵੇ।
ਸਾਰੀ ਉਮਰੇ ਆਪਣੀ ਕੀਤੀ ਦਾ,
ਪਿੱਠ ਉਪਰ ਭਾਰ ਚੁਕਾਵੇ।

-ਗੋਲਡੀ ਕੁਮਾਰ, ਟਾਂਡਾ

ਹਰ ਕੋਈ ਕੰਮ ਲੈ ਕੇ ਸਾਥੋਂ,
ਫਿਰ ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਹੱਸਦਾ।
ਆਪਣੀ ਹੱਡ-ਬੀਤੀ ਰੱਬ ਨੂੰ
ਰੋ-ਰੋ ਪਿਆ ਹੈ ਦੱਸਦਾ।
ਬਹੁਤ ਮਾਰਦੇ-ਕੁੱਟਦੇ ਸਾਨੂੰ ਰੱਬਾ,
ਹੁਣ ਹੋਰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।
ਅਗਲੇ ਜਨਮ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਬਣਾ ਦਈਂ,
ਪਰ ਬਣਾਈ ਨਾ ਸਾਨੂੰ ਖੋਤਾ।

-ਗੋਰਾ ਪ੍ਰਜਾਪਤ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ
ਫੋਨ: 646-721-1964

ਜਨਤਾ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੀ ਖੋਤੇ
ਸੁਣ ਕੇ ਕਦੀ ਹੈਰਾਨ ਨਾ ਹੁੰਦਾ।
ਜੋ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਢੋਂਦਾ ਨਾ ਇੱਟਾਂ,
ਕਈਆਂ ਦਾ ਮਕਾਨ ਨਾ ਹੁੰਦਾ।
ਖੱਟੀਆਂ ਖੱਟਦੇ ਆਸ਼ਕ ਜਿਹੜੇ,
ਮੇਰੇ ਬਿਨ ਸਨਮਾਨ ਨਾ ਹੁੰਦਾ।
ਸ਼ਾਹ ਸਿਕੰਦਰਾ ਹੁੰਦੇ ਨਾ ਖੋਤੇ,
ਤੂੰ ਵੀ ਅੱਜ ਮਹਾਨ ਨਾ ਹੁੰਦਾ।
ਕਿਹਨੂੰ ਪਾਉਂਦੇ ਵੋਟਾਂ?
ਜੇ ਖੋਤਾ ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਾ ਹੁੰਦਾ!

-ਰਸ਼ਪਾਲ ਲੱਖਣ

ਆਸਾਮ ਤੋਂ ਭੜਕੀ ਚਿੰਗਾੜੀ ਦੱਖਣ ਭਾਰਤ ਤੱਕ ਫੈਲੀ

ਤਾਜ਼ਾ ਸਥਿਤੀ ਜਦੋਂ ਵਿਗੜਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਥੇ ਲਗਾਤਾਰ ਤੀਸਰੀ ਵਾਰੀ ਰਾਜ ਕਰ ਰਹੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤਰੁਣ ਗੋਗੋਈ ਨੇ ਫੌਜ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਮੰਗ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਫੌਜ ਤੀਸਰੇ ਦਿਨ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵਿਵਸਥਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਲਿਖ ਕੇ ਭੇਜ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਸਥਾਨਕ ਫੌਜੀ ਕਮਾਂਡਰ ਨੂੰ ਫੌਰਨ ਫੌਜ ਭੇਜਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਲਈ ਇਹ ਭਲੇ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਉਥੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੈ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਵੀ, ਵਰਨਾ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਣਾ ਸੀ ਕਿ ਦੂਸਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਫੌਜ ਨਹੀਂ ਭੇਜੀ ਗਈ। ਹੁਣ ਸਿਰਫ ਗੈਰ-ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਗੁਨਾਹ ਤੋਂ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਜਿਸ ਰਾਜ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਤੱਕ ਪੁਚਾਇਆ, ਉਸ ਵਿਚ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਅੱਗ ਵੱਲ ਉਸ ਨੇ ਬਣਦਾ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ।

ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ 65 ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਹੋਣ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਇਹ ਹਫ਼ਤਾ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਵੱਖਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਣਾਅ ਭਰਪੂਰ ਮਾਹੌਲ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਸੰਜੀਦਾ ਕਿਸਮ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹਰ ਵਕਤ ਕਿਸੇ ਅਣਹੋਣੀ ਦੇ ਵਾਪਰ ਜਾਣ ਦੇ ਅੰਦੇਸ਼ੇ ਕਾਰਨ ਸਾਹ ਸੁੱਕਾ ਰਿਹਾ। ਤਣਾਅ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬੀਤੇ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਆਸਾਮ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਹੋਣ ਦੀ ਅਫਵਾਹ ਫੈਲ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਅਫਵਾਹ ਦੀ ਪਹਿਲ ਕਰਨਾਟਕਾ ਤੋਂ ਹੋਈ, ਜਿੱਥੋਂ ਆਸਾਮ ਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਜੁੜਦੇ ਉਤਰ ਪੂਰਬੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਲੋਕ ਬੋਰੀ-ਬਿਸਤਰੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਦੌੜ ਪਏ ਤੇ ਫਿਰ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਅਸਰ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਅਣਕਿਆਸੀ ਭੀੜ ਲੱਗ ਜਾਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ। ਹਾਲਤ ਏਨੀ ਗੰਭੀਰ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸ ਦਿਨ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਵਸ ਮਨਾਇਆ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਉਹ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਅਗਲਾ ਦਿਨ ਵੀ ਰੇਲਵੇ ਨੂੰ ਗੁਰਾਟੀ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੱਡੀਆਂ ਚਲਾਉਣੀਆਂ ਪਈਆਂ ਅਤੇ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਸਬੰਧਤ ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਆਪ ਜਾ-ਜਾ ਕੇ ਕੀਤੇ ਤਰਲੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੁਣੇ। ਸਿਰਫ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਇਕੱਲੇ ਬੰਗਲੌਰ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਸਤਾਈ ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕ ਗੁਰਾਟੀ ਦੇ ਰਾਹੇ ਪੈ ਗਏ ਤੇ ਚੇਨਈ, ਹੈਦਰਾਬਾਦ, ਮੁੰਬਈ ਜਾਂ ਹੋਰ ਥਾਂਵਾਂ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਜੋਤੀਆਂ ਜਾਣ ਤਾਂ ਗਿਣਤੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਧ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਆਜ਼ਾਦ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਹਾਲ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਅਫਵਾਹ ਵੀ ਭਾਜਤਾਂ ਪਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਆਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਕੋਈ ਖਤਰਾ ਨਹੀਂ, ਸਿਰਫ ਅਫਵਾਹ ਫੈਲੀ ਹੈ। ਮੰਨਣ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਹਰਜ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਅਫਵਾਹ ਫੈਲੀ ਤੇ ਉਤਰ ਪੂਰਬੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਲੋਕ ਘਬਰਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਦੌੜ ਪਏ, ਪਰ ਅਫਵਾਹ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਏਡਾ ਵੱਡਾ ਖਤਰਾ ਕਿਉਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਲਿਆ, ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਅਫਵਾਹਾਂ ਕਦੀ ਫੈਲਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਕਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਮੁਹਾਵਰੇ ਵਾਂਗ 'ਖੰਭਾਂ ਦੀਆਂ ਡਾਰਾਂ ਬਣ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ', ਪਰ ਖੰਭਾਂ ਦੀਆਂ ਡਾਰਾਂ ਤਦੇ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿਧਰੇ ਕੁਝ ਖੰਭ ਖਿੱਲਰੇ ਹੋਏ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਇਥੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬੀਤੇ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਜੋ ਕੁਝ ਆਸਾਮ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਹੁੰਦਾ-ਵਾਪਰਦਾ ਲੋਕ ਵੇਖਦੇ ਰਹੇ, ਉਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣਾ ਬਣਦਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੂਰੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਰੋਕਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਫਵਾਹਾਂ ਇਸ ਲਈ ਫੈਲੀਆਂ ਹਨ।

ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਗੱਲ ਦੱਸਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਕਿ ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਆਸਾਮ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵਕਤੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਸ਼ਰਣ ਲਈ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਫਿਰ ਕਦੀ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਗਏ। ਜਿਹੜੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਨਾਹ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਉਥੋਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਨੀਤੀ ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਏਦਾਂ ਦਾ ਪੁਆੜਾ ਉਥੇ ਆਮ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਯੂਰਪੀ ਦੇਸ਼ ਵੀ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਦਾ ਦੁੱਖ ਹੰਢਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਸਾਮ ਵਿਚ ਇਸ ਪੱਖ ਤੋਂ ਕੁਝ ਲੋਕ ਸਿਰਫ ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸ਼ਰਣਾਰਥੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਕੇ ਬਾਕੀਆਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਤੋਂ ਅੱਖ ਚੁਰਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਥੇ ਨੇਪਾਲ ਤੇ ਹੋਰ ਥਾਂਵਾਂ ਤੋਂ ਆਏ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਵੀ ਹਨ। ਸਵਾਮੀ ਰਾਮਦੇਵ ਦੇ ਜਿਸ ਚੇਲੇ ਬਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੇ ਨੇਪਾਲੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਝੂਠ ਬੋਲ ਕੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦਾ ਜੰਮਿਆ ਦੱਸ ਕੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਬਣਾ ਲਿਆ ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਐਮ ਕੇ ਸੁੱਬਾ ਭਾਰਤੀ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਟਿਕਟ ਉੱਤੇ ਦੋ ਵਾਰੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦਾ ਮੈਂਬਰ

ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ, ਇਹ ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹੋਰ ਵੀ ਬੜੇ ਲੋਕ ਹਨ। ਬੀਤੇ ਹਫ਼ਤੇ ਹੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਸਾਮ ਵਿਚ ਚਾਲੀ ਲੱਖ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸ਼ੱਕੀ ਵੋਟਰ ਹਨ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਭਾਸ਼ਾਈ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਹੁਣ ਖਾਰਜ ਕਰ ਸਕਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਇਹ ਚਾਲੀ ਲੱਖ ਵੋਟਰ ਰਾਤੋ-ਰਾਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਬਣਦੇ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਰਾਜ ਵਿਚ ਵੀ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਾਰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਬਦਲੀਆਂ, ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਵੀ ਬਦਲਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਦੇ ਧਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੱਤਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਹੜੀ ਧਿਰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦਿੰਦੀ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਖਾਹਿਸ਼ਾਂ ਉੱਤੇ ਮਾਂਜਾ ਫਿਰ ਜਾਣਾ ਸੀ।



ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਆਸਾਮ ਵਿਚ ਦੋ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਗਤਬਤ ਵਾਲੀ ਸਮੱਸਿਆ ਵੇਖੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਵਿਖਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਣ ਦਾ ਰਾਹ ਫੜ ਲਿਆ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਖੇਡਦੇ ਸਨ, ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਉਹ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਆ ਗਏ, ਗੱਦੀਆਂ ਉੱਤੇ ਵੀ ਜਾ ਬੈਠੇ, ਕੁਝ ਕਾਂਗਰਸੀ, ਕੁਝ ਭਾਜਪਾਈ ਤੇ ਕੁਝ ਆਸਾਮ ਗਣ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਵਾਲੇ ਬਣ ਕੇ ਲੀਡਰੀਆਂ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ, ਪਰ ਜਿੱਥੋਂ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਮੁੱਢ ਬੱਝਾ ਸੀ, ਉਸ ਤਾਣੀ ਨੂੰ ਉਲਝੀ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤਾ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਸੁਲਝਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਨਾ ਸਮਝੀ। ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਫਿਰ ਉਹ ਚਿੰਗਾੜੀ ਭੜਕੀ ਤਾਂ ਇੱਕ ਦੂਸਰੇ ਵੱਲ ਗੇਂਦ ਰੇਤ੍ਹ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲੈਣ ਨੂੰ ਕੋਈ ਧਿਰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਘੱਟ ਜਾਂ ਵੱਧ ਹਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਵੱਲ ਘੋਸ਼ਣਾ ਵੱਟੀ ਰੱਖੀ ਤੇ ਅੱਜ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਲਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਉਚੇਚਾ ਜ਼ਿਕਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਰਾਜ ਨਾਲ ਸਿੱਧੇ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਦੀ ਗਤਬਤ ਅੱਜ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਈ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਗਤਬਤ ਦਾ ਮੁੱਢ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ਰੂਰ ਹਨ, ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਿਵੇਂ ਇੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਗੁਜਰਾਲ ਨੂੰ 'ਆਪਣਾ' ਮੰਨ ਕੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ, ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲਿਆ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਨਰਸਿਮਹਾ ਰਾਏ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਬਣੇ, ਉਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਭੰਗ ਸੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਦੀ ਮੈਂਬਰੀ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਸਾਮ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀਟ ਨਸੀਬ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਹ ਦਿਨ ਤੇ ਆਹ ਦਿਨ, ਉਹ ਆਸਾਮ ਵਿਚ ਰਹੇ ਭਾਵੇਂ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਰਾਜ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਆਸਾਮ ਦੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਸ ਆਸਾਮ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਹੋਈ ਗਤਬਤ ਵੱਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ

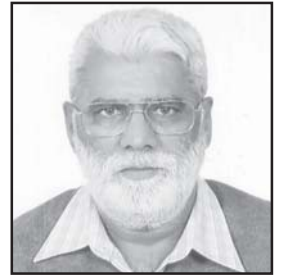
ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਬਣਦਾ ਧਿਆਨ ਕਦੇ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਤਾਜ਼ਾ ਸਥਿਤੀ ਜਦੋਂ ਵਿਗੜਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਥੇ ਲਗਾਤਾਰ ਤੀਸਰੀ ਵਾਰੀ ਰਾਜ ਕਰ ਰਹੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤਰੁਣ ਗੋਗੋਈ ਨੇ ਫੌਜ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਮੰਗ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਫੌਜ ਤੀਸਰੇ ਦਿਨ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵਿਵਸਥਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਲਿਖ ਕੇ ਭੇਜ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਸਥਾਨਕ ਫੌਜੀ ਕਮਾਂਡਰ ਨੂੰ ਫੌਰਨ ਫੌਜ ਭੇਜਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਲਈ ਇਹ ਭਲੇ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਉਥੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੈ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਵੀ, ਵਰਨਾ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਣਾ ਸੀ ਕਿ ਦੂਸਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਫੌਜ ਨਹੀਂ ਭੇਜੀ ਗਈ। ਹੁਣ ਸਿਰਫ ਗੈਰ-

ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਗੁਨਾਹ ਤੋਂ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਜਿਸ ਰਾਜ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਤੱਕ ਪੁਚਾਇਆ, ਉਸ ਵਿਚ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਅੱਗ ਵੱਲ ਉਸ ਨੇ ਬਣਦਾ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਕਰਨ ਲੱਗੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਬਹੁਤੀ ਵੱਡੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਫਲਾਣੇ ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਗੜਦੇ ਵੇਖ ਕੇ ਮੁਜਰਮਾਨਾ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਵਿਖਾਈ ਤੇ ਫਲਾਣੀ ਸਰਕਾਰ ਕੁਝ ਨੰਬਰ ਬਣਾ ਗਈ ਹੈ। ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਿਗੜਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਬਣਦਾ ਫਰਜ਼ ਨਾ ਕਰਨਾਟਕਾ ਦੀ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਿਭਾਇਆ, ਨਾ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ, ਨਾ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸੀ ਅਗਵਾਈ ਤੇ ਸ਼ਰਦ ਪਵਾਰ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਕੋਲ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਮਹਿਕਮੇ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤੇ ਨਾ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਵਿਚ ਬੀਬੀ ਜੈਲਲਿਤਾ ਦੀ ਅੰਨਾ ਡੀ ਐਮ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੁਝ ਖਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਉਸੇ ਵਕਤ ਹਰਕਤ ਵਿਚ ਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਛੇ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ ਇੱਕ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਲਈ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਭੀੜ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਵੀ ਕੁੱਟ ਸੁੱਟੀ ਸੀ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਆਟੋਮੋਟਿਵ ਰਾਈਫਲਾਂ ਤੱਕ ਖੋਹ ਲਈਆਂ ਤੇ ਮੀਡੀਏ ਵਾਲੀਆਂ ਕੈਮਰਾ ਗੱਡੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਾੜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਨਿਕੰਮਾਪਣ ਵੀ ਜ਼ਾਹਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਤਿੱਖਾਪਣ ਵੀ। ਮੁੰਬਈ ਵਾਲੀ ਇਹ ਭੀੜ ਵੀ ਆਸਾਮ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਆਈ ਸੀ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਾ ਸਕੀ ਕਿ ਹਾਲਾਤ ਗਲਤ ਮੋੜਾ ਕੱਟ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਗਵਾਂਢ ਦੇ ਰਾਜ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਲੱਗੀ ਇਸ ਅੱਗ ਤੋਂ ਨਾਲ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਸਬਕ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਬਸੰਤਰ ਸਮਝ ਕੇ ਹੀ ਚੁੱਪ ਕੀਤੇ ਰਹੇ ਸਨ।

ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਇੱਕ ਗੱਲ ਹੋਰ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਆਈ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਇਹ ਕਿ ਇਹੋ ਜਿਹੇ

ਮੌਕਿਆਂ ਉੱਤੇ ਸੋਸ਼ਲ ਨੈਟਵਰਕਿੰਗ ਸਾਈਟਸ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਇੱਕ ਵਸੀਲਾ ਨਾ ਰਹਿ ਕੇ ਹਥਿਆਰ ਬਣ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਅਫਵਾਹ-ਫੈਲਾਊ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਵਾਂਗ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਜਣਾ ਕੋਈ ਸੁਨੇਹਾ ਟਾਈਪ ਕਰ ਕੇ ਭੇਜਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਇਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸੰਪਰਕ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਬਟਨ ਦਬਾ ਕੇ ਅੱਗੇ ਭੇਜ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿੱਥੋਂ ਉਹ ਅੱਗੇ, ਅੱਗੇ ਤੇ ਫਿਰ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਜੰਗਲ ਦੀ ਅੱਗ ਵਾਂਗ ਫੈਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ ਇਹੋ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਥਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਸ਼ਰਾਰਤ ਦੀ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਮਿਸਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਜਦੋਂ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕੁਝ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰਾਂ ਉਲਟਾਉਣ ਦੀ ਖੇਡ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮਿਸਰ ਅਤੇ ਲੀਬੀਆ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਨ, ਉਦੋਂ ਇਹੋ ਕੁਝ ਚੀਨ ਵਿਚ ਵੀ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਈ ਦਿਨ ਫੇਸਬੁੱਕ ਉੱਤੇ ਕੁਝ ਲੋਕ ਏਦਾਂ ਦੇ ਸੁਨੇਹੇ ਦਿੰਦੇ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭੜਕਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਚੀਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੁਣ ਚੀਨ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦੀਵਾਰ ਵਾਂਗ ਮਜ਼ਬੂਤ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਈ, ਇੱਕ ਧੱਕਾ ਮਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਸੋਵੀਅਤ ਰੂਸ ਵਾਂਗ ਇਹ ਰੇਤ ਦੀ ਬੋਰੀ ਵਾਂਗ ਕਿਰ ਜਾਣ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਚੀਨ ਆਖਰ ਚੀਨ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਖਤਰੇ ਨੂੰ ਝੱਟ ਸਮਝ ਕੇ ਮੌਕਾ ਸੰਭਾਲ ਲਿਆ। ਵੀਹ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਚੀਨ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਬੀਜਿੰਗ ਦੇ ਤਿਆਨਮਿਨ ਚੌਕ ਵਿਚ ਵਾਪਰੇ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਸਬਕ ਸਿੱਖ ਚੁੱਕੇ ਚੀਨ ਨੇ ਇਸ ਵਾਰੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਪੈੜ ਨੱਪੀ ਤੇ ਫਿਰ ਲੱਭ ਲਿਆ ਕਿ ਫੇਸਬੁੱਕ ਉੱਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸੁਨੇਹੇ ਲਿਖਣ ਦਾ ਕੰਮ ਚੀਨ ਵਿਚ ਬੈਨਾ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਰਾਜਦੂਤ ਇੱਕ ਫਰਜ਼ੀ ਆਈ ਡੀ ਬਣਾ ਕੇ ਕਰੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਰਾਜਦੂਤ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਚੀਨ ਨੇ ਪੈੜ ਦੱਬ ਲਈ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਸੰਨ੍ਹ ਉੱਤੇ ਫੜੇ ਗਏ ਚੋਰ ਵਾਂਗ ਨੀਵੀਂ ਪਾ ਲਈ ਤੇ ਆਪਣੇ ਉੱਤੇ ਲੱਗੇ ਇਸ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਖੰਡਨ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ

ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿੜ



■ ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ
ਫੋਨ: 91-98140-68455

ਕੀਤਾ, ਪਰ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗਤਬਤ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ।

ਅੱਜ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹੋ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸੋਸ਼ਲ ਨੈਟਵਰਕਿੰਗ ਸਾਈਟਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੇ ਕਈ ਭੱਦੇ ਨਮੂਨੇ ਅਸੀਂ ਵੇਖੇ ਹਨ, ਹੁਣ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵੇਖ ਲਿਆ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਅੰਗ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਇਸ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਨਾਲ ਸਿੱਝਣ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਢੰਗ ਅਪਣਾਉਣੇ ਪੈਣਗੇ। ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਈਟਾਂ ਨੂੰ ਜੁਰਮ ਕਰਨ (ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਈਬਰ ਕਰਾਈਮ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਲਈ ਵਰਤਣ ਵਾਲੇ ਸਰਗਰਮ ਹਨ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਐਂਟੀ ਸਾਈਬਰ ਕਰਾਈਮ ਯੂਨਿਟ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਇਸ ਉੱਤੇ ਪੂਰੀ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਸਰਗਰਮੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਨੱਪ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵੱਡਾ ਫੋੜਾ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੀ ਪਰ ਜੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਆਸਾਮ ਵਰਗੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਜਾਅਲੀ ਵੋਟਰ ਬਣਨ ਦੇਣੇ ਹਨ, ਫਿਰ ਇਹ ਮੰਨ ਲੈਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਥੇ ਚਾਲੀ ਕੁ ਲੱਖ ਵੋਟਰ ਸ਼ੱਕੀ ਹਨ, ਪਰ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਤਾਂ ਇਹ ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਇਹ ਗੱਲ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਪਿੱਛੇ ਕੁਝ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਤਾਕਤਾਂ ਵੀ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਉਹ ਵੀ ਉਦੋਂ ਹੀ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਵਰਤ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਸਾਡੇ ਘਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਚਿੰਗਾੜੀ ਧੁਖਦੀ ਲੱਭ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਹੇਠ ਸੋਟਾ ਮਾਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਗਾੜਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਸਿੱਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਵਰਨਾ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਘਾਬਰ ਕੇ ਤੁਰੇ ਹੋਏ ਕਾਫਲੇ ਦੇ ਲੋਕ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣਗੇ ਤਾਂ ਉਥੇ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਚੰਦ ਵੀ ਚਾੜ੍ਹ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਈ.ਟੀ.ਓ. ਦੀ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ

ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਦੀ ਐਸ.ਪੀ. ਸਮੇਤ ਚਾਰ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੇਸ ਦਰਜ

ਮੁਹਾਲੀ: ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕਰ ਤੇ ਆਬਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਈ.ਟੀ.ਓ. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਦੀ ਐਸ.ਪੀ. ਅਮਨਦੀਪ ਕੌਰ (ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ), ਹੋਲਦਾਰ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਗੋਪੀ, ਰਾਜੀਵ ਸੂਦ ਤੇ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ (ਸੀਨੀਅਰ ਡਿਵੀਜ਼ਨ) ਰਜਿੰਦਰ ਅਗਰਵਾਲ ਨੇ ਬੀਤੀ 27 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਮੇਤ ਹੋਰਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਿਚ ਦੇਰੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕੇਸ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲਈ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਸੀ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ 29 ਮਾਰਚ, 2011 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਦੀ ਐਸ.ਪੀ. ਅਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ ਈ.ਟੀ.ਓ. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮੀ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 2.52 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲੈਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ

ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ 20 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਮਗਰੋਂ 23 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਸਲਫਾਸ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਖਾ ਕੇ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਲਈ ਸੀ। ਉਹ ਕਰ ਤੇ ਆਬਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗ (ਮੋਬਾਇਲ ਵਿੰਗ) ਵਿਚ ਤਾਇਨਾਤ ਸਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਪਤਨੀ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਕੀਲ ਪ੍ਰਭਜੋਤ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਮੁਹਾਲੀ ਦੇ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ (ਸੀਨੀਅਰ ਡਿਵੀਜ਼ਨ) ਰਜਿੰਦਰ ਅਗਰਵਾਲ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਵੱਲੋਂ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ ਦੇ ਝੂਠੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਫਸਾ ਕੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਧਰ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਨੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 27 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਮੁਹਾਲੀ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਸਨ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਦੀ ਐਸ.ਪੀ. ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਤੁਰੰਤ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

2012 ਵਾਲਾ ਵਰ੍ਹਾ ਸਮਾਦਤ ਹਸਨ ਮੰਟੋ (11 ਮਈ 1912-18 ਜਨਵਰੀ 1955) ਦਾ ਜਨਮ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਵਰ੍ਹਾ ਹੈ। ਕਈ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਲੇਖਕਾਂ, ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਤ ਮੁਜਬ ਮੰਟੋ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਬਾਈ ਸਮਾਗਮ ਹੋਏ। ਹੁਣ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਖਿਤਾਬ ‘ਨਿਸ਼ਾਨ-ਏ-ਇਮਤਿਆਜ਼’ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਆ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹੀ ਸਨਮਾਨ ਮਸ਼ਹੂਰ ਗ਼ਜ਼ਲ ਗਾਇਕ ਮਰਹੂਮ ਮਹਿਦੀ ਹਸਨ ਨੂੰ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮੰਟੋ ਦੇ ਇਸ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਵਰ੍ਹੇ ਮੌਕੇ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਮੰਟੋ ਦੀਆਂ ਕਈ ਲਿਖਤਾਂ ਛਾਪੀਆਂ ਹਨ। ਐਤਕੀਂ ਅਸੀਂ ਨੌਜਵਾਨ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਦਲਜੀਤ ਅਮੀ ਦਾ ਮੰਟੋ ਬਾਰੇ ਲੇਖ ‘ਮੰਟੋ: ਮੇਰਾ ਗਰਾਈ’ ਲੇਖ ਛਾਪ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਵਿਚ ਮੰਟੋ, ਉਹਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਵੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਗਹਿਰਾਈ ਨਾਲ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਿਦੀ ਹਸਨ ਬਾਰੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ ਰੱਤੂ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਲੇਖ ਛਾਪਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਸਮਾਦਤ ਹਸਨ ਮੰਟੋ (1912-1955) ਦੀ ਜਨਮ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਮੌਕੇ ਉਸ ਦੇ ਰੂਬਰੂ ਹੋਣਾ ਨਿਆਰਾ ਤਜਰਬਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਮਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਮਸ਼ਹੂਰ ਮੰਟੋ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਸਾਂਝ ਦੇ ਰੂ-ਬਰੂ ਹੋਣ ਦਾ ਸਬੱਬ ਬਣੀ। ਮੰਟੋ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਸਾਂਝ 1980ਵਿਆਂ ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਆਖਰੀ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਪਈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੈਂ ਏ.ਐਸ.ਕਾਲਜ, ਖੰਨਾ



ਦਲਜੀਤ ਅਮੀ
ਫੋਨ:91-97811-21873

(ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ) ਵਿਚ ਗਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਫਿਰਕੂ ਮਾਹੌਲ ਤੇ ਰਾਜਤੰਤਰ ਦੀ ਵਹਿਸ਼ੀ ਮੁਹਿੰਮ ਕਾਰਨ ਚੁਫੇਰੇ ਪਾਗਲਪਨ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ‘ਟੋਭਾ ਟੇਕ ਸਿੰਘ’ ਸੁਖਾਲੀ ਸਮਝ ਆਈ। ਗਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਆ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹ ਸ਼ਹਿਰ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਪਸਰੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਸੀ। ਇੱਥੇ ਮੰਟੋ ਨੇ ਮੇਰੀ ਇਹ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇੱਕੋ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੁੰਗਾਰੇ ਉਪਜਦੇ ਹਨ। ਸੰਨ 1919 ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਜੱਲਿਆਂਵਾਲੇ ਬਾਗ ਵਿਚ ਕਤਲੇਆਮ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਮਾਦਤ ਹਸਨ ਮੰਟੋ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਹਾਂ ਉੱਤੇ ਤਰ ਦਿੱਤੀ। ਜੱਲਿਆਂਵਾਲੇ ਬਾਗ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਤੇ ਫਾਂਸੀ ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਰਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਹੋਇਆ। ਇਸੇ ਸਾਕੇ

ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਪਹਿਲੀ ਕਹਾਣੀ ‘ਤਮਾਸ਼ਾ’ ਲਿਖਣ ਵਾਲਾ ਮੰਟੋ ਸਿਰਫ਼ ਬਿਆਲੀ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਸਿਰਕੱਢ ਅਫ਼ਸਾਨਾਨਿਗਾਰ ਬਣ ਕੇ ਤੁਰ ਗਿਆ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੰਟੋ ਦਾ ਪਿੰਡ ਪਪੌੜੀ ਸੀ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਪਿੰਡ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਬੜੀ ਮੋਕਲੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਜੇ ਕਿਸੇ ਬਿਹਾਰੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਦੂਜਾ ਬਿਹਾਰੀ ਮਿਲਣ ਆਏ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਗਰਾਈ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਅਨੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਕਿ ਇੱਕ ਜਣਾ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਪੱਛਮੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਗੋਪਾਲਗੰਜ ਤੋਂ ਦੂਜਾ ਪੂਰਬੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਕੋਟੀਹਾਰ ਤੋਂ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਉ-ਜਿਉ ਪੰਜਾਬੀ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਦੂਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਿਉ-ਤਿਉ ਪਿੰਡ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਮੋਕਲੀ ਹੁੰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਯੂਰਪੀ ਜਾਂ ਉਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਬਹਾਵਲਪੁਰ ਤੇ ਪਟਿਆਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਬੰਦੇ ਵੀ ਗਰਾਈ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮੰਟੋ ਦਾ ਪਿੰਡ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਦਾਉਦਪੁਰ ਤੋਂ ਪੰਦਰਾ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਵਿੱਥ ਉੱਤੇ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੇ ਤਹਿਸੀਲ ਸਮਰਾਲਾ। ਇਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਮੰਟੋ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤਾ ਪਾਠਕ ਤੋਂ ਗਰਾਈ ਵਾਲਾ ਬਣ ਗਿਆ।

ਇਨਕਲਾਬੀ ਕਵੀ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦਿਲ 1990 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਸਮਰਾਲਾ ਵਿਚ ਸਭਕ ਕੰਢੇ ਚਾਹ ਦਾ ਰੇੜ੍ਹੀਨੁਮਾ ਖੋਖਾ ਕਰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਦਾਉਦਪੁਰ ਤੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਲਈ ਮੈਂ ਸਮਰਾਲੇ ਤੋਂ ਬਸ ਬਦਲਦਾ ਸੀ। ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦਿਲ ਕੋਲ ਚਾਹ ਪੀਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਕਵਿਤਾ, ਸਿਆਸਤ ਜਾਂ ਮਹਿਜ਼ ਇਧਰ-ਉਧਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਮਾਰਨ ਲਈ ਰੁਕ ਜਾਂਦਾ ਸਾਂ। ਮੰਟੋ ਤੇ ਦਿਲ ਦਾ ਗਰਾਈ ਹੋਣ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਸੁਖਦਾਈ ਸੀ।

ਆਲਮੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਨਫਰੰਸ (2003) ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਮੈਂ ਲਾਹੌਰ ਗਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਹੀ ਦੂਜੀ ਥਾਂ ਸਰਾਇਕੀ ਦੇ ਸਮਾਗਮ

ਮੰਟੋ: ਮੇਰਾ ਗਰਾਈ

ਵਿਚ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਹਮੀਦ ਅਖ਼ਤਰ ਵੀ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਹਮੀਦ ਅਖ਼ਤਰ ਮੰਟੋ ਤੇ ਸਹਿਰ ਲੁਧਿਆਣਵੀ ਦਾ ਕਰੀਬੀ ਦੋਸਤ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਵੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਸੀ। ਜਗਰਾਓ ਲਾਗੇ ਉਸ ਦਾ ਪਿੰਡ ਮਾਹਿਤਪੁਰ ਸੀ ਪਰ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਚੋਖਾ ਸਮਾਂ ਲੁਧਿਆਣੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੰਟੋ, ਸਾਹਿਰ, ਸੱਜਾਦ ਜ਼ਹੀਰ, ਮਦਨ ਦੀਦੀ ਤੇ ਅਜਾਇਬ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਉਸ ਦੇ ਜਿਗਰੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ੁਮਾਰ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਹਮੀਦ ਅਖ਼ਤਰ ਗਲੇ ਦੇ ਕੈਂਸਰ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਸੁਣਦਾ ਹੈ ਤੇ ਬੋਲਣ ਵਿਚ ਔਖ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਸੀ ਕਿ ਆਪਣੇ ਗਰਾਈ ਦਾ ਗੱਲ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਸੁਣ ਲੈਣੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਲਗਾ ਕੇ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਬੁਲਾਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਿਹਾ, “ਮੈਂ ਸਮਰਾਲੇ ਤੋਂ ਆਇਆਂ।” ਅਗਲੇ ਪਲ ਹਮੀਦ ਅਖ਼ਤਰ ਮੈਨੂੰ ਜੱਫ਼ੀ ਪਾਈ ਖੜ੍ਹਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, “ਇਹ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਆਇਐ, ਮੰਟੋ ਦੇ ਪਿੰਡ।” ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਹੱਥ ਫੜ ਕੇ ਨਾਲ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਉੱਤੇ ਬਿਠਾ ਲਿਆ ਤੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਸਮਰਾਲੇ ਵਿਚ ਕਿੱਥੋਂ ਆਇਐ?” ਮੈਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, “ਦਾਉਦਪੁਰ।” ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਵਾਲਾਂ-ਜਵਾਬਾਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਪਪੌੜੀ ਤੋਂ ਦਾਉਦਪੁਰ ਨੂੰ ਕਿਹੜੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਇੱਥੋਂ ਮਹਿਤਪੁਰ ਕਿਹੜੇ ਰਾਹ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਤੰਦਰੁਸਤ ਹੋ ਕੇ ਹਮੀਦ ਅਖ਼ਤਰ ਦੇ ਵਾਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਆਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫੋਨ ਆਉਂਦਾ ਸੀ, “ਮੈਂ ਆ ਗਿਐਂ, ਸਮਾ ਨੂੰ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਸਰਾਬ ਪਿਲਾਉਣੀ ਏ।” ਅਸੀਂ ਮੰਟੋ, ਸਾਹਿਰ, ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਹੋ ਸਾਡਾ ਗਰਾਂ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ 2011 ਵਿਚ ਹਮੀਦ ਅਖ਼ਤਰ 17 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ 87 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਪੂਰੇ ਹੋ ਗਏ।

ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ‘ਡੇ ਐਂਡ ਨਾਈਟ ਨਿਊਜ਼’ ਚੈਨਲ ਲਈ ਮੰਟੋ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਈ ਮੈਂ ਪਪੌੜੀ ਗਿਆ। ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ ਨੌਂ ਸਾਲਾ ਬਜ਼ੁਰਗ ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਮੰਟੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਖੇਡਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੀ ਮੰਟੋ ਹੁਰਾਂ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ

ਕੀਤੀ ਜੋ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਿਲਾਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਨੂੰ ਮੰਟੋ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, “ਮੈਨੂੰ ਉਰਦੂ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਸੋ ਮੈਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ। ਉਹ ਨਾਮੀ ਲਿਖਾਰੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਮ ਉੱਚਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।” ਜਦੋਂ ਇਹੋ ਸਵਾਲ ਪਿੰਡ ਦੇ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਜਵਾਬ ਇਹੋ ਮਿਲਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਗਏ ਜਿੱਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ, ਦਿੱਲੀ ਨੇ ਮੰਟੋ



ਯਾਦਗਾਰੀ ਲਾਈਬਰੇਰੀ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਸੇਵਾਦਾਰ ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਇੱਕ ਕਮਰੇ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਵਿਚ ਬਣੀ ਇਸ ਲਾਈਬਰੇਰੀ ਦੀ ਦੇਖ-ਭਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਤਕਰੀਬਨ ਦੋ ਸੌ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿਚ ਮੰਟੋ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਤਰਜਮੇ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਕਿਤਾਬਾਂ ਹਨ। ਇਥੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਇੱਕ-ਔਂਧਾ ਪਾਠਕ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਤਾਂ ਸੋਬਿਆਂ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਤੱਕ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪਈ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ, ਦਿੱਲੀ ਹੁਣ ਇਸ ਲਾਈਬਰੇਰੀ ਨੂੰ ਸਮਰਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵਕੀਲ ਦੇ ਘਰ ਭੇਜਣ ਬਾਬਤ ਸੋਚ ਰਹੀ ਹੈ। ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ ਕਿ ਮੰਟੋ ਦੇ ਪਾਤਰ ਵੀ ਲਾਈਬਰੇਰੀਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ!

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੰਟੋ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਦੇਖਣ ਤੇ ਫ਼ਿਲਮਾਉਣ ਲਈ ਮੈਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਗਿਆ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਇੱਕ ਇਲਾਕਾ

ਕਟੜਾ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਹੈ। ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਮੰਟੋ ਕੁਝ ਵਕੀਲਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਨੈਣ-ਨਕਸ਼ ਬਦਲ ਗਏ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਥੇ ਮੁਸਲਿਮ ਆਬਾਦੀ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਆਬਾਦ ਹਨ। ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਨੇ 1947 ਦੀ ਵਹਿਸ਼ਤ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਉੱਤੇ ਹੰਢਾਈ। ਫਿਰਕੂ ਜਨੂੰਨ ਦੀ ਉਸ ਵਹਿਸ਼ਤ ਦੀ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਬਹਾਰਲੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦੀ।

ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੰਟੋ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ‘ਖੋਲ੍ਹ ਦੋ’ ਤੇ ‘ਠੰਢਾ ਗੋਸ਼ਤ’ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਇਸੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚੋਂ ਮਿਲੇ ਹੋਣ। ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਮੰਟੋ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਮੈਨੂੰ ਸਕੀਨਾ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਕੀਨਾ ਪੁੱਛ ਰਹੀ ਸੀ, “ਕੀ ਮੈਂ ਸਿਰਫ਼ ਸਰਾਜ਼ੀਦੀ ਦੀ ਧੀ ਸਾਂ?” ਉਹ ਵੰਡ ਦੌਰਾਨ ਹੋਈ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਮਰਦਾਵੇਂ ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਬੇਪਰਦ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਸਵੱਟੀ ਬਣੀ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ। ਵੰਡ ਤੋਂ 65 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਯਾਦਾਂ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਖੋਛਦਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਫ਼ਸੀਲਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਮੰਟੋ ਉੱਤੇ ਕੀ ਗੁਜ਼ਰੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸੇ ਲਈ ਸ਼ਾਇਦ ਮੰਟੋ ਨੇ ‘ਟੋਭਾ ਟੇਕ ਸਿੰਘ’ ਵਾਲੇ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ, “ਔਪਤ ਦੀ, ਗਤਗਤ ਦੀ, ਬੇਧਿਆਨਾ

ਦੀ, ਅਨੈਕਸੀ ਦੀ, ਮੁੰਗੀ ਦੀ ਦਾਲ ਆਫ਼ ਦੀ ਲਾਲਟੈਣ, ਆਫ਼ ਦੀ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਆਫ਼ ਦੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਗੋਰਮਿੰਟ, ਦੁਰ ਫਿਟੇ ਮੂੰਗ।” ਇਸ ਫਿਕਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ਬਦ ਜਾਣੇ-ਪਛਤੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਮਾਅਨੇ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਬੁਝਾਰਤ ਬਣੇ ਹੋਏ ਚੁੱਪ ਵਰਤਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੰਟੋ ਵੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਬੁਝਾਰਤ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਬਿਆਲੀ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਚੁੱਪ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੰਟੋ ਦਾ ਗਰਾਈ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਉਸ ਦੀ ਚੁੱਪ, ਸਕੀਨਾ ਦੇ ਸਵਾਲ ਤੇ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬੁਝਬੁਝ ਮੈਨੂੰ ਡਰਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਡਰ ਵਿਚੋਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਮੰਟੋ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਤੱਕ ਮਹਿਦੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਖੋਛਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸਵਾਲ ਉਪਜਦਾ ਹੈ: ਕੀ ਖੋਛਦਾ ਲੋਕ ਜਨਮ ਸ਼ਤਾਬਦੀਆਂ ਮਨਾ ਸਕਦੇ ਹਨ?

ਮਹਿਦੀ ਹਸਨ (18 ਜੁਲਾਈ 1927-13 ਜੂਨ 2012) ਗ਼ਜ਼ਲ ਗਾਇਕੀ ਦੀ ਪੁਰ-ਕਸ਼ਿਸ਼ ਆਵਾਜ਼ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਮਖ਼ਮਲੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਕਰੋੜਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗ਼ਜ਼ਲ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ। ਬੱਸ, ਜਨੂੰਨ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਦਾ ਨਾਂ ਸੀ ਮਹਿਦੀ ਹਸਨ। ਹਿੰਦ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਹੱਦ ਦੇ ਆਰ-ਪਾਰ ਸਮਝੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਦਾ ਹੀ ਰਾਜ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖਨਕ ਭਰੀ ਮਖ਼ਮਲੀ ਆਵਾਜ਼

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ ਰੱਤੂ

ਸਭ ਉਤੇ ਜਾਦੂ ਵਾਲਾ ਅਸਰ ਛੱਡਦੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗ਼ਜ਼ਲ ਗਾਇਕੀ ਨੂੰ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਇਆ, ਉਹ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਫ਼ਨਕਾਰ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਹੈ। ਅਹਿਮਦ ਫ਼ਰਾਜ਼ ਦੇ ਕਲਾਮ-‘ਅਬ ਕੋ ਹਮ ਬਿਛੜੇ ਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਕੁਝੀ ਹਮ ਖੁਆਬੋਂ ਮੇਂ ਮਿਲੇ, ਜਿਸ ਤਰਹ ਸੂਖੇ ਹੁਏ ਫੂਲ ਕਿਤਾਬੋਂ ਮੇਂ ਮਿਲੇ’ ਨੂੰ ਮਨ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ ਤੇ ਸੁਰ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਸੰਜੀਦਗੀ ਮਹਿਦੀ ਹਸਨ ਨੇ ਬਖਸ਼ੀ ਕਿ ਇਹ ਕਲਾਮ ਅਮਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਸੁਰਾਂ ਦੀ ਮਲਿਕਾ ਲਤਾ ਮੰਗੇਸ਼ਕਰ ਨੇ ਮਹਿਦੀ ਹਸਨ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ‘ਰੱਬ ਦੀ ਆਵਾਜ਼’ ਕਿਹਾ ਸੀ।

18 ਅਗਸਤ 1927 ਵਿਚ ਅਣਵੰਡੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਂਤ ਦੇ ਝੁਨੜੂਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਲੂਣਾ ਪਿੰਡ ‘ਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਮਹਿਦੀ ਹਸਨ ਰੇਤੀਲੇ ਟਿੱਬਿਆਂ ਦੀ ਰੋਮਾਨੀਅਤ ਵਿੱਚ ਸੁਰ ਪਛਾਣਦੇ ਹੋਏ, ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਵੰਡ ਵੇਲੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਚਲੇ ਗਏ ਪਰ ਭਾਰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਵਿਚ ਹਰ ਦਮ ਤਾਜ਼ਾ ਰਿਹਾ। ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਗਾਉਣ ਨਾਲ

ਮਖ਼ਮਲੀ ਆਵਾਜ਼ ਦਾ ਮਾਲਕ ਮਹਿਦੀ ਹਸਨ

ਤੁਅੱਲਕ ਰੱਖਦੀ ਹੋਈ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ 16ਵੇਂ ਗਾਇਕ ਸਨ, ਅਰਬਾਤ ਗਾਇਕੀ ਦੀ 16ਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਵਾਰਸ ਨੇ ਕਲਾਸੀਕਲ ਤੇ ਰਵਾਇਤੀ ਧੁਰੰਦ ਗਾਇਕੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਗ਼ਜ਼ਲ ਗਾਇਕੀ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ। ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਉਸਤਾਦ ਅੰਜੀਮ ਖਾਨ ਤੋਂ ਚਾਚਾ ਇਸਮਾਇਲ ਖਾਨ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਮਹਿਦੀ ਹਸਨ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸਤਾਦ ਬਰਕਤ ਅਲੀ ਖਾਨ ਦੀ ਵੀ ਸ਼ਾਗਿਰਦੀ ਕੀਤੀ।

1957 ਵਿਚ ਮਹਿਦੀ ਹਸਨ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ। ਰੇਡੀਓ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ 1957 ਵਿਚ ਮਹਿਦੀ ਹਸਨ ਨੇ ਨੁਮਰੀ ਗਾਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੈਡ.ਏ. ਬੁਖਾਰੀ ਤੇ ਰਫੀਕ ਅਨਵਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗ਼ਜ਼ਲ ਗਾਇਕੀ ‘ਚ ਐਸਾ ਜਾਦੂ ਚਲਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਗ਼ਜ਼ਲ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੋ ਗਏ। ਜੈਪੁਰ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵਿਰਾਸਤ ਸੋਲੇ ਵਿਚ ਰੋਸ਼ਮਾ ਨਾਲ ਆਏ ਮਹਿਦੀ ਹਸਨ ਨੂੰ ਲਾਈਵ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਦਿਆਂ ਮਹਿਦੀ ਹਸਨ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਫ਼ਨਕਾਰ ਨੂੰ ਪਛਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਇਸ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਈਕਲਾਂ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਤੇ ਫਿਰ ਮਕੈਨਿਕ ਵਜੋਂ ਵੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਮਹਿਦੀ ਹਸਨ ਸਪਸ਼ਟ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ-“ਮੈਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਆਸ਼ਕ ਹਾਂ, ਚੰਗੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਚੰਗਾ

ਆਦਮੀ ਹੀ ਲਿਖ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਫ਼ੈਜ਼ ਤੇ ਫ਼ਰਾਜ਼ ਕੋਈ ਦੁਬਾਰਾ ਪੈਦਾ ਹੋਣਗੇ? ਮੈਂ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਅਲਫ਼ਾਜ਼ ਨੂੰ ਮਨ ਨਾਲ ਗਾਇਆ ਹੈ।” ਫ਼ਰਾਜ਼ ਤੇ ਫ਼ੈਜ਼ ਦੀਆਂ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਨੂੰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਿਦੀ ਹਸਨ ਨੇ ਗਾ ਕੇ ਅਮਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ



ਅਦਾਇਗੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਮਹਿਦੀ ਨੇ ਗਾਇਆ:

ਚੰਜਿਸੇ ਹੀ ਸਹੀ, ਦਿਲ ਹੀ ਦੁਖਾਨੇ ਕੇ ਲੀਏ ਆ।

ਆ, ਫਿਰ ਸੇ ਮੁਝੇ ਛੋੜ ਕੇ ਜਾਨੇ ਕੇ ਲੀਏ ਆ।
ਮਹਿਦੀ ਹਸਨ ਅਸਲ ਵਿਚ ਸੁਰਾਂ ਦਾ

ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸੀ। ਇੱਕ ਅਣਥੱਕ ਯੋਧਾ ਜਿਸ ਲਈ ਸੀਮਾਵਾਂ ਕੋਈ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਮਿਲਿਆ ਜੋ ਲਾਜਵਾਬ ਸੀ। ਮਹਿਦੀ ਹਸਨ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਪਿਛਲੀ ਸਦੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਅੱਧ ਤੇ ਆਖ਼ਰੀ ਵੀਹ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਤੇ ਗ਼ਜ਼ਲ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਬਦਲ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਗ਼ਜ਼ਲ ਨੂੰ ਆਮ ਆਦਮੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਤੇ ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਨੀਲਮ ਬਣਾ ਕੇ ਅਮਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ, “ਹੁਣ ਗ਼ਜ਼ਲ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਕਿੱਥੇ ਨੇ। ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਗ਼ਜ਼ਲ ਗਾਇਕੀ ਬਾਰੇ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਤਿਆਰ ਹੋਈ ਜਿਵੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਸਾਡੇ ਵੇਲੇ ਸੀ।”

ਮਹਿਦੀ ਹਸਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਖ਼ਮਲੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਖੁਆਬਾਂ ਦੀ ਆਮਦ ਵਿਚ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਨੀਂਦ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਰਵਾਨੀ ਨਾਲ ਢਕ ਦਿੱਤਾ। ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਜੋ ਦੇਰ ਤੱਕ ਤੁਹਾਡੇ ਦਿਲੋਂ-ਦਿਮਾਗ ‘ਤੇ ਛਾ ਜਾਏ, ਅਜਿਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਲਰਜਾ ਦੇਵੇ, ਅਜਿਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਜੋ ਰੱਬ ਦੀ ਆਮਦ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦੇਵੇ-ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਜੇ ਕਿਸੇ ਇਕ ਫ਼ਨਕਾਰ ‘ਚ ਵੇਖਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਮਹਿਦੀ ਹਸਨ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੋਮਾਨੀ

ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਸੀ। ਮਹਿਦੀ ਹਸਨ ਦੀ ਥਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗ਼ਜ਼ਲ ਗਾਇਕੀ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਅਯਾਮ ਦਿੱਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਇਸ਼ਕ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸੇ ਸਾਲ 13 ਜੂਨ ਨੂੰ ਕਰਾਚੀ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਆਖ਼ਰੀ ਸਾਹ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਮਾਨ ਤੇ ਸਨਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ‘ਤਮਗਾ-ਏ-ਇਮਤਿਆਜ਼’ ਤੇ ‘ਹਿਲਾਲੇ-ਏ-ਇਮਤਿਆਜ਼’ ਦੇ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਹੁਣ ‘ਨਿਸ਼ਾਨ-ਏ-ਇਮਤਿਆਜ਼’ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਨੇਪਾਲ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਨੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਾਇਕੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਸਨਮਾਨ ਦਿੱਤਾ। ਨੇਪਾਲ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਐਵਾਰਡ ‘ਦੱਖਣ-ਬਹੁ’ ਦਿੱਤਾ। ਇੱਕ ਥਾਂ ‘ਤੇ ਫ਼ੈਜ਼ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ (ਮਹਿਦੀ ਹਸਨ) ਨੇ ਮੇਰੀ ਗ਼ਜ਼ਲ ਕੀ ਗਾਈ, ਇਹ ਉਹਦੀ ਹੋ ਗਈ। ਗ਼ਜ਼ਲ ਦੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਫ਼ੈਜ਼ ਦੀ ਗ਼ਜ਼ਲ ‘ਗੁਲੇਂ ਮੇਂ ਰੰਗ ਭਰੇ, ਬਾਗੇ ਨੋਂ-ਬਾਹਾਰ ਵਾਲੀ’। ਇਹ ਗ਼ਜ਼ਲ ਐਨੀ ਪੁਰ-ਕਸ਼ਿਸ਼ ਤੇ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਗਾਈ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਫ਼ੈਜ਼ ਨੇ ਲਿਖਿਆ, ‘ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਮੁਸ਼ਾਇਰੇ ‘ਚ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮਹਿਦੀ ਹਸਨ ਵਾਲੀ ਗ਼ਜ਼ਲ ਸੁਣਾਈਏ।...ਇਹ ਸੀ ਮਹਿਦੀ ਦੀ ਗਾਇਕੀ ਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਦਾ ਨਮੂਨਾ। ਮਹਿਦੀ ਹਸਨ ਵਰਗੇ ਫ਼ਨਕਾਰ ਕਦੀ-ਕਦੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਭਾਵੇਂ ਗ਼ਜ਼ਲ ਦਾ ਦੌਰ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਮਹਿਦੀ ਹਸਨ ਦੀ ਪੁਰਖਲੂਸ ਤੇ ਮਖ਼ਮਲੀ ਆਵਾਜ਼ ਦਾ ਜਾਦੂ ਸਦੀਆਂ ਤਕ ਰਹੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਮਹਿਦੀ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਯਾਦ ਆਵੇਗਾ, ‘ਯੇ ਧੂੰਆਂ ਸਾ ਕਹਾਂ ਸੇ ਉਠਤਾ ਹੈ।’

ਮੇਰੇ ਹੈਲੋ ਆਖਦਿਆਂ ਹੀ ਦੂਜੇ ਪਾਸਿਓਂ ਪੂਰੇ ਗੁੱਸੇ ਵਾਲੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਉਹ ਬੋਲੀ, “ਤੂੰ ਚੰਗੀ ਕੀਤੀ, ਤੈਨੂੰ ਦਿਲ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀ ਦੱਸੀ, ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਜੱਗ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਹੀ ਕਰਨ ਤੁਰ ਪਿਆ!”

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਕੁਝ ਵੀ ਬੋਲਦਾ ਉਹ ਫਰੰਟੀਅਰ ਮੇਲ ਵਾਂਗ ਬੋਲਦੀ ਹੀ ਤੁਰੀ ਗਈ, “ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਇਥੇ ਮੇਰੇ ਸਹੁਰੇ ਨੇ? ਮੇਰੇ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ, ਕਿਸੇ ਦਿਓਰ-ਜੇਠ ਨੇ ਪੜ੍ਹੀ ਤੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ

ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ
ਫੋਨ: 847-359-0746

ਇਹ ਮੈਂ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਰਹਿ ਕੀ ਜਾਉ? ਖੰਭਾਂ ਦੀਆਂ ਡਾਰਾਂ ਬਣ ਜਾਣੀਆਂ ਹਨ। ਤੂੰ ਤੇ ਬਹੁਤੀ ਮਾੜੀ ਕੀਤੀ। ਮੇਰੀਆਂ ਨਣਾਨਾਂ, ਮੇਰਾ ਆਲਾ ਦੁਆਲਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਕੀ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨਗੇ?”

ਮਨਿੰਦਰ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ 28 ਮਾਰਚ 2009 ਦੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖ “ਕਮਲਿਆਂ ਦਾ ਟੱਬਰ” ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਪਿੱਛੋਂ ਲੋਹੀ-ਲਾਖੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੋਚੀ, ਉਸ ਦੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਇਕਦਮ ਘੁੰਮ ਗਈ ਕਿ ਗੱਲ ਤਾਂ ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਮਨਿੰਦਰ ਦੀ ਠੀਕ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਸਮਾਜ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਬੰਦੇ ਦੀਆਂ ਅਫ਼ੋਰਡੇਡ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਵੀ ਕੁਝ ਦਾ ਕੁਝ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਤੋਂ ਫੜ੍ਹੇ ਗਏ ਚੋਰ ਵਾਂਗ ਕੁਝ ਕੱਚੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਆਖਿਆ, “ਪਰ ਮਨਿੰਦਰ ਮੈਂ ਗਲਤ ਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ। ਤੇਰੇ ਮਨ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਜਿਹੀ ਤਾਂ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਲਈ ਉਠਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਉਠ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਬਸ ਇਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਤੇਰੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਜੇ ਫਲ ਲੱਗਦਾ ਤਾਂ ਨਤੀਜਾ ਉਹ ਹੀ ਹੋਣਾ ਸੀ ਜੋ ਨਾ ਹੋਣ ’ਤੇ ਹੋਇਆ।”

ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਮਨਿੰਦਰ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕੁਝ ਠੰਢੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਰੋਸ ਅਜੇ ਬਿਲਕੁਲ ਸ਼ਾਂਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ, “ਤਾਂ ਵੀ, ਤੂੰ ਕੁਝ ਤੇ ਖਿਆਲ ਕਰਦਾ। ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕੋਈ ਲਿਖਣ ਨੂੰ ਬੋਝੇ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਉਂਜ ਜਾਣੀ ਨਾ...”

ਉਸ ਗੱਲ ਵਿਚੇ ਅਧੂਰੀ ਛੱਡ ਦਿਤੀ।

ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਵਿਚੋਂ ਬੱਚਦਿਆਂ ਆਖਿਆ, “ਉਂਜ ਜਾਣੀ ਨਾ ਕੀ?”

“ਉਂਜ ਜਾਣੀ ਤੇਰਾ ਇਹ ਲੇਖ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕਿਧਰੇ ਠਾਰੀ ਜਿਹੀ ਵੀ ਪੈ ਗਈ, ਬੜਾ ਕੁਝ ਚੇਤੇ ਆਇਆ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੇਲਿਆਂ ਦਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਤੇਰੇ ਉਤੇ ਬੜਾ ਗੁੱਸਾ ਆਇਆ ਸੀ ਪਰ ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਗਲਤ ਵੀ ਤੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਗੁੱਸਾ ਮੇਰੇ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਅਤੇ ਵਿਰਕ ਸਾਹਿਬ (ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ) ਨੇ ਹੀ ਠੰਡਾ ਕੀਤਾ ਸੀ।” ਉਹ ਹੁਣ ਕਾਫੀ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦਿਆਂ ਬੋਲੀ, “ਤੈਨੂੰ ਹੋਰ ਦੱਸਾਂ ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਆਪਣੇ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਦੱਸੀ, ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਉਹ ਕੀ ਕਹਿੰਦਾ, ਯੂ ਨੋ ਹੀ ਡਿਡ ਦਾ ਰਾਈਟ ਬਿੰਗ, ਹੀ ਡਿਡ ਨੌਟ ਡੂ ਐਨੀਥਿੰਗ ਰੌਂਗ (ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸਗੋਂ ਠੀਕ ਕੀਤਾ)। ਫਿਰ ਉਸੇ ਨੇ ਹੀ ਮੇਰੇ ’ਤੇ ਜੋਰ ਪਾ ਕੇ ਇਹ ਲੇਖ ਆਪਣੇ ਡੈਡੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਉਣ ਤੇ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਦੱਸਣ ਲਈ ਆਖਿਆ ਸੀ।”

ਮੈਂ ਉਤਸੁਕਤਾ ਵਸ ਪੁੱਛਿਆ, “ਤਾਂ ਫੇਰ ਤੂੰ ਸੁਣਾਈ?”

“ਲੈ ਹੋਰ, ਨਵਦੀਪ ਨੇ ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਹੀ ਉਦੋਂ ਛੱਡੀ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਡੈਡੀ ਨੂੰ ਇਹ ਲੇਖ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਤੇ ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਵਦੀਪ ਦੇ ਡੈਡੀ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਸੁਣਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਖੁਦ ਔਖਿਆਂ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਇਹ ਲੇਖ ਆਪ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਮੈਂ ਕੰਪਿਊਟਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਿੰਟ ਕੱਢ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਂਜ ਤੇ ਮੈਂ ਆਪ ਵੀ ਤੇਰਾ ਇਹ ਲੇਖ ਤਿੰਨ ਵਾਰੀ ਪੜ੍ਹਿਆ।” ਹੁਣ ਤੱਕ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹਿਜ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ।

“ਹੁਣ ਫਿਰ ਗੁੱਸਾ ਲੱਭ ਗਿਆ ਨਾ? ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਆਪਣੇ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਹ ਲੇਖ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਨੂੰ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਆਪੋ ਆਪਣੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਚਾਚਾ ਗੁਲਾਟੀ ਚੇਤੇ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਅਮਿਤੋਜ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਤਿਵਾੜੀ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੋਰ। ਉਂਜ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਕਲਾਸਮੇਟ ਨੇ ਫੋਨ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਸਾਇਦ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਉਂਜ ਜਿੰਨਿਆਂ ਦੇ ਵੀ ਫੋਨ ਆਏ ਉਹ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਬਹੁਤਾ ਹੀ ਅੱਗੇ-ਪਿੱਛੇ ਸਨ। ਸੱਚ ਫਿਰ ਵਿਰਕ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ?”

ਕਮਲਿਆਂ ਦੇ ਟੱਬਰ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ 18 ਅਗਸਤ ਦੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਲੇਖ ‘ਕਮਲਿਆਂ ਦਾ ਟੱਬਰ’ ਛਪਿਆ ਸੀ ਜੋ ਕਰੀਬ 4 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਲਮਾਂ ਵਿਚ ਛਪਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲੇਖ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਲੇਖ ਵੀ ਇਸੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੇ ਸਨ। ‘ਕਮਲਿਆਂ ਦਾ ਟੱਬਰ’ ਲੇਖ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੀ ਲੇਖ ਲੜੀ ਮੁੜ ਛਾਪੀ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸਰਾਰ ‘ਤੇ ਇਹ ਲੇਖ ਛਾਪ ਰਹੇ ਹਾਂ।-ਸੰਪਾਦਕ

“ਆਖਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੀ ਸੀ, ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਬੋਲ ਤਾਂ ਉਹ ਹੁਣ ਸਕਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਕਾਫੀ ਵੱਡੀ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਉਤੇ ਜ਼ਰੂਰ ਆਈ ਸੀ। ਤੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਰਵੱਟੇ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੁਮਾਏ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹੋਣ ਕਿ ਸਭ ਕਿਸਮਤਾਂ ਦੇ ਸੋਚੋ।”

ਫਿਰ ਜਿਵੇਂ ਅਚਾਨਕ ਕੁਝ ਚੇਤੇ ਆ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਬੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਚਾਢਲ ਕੇ ਬੋਲੀ, “ਤੈਨੂੰ ਰਵੀ ਯਾਦ ਹੈ? ਜਿਹੜੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਕੱਲ੍ਹ ਹੀ ਗੱਲ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਹ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਨੰਬਰ ਗਿਆਨ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਸਾਡੇ ਇਕ ਹੋਰ ਜਮਾਤੀ ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਆ ਜੋ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਇੰਗਲੈਂਡ ਹੈ।”

ਮੈਨੂੰ ਚੇਤੇ ਆਇਆ ਕਿ ਇਕ ਮਲੂਕ ਜਿਹੀ ਕੁੜੀ ਸੀ ਰਵੀ, ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਦੋ ਗੁੱਤਾਂ ਕਰਦੀ। ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਦਾ ਇਕ ਟੂਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਕਸੋਲੀ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਾਲਕਾ ਤੋਂ ਪੈਦਲ ਜਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੈਅ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਰਾਸਤੇ ਵਿਚ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ, ਅਧਿਆਪਕ ਸਾਰੇ ਹੱਸਦੇ-ਖੇਡਦੇ, ਨੱਚਦੇ-ਟੱਪਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਕ ਥਾਂ ਛਾਂ ਵੇਖ ਕੇ ਰਵੀ ਇਕ ਪੱਥਰ ‘ਤੇ ਬਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਬੂਟੀ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾ ਲਿਆ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਦੀਆਂ ਚੀਕਾਂ ਨਿੱਕਲ ਗਈਆਂ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪਤਾ ਲੱਗਾ, ਇਹ ਬਿੱਛੂ ਬੂਟੀ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਬਿੱਛੂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਡੰਗ ਮਾਰਦੀ ਹੈ, ਸਾਡਾ ਪਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਖੇਡ ਇਸ ਬਿੱਛੂ ਬੂਟੀ ਦੇ ਕੋਲ ਹੀ ਪਾਲਕ ਵਰਗਾ ਇਕ ਹੋਰ ਬੂਟਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਪੱਤੇ ਤੋੜ ਕੇ ਮਲਿਆਂ ਬਿੱਛੂ ਬੂਟੀ ਦੇ ਲੱਗੇ ਕੰਡਿਆਂ ਦੇ ਸਾੜ ਤੋਂ ਤੁਰਤ ਹੀ ਆਰਾਮ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਦੇ ਖਮਾਣੇ ਵਾਲੇ ਮੋਹਨ ਨੇ ਝੱਟ ਪਾਲਕ ਤੋੜੀ ਤੇ ਰਵੀ ਦਾ ਹੱਥ ਫੜ ਉਸ ‘ਤੇ ਮਲਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਪਾਲਕ ਰਗੜਨ ਦਾ ਅਸਰ ਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਹਾਲੇ ਹੋਣਾ ਸੀ ਪਰ ਇਹੋ ਮਨਿੰਦਰ ਬੋਲੀ, “ਉਏ ਮੋਹਨ, ਇੰਨੀ ਤੇ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਬਿੱਛੂ ਬੂਟੀ ਦੀ ਤਕਲੀਫ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੋਣੀ ਜਿੰਨੀ ਤੇਰੇ ਡੱਡਾ ਤੇ ਖੁਦਰੇ ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਹੋਈ ਹੋਣੀ ਹੈ।” ਮੋਹਨ ਦੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਹੱਥ ਵੇਖ ਕੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਹਾਸਾ ਨਿਕਲ ਗਿਆ, ਨਾਲ ਹੀ ਰਵੀ ਦਾ ਵੀ। ਫਿਰ ਰਵੀ ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕੁੜੀਆਂ ਹਰਨੀਆਂ ਵਾਂਗ ਚੁੰਘੀਆਂ ਭਰਦੀਆਂ ਅੱਗੇ ਨਿਕਲ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਪੱਥਰ ਉਤੇ ਜਾ ਬੈਠੀਆਂ। ਜਦੋਂ ਕੋਲ ਦੀ ਮੁੰਡੇ ਨਿਕਲੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਿੱਕੀਆਂ ਨਿੱਕੀਆਂ ਰੋੜੀਆਂ ਮਾਰਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਪਿੱਛੇ ਪਿੱਛੇ ਤੁਰੇ ਆਉਂਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, “ਦੇਖ ਲਵੋ ਸੰਧੂ ਸਾਹਿਬ ਕੁੜੀਆਂ ਪੱਥਰ ਮਾਰਦੀਆਂ।” ਸੰਧੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਅੱਗੋਂ ਜਵਾਬ ਸੀ, “ਉਏ ਮੁੰਡਿਆਂ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਕਰਦੇ ਓ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤੇ ਇਹ ਪੱਥਰ ਸਾਂਭ ਸਾਂਭ ਰੱਖਦੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਮਾਰੇ ਹਨ।” ਮੈਂ ਮਨਿੰਦਰ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਚੇਤੇ ਕਰਾਈ, ਉਹ ਆਪਣਾ ਗੁੱਸਾ ਉਕਾ ਹੀ ਭੁੱਲ ਗਈ ਤੇ ਕਿੰਨਾ ਹੀ ਚਿਰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਰਹੀ-ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਵਿਰਕ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ, ਆਪਣੇ ਬੇਟੇ ਦੀਆਂ, ਫਿਲਮਾਂ ਵਾਲੇ ਅਮਰੀਕੀ ਗਿੱਲ ਦੀਆਂ।

ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਰਹਿੰਦੇ ਪ੍ਰੋ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰੋਮਾਣਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੇਖ ਅਕਸਰ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ (ਹੁਣ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੱਥੇ ਗੁੰਮ ਹੋ ਗਏ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸਮੇਤ ਸ਼ੈਰੀ ਦੇ) ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਕ ਲੇਖ “ਇਥੇ ਕਿਵੇਂ ਗੁਜ਼ਾਰੀਏ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ, ਇਹੋ ਸੋਚਦੇ ਸੋਚਦੇ ਗੁਜ਼ਰ ਚੱਲੇ” ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਕਈ ਪਾਠਕਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਹੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ, ਦਾ ਫੋਨ ਆਇਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ “ਕਮਲਿਆਂ ਦਾ ਟੱਬਰ” ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਆਪਣੇ ਵੇਲੇ ਦਾ ਚਾਚਾ ਗੁਲਾਟੀ ਚੇਤੇ ਆ ਗਿਆ। ਉਹ ਵੇਲਾ ਜਦੋਂ ਚਾਚੇ ਗੁਲਾਟੀ ਦੇ ਅਜੇ ਦੰਦ ਕਾਇਮ ਸਨ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਸੇ ਨੂੰ ਅਜੇ ਬਹੁਤਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਹੁਣ ਵਾਂਗ ਭੀੜ-ਭੜੱਕੇ

ਅਤੇ ਮਿੱਟੀ ਘੱਟ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਚਾਚੇ ਗੁਲਾਟੀ ਦੀ ਹੱਟੀ ਉਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੋਣਕਾਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਸਨ, ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਝੁਰਮਟ ਪਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸ਼ਾਇਰ ਅਮਿਤੋਜ, ਕੁਮਾਰ ਵਿਕਲ, ਜਗਤਾਰ, ਹਿੰਦੀ ਵਾਲੇ ਵਰਿੰਦਰ ਮਹਿੰਦੀਰਤਾ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਕਮਰਾ ਨੰਬਰ 6 ਵਿਚ ਡਾ. ਵਿਸ਼ਵ ਨਾਥ ਤਿਵਾੜੀ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦਰੁਸਤ ਕਰਦਿਆਂ ਚਾਚੇ ਗੁਲਾਟੀ ਦੀ ਕੰਟੀਨ ਦੀ ਚਾਹ ਦੀਆਂ ਕਈ ਕਈ ਪਿਆਲੀਆਂ ਛਕ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਡਿਟਰਾਇਟ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਤੋਂ ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ ਦਾ ਫੋਨ ਆਇਆ। ਉਸ ਨੂੰ “ਕਮਲਿਆਂ ਦਾ ਟੱਬਰ” ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਚਾਚੇ ਗੁਲਾਟੀ ਦੀ ਕੰਟੀਨ ਤੋਂ ਪੀਤੀ ਆਪਣੀ ਚਾਹ ਚੇਤੇ ਆ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਬਾਰੇ ਅਕਸਰ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਦਫਤਰ ਬਸ ਗੋੜੀ ਮਾਰਨ ਤੇ ਚਾਚੇ ਗੁਲਾਟੀ ਦੀ ਚਾਹ ਪੀਣ ਹੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਬਾਸੀ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਜਿਹੜੇ ਬਾਹਰ ਹੁੱਪ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਸਰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਗੁਲਾਟੀ ਦੀ ਚਾਹ ਉਤੇ ਗੱਪ ਸ਼ੌਂਪ ਕਰਕੇ ਹੀ ਦਿਹਾੜੀ ਪਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਬਾਸੀ ਬੜਾ ਮਲੂਕ

ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਲੇਖ ਛਪਣ ‘ਤੇ ਖੁਸ਼ ਹੀ ਸੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, “ਚੱਲ ਜਦ ਮੇਰਾ ਵਿਰਕ ਸਾਬੂ ਖੁਸ਼ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਪਰਵਾਹ, ਕੋਈ ਜੋ ਮਰਜੀ ਆਖੇ।”

“ਕਮਲਿਆਂ ਦੇ ਟੱਬਰ” ਯਾਨਿ ਮਨਿੰਦਰ ਨਾਲ ਕਈ ਦਿਨ ਗੱਲ ਨਾ ਹੋ ਸਕੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਫੋਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਪਰ ਨਾ ਤੇ ਉਸ ਚੁੱਕਿਆ ਹੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਆਂਸਰਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨ ‘ਤੇ ਛੱਡੇ ਸੁਨੇਹੇ ਦਾ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਦੋ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ। ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਟਾਈਮ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਆਪਣੀ ਨੌਕਰੀ ਵਿੱਚੋਂ, ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਵਿਰਕ ਸਾਬੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਵਿੱਚੋਂ। ਬਸ ਬੈਠੇ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਦੀ ਉਸ ਦਾ ਖਿਆਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਦਿਨ ਚੇਤੇ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਪਲੇਅ ਬੈਕ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਦੀਆਂ ਸੂਈਆਂ ਵੀ ਪਲੇਅ ਬੈਕ ਕਰਕੇ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਂਜ ਵੀ ਯਾਦਾਂ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਜਿਊਣ ਲਈ ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਸਹਾਰਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਜਵਾਨੀ ਦੇ ਦਿਨ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨੇ ਵੀ ਔਖਿਆਂ ਨਿਕਲੇ ਹੋਣ ਪਿਛਲੀ ਉਮਰੇ ਸਭ ਨੂੰ ਸੁਹਾਵਣੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਮੇਰੇ ਵਾਂਗ



ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਲਾਇਬਰੇਰੀ

ਜਿਹਾ ਤੇ ਬੜਾ ਸੋਹਣਾ ਮੁੰਡਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਹੱਥ ਲਾਇਆਂ ਮੈਲਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ। ਬੜਾ ਬਣ ਠਣ ਕੇ ਰਹਿੰਦਾ। ਅੱਠ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਫੈਮਿਲੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਉਤੇ ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਕਾਲ ਆਈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਪੁਛਿਆ ਸੀ ਔਥੋ ਕੀ ਕਰਦਾ ਹੁੰਨਾ, ਉਸ ਨੇ ਟਕੇ ਵਰਗਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, “ਲੋਹਾ ਕੁੱਟਦਾ, ਹੋਰ ਕੀ ਕਰਨਾ ਸੀ?” ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ‘ਤੇ ਹੱਸਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀ ਇਥੇ ਕਾਰਾਂ ਦੇ ਪੁਰਜੇ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਇਕ ਕੰਪਨੀ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਜਿਥੇ ਲੋਹਾ ਢਲਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪੁਰਜੇ ਬਣਦੇ ਹਨ।

ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋਇਆ ਸਾਂ ਕਿ ਇਹ ਉਹੀ ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ! ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲੇ ਵਾਲੇ ਕੁਲਵੰਤ ਗਰੇਵਾਲ ਦੀ ਸਾਂਗ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਉਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਚਿੜੀਆਂ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ, ਕਬੂਤਰ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਆ, ਰੱਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਤਾਂ ਰੋਟੀ ਦਿੰਦਾ ਫੇਰ ਭਲਾ ਅਸੀਂ ਕੰਮ ਕਿਉਂ ਕਰੀਏ। ਪਰ ਹੁਣ ਇਹ ਪੁਰਾਣੀ ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਬਾਸੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਖਾਤਰ ਇਸ ਹੋਣੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਫਿਕਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਇਹ ਕਿ ਮੰਦੇ ਕਾਰਨ ਲੋਅ ਆਫ ਹੁੰਦੀ ਹੁੰਦੀ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਉਕਾ ਹੀ ਜਵਾਬ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ।

ਬੇਰ! ਗੱਲ ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਤੁਰ ਪਈ। ਮਨਿੰਦਰ ਉਸ ਦਿਨ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ ਰਹੀ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਉਹ ਗੁੱਸਾ ਪੂਰਾ ਭੁੱਲ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਕ

ਕਿਸੇ ਰੋਗ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਘਰ ਹੀ ਬਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਮਨਿੰਦਰ ਦੀ ਇਕ ਸਹੇਲੀ ਯਾਦ ਆਈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਨੇਤਾ ਜੀ ਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਤੇ ਚੇਤੇ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ ਪਰ ਉਹ ਮਨਿੰਦਰ ਦੀ ਸਿਧਵਾਂ ਕਾਲਜ ਵੇਲਿਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸਹੇਲੀ ਸੀ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਪੋਲੀਟੀਕਲ ਸਾਇੰਸ ਦੀ ਐਮ.ਏ. ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਨੇਤਾਗੀਰੀ ਕਰਨਾ ਉਸ ਦਾ ਸ਼ੌਂਕ ਸੀ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਵੀ ਉਹ ਕੁੜੀਆਂ ਵਾਂਗ ਘੱਟ ਤੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਵਾਂਗ ਵੱਧ ਵਿਚਰਦੀ। ਉਸ ਦੀ ਪਿੱਠ ਪਿੱਛੇ ਕੁੜੀਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰੀ ਮੁੰਡਾ ਆਖਿਆ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਮਾੜੇ-ਧੀੜੇ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਉਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਛੇੜਖਾਨੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕਦੇ ਹੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਖਾਸ ਕਰ ਉਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਹੜੀ 15 ਸੈਕਟਰ ਦੀ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀ। ਇਹੋ ਮਨਿੰਦਰ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਕੁੜੀ ਹੋਰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ 15 ਸੈਕਟਰ ਦੀ ਮਾਰਕੀਟ ਕੁਝ ਖਰੀਦੋ-ਫਰੋਖਤ ਕਰਨ ਨਿਕਲੀਆਂ। ਉਂਜ ਵੀ ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀਆਂ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਤਫਰੀਹ ਲਈ 15 ਸੈਕਟਰ ਵੱਲ ਨਿਕਲ ਹੀ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸ਼ੈਸਨ ਦੀ ਅਜੇ ਇਹ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚੋਂ ਆਏ ਮੁੰਡੇ ਕਈ ਵਾਰ ਕੁੜੀਆਂ ਨਾਲ ਹਲਕੀ ਫੁਲਕੀ ਛੇੜਖਾਨੀ ਵੀ ਕਰ ਬੈਠਦੇ। ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਕੁਝ ਇਕ ਮੁੰਡਾ ਮਨਿੰਦਰ ਦੀ ਸਹੇਲੀ ਨਾਲ ਕਰ ਬੈਠਾ। ਦਰਅਸਲ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਨਾਲੋਂ ਲੰਘਦਿਆਂ ਕੁੜੀ ਦੇ ਜਾਣ ਕੇ ਮੋਢਾ ਮਾਰਿਆ ਸੀ। ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਈ ਨੇਤਾ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਵੇਖ ਲਿਆ। ਪਤਾ ਉਦੋਂ ਹੀ ਲੱਗਾ ਜਦੋਂ ਨੇਤਾ ਜੀ

ਰੰਗ-ਬੇਰੰਗ

ਨੇ ਘੁੰਮਣ ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਕੱਢ ਮਾਰਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਮੁੰਡਾ ਸੰਭਲਦਾ ਨੇਤਾ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ। ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਪੱਗ ਢਹਿ ਗਈ। ਬਾਜ਼ਾਰ ‘ਚ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰਾਂ ਦੀ ਇਕ ਦਮ ਭੀੜ ਇਕੱਠੀ ਹੋ ਗਈ। ਮੁੰਡਾ ਇੰਨੀ ਕੁ ਸ਼ਰਮ ਖਾ ਗਿਆ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਕਿਹਾ ਬਸ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਪੱਤਰਾ ਵਾਚ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਉਹ ਮੁੰਡਾ ਸ਼ਰਮ ਦਾ ਮਾਰਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਹੀ ਛੱਡ ਗਿਆ। ਨੇਤਾ ਜੀ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਧੱਕ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਗਈ।

ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਕੁਆਲਾਨੰਪੁਰ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ਵ ਹਾਕੀ ਕੱਪ-1975 ਵਿਚ ਹਿੰਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਦਾ ਤਿਆਰੀ ਕੈਂਪ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਹੀ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅਜੀਤ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੀ ਇਹ ਟੀਮ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਨੰਬਰ ਹੋਸਟਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਵੇਂ ਬਣੇ ਚਾਰ ਨੰਬਰ ਹੋਸਟਲ ਵਿਚ ਠਹਿਰੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਹੋਸਟਲ ਵਿਚ ਅਜੇ ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਰਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਦੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਹੋਸਟਲ ਦੇ ਬਾਹਰ ਅਤੇ ਅੰਦਰ ਥਾਂ ਥਾਂ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ- ਸਾਡਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ-ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ। ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਲਈ ਸਵੇਰੇ ਸ਼ਾਮ ਹੋਸਟਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦੇ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਦੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਕੁੜੀਆਂ ਰੋਜ਼ ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਤੇ ਕਦੇ ਕਦੇ ਕੋਈ ਮਨਚਲੀ ਕੋਈ ਟਿੱਪਣੀ ਵੀ ਕਰਦੀ। ਕਈ ਵਾਰ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਇਲਤੀ ਕੁੜੀਆਂ ਹੋਸਟਲ ਦੀ ਬਾਲਕਾਨੀ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਆਵਾਜ਼ ਵੀ ਕੱਸ ਦਿੰਦੀਆਂ ਪਰ ਹਾਕੀ ਵਾਲੇ ਮੁੰਡੇ ਜ਼ਾਬਤੋ ਦੇ ਬੱਧੇ ਚਾਹ ਕੇ ਵੀ ਕੁਝ ਨਾ ਬੋਲ ਪਾਉਂਦੇ। ਇਹੋ ਨੇਤਾ ਜੀ ਇਕ ਦਿਨ ਬਾਰਾਂ-ਤੋਰਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਵਾਲੇ ਹੋਸਟਲ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਅੱਗੇ ਜਾ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਤੇ ਜਦੋਂ ਟੀਮ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, “ਜੇ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤ ਕੇ ਆਏ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮੇਤ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਵੀ ਆਖੋਗੇ ਤਾਂ ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਜੇ ਹਾਰ ਕੇ ਆਏ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਮੁੜ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਵੜਨ ਦੇਣੇ, ਇੰਨਾ ਚੇਤੋ ਰੱਖਿਓ।”

ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਹੱਸ ਕੇ ਅੱਗੇ ਵੱਧ ਗਏ ਪਰ ਨੇਤਾ ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਨਵੇਂ ਕਾਰਨਾਮੇ ਦਾ ਚਰਚਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਕਈ ਦਿਨ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਂਜ ਉਸ ਸਾਲ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤ ਗਈ ਸੀ। ਅਜ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਹਮਣੇ 3 ਨੰਬਰ ਹੋਸਟਲ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਵਲੋਂ ਦਿਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦਾ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਦੀ ਜਿੱਤ ਵਿਚ ਵਡਾ ਰੋਲ ਸੀ।

ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਵਿਰੁੱਧ ਜੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਾਰਾਇਣ ਨੇ ਆਪਣਾ ਅੰਦੋਲਨ ਅਰੰਭਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਰਾਜ ਨਾਰਾਇਣ ਪਾਸੋਂ ਕੇਸ ਹਾਰ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਜੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਾਰਾਇਣ ਵਿਰੁੱਧ ਭੁਗਤ ਰਹੀ ਸੀ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਉਤੇ ਨਾਅਰੇ ਲਿਖੇ ਹੁੰਦੇ-ਜੇ.ਪੀ. ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਏਜੰਟ ਹੈ। ਫਿਰ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਲੱਗ ਗਈ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਇਕ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸਹਿਮ ਸੀ। ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. ਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਮਰੇਡ ਕੁਲਦੀਪ ਦੀ ਚੜ੍ਹ ਮੱਚੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਇਕੋ ਹੋਸਟਲ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਾਂ। ਇਕੋ ਫਲੋਰ ‘ਤੇ ਇਕੋ ਸਾਈਡ ਨੂੰ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਡੇ ਕਮਰੇ ਸਨ। ਬਸ ਵਿਚਕਾਰ ਜੁਗਰਾਫੀ ਦੀ ਐਮ.ਏ. ਕਰਦੇ ਸੰਗਰੂਰ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਪੂਰਨ ਦਾ ਕਮਰਾ ਸੀ। ਕਾਮਰੇਡ ਕੁਲਦੀਪ ਨੇ ਜੇ.ਪੀ. ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬੋਲਿਆ ਕਰਨਾ ਤੇ ਅਸੀਂ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ। ਪਰ ਸਾਡੀਆਂ ਇਹ ਬਹਿਸਾਂ ਬਹੁਤਾ ਕਰਕੇ ਹਾਸੇ ਠੱਠੇ ਵਿਚ ਹੀ ਗਵਾਚ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਕੋਈ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ‘ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਜੁਗਰਾਫੀ ਵਾਲਾ ਸੇਖੋਂ ਵੀ ਇਸੇ ਫਲੋਰ ‘ਤੇ ਸੀ। ਸਾਡੀ ਚਾਰਾਂ ਦੀ ਚੰਗੀ ਨਿਭਦੀ। ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰੋਂ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਸਾਰੇ ਵੰਡ ਕੇ ਖਾਂਦੇ ਬਲਕਿ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੱਕ ਜਤਾ ਕੇ ਖਾਂਦੇ।

ਕਾਮਰੇਡ ਕੁਲਦੀਪ ਲੋਹੜੀ ‘ਤੇ ਪਿੰਡ ਗਿਆ ਆਉਂਦਾ ਖੋਏ ਤੇ ਤਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਪਿੰਨੀਆਂ ਬਣਵਾ ਲਿਆਇਆ। ਦੋ ਕੁ ਵਾਰ ਤਾਂ ਅਸਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਰਲ ਕੇ ਖਾਧੀਆਂ। ਫਿਰ ਉਸ ਪਿੰਨੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ‘ਤੇ ਚੁੱਪ ਹੀ ਵੱਟ ਲਈ, ਕਦੀ ਸੁਲਾਹ ਨਾ ਮਾਰੀ।

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 25 'ਤੇ)

ਡਾ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਦਾ ‘ਅਜੋਕਾ ਵਿਸ਼ਵ ਚਿੰਤਨ’

ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ

ਡਾ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਅੱਗਿਓਂ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰ ਕੇ ਮੇਰੀ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਅਧੀਨ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਦੀ ਬਜਾਇ ਮੇਰੇ ਲਿਖਣ ਵੇਲੇ ਉਤੇ ਕੁਝ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਚਰਚਾ ਨੂੰ ਸਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ‘ਚ ਤੋਰਨ ਦੀ

ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ

ਫੋਨ: 91-98156-98451

ਬਜਾਇ ਗਲਤ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਲਿਜਾਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰੀ ਜੁਆਬ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ, ਪਰ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਅਜੋਕੇ ਵਿਸ਼ਵ ਚਿੰਤਨ ਬਾਰੇ ਜਿੰਨਾ ਕੁਝ ਡਾ. ਸਿੱਧੂ ਜਾਂ ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਭਗਤ ਸਿੰਘ ਜਾਣਦੇ ਹਨ, ਓਨਾ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਗੱਲ ਉਹ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਹਨ, “ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਅਜੋਕੇ ਵਿਸ਼ਵ ਚਿੰਤਨ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।”

ਇਹ ‘ਅਜੋਕਾ ਵਿਸ਼ਵ ਚਿੰਤਨ’ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਅਮੂਰਤ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾ ਕੋਈ ਆਦਿ ਹੈ, ਨਾ ਅੰਤ। ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਡਾ. ਸਿੱਧੂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਡਾ. ਗੁਰਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਮਰੀਕਾ ਬਾਰੇ ਧਾਰਨਾ ਹੈ, “ਇੱਕੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਘਟਨਾ ਜੋ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅਖੀਰਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਹੀ ਆਰੰਭ ਹੋਈ, ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਸਭਿਆਚਾਰ ਜਾਂ ਦੇਸ਼ ਇਹ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਚਿੰਨ੍ਹ ਜਾਂ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੂਜੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਜਾਂ ਕੌਮਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਲੰਘ ਕੇ ਸਾਂਝ ਪਾ ਸਕਣ। ਇਸ ਯਤਨ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਬਹੁ-ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਫ਼ੈਡਰਲਿਜ਼ਮ ਜਾਂ ਸੰਘਵਾਦ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਚਕੀਲਾ ਬਣਾ ਕੇ ਕਨਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਹੋਰਾਂ ਸੱਭਿਆਚਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਪਛਾਣਾਂ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜੋੜ ਸਕਣ। ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਬਹੁ-ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸੰਘ, ਗੁਲਦਸਤਿਆਂ ਵਾਂਗ ਨਵ-ਰੂਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਿਲੱਖਣ ਸੱਭਿਆਚਾਰਾਂ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਪੋਚ ਆਪਣੇ

‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਅੰਕਾਂ ਵਿਚ ਛਪੀ ਸ. ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲੇਖ ਲੜੀ ਬਾਰੇ ਡਾ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਅਸੀਂ ਪਿਛਲੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਛਾਪੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਹਥਲੀ ਟਿੱਪਣੀ ਸ. ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਭੇਜੀ ਹੈ। ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦੇ ਕਾਲਮਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਤਿੱਖੀਆਂ ਬਹਿਸਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਡੀ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਭੇੜ ਹੋਣੇ ਹੀ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਸਾਡੀਆਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਲਈ ਮੌਕਲਾ ਰਾਹ ਖੁੱਲ੍ਹ ਸਕੇ। ਸਾਡੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਬਹਿਸ ਦਾ ਉਸਾਰੂ ਮੰਚ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਕ੍ਰਮ-ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਇਸੇ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਕਦਮ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਆਏ ਹੋਰ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪਹਿਲ ਦੇ ਆਧਾਰ ’ਤੇ ਛਾਪਿਆ ਜਾਏਗਾ। –ਸੰਪਾਦਕ

ਆਪ ਨੂੰ ਜੋੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਲਦਸਤਾਂ ਬਣੇ ਬਹੁ-ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸੰਘਾਂ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਸੂਰੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ, ਕੁਝ ਹੋਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਯਤਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਲੋੜ ਵੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਵੱਡੇ ਮੋੜ ਦਾ ਲਖਾਇਕ ਵੀ ਹੈ।” (‘ਵਿਸਮਾਦੀ ਪੂੰਜੀ’, ਸਫਾ 15)

“ਇਹ ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵਿਲੱਖਣ ਅਨੇਕ ਸੱਭਿਆਚਾਰਾਂ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੈ। ਇੱਕਸਾਰਵਾਦ ਨੂੰ ਸਦਾ ਲਈ ਤਿਲਾਂਜਲੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਵੀ ਇਸੇ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਅਪਨਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।” (‘ਵਿਸਮਾਦੀ ਪੂੰਜੀ’, ਸਫਾ 100)

ਹੁਣ ਡਾ. ਸਿੱਧੂ ਅਨੁਸਾਰ ‘ਅਮਰੀਕਾ ਆਪਣੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦਾ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਹਿ-ਹੋਂਦ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ। ਇਸ ਮੁਲਕ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਇਹ 9/11 ਦੇ ਹਮਲੇ ਦੇ ਸਦਮੇ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲ ਸਕੇ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਪਗਤੀਧਾਰੀ ਹਮਲਾਵਰ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਉਤੇ ਹੋਏ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਮਲਾਵਰ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗੀ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਉਹ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨਸਲੀ ਤੁਅਸਬ ਕਰ ਕੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸਿੱਖਾਂ ਉਤੇ ਹਮਲੇ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ’ਤੇ ਹਮਲੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਈਰਖਾ ਭਰੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਤੋਂ ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਿੱਖ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਹਨ।’ (ਰੋਜ਼ਾਨਾ ‘ਅਜੀਤ’, 12 ਅਗਸਤ 2012)

ਅਮਰੀਕਾ ਬਾਰੇ ਬਣੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਵਿਰੋਧੀ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਹੁਣ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਚਿੰਤਕ ਹੀ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸ ਨੇ ‘ਅਜੋਕੇ ਵਿਸ਼ਵ ਚਿੰਤਨ’ ਦਾ ਸਹੀ ਮਨਨ ਕੀਤਾ

ਹੈ? ਅਸਲ ਵਿਚ ਪੱਛਮੀ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਸਾਡੇ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਚਿੰਤਕ ‘ਅਜੋਕੇ ਵਿਸ਼ਵ ਚਿੰਤਨ’ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਲਿਖੀ ਜਾਣ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦਾ ਭਰਮ ਪਾਲ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, ਮੈਂ “ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਅਜੋਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਅਮਲ/ਵਿਹਾਰ ਵਿਚੋਂ ਲੱਭਦਾ” ਹਾਂ ਅਤੇ “ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਭਗਤ ਸਿੰਘ ‘ਵਿਸਮਾਦੀ ਪੂੰਜੀ’ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਅਤੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਅਜੋਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਵਿਚ ਸਮਝਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਜੋਕੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਤੇ ਚਿੰਤਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਵਿਚ ਸਮਝਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ”, ਅਤੇ “ਇਹ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਵਿਸਮਾਦ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਅਜੋਕੇ ਵਿਸ਼ਵ ਜਾਂ ਆਲਮੀ ਸੰਸਾਰ ਨਾਲੋਂ ਸਦੀਵੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸੱਚਾਈ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਮਤ ਹੈ। ਇਹ ਧਰਤੀ ਜਾਂ ਗਲੋਬ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਇਕ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡੀ ਸੰਕਲਪ ਹੈ ਜਿਥੇ ਹਰ ਸਿਰਜਣਾ ਆਪਣੇ ਸਿਰਜਕ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਗਾਇਨ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਅਨੰਦ ਵਿਚ ਹੈ ਪਰ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਸ ਅਨੰਦ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਵਿਸਮਾਦੀ ਸੰਕਲਪ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਅਨੰਦਮਈ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਕ ਹੈ। ਸੋ, ਵਿਸਮਾਦ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਅਤੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਅਜੋਕੇ ਵਿਸ਼ਵ ਚਿੰਤਨ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।”

ਸੱਚ ਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ‘ਸੱਚਾਈ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਮਤ’ ਕੀ ਹੈ, ‘ਅਜੋਕਾ ਵਿਸ਼ਵ’, ‘ਆਲਮੀ ਸੰਸਾਰ’, ‘ਬ੍ਰਹਿਮੰਡੀ ਸੰਕਲਪ’, ‘ਅਨੰਦ’, ‘ਵਿਸਮਾਦ’ ਇਹ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਡਾ. ਸਿੱਧੂ ਲਈ ਅਮੂਰਤ ਸ਼ਬਦੀ ਜੰਜਾਲ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ ਕਿ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਦੇ ਅੱਜ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਵਿਚ ਸਪਸ਼ਟ ਅਰਥ ਕੀ ਹਨ? ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸੋਚ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰ, ਸੱਚ

ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਮਲ ਨੂੰ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਤੋੜ ਕੇ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਸੱਚ ਮਨੁੱਖੀ ਆਚਾਰ ਜਾਂ ਵਿਹਾਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ, ਉਹ ਸੱਚ ਫਜ਼ੂਲ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਹੈ, ‘ਮੂੰਹ ਕਾ ਵਾਉ’ ਹੈ, ‘ਕਾਲੇ ਲੇਖ’ ਹਨ। (ਸਚੁ ਓਰੈ ਸਭ ਕੋ ਉਪਰਿ ਸਚੁ ਆਚਾਰ॥ (ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਪੰਨਾ 62)

ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਸੱਚ ਨੇ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਕਿਵੇਂ ਧਾਰਨਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ,

ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ

ਕਿਵ ਕੂੜੇ ਤੁਣੈ ਪਾਲਿ॥

ਹੁਕਮਿ ਰਜਾਈ ਚਲਣਾ

ਨਾਨਕ ਲਿਖਿਆ ਨਾਲਿ॥

ਹੁਕਮ ਕੀ ਹੈ, ਇਹ ਵੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, (ਜੀਮਣੁ ਮਰਣਾ ਹੁਕਮੁ ਹੈ ਭਾਣੈ ਆਵੈ ਜਾਇ॥ -ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਪੰਨਾ 472), ਭਾਵ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਜੰਮਣਾ ਮਰਨਾ ਜਾਂ ਇਸ ਧਰਤੀ ’ਤੇ ਆਉਣਾ-ਜਾਣਾ ਕੁਦਰਤੀ ਨੇਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁਦਰਤੀ ਨੇਮਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਵਾਲ ਕੇ ਹੀ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੱਚ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਦੇਣ ਲਈ ਹੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ‘ਹਲੇਮੀ ਰਾਜ’ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ; ਭਾਵ ਕੁਦਰਤੀ ਨੇਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਜ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ। ਅੱਜ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਇਸ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਅਮੂਰਤ ਸੰਕਲਪਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੀ ਜਾਣੀ, ਅਸਲ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕ ਯਤਨ ਹੈ। ਇਹ ਯਤਨ ਜਾਣੇ ‘ਚ ਜਾਂ ਅਣਜਾਣੇ ‘ਚ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਇਸ ਸੱਚ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਮਾਰਕਸ-ਏਂਗਲਜ਼ ਨੇ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਏਂਗਲਜ਼ ਦੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ “ਮਨੁੱਖੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਨੇਮਾਂ ਤੋਂ ਕਾਲਪਨਿਕ ਮੁਕਤੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ

ਕਿਸੇ ਵਿਦਵਾਨ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ, ‘ਅਸੀਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ ਮਣ ਭਰ, ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਟਨ ਭਰ ਅਤੇ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਣ ਭਰ।’ ਇਹ ਕਥਨ ਮੈਨੂੰ ਸੱਚ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਨਾਹਗਾਰ ਔਖਾਂ ਨਾਲ ਅਣਗਿਣਤ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਵੇਖੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਬੜੇ ਧਾਰਮਿਕ ਬਣ ਕੇ ਧਰਮ ਸਥਾਨਾਂ ’ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ, ਔਖਾਂ ਬੰਦ

ਦਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਜਨਾਲਾ

ਫੋਨ: 661-834-9770

ਕਰ ਕੇ, ਝੁਕ ਕੇ ਮੱਥੇ ਟੇਕਦੇ ਹਨ, ਮਾਇਆ ਭੇਟ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਲੰਗਰ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਸਮਾਧੀ ਲੀਨ ਹੋ ਕੇ ਕਥਾ-ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰਸਮੀ ਸੇਵਾ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਆਪਣੇ ਅਮਲੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਧਰਮ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਸੱਖਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਸਰਬ ਧਰਮ ਮਹਿ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਧਰਮੁ॥

ਹਰਿ ਕੋ ਨਾਮੁ ਜਪਿ ਨਿਰਮਲ ਕਰਮੁ॥

ਜੇ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਕਹਾਉਂਦਾ ਤਕੜਾ, ਸਾਧਨ ਸੰਪੰਨ ਬੰਦਾ ਕਿਸੇ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਬੰਦੇ ਨਾਲ, ਸਿੱਖੀ ਵਿਹਾਰ ਤਾਂ ਛੱਡੋ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਇਨਸਾਨਾਂ ਵਾਲਾ ਵਿਹਾਰ ਵੀ ਨਾ ਕਰੇ ਤਾਂ ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਰਮਲ ਕਰਮ ਕਹੋਗੇ, ਧਰਮ ਕਹੋਗੇ? ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਫਰਮਾਨ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਦੁਆਰੈ ਹੋਇ ਸੋਝੀ ਪਾਇਸੀ॥

ਇਸ ਤੁਕ ਦਾ ਅਰਥ ਸਮਝਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਮਹਾਂ ਗਿਆਨੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ, ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਕਰ ਕੇ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਭਲੇ ਬੁਰੇ ਅਤੇ ਇਸ ਜੀਵਨ ਮਨੋਰਥ ਦੀ ਸੋਝੀ ਨਾ ਆਵੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾਣ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਰਹਿ

ਅਸੀਂ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਧਾਰਮਿਕਤਾ

ਗਿਆ? ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਬਾਰੇ ਥੋੜ੍ਹੀ-ਬਹੁਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰ ਸੋਝੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਇਕ ਵੀ ਗੁਰੂ ਨੇ ਇਹ ਦੁਨਿਆਵੀ ਧਨ ਦੌਲਤ ਨਾ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਨਾ ਆਪਣੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ; ਸਗੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਦੱਸਦੇ ਹਨ,

ਇਸ ਜਰ ਕਾਰਣਿ ਘਣੀ ਵਿਗੁਤੀ

ਇਨਿ ਜਰ ਘਣੀ ਖੁਆਈ॥

ਪਾਪਾ ਬਾਝਹੁ ਹੋਵੈ ਨਾਹੀ

ਮੁਇਆ ਸਾਥਿ ਨ ਜਾਈ॥

ਭਾਵ, ਇਸ ਧਨ ਦੌਲਤ ਨੂੰ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਬਹੁਤ ਖਰਾਬ ਅਤੇ ਦੁਖੀ ਹੋਏ, ਫਿਰ ਇਸ ਇਕੱਠੀ ਹੋਈ ਧਨ ਦੌਲਤ ਨੇ ਬਹੁਤ ਖਰਾਬ ਕੀਤਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਾਪਾਂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਇਹ ਧਨ ਦੌਲਤ ਇਕੱਠੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਮਰਨ ਉਪਰੰਤ ਨਾਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ। ਗੁਰਦੇਵ ਮਾਇਆਧਾਰੀ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਅਤਿ ਅੰਨ੍ਹਾ ਤੇ ਬੋਲਾ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਾਇਆਧਾਰੀ ਬੰਦੇ ਨਾਲ ਦੋਸਤੀ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਵਰਜਦੇ ਹਨ,

ਨਾਲਿ ਕਿਰਾਤਾ ਦੋਸਤੀ

ਕੂੜੈ ਕੂੜੀ ਪਾਇ॥

ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਵਾਲੇ ਇਹ ਵੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਗੁਰੂਆਂ ਨੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦਰਦਾਂ ਮਾਰੀ ਖਲਕਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਹਿੱਤ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਅਤੇ ਤਿਆਗ ਕੀਤੇ। ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂਆਂ ਵਾਂਗੂੰ

ਨਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਸੀਂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੀ ਕਰਾਂਗੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਹਾਨ, ਬੇਮਿਸਾਲ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਵਿਚਾਰਾਂ, ਕਾਰਜਾਂ ਅਤੇ ਬਚਨਾਂ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗੇ ਬਣਨ ਲੱਗ ਪਏ ਤਾਂ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਅਤੇ ਮਹਾਨਤਾ ਨੂੰ ਆਂਚ ਆਵੇਗੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਫਰਮਾਇਆ ਹੈ,

ਗੁਰੂ ਸਿਖੁ ਸਿਖੁ ਗੁਰੂ ਹੈ

ਏਕੈ ਗੁਰ ਉਪਦੇਸੁ ਚਲਾਏ॥

ਭਾਵ, ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਇਕੋ ਕੁਝ ਹੀ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਗੁਰੂ ਨੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਿੱਖ ਨੇ ਵੀ ਗੁਰੂ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਚਾਰਨਾ ਹੈ। ਚਲੋ, ਮੰਨ ਲਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਹਾਨ ਗੁਰੂਆਂ ਵਰਗੇ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸੋਚ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਪਰ ਸਾਡਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਬਾਰੇ ਕੀ ਖਿਆਲ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਕਈ ਗੁਣਾਂ ਵੱਧ ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ, ਹੰਕਾਰ ਵਿਚ ਗਰਕੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੁਰੂ, ਬਾਬੇ, ਸੰਤ, ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਅਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਕਹਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਲਜੁਗੀ ਸੰਤ-ਬਾਬਿਆਂ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ, ਅਨਪੜ੍ਹ ਅਤੇ ਆਮ ਲੋਕ ਤਾਂ ਛੱਡੋ, ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਗੁਰਸਿੱਖ, ਸਿਆਣੇ-ਬਿਆਣੇ ਲੋਕ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਮੁਕਤੀਦਾਤੇ ਮੰਨ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਚੌਕੀਆਂ ਭਰਦੇ

ਹਨ ਤਾਂ ਫਿਰ ਮਹਾਨ ਅਤੇ ਇਲਾਹੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਕਿਹੜੇ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਰੱਖੋਗੇ?

ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸੰਸਾਰੀ ਲੋਕ ਹਾਂ; ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਜੋ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਉਸ ਉਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਸਕਦੇ। ਉਂਜ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵੀ ਇਸ ਧਰਤੀ ਉਪਰ ਸੰਸਾਰੀ ਲੋਕਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਹੀ ਵਿਚਰੇ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਮਾਇਆ ਭੇਟ ਕਰ ਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਬਾਣਾ ਪਹਿਨ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਲੰਗਰ ਲਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਰਸਮੀ ਤੌਰ ਤੇ ਕਥਾ-ਕੀਰਤਨ ਸੁਣ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਕੀਰਤਨ ਦਰਬਾਰ ਤੇ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਸਜਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਸਭ ਕਰਮ ਕਾਂਡ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਕੀ ਹੈ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ? ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ,

ਬਧਾ ਚਟੀ ਜੇ ਭਰੇ

ਨਾ ਗੁਣੁ ਨਾ ਉਪਕਾਰੁ॥

ਦੇਖਾ ਦੇਖੀ ਸਭ ਕਰੇ

ਮਨਮੁਖਿ ਬੂਝ ਨਾ ਪਾਇ॥

ਜਿਨ ਗੁਰਮੁਖਿ ਹਿਰਦਾ ਸੁਧੁ ਹੈ

ਸੇਵ ਪਈ ਤਿਨ ਬਾਇ॥

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਪਾਖੰਡੀ, ਦੰਭੀ ਅਤੇ ਅਭੱਬਰੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ,

ਗਲੀ ਅਸੀ ਚੰਗੀਆ ਅਚਾਰੀ ਬੁਰਿਆਹ॥

ਮਨਹੁ ਕੁਸੁਧਾ ਕਾਲੀਆ

ਸੱਚੋ-ਸੱਚ

ਬਾਹਰਿ ਚਿਟਵੀਆਹ॥

ਪੰਜ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ, ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਆਇਆ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਭਾਰਤੀ, ਖਾਸ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਸਿੱਖ ਜਾਪਦੇ ਵੀਰਾਂ-ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ, ਮਿਲ ਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਮੈਂ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ‘ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ’ ਬੁਲਾ ਦੇਣੀ ਪਰ ਮੈਂ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਮੇਰੀ ‘ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ’ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਸਹਿਤ ਹੁੰਗਾਰਾ ਨਾ ਭਰਨਾ; ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਕ ਪੜ੍ਹੀ-ਲਿਖੀ ਬੀਬੀ ਨੇ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਜਿਹੀ ਵਰਗਾ ਮੂੰਹ ਬਣਾ ਕੇ ਮੇਰੀ ‘ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ’ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਹੀ ਪੜ੍ਹੇ ਫੇਰ ਲਿਆ। ਮੈਂ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਹੋਇਆ। ਇਕ ਚੰਗੇ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਸਿਆਣੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਬੇਰੂਖੀ ਅਤੇ ਬੇਮੁੱਖਤਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਮੈਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਭਰਿਆ ਉਤਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੋਲਣਾ ਬੁਲਾਉਣਾ ਉੱਜੜਪੁਣਾ ਅਤੇ ਮੂਰਖਤਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇੱਥੇ ਹੋਰ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਬਾਸ਼ਿੰਦੇ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਦੇਖ ਕੇ ਮੁਸਕਰਾ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਾਲਚਾਲ ਵੀ ਪੁੱਛ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਕਈ ਗੋਰੇ-ਕਾਲੇ ਤਾਂ ‘ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ’ ਵੀ ਬੁਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਗੁਸਤਾਖੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਜਦੋਂ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ ਵਾਲਾ ਭਾਈ ਆਪਣੀ ਵਡੱਤਣ ਕਰ ਕੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਬੋਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਪਰ ਜਦੋਂ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਘੜੀ-ਮੁੜੀ ਵੇਖੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਜਿਹਾ ਹੋ ਕੇ ‘ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ’ ਪਹਿਲਾਂ ਬੁਲਾਉਣ ਦੀ ਗੁਸਤਾਖੀ ਫਿਰ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ।



ਪਹਿਲੀ ਸਾਮੀ ਭੁਗਤਾ ਕੇ ਪਟਵਾਰੀ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ। ਬੋਹਣੀ ਹੀ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਰਹੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਹੀਲ ਹੁੱਜਤ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਮੰਗੇ ਪੰਜ ਸੌ ਰੁਪਏ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਵੇਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਕੰਮ ਤਾਂ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਸੀ, ਇੱਕ ਮਿੰਟ ਦਾ, ਬੱਸ ਤਸਦੀਕ ਹੀ ਤਾਂ ਕਰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਇੱਕ ਲੜਕੀ ਜੋ ਵਿਆਹੁਣਯੋਗ ਹੈ, ਅਜੇ ਅਣਵਿਆਹੀ ਹੈ। ਪੰਚਾਂ-ਸਰਪੰਚਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਬੱਸ ਉਸ ਨੇ ਤਾਂ ਇੱਕ ਘੁੰਗੀ

ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ
ਫੋਨ: 408-608-4961

ਜਿਹੀ ਹੀ ਮਾਰਨੀ ਸੀ। ਅੱਜ ਦਾ ਉਸ ਦਾ ਟਾਰਗੈਟ ਕੰਪਿਊਟਰ ਬਜਟ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਬੜੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪਟਵਾਰੀ ਨੇ ਉਂਗਲ 'ਚ ਨਵੇਂ-ਨਵੇਂ ਪਾਏ ਚਮਕਦੇ ਪੁਖਰਾਜ ਨਗ ਨੂੰ ਚੁੰਮਿਆ ਤੇ ਨਾ-ਮੁਕੰਮਲ ਪਏ ਗਿਰਦਾਵਰੀ ਰਜਿਸਟਰ ਦੀ ਖਾਨਾਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਸਵਾਵਾਰ ਜੋੜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਫਰਜ਼ੀ ਜਿਨਸ ਗੋਸ਼ਵਾਰਾ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਭੇਜ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਤੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਗੋਸ਼ਵਾਰਾ ਭੇਜਣ ਲਈ ਉਪਰਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਵੀ ਲੈ ਚੁੱਕਾ ਸੀ।

ਇੱਕ ਘੁੰਗੀ ਰੰਗੀ ਮਰਸੀਡਜ਼-ਬੈਂਜ਼ ਕਾਰ ਪਟਵਾਰਖਾਨੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਖੜੀ ਹੋਈ ਵੇਖ ਕੇ ਭਿੰਦੇ ਪਟਵਾਰੀ ਦੀਆਂ ਰੀਝਾਂ ਅਸਮਾਨੀ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰਨ ਲੱਗੀਆਂ। ਪਰ ਇਕਦਮ ਉਸ ਦਾ ਮੱਥਾ ਠਣਕਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਦੀ ਕਲਮ ਬਿੜਕ ਗਈ। ਸਾਹ ਸੁਤ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਵਾਲੀ ਨਜ਼ਰ ਦੁੜਾਈ। ਉਹ ਜਰਕ ਗਿਆ, ਜ਼ਰੂਰ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਅਫਸਰ ਹੈ, ਕੋਈ ਵਿਜ਼ੀਲੈਂਸ ਵਾਲਾ ਜਾਂ ਐਸ. ਡੀ. ਐਮ. ਹੋਵੇ। ਨਹੀਂ ਨਹੀਂ... ਡੀ. ਸੀ.! ਨਹੀਂ! ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰ ਕਿੱਥੋਂ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਫੁਕੜੇ ਹੀ ਹਨ। ਚੌਕਸੀ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਛਾਪਾ ਵੀ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਹਰ ਸਰਕਾਰੀ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਬਣਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਭੇਸ ਬਦਲ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਈ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਗ਼ੈਰਹਾਜ਼ਰ ਫੜ ਕੇ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਾਏ ਹਨ। ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਰਿਸ਼ਵਤ, ਗ਼ਬਨ ਤੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਫੜਿਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਸਾਰੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੁੱਝ ਕੁੱਝ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਡਰੋਂ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਚੁਸਤ ਚੌਕੰਨੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਕੁੱਝ ਕੁ ਨੇਕ ਨੀਤੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਲੰਮੀ ਰੰਗ-ਬਿਰੰਗੀ ਫਿਰਕੀ ਉਸ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਘੁੰਮ ਗਈ। ਉਸ ਨੂੰ ਹੱਥਾਂ ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਪੈ ਗਈ। ਟੇਬਲ ਤੋਂ ਉਘੜ-ਦੁੱਗੜੇ ਪਏ ਨੋਟ ਚੁੱਕ ਕੇ ਪਿੱਛੇ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਦੀ ਚਿਮਨੀ ਵਿਚ ਤੁੰਨ ਦਿੱਤੇ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਬਲਾ ਸੀ ਜੋ ਹੁਣੇ ਗਿਆ। ਕਿਸੇ ਦੇ ਦਿਲ ਦੀ ਬਦਨੀਤੀ ਦਾ ਕੀ ਪਤਾ! ਪੰਜ ਸੌ ਦੇ ਕੇ ਜਾ ਘੱਲਿਆ ਵਿਜ਼ੀਲੈਂਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ! ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁੱਟ ਕੁੱਟ ਹੱਡ ਭੰਨ ਸੁੱਟਣੇ ਨੇ ਤੇ ਇਹ ਪੁਰਾਣੇ ਪੁਰਜੇ ਦੁਬਾਰਾ ਪੈਣੇ ਵੀ ਨਹੀਂ।

ਉਹ ਦੌੜਨ ਵਾਲਾ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਕਾਰ 'ਚੋਂ ਇੱਕ ਬਾਬੂ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਮੈਡਮ ਹੱਥ ਵਿਚ ਤਿਕੋਣਾ ਜਿਹਾ ਪਰਸ ਲਟਕਾਈ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੀ। ਉਸ ਦੇ ਸਾਹ ਵਿਚ ਸਾਹ ਆਇਆ। ਜ਼ਰੂਰ ਇਹ ਵਲੈਤੀਏ ਹਨ ਜਾਂ ਅਮਰੀਕੀ, ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੋਫ਼ ਤਜਰਬੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰ ਤੋਂ ਪੈਰਾਂ ਤੱਕ ਮਿਣਿਆ। ਚੰਗਾ ਚੋਖਾ ਸੀ ਖੂਬ ਭਰਵਾਂ ਰਜਵਾਂ। ਉਹ ਅੰਦਰੇ ਅੰਦਰ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ।

“ਨਮਸਕਾਰ ਪਟਵਾਰੀ ਸਾਹਿਬ!” ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਇੱਕੋ ਆਵਾਜ਼ 'ਚ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕੀਤਾ।

“ਨਮਸਕਾਰ!” ਪਟਵਾਰੀ ਨੇ ਵੀ ਉਤਨੇ ਸਲੀਕੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉੱਠ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਜੀ ਆਇਆ ਕਿਹਾ। ਪਟਿਆਂ ਵਾਲੀ ਖੁਸ਼ਬੂਆਂ ਨਾਲ ਲੱਦੀ ਮੇਮ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹ ਪੈਰ ਦੇ ਪੋਟੇ ਤੋਂ ਸਿਰ ਦੇ ਗੰਜ ਤੱਕ ਨਸ਼ਿਆ ਗਿਆ।

ਬੜੇ ਚਾਵਾਂ ਨਾਲ ਨੁੱਕਰ ‘ਚ ਪਈ ਨੰਦੇ ਪਾਣੀ ਵਾਲੀ ਝੱਜਰ ਵਿਚੋਂ ਗਿਲਾਸ ਭਰ ਕੇ ਚੰਗੇ ਮੇਜ਼ਬਾਨਾਂ ਵਾਲਾ ਸਬੂਤ ਦਿੰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗਿਲਾਸ ਚੁੱਕ ਕੇ ਇੱਕੋ ਸਾਹੋ ਖਾਲੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। “ਬੈਂਕ ਯੂ!” ਮੈਡਮ ਨੇ ਕਿਹਾ।

“ਸ਼ੁਕਰੀਆ, ਬਹੁਤ ਧੰਨਵਾਦ!” ਬਾਬੂ ਜੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੀ। ਮੇਮ ਸਾਹਿਬ ਪਾਣੀ ਪੀ ਕੇ ਠੰਢੀ ਠਾਰ ਹੋ ਗਈ। ਸ਼ਾਇਦ ਪੰਜਾਬੀ ਘੱਟ ਜਾਣਦੀ ਸੀ ਜਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬੋਲ ਕੇ ਪਟਵਾਰੀ ‘ਤੇ ਧੌਸ ਜਮਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। “ਬੈਂਕ ਯੂ ਪਲੀਜ਼!” ਉਸ ਨੇ ਫਿਰ ਦੁਹਰਾ ਕੇ ਪਟਵਾਰੀ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

“ਮੈਂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ! ਦਰੁਸਤੀ ਕਰਾਉਣੀ ਹੈ ਆਪਣੀ ਜਮਾਬੰਦੀ ਦੀ।” ਬਾਬੂ ਨੇ ਆਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਦੱਸਿਆ। ਮੇਮ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਗਲੇ ਸੜੇ ਪੁਰਾਣੇ ਕਾਗਜ਼ ਕੱਢ ਕੇ ਮੇਜ਼ ‘ਤੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੇ।

“ਕੋਈ ਨਾ! ਲਿਆਓ ਜੀ! ਹੁਣੇ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਗੋਲੀ ਕੀਹਦੀ ਤੇ ਗਹਿਣੇ ਕੀਹਦੇ।” ਪਟਵਾਰੀ ਨੇ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਦੀ ਤਹਿ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਸਿੱਧੇ ਕੀਤੇ।

“ਹਾਂ ਜੀ ਠੀਕ ਹੈ, ਕੀ ਕਰਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ?” ਪਟਵਾਰੀ ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਪਟਵਾਰ ਲਹਿਜੇ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ।

“ਇਹ ਜਨਾਬ ਤੁਹਾਡੇ ਪਟਵਾਰੀ ਦੀ ਹੀ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੀ ਵਾਈਫ਼ ਦਾ ਨਾਮ ਦਿਲਜੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਥਾਂ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਤਾਂ ਦਿਲਜੀਤ ਕੌਰ ਹੈ ਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਕਰ ਕੇ ਇਹਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰ ਦਿਓ।” ਬਾਬੂ ਨੇ ਨਿਹੱਥੇ ਭਰੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ‘ਚ ਧੌਸ ਜਿਹੀ ਦੇ ਕੇ ਪਟਵਾਰੀ ਨੂੰ ਹਲੂਣ ਦਿੱਤਾ।

“ਜਨਾਬ ਇਹ ਕੰਮ ਏਨਾ ਛੋਟਾ ਨਹੀਂ! ਇੰਨਾ ਸੌਖਾ ਵੀ ਨਹੀਂ! ਇਹਦੇ ਵਾਸਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਿਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਕਢਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਕੋਲ ਜਾਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਐਸ ਡੀ ਐਮ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ ਤੇ ਉਪਰ ਡੀ ਸੀ ਤੱਕ ਵੀ ਪਹੁੰਚਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਉਹ ਜੋ ਹੁਕਮ ਕਰਨਗੇ, ਮੈਂ ਉਹੀ ਕਰਾਂਗਾ।” ਪਟਵਾਰੀ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਚਾਲ ਚੱਲਦਿਆਂ ਕੁਰਸੀ ਤੋਂ ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਉਪਰ ਉਠ ਕੇ ਕਾਗਜ਼ ਨੂੰ ਉਲਟੇ-ਸਿੱਧੇ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੱਕਰਾਂ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ।

ਪਟਵਾਰੀ ਹੋਵੇ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ੀ, ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੀ ਸੀਟ, ਧਨਾਢ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਲੋਕ ਉਸ ਦੀ ਸਾਮੀ! ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਰੀਝ ਪੂਰੀ ਨਾ ਹੋਵੇ? ਲਾਹਨਤ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀ ਲੋੜ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਿਆਂ ਪਹਿਲੀ ਤਰੀਕ ਤੋਂ ਸਾਰੀ ਆਮਦਨ ਅਲੱਗ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਦੀ ਠਾਣ ਲਈ ਸੀ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਤੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣ ਜਾਂਦਾ, ਉਤਨਾ ਚਿਰ ਉਹ ਦਰਾਜ਼ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਕੱਢੇਗਾ।

ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲਾ ਪੁਰਾਣਾ ਮੁਹਾਵਰਾ “ਤੂੰ ਕਾਹਦਾ ਪਟਵਾਰੀ ਮੁੰਡਾ ਮੇਰਾ ਰੋਵੇ ਅੱਬ ਨੂੰ” ਹੁਣ ਹੰਢ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਅੱਬ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਰਨਾ। ਉਸ ਨੇ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਵਿਚ ਘੋੜ ਦੌੜ ਕੀਤੀ।

“ਓ ਛੱਡੋ ਜਨਾਬ ਐਸੀ ਬਾਤੋਂ... ਮੈਂ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਕਰ ਦਿਓ।”

“ਸਰ ਜੀ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਸਮਝੋ। ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ! ਇਹ ਮੇਰੇ ਵੱਸੋਂ ਬਾਹਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ‘ਤੇ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਨੌਕਰੀ ਗਵਾਉਣੀ ਐ?” ਪਟਵਾਰੀ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ‘ਚ ਰੁੱਖਪਨ ਭਾਰੂ ਹੋ ਗਿਆ।

“ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ! ਜੇ ਪਟਵਾਰੀ ਦੀ ਗ਼ਲਤੀ ਨਾਲ ਦਿਲਜੀਤ ਕੌਰ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਹੁਣ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਦਿਲਜੀਤ ਕੌਰ ਵੀ ਤਾਂ ਬਣ ਹੀ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਟਵਾਰੀ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਜਾਂ ਗ਼ਲਤੀ ਨਾਲ ਸਮਝ ਲਓ।” ਬਾਬੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੰਢੇ ਵਰਤੇ ਹੋਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੰਦਿਆਂ ਹੱਸ ਕੇ ਕਿਹਾ।

“ਇਹ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਗੱਲ ਠੀਕ ਹੈ ਜਨਾਬ! ਪਰ ਉਹ ਜ਼ਮਾਨਾ ਹੋਰ ਸੀ, ਹੁਣ ਹੋਰ ਹੈ, ਬੜਾ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਜ਼ਮਾਨਾ ਹੈ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ। ਉਪਰੋਂ ਬੜੀ ਸਖ਼ਤੀ ਹੈ। ਬੜੀ ਚੈਕਿੰਗ ਹੈ, ਚੌਕਸੀ ਵਾਲੇ ਕੰਧਾਂ ਨਾਲ ਕੰਨ ਲਾਈ ਸੁੰਘਦੇ ਫਿਰਦੇ ਨੇ।”

“ਤੁਹਾਡੇ ਮਹਿਕਮੇ ਦੀ ਇਸ ਬੱਜਰ ਗ਼ਲਤੀ ਨੇ ਸਾਥੋਂ ਕਿੰਨੇ ਅਣਚਾਹੇ ਜੁਰਮ ਕਰਾਏ, ਕਿੰਨੇ ਗੁਨਾਹ ਕਰਵਾਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕੁੱਝ ਸੌਕੇ ਦੀ ਮਾਰ ਤੇ ਫਿਰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਨੇ ਕਿਸਾਨੀ ਦਾ ਲੋਕ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮਨ ਮਿਹਰ ਪਈ। ਖ਼ਰਾਬੇ ਦੇ ਆਰਡਰ ਹੋ ਗਏ। ਪਟਵਾਰੀ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪੈ ਕੇ ਦੇ ਸੌ ਰੁਪਏ ਕਿੱਲੇ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇ ਕੇ ਖ਼ਰਾਬਾ ਲਿਖਾਇਆ ਤੇ ਕਈ ਪਾਪੜ ਵੇਲ ਕੇ ਇੱਕ ਚੈਕ ਮਿਲਿਆ ਪੰਦਰਾਂ ਸੌ ਰੁਪਏ ਦਾ। ਉਹ ਵੀ ਵੇਖ ਕੇ ਮੈਂ ਹੱਕ-ਬੱਕਾ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਚੈਕ ਦਿਲਜੀਤ ਕੌਰ ਦਾ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਪਟਵਾਰੀ ਨੂੰ ਮੋੜਿਆ ਤੇ ਠੀਕ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ‘ਸਰਦਾਰ ਜੀ

ਟੇਢੀ ਖੀਰ

ਪੀ ਜਾਓ ਇਹ ਸਭ ਕੁੱਝ! ਜੇ ਹੋਰ ਬੋਲੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਕੁਝਿਆ ਕਾਟੇ। ਉਹ ਸ਼ੈਤਾਨਾਂ ਵਾਲੀ ਹਾਸੀ ਹੱਸਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਸਮਝ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਜਾਦੂਗਰੀ ਸਾਡੇ ਪਟਵਾਰੀ ਦੀ ਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਇਹ ਖੇਤਾਂ ਦੀ ਮਾਲਕ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਹੈ, ਦਿਲਜੀਤ ਕੌਰ ਨਹੀਂ...ਤੇ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਦਰੁਸਤੀ ਦੇ ਚੱਕਰ ‘ਚ ਪੈ ਗਏ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਗੱਲ ਕਿੱਥੇ ਜਾ ਕੇ ਨਿੱਬੜੇ। ਇਹ ਚੈਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣਾ। ਪਤਾ ਨੀਂ ਕਿੰਨੀ ਵੀਹੀਂ ਸੌ ਹੋਊ ਫਿਰ। ਖ਼ੁਰਾਕ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੂੰ ਅਸਲੀਅਤ ਦੱਸ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਮੁੱਠੀ ਗਰਮ ਕਰ ਕੇ ਜਾਲੀ ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡ ਬਣਾਇਆ। ਬੈਂਕ ‘ਚ ਖਾਤਾ ਖੁਲ੍ਹਵਾਇਆ ਤੇ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਖ਼ਰਾਬੇ ਵਾਲੇ ਚੈਕ ਦੀ ਮਾਲਕ ਬਣੀ। ਇਸ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਦੇ ਦਸਤਖ਼ਤਾਂ ਨਾਲ ਪੰਦਰਾਂ ਸੌ ਰੁਪਏ, ਖ਼ਰਾਬਾ ਵਸੂਲ ਕੀਤਾ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ।

“ਬਹੁਤ ਖੂਬ, ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ, ਸਰਦਾਰ ਜੀ! ਫਿਰ ਤਾਂ ਬਣ ਗਿਆ ਕੰਮ। ਉਹ ਪੰਦਰਾਂ ਸੌ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਾ ਹੀ ਮਿਲੇ ਸਮਝ ਲਓ। ਉਸੇ ਵਿਚ ਹੋਰ ਹੰਗਾਲ ਪਾ ਕੇ ਬਾਹਰੇ ਬਾਹਰ ਅੱਜ ਤੁਹਾਡਾ ਇਹ ਕੰਮ ਸਿੱਧਾ ਹੋ ਜਾਊ। ਨਾਇਬ ਸਾਹਿਬ ਬਹੁਤ ਦਇਆਵਾਨ ਹਨ।” ਪਟਵਾਰੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਔਂਕਾਤ ਦੀ ਹੱਦ ਸੁੱਤੇ ਸਿੱਧ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

“ਤੇ ਪਟਵਾਰੀ ਸਾਹਿਬ! ਜਿਹੜਾ ਸਾਡੇ ਮਨ ਦਾ ਖੌ, ਭੈ, ਧੁੜਕੂ, ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਡਰ, ਇਹ ਸਾਰੇ ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲ ਸਾਨੂੰ ਵੱਢ ਵੱਢ ਖਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕੌਣ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ?” ਗਾਹਕ ਆਪਣਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਵਸੂਲਣ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਤਲਖ਼ ਹੋ ਗਈ।

“ਸ਼ੁਕਰ ਕਰੋ! ਧੰਨਵਾਦ ਕਰੋ ਉਸ ਪਟਵਾਰੀ ਦਾ। ਪੈਰ ਧੋ ਧੋ ਪੀਓ, ਜਿਸ ਨੇ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਵਾਹੀਕਾਰ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਖ ਦਿੰਦਾ ਤਾਂ ਹੁਣ ਤਾਈਂ ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਵਿਚ ਖੱਜਲ ਹੁੰਦਿਆਂ ਆਪਣੀ ਮਲਕੀਅਤ ਲੱਭਦੇ ਫਿਰਦੇ।” ਪਟਵਾਰੀ ਖਚਰੀ ਜਿਹੀ ਹਾਸੀ ਹੱਸਿਆ।

“ਅੱਗੇ ਕਿਹੜੇ ਸੁਖੀ ਆਂ ਅਸੀਂ? ਮਕਾਨਾਂ ਦੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਤੇ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਗਏ ਸੀ ਮਾਲਕ ਬਣੇ ਫਿਰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰ।”

“ਠੀਕ ਆ। ਮੇਰੀ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਹੈ। ਚਲੋ ਨਾਇਬ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਏਨੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਓ। ਟੂਰਨਮੈਂਟ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋ, ਇੱਥੇ ਮੰਦਰਾਂ ਡੇਰਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਦਿੰਦੇ ਹੋ। ਸਾਡਾ ਵੀ ਤਾਂ ਫ਼ਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਆ ਸਕੀਏ।”

“ਇਸੇ ਲਈ ਹੀ ਤਾਂ ਬਾਹਰਲਿਆਂ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਪਲੀਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਇੱਥੇ! ਦਿੱਲੀ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਰਸਤੇ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਹੋਰ ਮਹਿਕਮੇ ਸਭ ਵਿਦੇਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਖੀਸੇ ਟੋਹਣ ਲਈ ਬਾਂਹਾਂ ਚੜ੍ਹਾਈ ਖੜੇ ਹਨ।” ਬੀਬੀ ਨੇ ਪਟਵਾਰੀ ਨੂੰ ਛਿੱਥਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਪਟਵਾਰੀ ਨੇ ਸੈਲ ਫ਼ੋਨ ਕੱਢ ਕੇ ਨੰਬਰ ਘੁਮਾਇਆ, “ਨਾਇਬ ਸਾਹਿਬ! ਸਰ ਇੱਕ ਸੱਜਣ ਆਏ ਬੈਠੋ ਨੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ... ਉਹ ਕੁੱਝ ਸੋਧ ਕਰਾਉਣੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨੇ ਜਮ੍ਹਾਂਬੰਦੀ ਦੀ। ਹਾਂ ਹਾਂ, ਠੀਕ ਹੈ ਜਨਾਬ! ਹੁਣੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ।”

ਪਟਵਾਰੀ ਨੇ ਤੋਲਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦੋ ਸੌ ਡਾਲਰ ਤਾਂ ਉਹ ਦੇ ਹੀ ਦੇਣਗੇ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਗਿਆਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਿਆ। ਬੱਸ! ਗ਼ਲਤੀ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਸਾਡੇ ਮਹਿਕਮੇ ਦੀ ਹੀ ਹੈ। ਨਾਲੇ ਸਾਡੀ ਗ਼ਲਤੀ ਦੀ ਦਰੁਸਤੀ ਹੋ ਜਾਏਗੀ। ਨਾਲੇ ਮੇਰੀ ਜੇਬ ਵਿਚ ਰੌਣਕ ਹੋ ਜਾਏਗੀ। ਟੈਲੀਫ਼ੋਨ, ਬਿਜਲੀ, ਪਾਣੀ ਦੇ ਬਿੱਲ ਭੁਗਤ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਨਾਲੇ ਨਾਇਬ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।

“ਤੁਹਾਡੇ ਤਾਂ ਜਨਾਬ ਜੀ! ਦੋ ਸੌ ਡਾਲਰਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਉਧਰ। ਕਹਿੰਦੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਦੀ ਮਾਰ ਹੈ ਪਰ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੜਾ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਬੜੀ ਬਰਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ। ਬਾਹਰਲਾ ਜੋ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਸੌ, ਦੋ ਸੌ ਤਾਂ ਹੱਸ ਕੇ ਦੇ ਜਾਂਦੇ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਤੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।”

“ਨੋ ਪਲੀਜ਼ ਨੋ, ਐਸੇ ਨਹੀਂ ਬਨਤਾ। ਰਾਤ ਦਿਨ ਮਿਹਨਤ ਕਰ ਕੇ ਜਾਨ ਕੇ ਬਹੁਤ ਕਸ਼ਟ ਦੇਣਾ ਪੜਤਾ ਹੈ।” ਮੈਡਮ ਨੇ ਟੁੱਟੀ ਫੁੱਟੀ ਹਿੰਦੀ ਬੋਲ ਕੇ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੀ ਗੱਲਬਾਤ ਸਮਝ ਰਹੀ ਹੈ।

“ਹਮ ਆਪ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕਰੇਗਾ, ਪੂਰੀ ਫ਼ੀਸ ਦੇਗਾ ਸਰਕਾਰੀ ਫ਼ੀਸ ਨਕਦਾ! ਜਾਂ ਜਹਾਂ ਕਹੋ ਬੈਂਕ ਮੈਂ ਜਮਾਂ ਕਰਾ ਦੇਗੇ।” ਪਟਵਾਰਖਾਨੇ ਦੀ ਕੰਧ ‘ਤੇ ਲੱਗੀ ਫ਼ੀਸਾਂ ਦੀ ਲਿਸਟ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਸਿਰ ਹਿਲਾਇਆ।

ਕੰਧਾਂ ‘ਤੇ ਉਜ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਚਿਪਕਾ ਕੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਵਾਂ ਕਜ਼ੀਆ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪਟਵਾਰੀ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਵਿਚ ਕਲਪ ਉਠਿਆ।

“ਚਲੋ ਮੈਡਮ! ਹੁਣੇ ਨਾਇਬ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਪੁੱਛ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਅਸਲੀ ਤਾਂ ਉਹੀ ਮਾਲਕ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਨੌਕਰ ਹਾਂ।” ਪਟਵਾਰੀ ਰਜਿਸਟਰ, ਜਮ੍ਹਾਂਬੰਦੀ ਤੇ ਹੋਰ ਕਾਗਜ਼ ਪੱਤਰ ਲੈ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਾਰ ਵਿਚ ਜਾ ਬੈਠਾ।

“ਤੁਹਾਡੇ ਡੀ. ਸੀ. ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਨਾ...!” ਅਜਨਬੀ ਨੇ ਡੀ. ਸੀ. ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਸਾਂਝ ਦਾ ਰੋਹਬ ਪਾ ਕੇ ਪਟਵਾਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸੋਚੀ।

“ਹਾਂ ਜੀ ਹਾਂ।” ਪਟਵਾਰੀ ਨੇ ਬੜੀ ਹਲੀਮੀ ਨਾਲ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਿਆ।

“ਉਹ ਮੇਰੇ ਕਲਾਸ ਫੈਲੋ ਸਨ! ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਜ਼ਹਿਮਤ ਦੇਣੀ ਆਂ, ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੀ ਪੁੱਛ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਦੂਸਰਾ ਤੁਹਾਡਾ ਮਾਲ ਮੰਤਰੀ ਵੀ ਮੇਰੀ ਭੂਆ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਭਰਾ ਹੈ।” ਕਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠਦੇ ਹੀ ਇਹ ਛਵੀਆਂ ਵਰਗੇ ਬੋਲ ਪਟਵਾਰੀ ਦੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਦੀ ਹਿੱਕ ਬੋਟੀ ਬੋਟੀ ਛਲਣੀ ਕਰ ਗਏ। ਉਸ ਦਾ ਜੀਅ ਕੀਤਾ, ਕੋਈ ਬਹਾਨਾ ਲਾ ਕੇ ਟਰਕਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਏ, ਅਜਿਹੀ ਗੱਦੇਦਾਰ ਏ. ਸੀ. ਕਾਰ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਨੂੰ ਲੜ ਮਾਰ ਦੇਵੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਕੰਡਿਆਂ ਵਰਗੇ ਚੁੱਭਵੇਂ ਬੋਲ ਸੁਣਨੇ ਪਏ।

ਇਹ ਤਾਂ ਟੇਢੀ ਖੀਰ ਟੱਕਰ ਗਈ। ਉਸ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਅਸਮਾਨੀ ਤਾਰਿਆਂ ਵਾਂਗ ਟੁੱਟਣ ਲੱਗੇ। ਹਾਏ ਹੁਣ ਕੀ ਬਣੇ। ਨਾਇਬ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਿੱਦਾਂ ਮੱਥੇ ਲੱਗੇ? ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਗੁੱਝੇ ਸੰਕੇਤਾਂ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਸੀ, ਪਈ ਚੰਗੀ ਮੋਟੀ ਬਰਾਇਲਰ ਮੁਰਗੀ ਐ ਬਾਹਰਲੀ ਅਮਰੀਕੀ। ਉਹ ਸੋਚਾਂ ‘ਚ ਡੁੱਬ ਗਿਆ। ਇਹ ਵੀ ਕੀ ਸਮਝੇਗਾ? ਵੱਡਾ ਆਇਆ ਭਰਾ ਮਨਿਸਟਰ ਦਾ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਸੋਚਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰ ਦਿਆਂਗੇ ਪਹਿਲੇ ਹੱਲੇ ਹੀ ਬਾਹਰੇ ਬਾਹਰ ਪਰ ਇਹ ਖੀਰ ਸਿੱਧੀ ਉਂਗਲੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੀ। ਉਸ ਨੇ ਨਵੀਂ ਸਕੀਮ ਘੜੀ।

“ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਹੈ ਸਰ! ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਮਹਿਮਾਨ ਹੋ, ਨਾਲੇ ਸਾਡੇ ਡੀ. ਸੀ. ਤੇ ਮਨਿਸਟਰ ਦੇ ਕਰੀਬੀ ਖ਼ਾਸ ਬੰਦੇ ਹੋ। ਬੱਸ ਤੁਹਾਡਾ ਕੰਮ ਤਾਂ ਹੋਇਆ ਹੀ ਪਿਆ।” ਨਖੇਰੇਲੀ ਜਿਹੀ ਹਾਸੀ ਹੱਸਦੇ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਦਿਵਾ ਦਿੱਤੀ।

“ਚੰਗਾ ਹੋਇਆ ਵੀਰ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਟੱਕਰ ਗਏ ਮੇਰੀ ਚੰਗੀ ਕਿਸਮਤ ਨੂੰ। ਮੇਰੀ ਬਦਲੀ ਦੇ ਆਰਡਰ ਹੋਏ ਪਏ ਨੇ। ਭਲਾ ਹੋਵੇ ਤੁਹਾਡਾ ਮੇਰੀ ਬਦਲੀ ਰੁਕਵਾ ਦਿਓ। ਇੱਥੋਂ ਦਾ ਜਲਵਾਯੂ ਮੇਰੀ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਖੁਸ਼ਗਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਲੱਗਾ ਹੈ।” ਪਟਵਾਰੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪੈਮਾਨਾ ਲਗਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਜ਼ੀਰ ਤੇ ਡੀ. ਸੀ. ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਦੀ ਤੰਦ ਨਾਪਣੀ ਚਾਹੀ।

“ਹਾਂ ਹਾਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ! ਪੁੱਛ ਵੇਖਾਂਗੇ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਮਿਲੇ ਵਰਤੇ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇੱਕ ਵੇਰਾਂ ਗਏ ਸਨ ਸਾਡੇ ਕੋਲ। ਅਸੀਂ ਉਥੇ ਚੰਦਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧੰਨ ਧੰਨ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਪਿੱਕੀ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਵੀ ਉਦੋਂ ਹੀ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਠੁੱਸ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਾਕ ਤਾਂ ਮਿਲੇ ਵਰਤੇ ਦੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਪਰ ਹਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਬਹਾਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।”

“ਵਾਹ ਜੀ ਵਾਹ ਸਰਕਾਰ ਜੀ! ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਬਹਾਨੇ ਮਿਲਣਾ ਸੋਚਿਆ ਸੀ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰਾ ਬਹਾਨਾ ਭਾਲਦੇ ਹੋ।” ਪਟਵਾਰੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਹੱਸਿਆ। ਉਹ ਦੋਨੋਂ ਤੀਵੀਂ ਆਦਮੀ ਝੋਪ ਗਏ।

“ਬੈਠੋ ਮੈਂ ਹੁਣੇ ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਆਇਆ।” ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਬੈਠ ‘ਤੇ ਬਿਠਾ ਕੇ ਉਹ ਨਾਇਬ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗਿਆ ਤੇ ਇੱਕ ਦੋ ਮਿੰਟ ਵਿਚ ਹੀ ਅੰਦਰੋਂ ਬੁਲਾਵਾ ਆ ਗਿਆ।

ਟਰਨ ਟਰਨ। ਛੋਟੀ ਉਮਰੇ ਬਣੇ ਸਿਫਾਰਸ਼ੀ ਨਾਇਬ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਘੰਟੀ ਟੁਣਕਾ ਕੇ ਚਪੜਾਸੀ ਨੂੰ, ‘ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਣੀ ਤੇ ਫਿਰ ਫ਼ਸਟ ਕਲਾਸ ਚਾਹ।’ ਕਹਿ ਕੇ ਦੋਹਾਂ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਾਗ਼ੋ-ਬਾਗ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਕਿਸੇ

ਫਾਈਲ ਵਿਚ ਸਿਰ ਗੱਡੀ ਕਲਮ ਘਸਾਉਣ ਲੱਗਾ। “ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨਾ! ਦੋ ਮਿੰਟ।” ਉਸ ਨੇ ਚੰਗੇ ਸ਼ਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਵਿਖਾਵਾ ਕੀਤਾ।

“ਨੋ ਮੈਟਰ! ਗੋ ਆਨ।” ਉਨ੍ਹਾਂ ਘੜੀ ਵੱਲ ਝਾਤੀ ਮਾਰੀ। ਕੁੱਝ ਦੇਰ ਉਹ ਦੋਨੋਂ ਜੀਅ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਕੰਨ ਵਿਚ ਕਾਨਾ-ਫੂਸੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ।

“ਹਾਂ ਜੀ! ਫਰਮਾਓ! ਹੁਕਮ ਕਰੋ!” ਬੜੀ ਮਿੱਠੀ ਬੋਲੀ ਨਾਲ ਉਹ ਕਲਮ ਛੱਡ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਸਿੱਧਾ ਹੋਇਆ।

“ਐਹ ਸੋਧ ਕਰਾਉਣੀ ਹੈ ਜੀ... ਅਸੀਂ ਪਿਛਲੇ ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਬੜੇ ਪ੍ਰੋਸ਼ਾਨ ਹੋਏ ਆਂ। ਉਮਰ ਪੱਕੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹੜੇ ਵੇਲੇ ਉਪਰ ਤੋਂ ਬੁਲਾਵਾ ਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ‘ਤੇ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਕਰੋ।”

ਪਟਵਾਰੀ ਨੇ ਉਹੀ ਕਾਗਜ਼ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੇ। “ਇਹ ਤਾਂ ਬੜਾ ਗੰਭੀਰ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਨਾਬ!...ਪਰ ਵੇਖੋ, ਇਹ ਵੀ ਸੱਜਣ ਬੜੀ ਆਸਾਂ ਉਮੀਦਾਂ ਨਾਲ ਆਏ ਨੇ।” ਉਸ ਦੇ ਕੰਨ ਲਾਗੇ ਹੋ ਕੇ ਕੁੱਝ ਛੁਪਾ ਕੇ, ਕੁੱਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾ ਕੇ ਪਟਵਾਰੀ ਨੇ ਭਰਵੱਟੇ ਝਟਕਾਏ।

“ਹਾਂ... ਅੱਛਾ... ਇਹ ਉਹ ਕੇਸ ਹੈ? ਸਮਝ ਗਏ।” ਕਾਗਜ਼ ਹੱਥਾਂ ‘ਚ ਮਸਲਦੇ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਜਿਹੀ ਜਤਾਈ। ਨਾਇਬ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਕੇ ਮੱਥੇ ਨੂੰ ਫੜ੍ਹ ਬੈਠਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਬੜੀ ਪੋਚੀਦਾ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਢੂੰਡ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ।

“ਤੁਸੀਂ ਜ਼ਰਾ ਬਾਹਰ ਜਾਓ ਬੈਠੋ!” ਉਸ ਨੇ ਪਟਵਾਰੀ ਨੂੰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਕੱਲਿਆਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗੁਪਤ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਟਵਾਰੀ ਬਾਹਰ ਚਲਾ ਗਿਆ।

“ਵੀਰ ਜੀ! ਭੈਣ ਜੀ!” ਉਹ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਖਾਤਬ ਸੀ।

“ਹਾਂ ਜੀ! ਹਾਂ... ਵੀਰ ਜੀ।” “ਤੁਸੀਂ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਜਾਪਦੇ ਓ! ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤੈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੀ ਗ਼ਲਤ ਸ਼ਨਾਖ਼ਤ ਤੇ ਗ਼ਲਤ ਬਿਆਨੀ ਕਿੰਨਾ ਵੱਡਾ ਜੁਰਮ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਪੰਜ ਸਾਲ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੈ।” ਉਸ ਦੇ ਸ਼ਹਿਦ ਲਿੱਬੜੇ ਬੋਲਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਸੱਟੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਲਜੇ ਧੂਹ ਪਾ ਦਿੱਤੀ।

“ਸਰ! ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀ ਗੱਲ ਸਮਝ ਗਏ ਹਾਂ ਪਰ ਇਹ ਗ਼ਲਤ ਕੰਮ ਅਸੀਂ ਮਜਬੂਰੀ ਤਹਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਸੀ।”

“ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤੇ ਫਿਰ, ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਹੈ ਨਾ! ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਗ਼ਬਨ! ਫ਼ੈਜ਼ਦਾਰੀ ਕੇਸ ਹੈ ਇਹ!” ਨਾਇਬ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ‘ਚ ਲਾਲ ਡੋਰੇ ਉਤਰ ਆਏ।

“ਸਰਕਾਰ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਪੁਨਰ-ਪੜਤਾਲ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਬਹੁਤੇ ਕੇਸ ਵਿਜ਼ੀਲੈਂਸ ਮਹਿਕਮੇ ਕੋਲ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਨੇ। ਤੁਹਾਡੀ ਕਿਸਮਤ ਚੰਗੀ! ਤੁਸੀਂ ਆ ਗਏ, ਨਹੀਂ ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਤਾਂ ਜਾਣ ਹੀ ਵਾਲਾ ਸੀ।”

“ਨਮਾਜ਼ ਬਖ਼ਸ਼ਾਉਣ ਗਏ ਰੋਜ਼ੇ ਗਲ ਪੈ ਗਏ।” ਉਨ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਦੂਸਰੇ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ। ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਡਰੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹਸਰ ਹਾਵੀ ਹੋ ਗਿਆ।

“ਜਨਾਬ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਆਪ ਹੀ ਆਏ ਹਾਂ। ਸਾਨੂੰ ਪਤੈ ਅਸੀਂ ਮੁਜਰਮ ਹਾਂ ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਪੀ-ਗੋਤ ‘ਚੋਂ ਕੱਢੋ। ਸਾਡੀ ਤਾਂ ਵਾਪਸੀ ਟਿਕਟ ਵੀ ਇੱਕ ਹਫ਼ਤੇ ਦੀ ਹੈ।”

“ਨਹੀਂ! ਤੁਸੀਂ ਵਾਪਸ ਕਿੱਦਾਂ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹੋ! ਜਦ ਇਹ ਗ਼ਬਨ, ਹੋਰਾਫੇਰੀ ਤੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦਾ ਫ਼ੈਜ਼ਦਾਰੀ ਕੇਸ ਚੱਲੇਗਾ ਤੇ ਫਿਰ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਵੀ ਤਾਂ ਜ਼ਬਤ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।” ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਬਕੇ ‘ਤੇ ਉਤਰ ਆਇਆ।

“ਪਲੀਜ਼! ਇਹ ਪਾਪ ਨਾ ਕਰਿਓ! ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਛੱਡ ਕੇ ਆਏ ਹਾਂ...ਇੱਕ ਵੀਕ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਐ ਸਿਰਫ਼।”

ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦਾ ਚੌਮੁਖੀਆ ਚਿਰਾਗ-ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ

ਸਥਾਪਤ ਤਾਕਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੁਚੇਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਣਗੌਲੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਲੋਕ-ਚੇਤਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਵਿਸਾਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਦੀ ਸ਼ਾਨਮੱਤੀ ਵਿਰਾਸਤ ਦੇ ਗੌਰਵ ਨੂੰ ਮੁੜ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਲੋਕ-ਮਨਾਂ ਉਤੇ ਇਸ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਮੁੜ ਉਕਰਨ ਦਾ ਹਰ ਹੀਲਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਹੀਲੇ ਰਾਹੀਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸੁੱਤੇ ਹੋਏ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਜਗਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਉਸਨੂੰ ਮੁਰਦਾ ਹੋ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਂਦੇ ਹਾਂ।



■ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਆਪਸੀ ਸਬੰਧ ਅਸਲ ਵਿਚ ਦੁਵੱਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਲੋਕ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਮੁੜ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹ-ਸੁਣ-ਜਾਣ ਕੇ ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਜਗਾਉਂਦੇ ਤੇ ਜ਼ਿੰਦਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਤੇ ਪਰਤਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਗਾਉਂਦਾ ਤੇ ਜ਼ਿੰਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲੈ ਕੇ ਲੋਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਕਾਰਜ-ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸੁਕਾਰਥਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਸੁੱਤਾ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਵੀ ਸੁੱਤੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਸਮੁੱਚੇ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਦਾ ਸੁਨਹਿਰੀ ਕਾਂਡ ਲਿਖੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸੁਲੱਖਣਾ ਉਦਮ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਆਸ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਲੈ ਕੇ, ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਬਣਾਈਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦਾ ਮੋਹ ਤਿਆਗ ਕੇ, 'ਪਹਿਲਾਂ ਮਰਨ ਕਬੂਲ ਕਰ' ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਅਧੀਨ ਆਪਣੇ ਵਤਨ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਵਾਉਣ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨਾਲ ਗ਼ਦਰੀ ਸੂਰਬੀਰ ਵਤਨ ਪਰਤੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ, ਲੜੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਅਥਾਹ ਦੁੱਖ ਝੱਲ ਕੇ ਤੇ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਆਪ ਮਰ ਕੇ ਵੀ, ਸਾਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇਣ ਦਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਸਿਰਲੱਥ ਯੋਧੇ ਫਾਂਸੀਆਂ ਦੇ ਰੱਸੇ ਚੁੰਮ ਗਏ; ਕਈ ਕਾਲੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਮਾਰੂ ਕੈਦ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਉਮਰਾਂ ਗਾਲ ਗਏ।

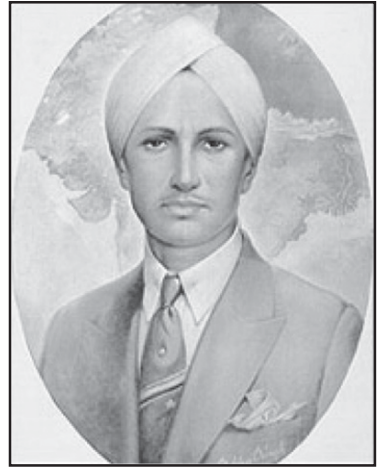
ਪਰ ਹਾਕਮ ਪਿਰ ਦੀਆਂ ਚੁਸਤੀਆਂ ਤੇ ਸਾਡੀ ਲਾਪਵਾਹੀ ਅਤੇ ਬੇਸਮਝੀ ਸਦਕਾ ਸਾਡਾ ਇਹ ਰਾਂਗਲਾ ਇਤਿਹਾਸ ਸੁੱਤਾ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਜਗਾ ਕੇ ਇਸ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦਾ ਦੁਖੜਾ ਫੇਲਣ ਦਾ ਯਤਨ ਹੀ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਸਾਡੀ 'ਲਾਪਵਾਹੀ' ਨੇ ਸਾਡੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਤੀ 'ਬੇਪ੍ਰਵਾਹ' ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸੁਫਨੇ ਸਿਰੇ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਾਣ ਤਿਆਗਣ ਲੱਗੇ। ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੇ ਕਤਲ ਪਿਛੇ ਸਥਾਪਤ ਤਾਕਤਾਂ ਦਾ ਬੜਾ ਸੁਖਮ ਹੱਥ ਤੇ ਹਿੱਸਾ ਸੀ।

ਇਥੇ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੀਆਂ ਪਿਰਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਵੀ ਆਪੋ ਆਪਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਪਿਰ ਜ਼ੋਰ ਵਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ; ਜਿਸ ਕੋਲ ਰਾਜ-ਸੱਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ; ਉਸ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਨ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਸਾਧਨ ਅਤੇ ਵਸੀਲੇ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਪਿਰ 'ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸ' ਨੂੰ ਅਗਰਭੂਮੀ ਵਿਚ ਲਿਆ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਪਿਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਓਹਲੇ ਵਿਚ ਰੱਖਦੀ, ਉਸ ਵਿਚ ਰਲ੍ਹਾ ਪਾਉਂਦੀ ਅਤੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਲੋਕ-ਚੇਤਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਉਸਨੂੰ ਲੋਪ ਕਰਨ ਦੇ ਸੁਖਮ ਢੰਗ ਵਰਤਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਕਹਾਵਤ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 'ਸੌ ਵਾਰ ਬੋਲਿਆ ਝੂਠ ਸੱਚ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ' ਪਰ ਜਦੋਂ ਝੂਠ ਸੌ ਵਾਰ ਦੀ ਥਾਂ ਲੱਖਾਂ-ਕਰੋੜਾਂ ਵਾਰ ਬੋਲਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਤੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਵੀ ਬੋਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸੱਚ ਮੰਨੇ ਜਾਣ ਵਿਚ ਕਸਰ ਰਹਿ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ। ਸਾਡੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਵਾਪਰਿਆ।

'ਖੁਨ ਦੀ ਇਕ ਵੀ ਬੂੰਦ ਵਹਾਏ ਬਿਨਾਂ' ਆਜ਼ਾਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਤਾਕਤਵਰ ਪਿਰ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਘੋਲ ਨੂੰ ਲੋਕ-ਚੇਤਨਾ ਤੋਂ ਅਸਲੋਂ ਉਹਲੇ ਵਿਚ ਰੱਖੀ ਰੱਖਿਆ। ਜੇ ਕਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਵੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਾਂ-ਬਾਜ਼ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੇ ਲਾਸ਼ਨੀ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਕੰਮ ਆਖ ਕੇ ਛੁਟਿਆਉਣ ਦੀ

ਸੁੱਤਾ ਕਿਉਂ ਰਹਿ ਗਿਆ ਗ਼ਦਰ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ!

ਅਗਲਾ ਵਰ੍ਹਾ 2013, ਗ਼ਦਰ ਦਾ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਵਰ੍ਹਾ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਇਹ ਸਮਾਂ ਹੁਣ ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਬਾਰੇ ਨਿੱਠ ਕੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਤੋਂ ਸੌ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਅਮਰੀਕੀ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਆਏ ਸਾਡੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਸੁਫਨਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਸੁਫਨੇ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਮੁਕੰਮਲ ਇਨਕਲਾਬ ਦਾ ਟੀਚਾ ਮਿਥਿਆ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗ਼ਦਰੀਆਂ ਲਈ ਮਸਲਾ ਸਿਰਫ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਦੇ ਕਦਮ ਅਗਾਂਹ ਜਾ ਕੇ ਮੁਕੰਮਲ ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਟੀਚਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਗ਼ਦਰ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਤਹਿਤ ਇਸ ਲਹਿਰ ਅਤੇ ਇਸ ਲਹਿਰ ਦੇ ਨਾਇਕਾਂ ਬਾਰੇ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਲਗਾਤਾਰ ਲਿਖਤਾਂ ਛਾਪੀਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਨਾਮੀ ਲੇਖਕ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੀ ਲਿਖਤ 'ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਦਾ ਚੌਮੁਖੀਆ ਚਿਰਾਗ: ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ' ਮਿਲੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭੇ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਦੁਰਲੱਭ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੀ ਹੈ, ਗ਼ਦਰ ਬਾਰੇ ਵੀ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਵੇਰਵੇ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਇਹ ਲਿਖਤ ਅਸੀਂ ਰਤਾ ਕੁ ਸੰਖੇਪ ਕਰਕੇ ਲੜੀਵਾਰ ਛਾਪ ਰਹੇ ਹਾਂ। -ਸੰਪਾਦਕ



ਰਾਜ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਹੀ ਤਲਵਾਰਾਂ ਜਾਂ ਸ਼ਸਤਰ ਫੜ ਕੇ ਜੂਝਣ ਨਿਕਲੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਮਹਿਕਾਂ ਭਰਿਆ, ਖੁਸ਼ੀਆਂ-ਖੇਡਿਆਂ ਵਾਲਾ ਫੁੱਲਾਂ ਵਰਗਾ ਜੀਵਨ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਅਭਿਲਾਖੀ ਇਹ ਸਿਰੜੀ-ਸੂਰਮੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਆਪ ਅੰਗਿਆਰਾਂ 'ਤੇ ਤੁਰਦੇ ਰਹੇ, ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਬਲਦੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸੀਨਿਆਂ ਨਾਲ ਅੰਗਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਘੁੱਟਦੇ ਰਹੇ ਤਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਠੰਢ ਪੈ ਸਕੇ।

ਅਸੀਂ ਅਕਸਰ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮਹਾਨ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸਿਰਜਕ ਤਾਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਤੇ ਸਾਂਭਣ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਹੱਦ ਤੱਕ ਲਾਪਵਾਹ ਹੀ ਰਹੇ ਹਨ। ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਵੀ ਇਹੋ ਭਾਣਾ ਵਾਪਰਿਆ ਹੈ। ਅੰਡਰਗਰਾਊਂਡ ਵਿਚਰ ਰਹੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੀ ਇਕ ਸੀਮਾ ਇਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਹੱਥ ਆ ਜਾਣ ਦੇ ਡਰੋਂ ਇਸ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਜਾਂ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦਾ ਲਿਖਤੀ ਰਿਕਾਰਡ ਰੱਖਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਨਾ ਹੋਣ

ਹੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਕਿਸੇ ਪਾਠ-ਪ੍ਰਸਤਕ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਲਹਿਰਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਵਰਜਿਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਰਾਜ-ਸੱਤਾ ਉਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਪਿਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਰਾਹੀਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਪਿਰ ਨੂੰ ਡਾਕੂ, ਕਾਤਲ, ਲੁਟੇਰੇ, 'ਹੋਸ਼ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੋਸ਼' ਵਾਲੇ 'ਭੁੱਲਤ ਦੇਸ਼-ਭਗਤ' ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਹਾਸੀਏ ਵਿਚ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਪਿਰ ਨੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਾਧਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਦਿਨ ਰਾਤ ਇੱਕ ਕਰਕੇ 'ਲੋ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹਮੇ ਬਿਨ ਖਤਰਾ ਬਿਨ ਢਾਲ, ਸਾਬਰਮਤੀ ਕੇ ਸੰਤ ਤੂ ਨੇ ਕਰ ਦੀਆਂ ਕਮਾਲ' ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਦੇ ਚੇਤੇ ਦਾ ਅੰਗ ਬਣਾ ਧਰਿਆ। ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਗਿਆ।

ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦੇ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ? ਉਹ ਤਾਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਰਕਾਰ

ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਲੜੇ ਘੋਲ ਕਾਰਨ ਠੱਲ੍ਹ ਪਈ। ਸ਼ਹੀਦ ਮਦਨ ਲਾਲ ਢੀਂਗਰਾ ਦੇ ਜੱਦੀ ਮਕਾਨ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦੀ-ਵਿਰਾਸਤ ਵਜੋਂ ਸਾਂਭਣ ਦੀ ਥਾਂ ਢਾਹੁਣਾ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਨੂੰ ਘੱਟੋ ਕੱਢੀ ਰੋਲਣ ਦਾ ਕਾਰਾ ਹੀ ਆਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਦਰਜਨਾਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਹਨ, ਕਿਸ ਕਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰੀਏ?

ਇਹ ਭਾਣਾ ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਵਾਪਰਿਆ, ਦੇਸ਼ ਦੇ ਦੂਜੇ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਹਸਰ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਦੇਣੀ ਹੀ ਕਾਫ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਉਠੀਆਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਲਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਬੇਮਿਸਾਲ ਯੋਗਦਾਨ ਬਾਰੇ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਇਹ ਤੱਥ ਹੈਰਾਨ ਤੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ

ਲੈਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਨੇ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਤੇ ਬੁੱਧੀਮਾਨਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅੱਜ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਖੋਜੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਨਾਇਕਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਤੇ ਖੋਜਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਰੁਖ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਗੱਲ ਹੈ ਬੜੀ ਦੁਖਦਾਈ ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਵਾਲੀ ਕਿ ਬੰਗਾਲ ਵਰਗੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਵੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਸਲੂਕ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਉਥੇ ਇੰਨਾ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਹਕੂਮਤ ਵੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦੀ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀਆਂ ਯਾਦਗਾਰਾਂ ਸੰਭਾਲਣ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਹੀ ਵੇਰਵਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਯੁੱਧ-ਸਾਥੀ ਤੇ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿਚ ਬੰਬ ਸੁੱਟਣ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਸਾਥੀ ਬੀ.ਕੇ. ਦੱਤ ਦੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਅਜੇ ਤੱਕ ਉਸ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈ ਗਈ। ਦੱਤ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਾਂ ਦੇ ਲਗਾਤਾਰ ਦਬਾਓ ਪਾਉਣ

ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕ-ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਗ਼ਦਰੀਆਂ ਨੂੰ ਚੋਰ, ਡਾਕੂ ਤੇ ਹਿੰਸਕ ਬਿਰਤੀ ਵਾਲੇ ਦੱਸ ਕੇ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਕਾਤਲਾਂ, ਡਾਕੂਆਂ ਤੇ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਦੀ ਲਹਿਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਖੁਦ ਲੁੱਟੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਮੌਕਾ ਆਉਣ 'ਤੇ ਖੁਦ ਕਤਲ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਲਹਿਰ ਸੀ। 'ਗ਼ਦਰ' ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੰਨੇ ਉਤੇ ਬਣਾਏ ਚਿੱਠੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵੇਖਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਉਥੇ ਦੋ ਤਲਵਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਫੁੱਲ ਵੀ ਛਪਿਆ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੂਚਕ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਨਕਲਾਬੀ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਵਰਗਾ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਖੇਡਿਆਂ ਦਾ ਰਾਜ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਹੀ ਤਲਵਾਰਾਂ ਜਾਂ ਸ਼ਸਤਰ ਫੜ ਕੇ ਜੂਝਣ ਨਿਕਲੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਮਹਿਕਾਂ ਭਰਿਆ, ਖੁਸ਼ੀਆਂ-ਖੇਡਿਆਂ ਵਾਲਾ ਫੁੱਲਾਂ ਵਰਗਾ ਜੀਵਨ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਅਭਿਲਾਖੀ ਇਹ ਸਿਰੜੀ-ਸੂਰਮੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਆਪ ਅੰਗਿਆਰਾਂ 'ਤੇ ਤੁਰਦੇ ਰਹੇ। ਆਪ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਬਲਦੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸੀਨਿਆਂ ਨਾਲ ਅੰਗਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਘੁੱਟਦੇ ਰਹੇ ਤਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਠੰਢ ਪੈ ਸਕੇ।



ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ (ਅਮਰੀਕਾ) ਵਿਚ 436 ਹਾਲ ਸਟ੍ਰੀਟ 'ਤੇ ਬਣਿਆ ਯੁਗਾਂਤਰ ਆਸ਼ਰਮ ਜਿੱਥੋਂ 1913 ਵਿਚ ਗ਼ਦਰੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਪਲੇਠੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਫੋਟੋ 1951 ਵਿਚ ਟੀ.ਐੱਸ. ਸਿਬੀਆ ਨੇ ਖਿੱਚੀ ਸੀ।

ਨਾਲ ਨਾਮਿਲਵਰਤਣ ਦੀ ਲਹਿਰ ਅਤੇ ਕਾਮਾਗਾਟਾ ਮਾਰੂ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਸਾਕੇ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਾਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਜਿਹੀ ਲਿਸ਼ਕਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਨੂੰ ਵੀ ਹੁਣ ਤੱਕ 'ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ' ਜਾਂ 'ਦੇਸ਼ ਭਗਤ', 'ਪੰਗ ਵਾਲੇ' ਜਾਂ 'ਟੋਪੀ ਵਾਲੇ' ਦੀ ਬਹਿਸ ਦੇ ਧੁੰਦੂਕਾਰੇ ਵਿਚ ਫਸਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਅੱਵਲ ਤਾਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸ਼ਹੀਦ-ਸੂਰਮਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਯਾਦਗਾਰਾਂ ਉਸਾਰਨ ਜਾਂ ਸਾਂਭਣ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਜੇ ਕਿਧਰੇ ਕੁਝ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਲੋਕਪ੍ਰੀਤਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਭੁਨਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਯਾਦਗਾਰਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਂ ਸਾਂਭੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਵੀ ਸਿਰਫ ਚਿੰਨ੍ਹ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮੱਚਾਂ 'ਤੇ ਕੁੱਕੜ-ਖੇਹ ਉਡਦੀ ਵੇਖ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਆਤਮਾ ਅੱਡੀਆਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਭੀੜ ਵਿਚ ਦੁਰ ਕਿਧਰੇ ਪਿੱਛੇ ਖਲੋਤੇ ਆਪਣੇ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭਦੀ ਵਿਲਕਦੀ ਫਿਰਦੀ ਹੈ। ਇਨਕਲਾਬੀ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਸੰਵੇਦਨਾਹੀਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਾਕਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਜੱਲੂਆਂ ਵਾਲੇ ਬਾਗ਼ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਹੱਤਤਾ ਵਾਲੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਕੇ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਖੂਸਬੂ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਕੇ ਸਾਧਾਰਨ ਸੈਰਗਾਹ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੀ

ਯਾਦਗਾਰਾਂ ਸਾਂਭਣ-ਸੰਭਾਲਣ ਦਾ ਕੰਮ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਗਿਆ ਗੁਜ਼ਰਿਆ ਹੈ। ਇਨਕਲਾਬੀ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਖੋਜੀ ਬੰਗਾਲੀ ਸੱਜਣ ਕੋਸ਼ਿਕ ਬੈਨਰਜੀ ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਖੋਜ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕੇਂਦਰ ਜਲੰਧਰ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ, ਤੋਂ ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਰਾਸ ਬਿਹਾਰੀ ਬੋਸ ਤੇ ਸਾਚਿੰਦਰ ਨਾਥ ਸਾਨਿਆਲ ਵਰਗੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਬੰਗਾਲੀ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਬਾਰੇ ਬੰਗਾਲੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਜੀਵਨੀ ਲਿਖੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੰਗਾਲੀ ਵਿਚ ਜੇ ਕਿਧਰੇ ਜ਼ਿਕਰ-ਜ਼ਕਾਰ ਹੈ ਵੀ ਤਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਕਿਤੇ-ਕਿਤੇ ਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਲਪ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਹੈ। ਹੈਰਾਨੀ ਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵੀ ਹੋਈ ਕਿ ਸਾਨਿਆਲ ਦੀ ਬਹੁ-ਚਰਚਿਤ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੁਸਤਕ 'ਬੰਦੀ ਜੀਵਨ' ਵੀ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਬੰਗਾਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਬੰਗਾਲੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੀ ਬਹੁਤਾ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੌਰ ਬਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲਿਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਵਿਡੰਬਨਾ ਹੈ ਕਿ ਕਦੀ ਬੰਗਾਲੀ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਤੋਂ ਲਿਖਤੀ ਤੇ ਅਮਲੀ ਅਗਵਾਈ

'ਤੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੱਤ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਅਸਥਾਨ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕਾਗ਼ਜ਼ੀ ਫ਼ੈਸਲਾ ਤਾਂ ਦਸ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਇਸ 'ਤੇ ਅਮਲ-ਦਰਾਮਦ ਅੱਜ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਿਧੀਵਤ ਸਰਕਾਰੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਫ਼ਾਈਲ ਸਰਕਾਰੀ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਰੁਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕ-ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਗ਼ਦਰੀਆਂ ਨੂੰ ਚੋਰ, ਡਾਕੂ ਤੇ ਹਿੰਸਕ ਬਿਰਤੀ ਵਾਲੇ ਦੱਸ ਕੇ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਕਾਤਲਾਂ, ਡਾਕੂਆਂ ਤੇ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਦੀ ਲਹਿਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਖੁਦ ਲੁੱਟੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਮੌਕਾ ਆਉਣ 'ਤੇ ਖੁਦ ਕਤਲ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਲਹਿਰ ਸੀ। 'ਗ਼ਦਰ' ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੰਨੇ ਉਤੇ ਬਣਾਏ ਚਿੱਠੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵੇਖਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਉਥੇ ਦੋ ਤਲਵਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਫੁੱਲ ਵੀ ਛਪਿਆ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੂਚਕ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਨਕਲਾਬੀ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਵਰਗਾ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਖੇਡਿਆਂ ਦਾ

ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਪਿੱਛੇ ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਸਮਗਰੀ ਦੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਬਚ ਗਏ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਨਾਲ ਮੇਲ-ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਕੁਝ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਕੋਲੋਂ, ਜਿਹੜੇ ਲੰਮੀਆਂ ਕੈਦਾਂ ਭੋਗਣ ਉਪਰੰਤ ਦੇਰ ਤੱਕ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹੇ, ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਕਰਕੇ ਇਸ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਖਾਕਾ ਉਲੀਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਤੱਥਾਤਮਕ ਖੱਪੇ ਰਹਿ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਬਾਬਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਟੁੰਡੀਲਾਟ ਦੀ ਲਿਖੀ ਇਕ ਚਿੱਠੀ ਤੋਂ ਭਲੀ-ਭਾਂਤ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸਹਿਸਰਾ 'ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ' ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ 'ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ' ਲਿਖਣ ਲਈ ਮਸਾਲਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਤੇ 'ਗ਼ਦਰ' ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾ ਨਾਲ ਮੁੱਢੇ ਜੁੜੇ ਰਹੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗ਼ਦਰੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਬਾਬਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਟੁੰਡੀਲਾਟ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਿਖ ਕੇ ਉਸ ਦੌਰ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਨੂੰ ਕਲਮਬੰਦ ਕਰਕੇ ਭੇਜਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਬਾਬਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫ਼ੇ 'ਤੇ)

ਟੁੰਡੀਲਾਟ ਨੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, “ਮੁੱਢੇ ਕਿਸੇ ਭੀ ਨਏ ਪੁਰਾਨੇ ਸਾਥੀ ਕੀ ਇਮਦਾਦ ਸੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ‘ਗ਼ਦਰ’ ਕੇ ਜਾਰੀ ਹੋਨੇ ਕੀ ਤਾਰੀਖ਼ ਕੇ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਕੋਈ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕੀ। ਦੇ ਤੀਨ ਪੁਰਾਨੇ ਸਾਥੀਓਂ ਸੇ ਪੁਛਾ ਗਇਆ। ਉਨਕੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਸਿਫ਼ਰ ਸੇ ਭੀ ਨੀਚੇ ਚਲੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਪਨੀ ਏਕ ਲਿਖੀ ਹੁਈ ਕਾਪੀ ਕਾਗ਼ਜ਼ਾਤ ਮੇਂ ਦਬੀ ਪੜੀ ਦੇਖਨੇ ਕੋ ਮਿਲ ਗਈ। ਇਸ ਸੇ ਇਸ ਬਾਤ ਕੀ ਸਹੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪੜੀ।”

ਚੇਤੇ ਦੀ ਘਾਟ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿਚ ਅੰਤਰਮੁਖਤਾ ਦਾ ਦਖ਼ਲ ਵੀ ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਵਿੱਥ-ਸੋਝੀ ਦੇ ਰਾਹ ਦਾ ਰੋੜਾ ਬਣ ਖਲੋਂਦਾ ਹੈ। ਖ਼ੁਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਬਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਤੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਂਭਣ ਦਾ ਘੱਟ ਹੀ ਉਦਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖਣ ਤੇ ਸਾਂਭਣ ਵਾਲੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਅਣਜਾਣ ਸਨ। ਉਂਜ਼ ਵੀ ਉਹ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਸਨ। ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਦਾ ਵਿਖਾਲਾ ਨਾ ਪਾਉਣ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਵਿਚਲੀ ਨਿਰਮਾਣਤਾ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਯਾਦਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਸਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਅਜੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਨੁੱਕਦਾਰ ਵਾਰਤਕ ਲਿਖੇ ਜਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰਚਲਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ। ਸ਼ਹਿਰੀ ਮੱਧ-ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਤਾਂ ਠੀਕ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਲਈ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਵਾਰਤਕ ਲਿਖਣ ਲੱਗੀ ਸੀ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪਿੰਡ ਅਜੇ ਕਿੱਸਿਆਂ-ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਨਿਕਲ ਸਕਿਆ। ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਤੇ ਕਾਰਕੁਨ ਬਹੁਤਾ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡ ਨਾਲ ਹੀ ਸਬੰਧਤ ਸਨ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਲਿਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਵੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਆਸਰਾ ਹੀ ਲਿਆ। ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ‘ਚ ਬਾਬਾ ਵਸਾਖਾ ਸਿੰਘ ਦਦੇਹਰ ਅਤੇ ਸੱਜਣ ਸਿੰਘ ਨਾਰੰਗਵਾਲ ਦੇ ਲਿਖੇ ਕਾਵਿਕ-ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਹੱਥਲੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਚਮਿੰਡਾ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਵਿਚ ਉਹ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਖ਼ਾਸ ਘਟਨਾਵੀ ਮੁਕਾਮ ‘ਤੇ ਪਹੁੰਚਾ ਕੇ ਕਾਵਿ ਟੁਕੜਿਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ

ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦਾ ਚੌਮੁਖੀਆ ਚਿਰਾਗ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ

ਸਿਖ਼ਰਲਾ ਤੋਤਾ ਝਾੜਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬੇ ਜਿਉਂਦਾ-ਜਾਗਦਾ ਸਾਹ ਲੈਂਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਸਨ ਪਰ ਇਹ ਆਪਣੀਆਂ ਹਿੱਕਾਂ ਅੰਦਰ ਦੱਬੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਲਿਖਦੇ ਜਾਂ ਦੱਸਦੇ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ੁਦ ਸਾਹ ਲੈਂਦੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਡਾਢੀਆਂ ਔਖੀਆਂ ਘਾਟੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਸਿਤਮ-ਜ਼ਰੀਫ਼ੀ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ‘ਆਜ਼ਾਦ’ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤ ਅਜਿਹੀ ਬਣੀ ਰਹੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਡੰਗ ਦੀ ਰੋਟੀ ਦਾ ਧੰਦਾ ਸਾਰਨ ਲਈ ਵੀ ਡਾਢਾ ਔਖਾ ਹੋਣਾ ਪਿਆ। ਬਾਬਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਟੁੰਡੀਲਾਟ ਵੱਲੋਂ ਕਾਮਰੇਡ

ਅਸਰ ਹੂਆ ਹੈ। ਇਸਕੇ ਸਾਥ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਜਾਂ ਚਿੰਤਾ ਫ਼ਿਕਰ ਕਾ ਦਬਾਓ ਹੋਨਾ ਭੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਥਾ। ਇਨ ਹਾਲਾਤ ਮੇਂ, ਮੈਂ ਉਪਰ ਵਾਲੀ ਬਾਤ ਕਾ ਜਵਾਬ ਦੇਨੇ ਕੇ ਕਾਬਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਾ।”

ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਆਪਾ ਵਾਰਨ ਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸੁਖ-ਚੈਨ ਨਿਛਾਵਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਾਬਾ ਟੁੰਡੀਲਾਟ ਵਰਗਿਆਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ, ਪ੍ਰਾਪਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਖੋਖਲੇਪਨ ਦਾ ਉਛਾਤ ਤਾਂ ਪਾਤਦੀ ਹੀ ਹੈ, ਨਾਲ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਰੋਜ਼ ਦਾ ਜਿਉਣਾ ਹੀ ਪਹਾੜ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਲਿਖਣ ਦੀ ਕਿੱਥੋਂ ਸੁੱਝਣੀ ਸੀ! ਅਜਿਹੇ ਦੁਸ਼ਵਾਰ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ

ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕਈ ਸਾਲ ‘ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਾਂ’ ਨਾਂ ਦਾ ਪਰਚਾ ਕੱਢ ਕੇ ਵੀ ਇਸ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਤੇ ਸਾਂਭਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪਿੱਛੋਂ ਕਾਮਰੇਡ ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼, ਡਾ. ਹਰੀਸ਼ ਪੁਰੀ, ਡਾ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ ਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਮਲਵਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਤੈਚ ਨੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਰਾਹੁਣਯੋਗ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਹੇ ਬਾਬਾ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਬਿਲਗਾ ਨੇ ਵੀ ਕੁਝ ਪੁਸਤਕਾਂ ਲਿਖ ਕੇ ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਤੇ ਉਤਰਕਾਲੀ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਸਾਂਭਣ ਦਾ ਚਾਰਾ ਕੀਤਾ। ਕੁਝ ਨਵੇਂ ਖੋਜਾਰਥੀ ਹੁਣ ਵੀ ਆਪਣੀ ਸਮਰੱਥਾ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ



ਜਲੰਧਰ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਹਾਲ

ਇਤਿਹਾਸ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਡੀ ਲਾਪ੍ਰਵਾਹੀ ਦਾ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਬੂਤ ਹੋਰ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭੇ ਜਿਹੇ ਮਹਾਨ ਸੰਗਰਾਮੀਏ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਸਮੱਗਰੀ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਉਸ ਬਾਰੇ ਜਿੰਨੀਆਂ ਵੀ ਪੁਸਤਕਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮੁੜ-ਘਿੜ ਉਹੋ ਹੀ ਆਮ ਜਾਣੇ ਤੇ ਪੜ੍ਹੇ-ਸੁਣੇ ਗਏ ਵੇਰਵੇ ਬਿਆਨ ਹੋਏ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਨਿਰਸੰਦੇਹ, ਉਹ ਵੇਰਵੇ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਨ ਪਰ, ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵੀ ਨਵਾਂ ਲੱਭ ਕੇ ਜੋੜਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਥੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚ ਟੋਟਾ-ਟੋਟਾ ਖਿੱਲਰੇ ਸਰਾਭੇ ਨੂੰ ਇਕ ਥਾਂ ਜੋੜ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਦਾ ਸੰਗਠਤ ਬਿੰਬ ਉਸਾਰਨ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਰਾਭੇ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀਆਂ ਤੇ ਸੰਗੀਆਂ-ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਸਰਾਭੇ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿਅਕਤ ਕਰਕੇ ਉਹਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਦੇ ਕੁਝ ਰੰਗ ਉਭਾਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਜ਼ਰੂਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਭਾਵੇਂ ਸਰਾਭੇ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਮੁਕੰਮਲ ਚਿਤਰ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਵੀ ਕਰ ਸਕੀ ਹੋਵੇ, ਤਦ ਵੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਇਹ ਇਸ ਕਰਕੇ ਜ਼ਰੂਰ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੋਵੇਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਸਰਾਭੇ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ ਖੋਜਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਮਿਲ ਸਕੇਗੀ।

ਸਹਿੰਸਰਾ ਨੂੰ ਲਿਖੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਮੈਨੂੰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੀ ਉਹ ਚਿੱਠੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਨਿਹਾਇਤ ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, “ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਹੁਣੇ ਮੈਨੇ ਆਪਕੋ ਏਕ ਖ਼ਤ ਕੇ ਜਵਾਬ ਮੇਂ ਲਿਖਾ ਥਾ ਕਿ ਅਖ਼ਬਾਰ ‘ਗ਼ਦਰ’ ਕਾ ਪਹਿਲਾ ਪਰਚਾ ਛਾਇਆ ਹੋਨੇ ਕੀ ਤਾਰੀਖ਼ ਕਾ ਅਸਲੀ ਪਤਾ, ਕੁਝ ਔਰ ਸਬੂਤ ਦਰਿਆਫ਼ਤ ਕਰਕੇ ਬਤਲਾਉਂਗਾ। ਮਗਰ ਮਾਹ ਅਪ੍ਰੈਲ ਸੇ ਹੀ ਰੋਟੀ ਵਗ਼ੈਰਾ ਕੀ ਤੰਗੀ ਹੋਨੇ ਸੇ ਮੇਰੀ ਜਿਸਮਾਨੀ ਸਿਹਤ ਪਰ ਭੀ ਇਸਕਾ

ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਤੇ ਯਾਦਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਂਭ ਸਕੇ, ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਨ ‘ਤੇ। ਖੋਜ ਦੀ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਬਾਰੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਯਾਦਗਾਰੀ ਕੰਮ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੱਡਾ ਆਕਾਰੀ ਪੁਸਤਕ ‘ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਲਹਿਰ’ ਲਿਖ ਕੇ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਅਧੀਨ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸਹਿੰਸਰਾ ਨੇ ‘ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ’ ਲਿਖਿਆ। ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ

ਚੰਗੇ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਅਜੇ ਵੀ ਇਹ ਸਭ ਯਤਨ ਗੋਹੜੇ ਵਿਚੋਂ ਪੂਣੀ ਛੂਹਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੀ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੋਜੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ, ਸੰਕਲਪਾਂ, ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ, ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਰਾਹੀਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਵਿਚ ਇਸ ਲਹਿਰ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਯੋਗ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਾਇਕਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ

ਆਪਣੇ ਪੂਰੇ ਖਿੜਾਓ ਤੇ ਜਲੌਅ ਸਮੇਤ ਸਾਡੇ ਰੂ-ਬਰੂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਗ਼ਦਰੀ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਬਾਰੇ ਖਿੰਡੇ ਪੁੰਡੇ ਵੇਰਵੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਤਿਹਾਸਾਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਜ਼ਰ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਉਤੇ ਮੁਕੰਮਲ ਤੇ ਸੰਗਠਤ ਝਾਤ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਜੀਵਨੀਆਂ ਤਾਂ ਅਸਲੋਂ ਹੀ ਨਦਾਰਦ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਪੂਰੀ ਤਰਤੀਬ ਨਾਲ ਬਰੀਕ ਵੇਰਵਿਆਂ ਸਹਿਤ ਵਿਭਿੰਨ ਪਰਤਾਂ ਸਮੇਤ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ। ਨਵੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਲਹਿਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੌਰਵ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਇਤਿਹਾਸਾਂ ਵਿਚ ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਨਾਇਕਾਂ ਬਾਰੇ ਖਿੰਡੇ ਤੇ ਟੁਟਵੇਂ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਥਾਂ ਇਕੱਤਰ ਕਰਕੇ ਤੇ ਹੋਰ ਖੋਜ ਕਰਕੇ ਉਸ ਮਸਾਲੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਹੋਰ ਨਵਾਂ ਜੋੜਨ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜੀਵਨੀਆਂ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਡਾਢੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਇਤਿਹਾਸ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਡੀ ਲਾਪ੍ਰਵਾਹੀ ਦਾ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਬੂਤ ਹੋਰ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭੇ ਜਿਹੇ ਮਹਾਨ ਸੰਗਰਾਮੀਏ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਸਮੱਗਰੀ ਹੈ। ਉਸ ਬਾਰੇ ਜਿੰਨੀਆਂ ਵੀ ਪੁਸਤਕਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮੁੜ-ਘਿੜ ਉਹੋ ਹੀ ਆਮ ਜਾਣੇ ਤੇ ਪੜ੍ਹੇ-ਸੁਣੇ ਗਏ ਵੇਰਵੇ ਬਿਆਨ ਹੋਏ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਨਿਰਸੰਦੇਹ, ਉਹ ਵੇਰਵੇ ਵੀ ਅਹਿਮ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵੀ ਨਵਾਂ ਲੱਭ ਕੇ ਜੋੜਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਥੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚ ਟੋਟਾ-ਟੋਟਾ ਖਿੱਲਰੇ ਸਰਾਭੇ ਨੂੰ ਇਕ ਥਾਂ ਜੋੜ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਦਾ ਸੰਗਠਤ ਬਿੰਬ ਉਸਾਰਨ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਰਾਭੇ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀਆਂ ਤੇ ਸੰਗੀ-ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟਾ ਕੇ ਉਹਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਦੇ ਕੁਝ ਰੰਗ ਉਭਾਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਜ਼ਰੂਰ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਇਹ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਭਾਵੇਂ ਸਰਾਭੇ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਮੁਕੰਮਲ ਚਿਤਰ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਵੀ ਕਰ ਸਕੀ ਹੋਵੇ, ਤਦ ਵੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਇਹ ਇਸ ਕਰਕੇ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਸਰਾਭੇ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ ਖੋਜਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਮਿਲ ਸਕੇਗੀ।

(ਚਲਦਾ)

ਟੇਢੀ ਖੀਰ

(ਸਫਾ 23 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਆਪਣਾ ਮਿੱਤਰ ਲੱਗਾ ਸੀ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਡੀ. ਸੀ., ਕਹਿੰਦਾ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਕਰਾ ਲਓ। ਉਸ ਦੀ ਹੀ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹਥਿਆਰ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਲੱਗਾ। ਲਾਇਸੈਂਸ ਵੀ ਮੁਫਤ ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕੋਢੀਆਂ ਦੇ ਭਾਅ, ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਲਾਮੀ ਵਿਚ।” ਉਸ ਨੇ ਡੱਬ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਬੜੇ ਮਾਣ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ।

“ਮੈਂ ਵੀ ਤਾਂ ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ? ਵੀਰ ਜੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕੋਲ ਨਾ ਗੱਲ ਕਰ ਬੈਠਿਓ! ਇਸ ਪਿੰਡੇ ਵੀ ਬੜੀ ਲੰਮੀ ਚੋੜੀ ਇਨਕੁਆਰੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਈ ਅਫ਼ਸਰ ਫਸੇ ਹਨ। ਕਈ ਬੇਨਾਮੀ ਲਾਇਸੈਂਸਧਾਰੀ ਅੜਿੱਕੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲਾਇਸੈਂਸ ਇਸ਼ੂ ਹੋਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾਂ, ਪਤਾ, ਥਾਂ ਟਿਕਣਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਤੁਹਾਡਾ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਕੇਸ ਹੋਵੇਗਾ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਾਹਰ ਬੈਠੇ ਬਿਠਾਏ ਹੀ ਇੱਥੋਂ ਲਾਇਸੈਂਸ ਵੀ ਮਿਲ ਗਿਆ ਤੇ ਪੁਰਜਾ ਵੀ।”

ਨਾਇਬ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇੱਕ ਇੱਕ ਮਿੰਨੀ ਕਾਟ ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੀਮਾ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਪਿੱਛਾ ਛੁਡਾਉਣ ਦੀ ਤਾਕ ਵਿਚ ਸਨ। ਪਸੀਨੇ ਨਾਲ ਗੜ੍ਹਚ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਦੂਸਰੇ ਦੀਆਂ ਡਰੀਆਂ ਘਬਰਾਈਆਂ ਔਖਾਂ ‘ਚੋਂ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਭਿਆਨਕ ਗਹਿਰਾਈ ਨਾਪੀ।

“ਚਲੋ ਜੀ! ਸਰ! ਇਕੋਰਾ ਸਾਡਾ ਛੁਟਕਾਰਾ ਕਰਾ ਦਿਓ।” ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਝੁਕੇ ਪਏ ਸਨ।

“ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਫਸਾ ਲਿਆ ਵਿਚ ਆ ਕੇ। ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਏਨੇ ਵੱਡੇ ਘਿਨਾਉਣੇ ਅਪਰਾਧੀ ਪਿਛੋਕੜ ਵਾਲੇ ਮੁਜਰਮ ਬੈਠੇ ਹੋਣ, ਪਟਵਾਰੀ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਭਿਣਕ ਹੋਵੇ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇਵਾਂ...ਤੇ ਫਿਰ ਪਤਾ ਕਿਵੇਂ ਅਨਰਥ ਹੋਊ? ਮੇਰੀ ਨੌਕਰੀ! ਪਟਵਾਰੀ ਦੀ ਤੇ ਮੇਰੇ ਬਾਲ ਬੱਚੇ ਦਾ ਭਵਿੱਖ? ਇਹ ਤਾਂ ਸੱਪ ਦੇ ਮੂੰਹ ਕੋਹੜ ਕਿਰਲੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਬਣ ਗਈ।”

“ਚਲੋ ਜਿਵੇਂ ਆਪ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ! ਆਪ ਹਮੇਂ ਹੱਥਕੜੀ ਲਗਾਈਏ।” ਔਖਾਂ ਤੇ ਜ਼ਬਾਨ ਦੋਹਾਂ ‘ਚੋਂ ਤਰਲ ਹੋਈ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸੋਨੇ

ਭਰੀਆਂ ਦੋਨੋਂ ਕਲਾਈਆਂ ਉਸ ਅੱਗੇ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। “ਨਹੀਂ! ਨਹੀਂ! ਮਾਫ਼ ਕਰਨਾ ਭੈਣ ਜੀ! ਆਪ ਪਹਿਲੇ ਕਹਿ ਰਹੇ ਥੇ ਨਾ ਕਿ ਇੰਡੀਆ ਮੇਂ ਸਭ ਘਪਲੇਬਾਜ਼ੀ, ਚਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ ਤੇ ਜੰਗਲੀ ਰਾਜ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੀਛੇ ਔਰ ਇਸ ਕੇ ਸਾਥ ਆਪ ਕਾ ਭੀ ਹਿੱਸਾ ਹੈ, ਆਪ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ ਇਸ ਕੇ।”

“ਹਾਂ, ਹਾਂ, ਇਸ ਹਮਾਮ ਮੇਂ ਸਾਰੇ ਨੰਗੇ, ਹਮ ਮਾਨਤੇ ਹੈ, ਆਪ ਜੁਰਮਾਨਾ ਕਰੋ। ਹਮ ਦੇਨੇ ਕੋ ਤਿਆਰ ਹੈ ਪਰ ਆਪ ਸੀਧੇ ਬਾਤ ਕਰੋ। ਧਮਕੀਆਂ ਦੇ ਕੇ ਜ਼ਲੀਲ ਮੌਤ ਕਰੋ...ਪਾਣੀ ਪਲੀਜ਼।”

ਸਰਕਾਰੀ ਪੇਚਿਆਂ ਦੇ ਦੋ ਚਾਰ ਟੁਣਕਿਆਂ ‘ਤੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੇ। ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਪਾਣੀ ਪਾਣੀ ਹੋਈ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਗਿਲਾਸ ਦੀ ਤਲਬ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤੀ ਤੇ ਪੂਰੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਨਾਇਬ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਅਰਪਣ ਹੋ ਗਈ।

“ਹਮੇਂ ਯਹ ਵੀ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਨੇ ਸਿੱਧੇ ਅਸਿੱਧੇ ਤਰੀਕੇ ਸੇ ਨੌਜੁਆਨ ਲੜਕੇ ਲੜਕੀਓ ਕੋ ਵਰਗਲਾ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਭੇਜਣ ਕੇ ਬਹਾਨੇ ਲਾਖੋਂ ਕਰੇਤੋਂ ਰੁਪਏ ਬਟੋਰੇ ਹੈ। ਆਪ ਹਾਕੀ, ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਖਿਲਾੜੀ ਲੇਜਾਤੇ ਹੋ, ਗਾਇਕ ਤੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਕੀ ਬਣਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਲਿਜਾਣ ਦੀ ਚਾਟ ਖਿਲਾਰਦੇ ਹੋ। ਮੈਂ ਔਰ ਨਵਾਂ ਚੈਪਟਰ ਨਹੀਂ ਖੋਲਨਾ ਚਾਹਤਾ। ਮੈਂ ਸੱਚ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਆਪ ਕੋ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਤਾ ਹੂੰ ਕਿ ਅਗਰ ਆਪ ਕਹੀਂ ਭੀ ਕਿਸੀ ਏਕ ਕੇਸ ਮੇਂ ਟਰੈਪ ਹੋ ਗਏ ਤੋਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਯਹਾਂ ਹੀ ਕੇਸ ਭੁਗਤਦੇ ਭੁਗਤਦੇ ਨਿਕਲ ਜਾਏਗੀ ਆਪ ਕੀ।” ਹਿੰਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਮਿਲਗੋਭੇ ਹਥੋਂ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸੱਟ ਮਾਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਹਿੰਦਾ-ਖੂੰਹਦਾ ਸਾਹ ਸੱਤ ਚਿੱਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

“ਹਮ ਨੇ ਏਕ ਬਾਰ ਬਤਾ ਦੀਆ। ਆਪ ਜੋ ਕਹੋ, ਜੈਸੇ ਕਹੋ ਹਮ ਤਿਆਰ ਹੈ।”

“ਤਾਂ ਫਿਰ ਪਲੀਜ਼ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਨਾ ਆਓ। ਪਟਵਾਰੀ ਹੀ ਸਭ ਕੁੱਝ ਹੈ। ਉਹ ਹੀ ਖੇਤਾਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ ਤੇ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਵੀ... ਅਸੀਂ ਵੀ ਪਟਵਾਰੀ ਤੋਂ ਚਾਲੂ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਸੁਣਿਆ ਨਹੀਂ! ਪਟਵਾਰੀ ਤੋਂ ਤਾਂ ਰੱਬ ਵੀ ਡਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸਿੰਘਾਸਣ ਅਰਸ਼ੋਂ ਲਾਹ ਕੇ ਫਰਸ਼ ‘ਤੇ ਨਾ ਪਟਕ ਦੇਵੇ ਜਾਂ ਇਹ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾ ਕਰ

ਦੇਵੇ ਜਿਵੇਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸੇ ਦੀ ਹੀ ਕਲਮ ਦਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ ਐ।” ਨਾਇਬ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੰਮੀ ਪਿੱਛੀ ਕੁੱਝ ਕੁੱਝ ਮੱਠੀ ਹੋਈ।

“ਲਓ ਚਾਹ ਪੀਓ।” ਸੇਵਾਦਾਰ ਚਾਹ ਰੱਖ ਗਿਆ। “ਇਹ ਚਾਹ ਸਾਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਲੰਘੇਗੀ? ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਨਹਿੰਨਵੇਂ ਦੇ ਚੱਕਰ ‘ਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ।”

“ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨਾ ਸਰ! ਇਹ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਫਾਰਮੈਲਿਟੀ ਸੀ। ਤੁਸੀਂ ਪਟਵਾਰੀ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਲਓ, ਇਹ ਹੀ ਸਾਰੇ ਮਾਲ ਮਹਿਕਮੇ ਦੀ ਰੀਡ ਦੀ ਹੱਡੀ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕੋਠੀ ਵੇਚ ਦੇਵੇ। (ਹੱਸਦਾ ਹੈ) ਹੋ ਜਾਏਗਾ... ਜਿਵੇਂ ਕਹੇ ਕਰ ਦਿਆਂਗੇ। ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰੋ! ਲਓ ਚਾਹ ਲਓ ਪਲੀਜ਼। ਸਾਡੀ ਕੋਈ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਸਿਰਫ਼ ਉਪਰਲੇ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਪਾਣੀ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਜ਼ਹਿਰ ਫੱਕਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਵਿੱਤ ਅਨੁਸਾਰ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਤਿਲ ਫੁਲ ਹਿੱਸਾ ਪਾ ਜਾਓ।”

“ਧੰਨਵਾਦ ਤੁਹਾਡਾ, ਅਸੀਂ ਤਿਆਰ ਹਾਂ।” ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜੇ।

“ਪਟਵਾਰੀ ਸਾਹਿਬ! ਇਹ ਠੀਕ ਬੰਦੇ ਨੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰ ਦਿਓ, ਜੇਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਤਾਂ।” ਨਾਇਬ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਪਟਵਾਰੀ ਨੂੰ ਸੈਨਤ ਮਾਰੀ।

ਪਟਵਾਰੀ ਜੋ ਓਹਲੇ ਬੈਠਾ ਸਭ ਕੁੱਝ ਸੁਣ ਰਿਹਾ ਸੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ। “ਸਰ ਕੰਪਿਊਟਰ ਲੈਣਾ! ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਘਰਵਾਲੀ ਨੇ ਘਰ ਨਹੀਂ ਵਤਨ ਦੇਣਾ ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ।”

“ਤੇ ਹਾਂ ਲਓ। ਇਹ ਕਿਹੜਾ ਨਾਂਹ ਕਰਦੇ ਨੇ! ਬੜੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਨੇ। ਤੁਸੀਂ ਕੰਪਿਊਟਰ ਲਓ ਤੇ ਇੱਕ ਮੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਲੈਪਟਾਪ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਪੂਰਾ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਕਰ ਦਿਓ। ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਗੂੰਜਾਇਸ਼ ਨਾ ਰਹੇ।” ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅੱਖ ਦਾ ਕੋਨਾ ਨੱਪਿਆ।

“ਕਿਉਂ ਜੀ! ਠੀਕ ਹੈ ਨਾ? ਨਾਇਬ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਦਮੀ ਵੱਲ ਹੱਥ ਵਧਾਇਆ।

“ਹਾਂ ਜੀ ਠੀਕ! ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ।” ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਅੱਗੋਂ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾ ਲਿਆ।

ਕਮਲਿਆਂ ਦੇ ਟੱਬਰ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ

(ਸਫਾ 21 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪੂਰਨ ਨੇ ਬਹੁਤ ਗੁੱਸਾ ਮਨਾਇਆ ਤੇ ਉਸ ਕਾਮਰੇਡ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣ ਦੀ ਸਾਧ ਲਈ। ਕਾਮਰੇਡ ਕੁਲਦੀਪ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪੂਰਨ ਨੇ ਬਾਲਕਾਨੀ ਵੱਲ ਦੀ ਕੁਲਦੀਪ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵੱਲ ਝਾਤੀ ਮਾਰੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਲਦੀਪ ਦੇ ਕਮਰੇ ਦਾ ਬਾਲਕਾਨੀ ਵਾਲਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਦਿਸ ਪਿਆ। ਬਾਲਕਾਨੀ ਵਿਚ ਬਾਂਦਰ ਵਾਂਗੂੰ ਲਮਕਦਾ ਉਹ ਕੁਲਦੀਪ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਜਾ ਵੜਿਆ ਤੇ ਫੋਲਾ ਫਾਲੀ ਕਰਕੇ ਪਿੰਨੀਆਂ ਵਾਲੀ ਪੀਪੀ ਚੁੱਕ ਲਿਆਇਆ। ਅੱਧੀ ਕੁ ਪੀਪੀ ਅਜੇ ਬਾਕੀ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ‘ਚ ਮੁੜ ਕੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਪੂਰਨ ਨੇ ਨਾਲ ਦੇ ਕਮਰਿਆਂ ਦੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੱਦ ਲਿਆ। ਚਾਹ ਕੰਟੀਨ ਤੋਂ ਆ ਗਈ। ਝੱਟ ਵਿਚ ਹੀ ਸਾਰੀਆਂ ਪਿੰਨੀਆਂ ਚਟਮ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਪੂਰਨ ਨੇ ਪੀਪੀ ਵਿਚ ਕੁਝ ਰੱਦੀ ਕਾਗਜ਼ ਪਾਏ ਤੇ ਪੀਪੀ ਵਾਪਸ ਕੁਲਦੀਪ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਥਾਂ ਸਿਰ ਟਿਕਾ ਆਇਆ। ਇਹ ਵੇਲਾ ਦੁਪਹਿਰ ਕੁ ਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਸ਼ਾਮ ਕਾਮਰੇਡ ਕੁਲਦੀਪ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਕਾਮਰੇਡ ਸਾਥੀ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿੰਨੀਆਂ ਦਾ ਸਵਾਦ ਚਖਾਉਣ ਲਈ। ਕੰਟੀਨ ਵਿਚ ਚਾਹ ਲਈ ਉਹ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਹੋਕਰਾ ਦੇ ਆਏ ਸਨ। ਕਮਰਾ ਖੋਲ ਕੇ ਸਾਥੀ ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਨੂੰ ਮੰਜੇ ‘ਤੇ ਬਿਠਾ ਜਦੋਂ ਉਸ ਪੀਪੀ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਾਮਰੇਡ ਕੁਲਦੀਪ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਾਥੀਆਂ ਦਾ ਹਾਸਾ ਠੱਠਾ ਸਮਝ ਟਾਲ ਜਾਣ ਦੀ ਥਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹੜੇ ਰਉਂ ਵਿਚ ਬੁਰਾ ਮਨਾ ਗਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਤੇ ਉਸ ਆਂਢ-ਗਵਾਂਢ ਦੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਰੌਲਾ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਸਾਰੇ ਹੀ ਪੈਰ ‘ਤੇ ਮੁੱਕਰ ਗਏ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਤੇ ਪਿੰਨੀਆਂ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਕਾਮਰੇਡ ਕੁਲਦੀਪ ਨੇ ਚੜ੍ਹੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਹੀ ਪਿੰਨੀਆਂ ਦੀ ਚੋਰੀ ਬਾਰੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਸ਼ਾਮੀ 5 ਤੋਂ

7 ਤੱਕ ਆਉਂਦੇ ਹੋਸਟਲ ਦੇ ਵਾਰਡਨ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਵਾਰਡਨ ਆਪ ਹੋਸਟਲ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਂ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕੁਲਦੀਪ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪੜਤਾਲ ਕਰਾਂਗਾ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਵਾਰਡਨ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਚਾਰਾਂ-ਪੰਜਾਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਲਿਆ ਤੇ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਪੁੱਛੀ। ਅਸੀਂ ਸੱਚੇ-ਸੱਚ ਦੱਸ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਵਾਰਡਨ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਕਾਮਰੇਡ ਕੁਲਦੀਪ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਾਪਸ ਨਾ ਮੋੜਨ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਹੋਸਟਲ ਵਿਚ ਰੌਲਾ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕੁਲਦੀਪ ਦੀਆਂ ਪਿੰਨੀਆਂ ਚੋਰੀ ਹੋ ਗਈਆਂ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਵਾਰਡਨ ਕੋਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੁੰਡੇ ਜਾਣ ਜਾਣ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਛੇੜਨ, “ਕਿਉਂ ਕਾਮਰੇਡ! ਤੇਰੀਆਂ ਪਿੰਨੀਆਂ ਚੋਰੀ ਹੋ ਗਈਆਂ?” ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ, “ਮੈਂ ਤੇ ਸੁਣਿਆ ਕਾਮਰੇਡ ਵੰਡ ਕੇ ਖਾਂਦੇ ਆ, ਤੂੰ ਵੰਡ ਕੇ ਨਹੀਂ ਖਾਧੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ, ਇਸ ਲਈ ਤੇਰੇ ਪਰੇਲੋਤਾਰੀਆਂ (ਸਾਥੀਆਂ) ਨੇ ਚੋਰੀ ਕਰ ਲਈਆਂ।”

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁਲਦੀਪ ਨੇ ਲੱਖ ਮੁਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਵਾਰਡਨ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਵੀ ਗਿਆ ਪਰ ਵਾਰਡਨ ਨੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਵਾਅਦਾ ਨਿਭਾਇਆ ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਾ ਮੋੜੀ। ਕਾਮਰੇਡ ਕੁਲਦੀਪ ਦੀ ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਿੰਨਾ ਹੀ ਚਿਰ ਉਸ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਦੀ ਰਹੀ। ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਲ ਦੇ ਅਖੀਰ ਉਤੇ ਹੋਏ ਹੋਸਟਲ ਦੇ ਵਿਦਾਇਗੀ ਸਮਾਗਮ ਵੇਲੇ ਇਕ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਿਚ ਮੜੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਨਮਾਨ ਵਜੋਂ ਹੀ ਮਿਲੀ ਪਰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕਾਮਰੇਡ ਕੁਲਦੀਪ ਸੰਜੀਦਗੀ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਸਰਾਰਤ ਉਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹੱਸਿਆ ਜਿੰਨੇ ਕਿ ਬਾਕੀ। ਬਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਉਹ ਦਿਨ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹੀ ਸਨ।

ਪ੍ਰਿੰ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ

ਦੂਰਬੀਨ 'ਚੋਂ ਸਭ ਕੁਝ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ ਪਰ ਜੋ ਦਿਸਦਾ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਦਿਸਦਾ ਹੈ। ਗੱਲ ਦੂਰਬੀਨ ਘੁਮਾਉਣ ਦੀ ਹੈ। ਲੰਡਨ ਓਲੰਪਿਕਸ ਕੁਝ ਇੰਜ ਹੀ ਦੇਖੀ ਗਈ। ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਹੁਣ ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਵੀ ਹਨ ਤੇ ਮੁਨਾਫ਼ਾਬਖਸ਼ ਵੀ। ਲੰਡਨ ਦੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਨੂੰ ਅਰਬ ਪੌਂਡ ਵਿਚ ਪਈਆਂ। ਬਹੁਤਾ ਖਰਚਾ ਕੰਪਨੀਆਂ ਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਨਫ਼ੇ 'ਚ ਰਹੀਆਂ। ਕਈ ਸਟੇਡੀਅਮ ਤੇ ਖੇਡ ਭਵਨ ਨਵਿਆਏ ਗਏ ਤੇ ਕਈ ਨਵੇਂ ਬਣਾਏ ਗਏ। ਵਧੇਰੇ ਖੇਡਾਂ 500 ਏਕੜ ਦੇ ਓਲੰਪਿਕ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਨੇਪਰੇ ਚੜ੍ਹੀਆਂ ਜਿਥੇ 34 ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ ਤੇ ਸਟੇਡੀਅਮ ਸਨ। 27 ਜੁਲਾਈ ਤੋਂ 12 ਅਗਸਤ ਤਕ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਛਹਿਬਰ ਲੱਗੀ ਰਹੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਡਾਂ 'ਚ 204 ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ 10820 ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ। ਮੁਕਾਬਲੇ ਲਈ 26 ਖੇਡਾਂ ਦੀਆਂ 39 ਵੰਨਗੀਆਂ ਦੇ 302 ਈਵੈਂਟ ਸਨ। 302 ਸੋਨੇ, 304 ਚਾਂਦੀ ਤੇ 356 ਤਾਂਬੇ ਦੇ ਤਮਗੇ ਜੇਤੂਆਂ ਦੇ ਗਲੀਂ ਪਏ। 962 ਤਮਗਿਆਂ ਵਿਚੋਂ 54 ਮੁਲਕ ਸੋਨੇ ਤੇ 85 ਮੁਲਕ ਚਾਂਦੀ ਜਾਂ ਤਾਂਬੇ ਦੇ ਤਮਗੇ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕੇ। 119 ਮੁਲਕ ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਰਹੇ। 2008 ਵਿਚ ਬੀਜਿੰਗ ਦੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚੋਂ 86 ਮੁਲਕ ਇਕ ਜਾਂ ਵੱਧ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤੇ ਸਨ ਜਦ ਕਿ 118 ਮੁਲਕ ਕੋਈ ਵੀ ਮੈਡਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿੱਤ ਸਕੇ। ਉਥੇ ਚੀਨ ਸਭ ਤੋਂ ਉਪਰ ਸੀ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਸੀ। ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਉਪਰ ਚਲਾ ਗਿਆ ਤੇ ਚੀਨ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਆ ਗਿਆ। ਬੀਜਿੰਗ ਦੀ ਤਮਗਾ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦਾ 50ਵਾਂ ਨੰਬਰ ਸੀ। ਲੰਡਨ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ 55ਵੇਂ ਥਾਂ ਹੈ। ਉਂਜ ਮੈਡਲ ਤਿੰਨਾਂ ਤੋਂ ਛੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਸੋਨੇ ਦਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਬੀਜਿੰਗ ਵਿਚ ਇਕ ਸੋਨੇ ਦਾ ਵੀ ਸੀ।

ਲੰਡਨ ਓਲੰਪਿਕਸ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨੀ ਸਮਾਰੋਹ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹਿੰਗੀ ਟਿਕਟ 2012 ਪੌਂਡ ਦੀ ਸੀ। 20 ਪੌਂਡ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 2012 ਪੌਂਡ ਤਕ ਦੀਆਂ 80 ਲੱਖ ਟਿਕਟਾਂ ਛਾਪੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਕ ਦਿਨ ਖੇਡ ਵੇਖਣ ਦੀ ਟਿਕਟ 20 ਤੋਂ 50 ਪੌਂਡ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਡੇਢ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਕੈਨੇਡਾ ਦਾ ਕਬੱਡੀ ਵਰਲਡ ਕੱਪ ਵੀ ਇਸੇ ਭਾਅ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਜਦ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋਏ ਕਬੱਡੀ ਵਰਲਡ ਕੱਪਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਟਿਕਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਲੰਡਨ 'ਚ 17 ਲੱਖ ਟਿਕਟਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਫੁੱਟਬਾਲ ਦੇ ਮੈਚ ਵੇਖਣ ਲਈ ਸਨ। ਟਿਕਟਾਂ ਦੇ 40 ਕਰੋੜ ਪੌਂਡ ਵੱਟੇ ਗਏ ਪਰ ਆਮਦਨ ਦੇ ਹੋਰ ਵੀ ਵੱਡੇ ਸਾਧਨ ਸਨ। ਬਹੁਤੀ ਕਮਾਈ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਸੀ। ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਕਰਾਉਣੀਆਂ ਹੁਣ ਘਾਟੇ ਦਾ ਸੋਦਾ ਨਹੀਂ। ਲਾਸ ਏਂਜਲਸ-84 ਤੇ ਖ਼ਾਸ ਕਰ ਕੇ ਕੋਕਾ ਕੋਲਾ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਐਟਲਾਂਟਾ-96 ਤੋਂ ਇਹ ਖੇਡਾਂ ਮੁਨਾਫ਼ਾਬਖਸ਼ ਬਣ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਵਾਰ ਕਈ ਕਈ ਸ਼ਹਿਰ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

2012 ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਨੌਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਨੇ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਉਹ ਸਨ ਲੰਡਨ, ਪੈਰਿਸ, ਲਿਪਜ਼ਿਗ, ਮਾਸਕੋ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ, ਹਵਾਨਾ, ਇਸਤੰਬੁਲ, ਮੈਡਰਿਡ ਤੇ ਰੀਓ ਡੀ ਜਨੇਰੀਓ। ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਓਲੰਪਿਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਚਾਰ ਸ਼ਹਿਰ ਝਾੜ ਕੇ ਪੰਜ ਸ਼ਹਿਰ ਲੰਡਨ, ਪੈਰਿਸ, ਮੈਡਰਿਡ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੇ ਮਾਸਕੋ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲਈ ਰੱਖ ਲਏ। 6 ਜੁਲਾਈ 2005 ਨੂੰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਓਲੰਪਿਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਹੋਏ 117ਵੇਂ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਵੋਟਾਂ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਆਖਰੀ ਗੇੜ ਵਿਚ ਪੈਰਿਸ ਨੂੰ 50 ਤੇ ਲੰਡਨ ਨੂੰ 54 ਵੋਟਾਂ ਪਈਆਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੰਡਨ ਨੇ 1908 ਤੇ 1948 ਵਿਚ ਵੀ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਮੇਜ਼ਬਾਨੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਉਂ ਲੰਡਨ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ ਜਿਥੇ 3 ਓਲੰਪਿਕਸ ਹੋਈਆਂ।

ਲੰਡਨ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਦਿਲ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਸਭਿਅਤਾ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ। ਇਥੇ 300 ਜੂਬਾਨਾਂ ਬੋਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ ਸੀ। 1831 ਤੋਂ 1925 ਤਕ ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸ਼ਹਿਰ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। 2011 ਦੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਦੀ ਵਸੋਂ 80 ਲੱਖ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਢਾਈ ਲੱਖ ਭਾਰਤੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇਖੇ ਹਨ। ਉਥੋਂ ਦਾ ਹੀਥਰੋ ਏਅਰਪੋਰਟ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਡਾਣਾਂ ਵਾਲਾ ਹਵਾਈ ਅੱਡਾ ਹੈ। ਲੰਡਨ ਦੀ ਮੈਟਰੋ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਲੱਖਾਂ ਕਰੋੜਾਂ ਮੁਸਾਫ਼ਿਰ ਢੇਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਸਮੇਂ ਲੱਖਾਂ ਮੁਸਾਫ਼ਿਰ ਆਏ ਜਿਸ ਨਾਲ ਲੰਡਨ ਦੀ

ਦੂਰਬੀਨ 'ਚੋਂ ਦੇਖੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ

ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਤਕੜਾ ਹੁਲਾਰਾ ਮਿਲਿਆ। ਲੰਡਨ ਦੀ ਪਬਲਿਕ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਇਕ ਘੰਟੇ 'ਚ 2 ਲੱਖ 40 ਹਜ਼ਾਰ ਸਵਾਰੀਆਂ ਢੋਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ।

ਲੰਡਨ ਬੋਮਸ ਦਰਿਆ ਦੇ ਕੰਢਿਆਂ 'ਤੇ ਵਸਿਆ ਵਿਸ਼ਵ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੈਰ ਸਪਾਟੇ ਵਾਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸਕ ਇਮਾਰਤਾਂ, ਅਜਾਇਬਘਰ, ਗਿਰਜੇ, ਮੱਠ, ਕਿਲੇ, ਟਾਵਰ, ਬਾਗਬਾਗੀਚੇ ਤੇ ਪਾਰਕ ਅਨੇਕਾਂ ਵੇਖਣਯੋਗ ਥਾਂਵਾਂ ਹਨ। 'ਲੰਡਨ ਆਈ' ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੰਡਨ ਦੀ ਚੰਡੋਲ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦੇ, ਉਹਦੀ ਢਾਣੀ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਕਿਤੇ ਲੰਡਨ ਦੀ ਸ਼ਾਹਰਗ ਬੋਮਸ ਦਰਿਆ, ਲੰਡਨ ਟਾਵਰ, ਬਕਿੰਘਮ ਪੈਲਸ, ਪਿਕਾਡਲੀ ਸਰਕਸ, ਟ੍ਰੈਫਾਲਗਰ ਸਕੇਅਰ, ਵੈਂਬਲੇ ਸਟੇਡੀਅਮ, ਕਿਊ ਗਾਰਡਨਜ਼, ਲੰਡਨ ਬ੍ਰਿਜ, ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ, ਨੈਸ਼ਨਲ ਗੈਲਰੀ, ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ, ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਿਸਟਰੀ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਤੇ ਕਿਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗਿਰਜਿਆਂ ਦੇ ਮਿਨਾਰ ਦਿਸਦੇ ਹਨ।

6 ਜੁਲਾਈ 2005 ਦੇ ਦਿਨ ਲੰਡਨ ਨੂੰ 30ਵੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਸੌਂਪਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਨਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਕਿ 7 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਲੰਡਨ ਦੀ ਅੰਡਰ ਗਰਾਊਂਡ ਮੈਟਰੋ ਵਿਚ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਹੋ ਗਏ। ਪਰ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਤੇ ਲੰਡਨ ਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਦਿਲ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ ਤੇ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਕੀਤੀ। ਪੂਰਬੀ ਲੰਡਨ ਵੱਲ ਸਟੈਫੋਰਡ ਦੇ ਸਨਅਤੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਓਲੰਪਿਕ ਪਿੰਡ ਤੇ ਖੇਡ ਭਵਨ ਉਸਾਰੇ ਗਏ। ਓਲੰਪਿਕ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਰੁੱਖ ਤੇ ਲੱਖਾਂ ਬੂਟੇ ਲਾਏ ਗਏ ਅਤੇ ਪੰਛੀਆਂ ਦਾ ਵਸੋਬਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਖੇਡਾਂ ਲਈ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਨੁਕੂਲ ਰਹੇ। ਓਲੰਪਿਕ ਪਿੰਡ ਦੇ 2818 ਅਪਾਰਟਮੈਂਟ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 16 ਹਜ਼ਾਰ ਬੈਡ ਲੱਗੇ। ਖਿਡਾਰੀ ਤੇ ਖੇਡ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਮਾੜੇ ਮੋਟੇ ਨਖਰੇ ਵੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਅਖੇ ਮੰਜੇ ਛੋਟੇ ਹਨ ਤੇ ਡਾਹੇ ਵੀ ਕੋਲੋਂ ਕੋਲ ਹਨ। ਰੋਜ਼ਾਨਾ 60000 ਬਰੇਕ ਫਾਸਟ, ਲੰਚ ਤੇ ਡਿਨਰ

ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਲੰਡਨ ਨਾ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਸਾਰਾ ਸਟੀਵਨਸਨ ਨੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਹੂਂ ਚੁੱਕੀ ਤੇ ਮਹਾਰਾਣੀ ਐਲਿਜ਼ਬੈਥ ਨੇ ਖੇਡਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ ਤੇ ਆਤਿਸ਼ਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਰੰਗਰੰਗੇ ਓਲੰਪਿਕ ਸਮਾਰੋਹ ਨੂੰ ਕਰੋੜਾਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਟੀ. ਵੀ. ਤੇ ਇੰਟਰਨੈਟ ਤੋਂ ਵੇਖਿਆ।

ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਮਿਸ਼ਾਲ ਉਲੰਪੀਆ ਦੇ ਹੋਰਾ ਮੰਦਰ ਤੋਂ 18 ਮਈ ਨੂੰ ਜਗਾਈ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ 8000 ਦੌੜਾਕ 8000 ਮੀਲ ਦੌੜਦਿਆਂ 70 ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਓਲੰਪਿਕ ਸਟੇਡੀਅਮ ਤਕ ਲਿਆਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੌੜਾਕਾਂ ਵਿਚ ਮੈਰਾਥਨ ਦਾ ਮਹਾਂਰਬੀ ਸੌ ਸਾਲ ਤੋਂ ਟੱਪਿਆ ਬਾਬਾ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਵੀ ਸੀ ਜੋ ਪਿੱਛੋਂ ਬਿਆਸ ਪਿੰਡ ਦਾ ਹੈ। ਜਿੰਦਣ ਉਹ ਦੌੜਿਆਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਛਬੀਲਾਂ ਲਾਈਆਂ ਤੇ ਲੰਗਰ ਵਰਤਾਏ ਜੋ ਓਲੰਪਿਕ ਮਿਸ਼ਾਲ ਦੇ ਸਫਰ ਦਾ ਅੰਗ ਬਣ ਗਏ। ਫੁਟਬਾਲ ਦੇ ਮੈਚ 25 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਜਦ ਕਿ ਬਾਕੀ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਉਦਘਾਟਨੀ ਸਮਾਰੋਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ। ਪਹਿਲੇ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਣ ਵਿਚ ਚੀਨ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਰਹੀ ਜਦ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਦੋਇਮ ਰਿਹਾ। ਪਹਿਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਲੱਗਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਚੀਨ ਫਿਰ ਝੰਡੀ ਲੈ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਅੱਗੇ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਭਾਰਤ ਲਈ ਪਹਿਲਾ ਤਮਗਾ ਗਗਨ ਨਾਰੰਗ ਨੇ ਜਿੱਤਿਆ ਜੋ ਤਾਂਬੇ ਦਾ ਸੀ। ਉਸੇ ਦਿਨ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਲਈ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਇਨਾਮ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਤਾਂ ਇਨਾਮਾਂ ਦੀ ਛਹਿਬਰ ਹੀ ਲੱਗਦੀ ਗਈ।

ਲੰਡਨ ਦੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਉਸੈਨ ਬੋਲਟ ਤੇ ਮਾਈਕਲ ਫੈਲਪਸ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਕਹੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਉਂਜ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋੜੇ ਪਰ ਮਾਈਕਲ ਫੈਲਪਸ ਨੇ ਤਾਂ ਕਮਾਲ ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਮਨੁੱਖੀ ਜੁੱਸੇ 'ਚ ਏਨੀ ਤਾਕਤ ਤੇ ਏਨੀ ਹੰਢਣਸਾਰੀ! ਬਾਈ ਮੈਡਲ ਕਹਿ ਦੇਣੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਉਹ ਵੀ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦੇ। ਉਸ ਨੇ ਏਬਨਜ਼, ਬੀਜਿੰਗ ਤੇ ਲੰਡਨ ਦੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ

ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਨ ਕਿ ਆਖ਼ਰ ਭਾਰਤੀ ਖਿਡਾਰੀ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਜਿੱਤ ਮੰਚ 'ਤੇ ਤਾਂ ਚੜ੍ਹਨ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਲੰਘੀਆਂ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਅਸਲੋਂ ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਰਿਹਾ। ਲੋੜ ਹੈ ਭਾਰਤ ਵੀ ਆਪਣੇ ਗੁਆਂਢੀ ਚੀਨ ਵਾਂਗ ਖਿਡਾਰੀ ਤਿਆਰ ਕਰੇ ਨਾ ਕਿ ਗੁਆਂਢੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਵੇਖ ਕੇ ਸੜੇ। ਅਖੇ ਚੀਨ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਖਿਡਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਤਸੱਦਦ ਕਰਦੇ!

ਬੀਜਿੰਗ ਦੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਚੀਨ ਨੇ 51 ਸੋਨੇ, 21 ਚਾਂਦੀ ਤੇ 28 ਤਾਂਬੇ ਦੇ ਤਮਗੇ ਜਿੱਤੇ ਸਨ। ਅਮਰੀਕਾ 36, 38, 36 ਤਮਗਿਆਂ ਨਾਲ ਦੂਜੇ ਥਾਂ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਨੇ 1 ਸੋਨੇ ਤੇ 2 ਤਾਂਬੇ ਦੇ ਤਮਗੇ ਜਿੱਤੇ ਸਨ। ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਨੇ 2 ਚਾਂਦੀ ਤੇ 4 ਤਾਂਬੇ ਦੇ ਤਮਗੇ ਜਿੱਤੇ। ਸੰਭਵ ਹੈ ਰੀਓ ਡੀ ਜਨੇਰੀਓ ਦੀਆਂ ਅਗਲੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ 'ਚੋਂ ਭਾਰਤ ਦਸ ਦਾ ਅੰਕੜਾ ਪਰ ਕਰ ਲਵੇ। ਪਰ ਪਾਰ ਤਦ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇ ਹੁਣੇ ਤੋਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਹੋਣ।

2016 ਦੀਆਂ 31ਵੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਬਰਾਜ਼ੀਲ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਰੀਓ ਡੀ ਜਨੇਰੀਓ ਵਿਚ 5 ਤੋਂ 21 ਅਗਸਤ ਤਕ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਓਲੰਪਿਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ 7 ਸਤੰਬਰ 2013 ਨੂੰ ਬਿਊਨਸ ਏਅਰਜ਼ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ 125ਵੇਂ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ 2020 ਦੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਤੁਰਕੀ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਇਸਤੰਬੁਲ ਕਰਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਜਾਪਾਨ ਦਾ ਟੋਕੀਓ ਜਾਂ ਸਪੇਨ ਦਾ ਮੈਡਰਿਡ? ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਹੁਣ ਇਹ ਤਿੰਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। 2024 ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ 2017 ਵਿਚ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸੰਭਵ ਹੈ ਦਿੱਲੀ ਵੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਵੇ। ਯੂਰਪ, ਅਮਰੀਕਾ, ਏਸ਼ੀਆ ਤੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ 'ਚ ਤਾਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਹੋ ਹੀ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈਆਂ।

ਲੰਡਨ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਉਸੈਨ ਬੋਲਟ ਫਿਰ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਤੇਜ਼ ਰਫਤਾਰ ਬੰਦਾ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ। ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਉਹਦੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਜਮਾਇਕਾ ਦਾ ਹੀ ਯੋਹਾਨ ਬਲੈਕ ਪੈ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਜਮਾਇਕਾ ਵਿਚ ਓਲੰਪਿਕ

ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵੇਖੇ।

ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਪਤਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੈਡਲਾਂ ਲਈ ਕਰੋੜਾਂ ਦੇ ਇਨਾਮ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਡਲਾਂ ਦੀ ਧਾਤ ਕੁਝ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਹੀ ਹੈ। ਸੋਨੇ ਦੇ ਮੈਡਲ ਵਿਚ ਸੋਨਾ ਡੇਢ ਫੀਸਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ।



400 ਗਰਾਮ ਦਾ ਉਹ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਹੁਣ ਦੇ ਭਾਅ ਅਨੁਸਾਰ 39 ਹਜ਼ਾਰ ਦਾ ਹੈ। ਚਾਂਦੀ ਦਾ 16 ਹਜ਼ਾਰ ਦਾ ਤੇ ਤਾਂਬੇ ਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਢਾਈ ਸੌ ਦਾ!

ਬੀਜਿੰਗ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ 43 ਵਿਸ਼ਵ ਰਿਕਾਰਡ ਟੁੱਟੇ ਸਨ ਜਦ ਕਿ ਲੰਡਨ ਵਿਚ 30 ਟੁੱਟੇ। 5 ਚੀਨੀਆਂ ਨੇ ਤੋੜੇ, 5 ਇੰਗਲੈਂਡੀਆਂ ਨੇ ਤੇ 5 ਅਮਰੀਕਨਾਂ ਨੇ। ਵਧੇਰੇ ਰਿਕਾਰਡ ਤੈਰਾਕੀ ਵਿਚ ਨਵਿਆਏ ਗਏ। ਕੀਨੀਆ ਦਾ ਡੇਵਿਡ ਰੁਡੀਸ਼ਾ 800 ਮੀਟਰ ਦੀ ਦੌੜ 1:40.82 ਮਿੰਟ ਵਿਚ ਦੌੜ ਕੇ ਨਵਾਂ ਵਿਸ਼ਵ ਰਿਕਾਰਡ ਸਿਰਜ ਗਿਆ। ਰੂਸ ਦੀ ਈਲੇਨਾ ਲਜ਼ਮਾਨੋਵਾ ਨੇ 20 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਵਾਕ 1 ਘੰਟਾ 25.02 ਮਿੰਟ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਕਰ ਕੇ ਅਤੇ ਜਮਾਇਕਾ ਦੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ 4+100 ਮੀਟਰ ਰਿਲੇਅ ਦੌੜ 36.84 ਸੈਕੰਡ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ 4+100 ਮੀਟਰ ਰਿਲੇਅ ਦੌੜ 40.82 ਸੈਕੰਡ ਵਿਚ ਦੌੜ ਕੇ ਨਵੇਂ ਵਿਸ਼ਵ ਰਿਕਾਰਡ ਰੱਖੇ।

ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੀ ਸਾਈਕਲਿਸਟ ਕ੍ਰਿਸ ਹੋਏ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਛੇਵਾਂ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਵੀ ਹੋਈ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਫੁੱਟ ਫੁੱਟ ਕੇ ਰੋਈ ਵੀ। ਜਿੱਤ ਹਾਰ ਵਿਚ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਹੰਝੂ ਵੀ ਦਿਸੇ ਤੇ ਹਾਸੇ ਵੀ। ਚਾਗਰਾਂ ਵੀ ਵੱਜੀਆਂ ਤੇ ਸਿਸਕੀਆਂ ਵੀ ਨਿਕਲੀਆਂ। ਅਲੋਕਾਰ ਨਜ਼ਾਰੇ ਸਨ ਲੰਡਨ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਦੇ। ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਪਰੀਆਂ ਪਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਈ ਗਈਆਂ। ਜਿਮਨਾਸਟਿਕਸ ਦੀਆਂ ਗੁੱਡੀਆਂ ਚਾਰ ਇੰਚ ਦੇ ਬੀਮ ਉੱਤੇ ਪੁਨੀਆਂ ਛਾਲਾਂ ਲਾਉਂਦੀਆਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਦੰਗ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ।

ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਡੌਪ ਟੈਸਟ ਵੀ ਹੋਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇੱਕਾ ਦੁੱਕਾ ਖਿਡਾਰੀ ਫੇਲੂ ਵੀ ਹੋਏ। ਹਰ ਰੋਜ਼ 400 ਨਮੂਨੇ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 5000 ਹਜ਼ਾਰ ਤਕ ਜਾ ਅੰਪੜੀ। 3800 ਪਿਸ਼ਾਬ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਤੇ 1200 ਲਹੂ ਦੇ। ਆਈ. ਓ. ਸੀ. ਦੇ ਮੈਡੀਕਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ 2012 ਵਿਚ 240 ਰਸਾਇਣ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜੋ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਲਈ ਵਰਜਿਤ ਹਨ। ਫਿਰ ਵੀ ਬੇਲਾਰੂਸ ਦੀ ਨਦਯੋਇਆ ਡੌਪ ਟੈਸਟ 'ਚ ਪਾਜ਼ੇਟਿਵ ਪਾਏ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਗੋਲਾ ਸੁੱਟਣ ਦਾ ਜਿੱਤਿਆ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਖੁਹਾ ਬੈਠੀ। ਬੈਡਮਿੰਟਨ 'ਚ ਮਿਲ ਕੇ ਖੇਡ ਜਾਣ ਕਾਰਨ 8 ਖਿਡਾਰੀ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦੇਣੇ ਪਏ। ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਟੀਕਾ ਟਿੱਪਣੀ ਵੀ ਹੋਈ। ਸਾਊਥ ਅਫਰੀਕਾ ਦਾ ਕੱਟੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਵਾਲਾ ਅਥਲੀਟ ਆਸਕਰ ਪਿਸਟੋਰੀਅਸ ਮਸਨੂਈ ਲੱਤਾਂ ਨਾਲ ਹੋਰਨਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦੌੜਿਆਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਜਿੱਤ ਗਿਆ।

ਅੰਤਮ ਤਮਗਾ ਸੂਚੀ ਅਨੁਸਾਰ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ 46 ਸੋਨੇ, 29 ਚਾਂਦੀ, 29 ਤਾਂਬੇ, ਚੀਨ ਨੇ 38, 27, 24, ਗਰੇਟ ਬਰਤਾਨੀਆ ਨੇ 29, 17, 19, ਰੂਸ ਨੇ 24, 27, 32, ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ ਨੇ 13, 8, 7, ਜਰਮਨੀ ਨੇ 11, 19, 14, ਫਰਾਂਸ ਨੇ 11, 11, 12, ਇਟਲੀ ਨੇ 8, 9, 11, ਹੰਗਰੀ ਨੇ 8, 4, 5 ਤੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਨੇ 7, 6, 12 ਤਮਗੇ ਜਿੱਤੇ। ਬੀਜਿੰਗ ਵਿਚ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਚੀਨ, ਅਮਰੀਕਾ, ਰੂਸ, ਬਰਤਾਨੀਆ, ਜਰਮਨੀ, ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ, ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ, ਜਪਾਨ, ਇਟਲੀ ਤੇ ਫਰਾਂਸ ਉਪਰਲੇ ਦਸਾਂ ਵਿਚ ਸਨ। ਹੁਣ ਤਕ ਹੋਈਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ 'ਚ 14716 ਮੈਡਲ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਅਮਰੀਕਾ 2399 ਤਮਗੇ ਜਿੱਤ ਕੇ ਮੋਹਰੀ ਹੈ। ਰੂਸ ਨੇ ਸਭੋਂ ਸੇਵੀਅਤ ਰੂਸ ਦੇ 1521 ਤਮਗੇ ਜਿੱਤੇ ਹਨ ਤੇ ਚੀਨ ਨੇ 9 ਵਾਰ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਕੇ 473 ਤਮਗੇ ਜੇਤੂ ਲਏ ਹਨ। ਭਾਰਤ 23 ਵਾਰ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਕੇ ਹਾਲੇ 26 ਤਗਮਿਆਂ ਤਕ ਪੁੱਜਾ ਹੈ। ਦੂਰਬੀਨ 'ਚੋਂ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਜੀਹਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਦੇ ਫੇਰ ਕਰਾਂਗੇ।



ਲੰਡਨ ਓਲੰਪਿਕਸ ਦੇ ਸਮਾਪਤੀ ਸਮਾਗਮ ਸਮੇਂ ਚੱਲ ਰਹੀ ਆਤਿਸ਼ਬਾਜ਼ੀ

ਵਰਤਾਏ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 5000 ਬਰੈਡਾਂ, 232 ਟਨ ਆਲੂ, 330 ਟਨ ਫਲ ਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਅਤੇ 75000 ਲੀਟਰ ਦੁੱਧ ਲੱਗਦਾ ਰਿਹਾ।

27 ਜੁਲਾਈ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ 80 ਹਜ਼ਾਰ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਾਲੇ ਓਲੰਪਿਕ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨੀ ਸਮਾਰੋਹ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਮਾਰਚ ਪਾਸਟ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਦਲ ਗਰੇਟ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ 541 ਖਿਡਾਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 530, ਰੂਸ ਦੀ 436, ਚੀਨ ਦੀ 396 ਤੇ ਜਰਮਨੀ ਦੀ 392 ਸੀ। ਭਾਰਤ ਦੇ 83 ਖਿਡਾਰੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਝੰਡਾਬਰਦਾਰ ਸੁਸ਼ੀਲ ਕੁਮਾਰ ਸੀ। ਬੀਜਿੰਗ ਦਾ ਸੋਨ ਤਮਗਾ ਜੇਤੂ ਅਭਿਨਵ ਬਿੰਦਰਾ ਆਪਣੇ ਈਵੈਂਟ ਉੱਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਤ ਕਰਦਿਆਂ ਝੰਡਾਬਰਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਿਆ। ਹਾਕੀ ਖਿਡਾਰੀ ਅਜੀਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਦਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨੀ ਸੀ ਪਰ ਉਹ

ਖੇਡਾਂ 'ਚੋਂ 18 ਸੋਨੇ, 2 ਚਾਂਦੀ ਤੇ 2 ਤਾਂਬੇ ਦੇ ਤਮਗੇ ਜਿੱਤ ਕੇ ਨਵਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ। ਅਜੇ ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ ਸਤਾਈ ਸਾਲ ਦੀ ਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਬਹੁਤੇ ਤਮਗੇ ਜਿੱਤਣ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਸੇਵੀਅਤ ਰੂਸ ਦੀ ਲਰੀਸਾ ਲਤੀਨੀਨਾ ਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ 18 ਤਮਗੇ ਜਿੱਤੇ ਸਨ।

ਲੰਡਨ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤ ਨੇ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ 'ਚੋਂ 20 ਤਮਗੇ ਜਿੱਤੇ ਸਨ। 9 ਸੋਨੇ, 4 ਚਾਂਦੀ ਤੇ 7 ਤਾਂਬੇ ਦੇ। ਲੰਡਨ ਤੋਂ ਵੱਡੀਆਂ ਆਸਾਂ ਰੱਖੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਮੈਥੋਂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਆਸਾਂ ਏਡੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਵੀ ਨਾ ਜਗਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਹੋਵੇ। ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਸੈਮੀ ਫਾਈਨਲ ਖੇਡ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿਆ ਕਹਿਣੇ। ਅਥਲੈਟਿਕਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਅਥਲੀਟ ਦਾ ਫਾਈਨਲ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣਾ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਪੰਜ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤ ਲੈਣੇ ਵੱਡੀ ਛਾਲ ਸਮਝੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਹੀ ਗੱਲ ਹੋਈ। ਭੇਤੀ ਬੰਦੇ ਨਿਰਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ

ਟਰਾਇਲਾਂ ਵੇਲੇ ਪਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਡਾਹ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਤੇ 9.63 ਸੈਕੰਡ ਦੇ ਨਵੇਂ ਓਲੰਪਿਕ ਰਿਕਾਰਡ ਨਾਲ ਦੌੜ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ। ਜਿੰਦਣ ਉਹ ਦੌੜਿਆ ਓਲੰਪਿਕ ਸਟੇਡੀਅਮ ਕੰਢਿਆਂ ਤਕ ਭਰਪੂਰ ਸੀ। ਉਹ 200 ਮੀਟਰ ਦੌੜ ਵੀ ਜਿੱਤਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ 4+100 ਮੀਟਰ ਰਿਲੇਅ ਵਿਚ ਵੀ ਨਵੇਂ ਵਿਸ਼ਵ ਰਿਕਾਰਡ ਨਾਲ ਸੋਨ ਤਮਗਾ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ। ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਉਹ ਪਹਿਲਾ ਦੌੜਾਕ ਹੈ ਜੋ 100, 200 ਤੇ 100 ਮੀਟਰ ਦੀ ਰਿਲੇਅ ਦੌੜ ਦੂਹਰੀ ਵਾਰ ਜਿੱਤਿਆ। 4 ਅਗਸਤ ਤਕ 51 ਲੱਖ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਖੇਡਾਂ ਵੇਖ ਲਈਆਂ ਸਨ। ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ 7 ਲੱਖ 19 ਹਜ਼ਾਰ ਦਰਸ਼ਕ ਓਲੰਪਿਕ ਪਾਰਕ ਦੇ ਸਟੇਡੀਅਮਾਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ। ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ 60 ਹਜ਼ਾਰ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਮੈਰਾਥਨ ਦੌੜ ਲੱਗਦੀ ਵੇਖੀ। ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀਆਂ ਪਬਲਿਕ ਥਾਂਵਾਂ ਉੱਤੇ ਲਾਈਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਸਕਰੀਨਾਂ ਤੋਂ ਖੇਡਾਂ

ਬਈ ਐਤਕੀਂ ਤਾਂ ਸੀ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਓਲੰਪਿਕ

ਹਰਜਿੰਦਰ ਦੁਸਾਂਝ

ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਦੋ ਹਫ਼ਤੇ ਚੱਲੀਆਂ 2012 ਦੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸਭ ਹੱਦਾਂ ਤੋਂ ਕੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੇ ਗਲਵੱਕਤੀ ਪਾਈ। ਸਮਾਪਤੀ ਸਮਾਗਮ ਜਿੱਤਾਂ ਹਾਰਾਂ ਦਾ ਸਿਲਸਲਾ ਭੁੱਲਾ ਕੇ ਖੇਡਾਂ ਨੂੰ ਖੇਡ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਖੇਡਣ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਖੇਡਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸਭ ਹੱਦਾਂ ਬੰਨੇ ਪਾਰ ਕਰ ਕੇ ਅਨੇਕਾਂ ਲੋਕ ਦੋਸਤ ਬਣੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਕਈ ਦੋਸਤੀ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣਗੇ। ਸੰਗੀਤ, ਰੋਸ਼ਨੀ ਤੇ ਰੰਗਾਂ ਦਾ ਖੇਡਾ ਵਿਛੋੜੇ ਨੂੰ ਮੱਧਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸੁਰੂਆਤੀ ਸਮਾਗਮ 'ਚ ਜਿੱਥੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਝੰਡੇ ਦੇ ਰੰਗ ਹਾਵੀ ਸਨ, ਉਥੇ ਸਮਾਪਤੀ ਜਸ਼ਨਾਂ 'ਚ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਦੇ ਹਰਾ ਤੇ ਪੀਲਾ ਰੰਗ ਵੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਉਤਸ਼ਾਹਪੂਰਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਪੂਰੇ ਖੇਡ ਮੇਲੇ 'ਚ ਸ਼ਾਹੀ ਪਰਿਵਾਰ 'ਚੋਂ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਸਮਾਪਤੀ ਜਸ਼ਨਾਂ 'ਚ ਰਾਣੀ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਉਸ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਉਸ ਦਾ ਪੋਤਰਾ ਪ੍ਰਿੰਸ ਹੈਰੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਰਾਣੀ ਦੀ ਦੋਹਤੀ ਨੇ ਘੋੜਸਵਾਰੀ 'ਚੋਂ ਤਮਗਾ ਜਿੱਤਿਆ, ਉਸ ਦਿਨ ਰਾਣੀ ਦੇ ਪੂਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਏ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਰਾਣੀ ਦੀ ਧੀ ਵੀ ਘੋੜਸਵਾਰੀ 'ਚ ਓਲੰਪਿਕ ਜੇਤੂ ਹੈ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਸ਼ਾਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਓਲੰਪਿਕ 'ਚ ਸਾਧਾਰਨ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਵਾਂਗ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਾ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਹੋਰ ਸ਼ਾਹੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਲਈ ਚੰਗਾ ਸੁਨੇਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਸਥਾਨਕ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਹੱਦੋਂ ਵੱਧ ਵਪਾਰੀਕਰਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਇਸ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। 'ਓਲੰਪਿਕ ਬਚਾਓ ਲਹਿਰ' ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸਾਬ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ 'ਆਕੂਪਾਈ ਮੁਵਮੈਂਟ' ਵੀ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਤਾਂ ਦੋ ਸੌ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਾਇਕਲ ਸਵਾਰ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾਕਾਰੀ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹੱਦ ਤੋਂ ਕੇ ਮੁੱਖ ਸਟੇਡੀਅਮ ਦੇ ਦੁਆਰ ਤੱਕ ਵੀ ਪੁੱਜ ਗਏ। ਇਕ ਦਿਨ ਓਲੰਪਿਕ ਕਵਰ ਕਰ ਰਹੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਰੋਸ ਕੀਤਾ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਇਕ ਫਰੀਲਾਂਸ ਪੱਤਰਕਾਰ ਜਿਹਤਾ 'ਯੂ.ਐਸ.ਏ. ਟੂਡੇ' ਲਈ ਕਵਰੇਜ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਨੇ ਖ਼ਬਰ ਨਸ਼ਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਟੀ.ਵੀ. ਉੱਤੇ ਓਲੰਪਿਕ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਠੇਕੇਦਾਰ ਕੰਪਨੀ ਐਨ.ਬੀ.ਸੀ. ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਕਈ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਦੇਰ ਸ਼ਾਮ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਵੱਧ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਬਣੇਰੇ ਜਾ ਸਕਣ। ਬੱਸ, ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਇਸ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੂੰ ਓਲੰਪਿਕ ਪਿੰਡ 'ਚ ਹਰਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਲੱਗਾ; ਉਸ ਦਾ ਟਵਿਟਰ ਅਕਾਊਂਟ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਿਖਰ ਵੱਲ ਵਧਣ ਲੱਗੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ "ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਓਲੰਪਿਕ" ਕਿਹਾ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਹੋਈਆਂ ਸਭ ਓਲੰਪਿਕਸ 'ਚੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਡਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਡਾਂ 'ਚ 205 ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ 6098 ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਅਤੇ 4862 ਖਿਡਾਰਨਾਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਖਿਡਾਰਨਾਂ ਦੀ ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ ਗਿਣਤੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ 'ਚ ਕੁੱਲ 66 ਓਲੰਪਿਕ ਰਿਕਾਰਡ ਟੁੱਟੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ 37 ਰਿਕਾਰਡ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਤੋੜੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਓਲੰਪਿਕ 'ਚ ਕੁੱਲ ਤੀਹ ਸੰਸਾਰ ਰਿਕਾਰਡ ਟੁੱਟੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਅੱਧੇ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਤੋੜੇ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਾਲ 2012 ਦੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਓਲੰਪਿਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ 109 ਮੈਂਬਰਾਂ 'ਚੋਂ 22 ਔਰਤਾਂ ਹਨ ਜੋ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਡਾਂ ਦੌਰਾਨ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ 46 ਸੋਨ ਤਮਗੇ ਜਿੱਤੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ 29 ਤਮਗੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਜਿੱਤੇ ਕੁੱਲ ਛੇ ਤਮਗਿਆਂ 'ਚੋਂ ਦੋ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤਮਗੇ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਤਮਗੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਨ। ਇਤਿਹਾਸ 'ਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਨਾਂ "ਵਿਮੇਨ ਪਾਵਰ ਓਲੰਪਿਕ" ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਖੇਡਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ, ਕਤਰ, ਬਹਿਰੀਨ ਤੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਓਲੰਪਿਕ 'ਚ ਖਿਡਾਰਨਾਂ ਭੇਜੀਆਂ। ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਲਈ ਇਹ ਮੀਲ ਪੱਥਰ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਰਬ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਜਾਈਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਹਾਰਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹੋ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਤਮਗਿਆਂ ਲਈ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਖੇਡਣ ਲਈ ਆਈਆਂ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਕੁੜੀਆਂ ਦਾ ਜਨਮ

ਲੈਣਾ ਹੀ ਸਰਾਪ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਣਾ ਆਪਣੇ-ਆਪ 'ਚ ਵੱਡਾ ਤਮਗਾ ਹੈ।

ਜੇ ਓਲੰਪਿਕਸ ਦੀ ਕੁੱਲ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੇਖਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਹੁਣ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਤਰੱਕੀ-ਯਾਫਤਾ ਦੇਸ਼ ਰਵਾਇਤੀ ਜੇਤੂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਚੀਨ, ਕੋਰੀਆ ਤੇ ਜਾਪਾਨ ਹੁਣ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਹੋਰ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਨ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਓਲੰਪਿਕ ਚਾਰਟਰ ਮੁਤਾਬਿਕ ਓਲੰਪਿਕ, ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ 'ਚ ਖੇਡੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ; ਪਰ ਦੂਜੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਸਾਮਰਾਜ ਅਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦ 'ਚ ਸਰਦ ਜੰਗ ਤਿੱਖੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਦੋਵਾਂ ਪਿਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਦਿਖਾਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਓਲੰਪਿਕ ਨੂੰ ਜੰਗ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਵੈਸੇ ਬਾਰੂਦੀ ਜੰਗ ਨਾਲੋਂ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਜੰਗ ਲਾਹੇਵੰਦ ਸਾਬਤ ਹੋਈ। ਉਂਜ ਇਸ ਖੇਡ ਜੰਗ 'ਚ ਦੋਵਾਂ ਪਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵੱਧ ਤਮਗੇ ਜਿੱਤਣ ਦੀ ਦੌੜ ਨੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਲਈ ਕਈ ਗਲਤ ਹੱਥਕੰਡੇ ਅਪਨਾਉਣ ਲਾ ਦਿੱਤਾ।

ਅਮਰੀਕਾ 1896 ਤੋਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 1952 ਦੀ ਹੈਲਸਿੰਕੀ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡੀ ਤੇ ਆਖਰੀ ਵਾਰ 1992 ਵਿਚ ਬਾਰਸੀਲੋਨਾ ਵਾਲੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਦੇਸ਼ ਖਿੱਲਰ ਗਿਆ। ਜੇ ਹੁਣ ਵੀ ਸਾਬਕਾ ਸੋਵੀਅਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਦੇਈਏ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਓਲੰਪਿਕ 'ਚੋਂ 46 ਤਮਗੇ ਜਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ 1904 ਦੀ ਸੇਂਟ ਲੂਇਸ ਦੀ ਓਲੰਪਿਕ 'ਚ 78 ਸੋਨ ਤਮਗੇ ਅਤੇ 1984 ਦੀ ਲਾਸ ਏਂਜਲਸ 'ਚ 83 ਸੋਨ ਤਮਗੇ ਜਿੱਤੇ ਸਨ, ਪਰ ਉਦੋਂ ਸੋਵੀਅਤ ਬਲਾਕ ਬਾਈਕਾਟ 'ਤੇ ਸੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਫੇਰਬਦਲ ਹੋਇਆ, ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਖੇਡ ਫੁੱਟਬਾਲ 'ਚ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੈ ਕਿ ਯੂਰਪ ਦੀ ਕੋਈ ਟੀਮ ਵੀ ਉਪਰਲੀਆਂ ਚਾਰ ਟੀਮਾਂ 'ਚ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕੀ। ਯੂਰਪ ਦੀ ਓਲੰਪਿਕ ਅਜਾਰੇਦਾਰੀ ਤੋਂ ਤੱਕ ਕੇ ਫਾਈਨਲ 'ਚ ਮੈਕਸੀਕੋ ਅਤੇ ਅਗਲੀ ਓਲੰਪਿਕ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਕੱਪ ਫੁੱਟਬਾਲ ਦੇ ਮੇਜ਼ਬਾਨ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਭਿੱਤੇ। ਦੋਵੇਂ ਟੀਮਾਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਫਾਈਨਲ 'ਚ ਪਹੁੰਚੀਆਂ ਸਨ। ਹਰ ਕੋਈ ਸੋਚਦਾ ਸੀ ਕਿ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ

ਦੀ ਜਿੱਤ ਯਕੀਨੀ ਹੈ ਪਰ ਮੈਕਸੀਕੋ 2-1 ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਨੂੰ ਮਾਤ ਪਾ ਗਿਆ। ਤੀਜੇ ਸਥਾਨ ਲਈ ਖੇਡਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਏਸ਼ੀਆਈ ਟੀਮਾਂ ਜਪਾਨ ਤੇ ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ ਵੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੈਮੀਫਾਈਨਲ 'ਚ ਪਹੁੰਚੀਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਮੁਕਾਬਲਾ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਹੋਇਆ। ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿੱਤ ਜਪਾਨ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਪਰ ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ ਨੇ ਜਪਾਨ ਨੂੰ ਦੋ ਗੋਲਾਂ 'ਤੇ ਹਰਾ ਕੇ ਕਾਂਸੀ ਦਾ ਤਮਗਾ ਚੁੱਸਿਆ। ਇਸ ਮੈਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਲਖੀ ਭਰਿਆ ਮਾਹੌਲ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਪਾਨ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ 'ਚ ਇਕ ਸਮੁੰਦਰੀ ਟਾਪੂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਵਿਵਾਦ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆਈ ਖਿਡਾਰੀ ਨੇ ਜੇਤੂ ਚੌਥੇ 'ਚ ਉਸ ਟਾਪੂ ਸਬੰਧੀ ਜਪਾਨੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਹਨਾ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਮਾਹੌਲ 'ਚ ਤਲਖੀ ਆ ਗਈ। ਇਹ ਓਲੰਪਿਕ ਭਾਵਨਾ ਤੇ ਓਲੰਪਿਕ ਚਾਰਟਰ ਦੇ ਉਲਟ ਸੀ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਓਲੰਪਿਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਕੋਰੀਆਈ ਖਿਡਾਰੀ ਉੱਤੇ ਇਨਾਮ ਵੰਡ ਸਮਾਗਮ ਅਤੇ ਜੇਤੂ ਮੈਂਚ ਉੱਤੇ ਖੜ੍ਹਨ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਫੁੱਟਬਾਲ ਸੰਘ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇਕ ਸਾਲ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਖੇਡਣ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਕੈਂਡਲ ਬਣਿਆ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਬੈਡਮਿੰਟਨ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦਾ। ਚੀਨ, ਇੰਡੋਨੇਸ਼ੀਆ, ਉਤਰੀ ਕੋਰੀਆ, ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ ਤੇ ਬਾਈਲੈਂਡ ਦੀਆਂ ਖਿਡਾਰਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੈਚ ਜਾਣ-ਬੁਝ ਕੇ ਹਾਰੇ ਤਾਂ ਕਿ ਦੂਜੇ ਗੇੜ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਸੌਖੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਹੋਵੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਿਡਾਰਨਾਂ ਦੇ ਖੇਡਣ ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲੱਗ ਗਈ ਹੈ। ਮੁੱਕੇਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ 'ਚ ਵੀ ਕੁਝ ਰੌਲਾ-ਗੌਲਾ ਰਿਹਾ। ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਬਾਕਸਿੰਗ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਖੇਡ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ 'ਚ ਕੁਝ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੋਈ ਕਿ ਕਈ ਰੈਫਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਕ ਰੈਫਰੀ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਮੁੱਕੇਬਾਜ਼ ਨੂੰ ਜੇਤੂ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ। ਬਾਅਦ 'ਚ ਨਵੇਂ ਨਿਯਮਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਬਾਕਸਿੰਗ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਰੈਫਰੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਉਲਟਾ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਖਿਡਾਰੀ ਜੇਤੂ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਓਲੰਪਿਕ ਇਤਿਹਾਸ 'ਚ ਇਹ ਵੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੋਇਆ।

ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਤੈਰਾਕ ਮਾਈਕਲ ਫੈਲਪਸ

ਨੇ ਤਿੰਨ ਓਲੰਪਿਕ 'ਚ ਕੁੱਲ ਬਾਈ ਤਮਗੇ ਜਿੱਤ ਕੇ ਐਤਕੀਂ ਨਵਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਜ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਦੀਆਂ ਦੋ ਜਿਮਨਾਸਟ ਕੁੜੀਆਂ ਦਾ 16 ਤਮਗੇ ਜਿੱਤਣ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਸੀ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ 16 ਸਾਲਾ ਯੂਸੇਨ ਬੋਸਟ ਓਲੰਪਿਕ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੀ ਅਫਰੀਕੀ ਮੂਲ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਜਿਮਨਾਸਟ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਣੀ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਨੇ ਦੋ ਸੰਸਾਰ ਰਿਕਾਰਡ ਵੀ ਸਿਰਜੇ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕੈਲੀ ਹੈਰੀਸਨ ਨੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ 172 ਪਾਉਂਡ ਵਰਗ ਜੂਡੋ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ ਸੋਨ ਤਮਗਾ ਜਿੱਤਿਆ। ਅਮਰੀਕਾ ਲਈ ਓਲੰਪਿਕ ਇਤਿਹਾਸ 'ਚ ਜੂਡੋ ਦਾ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਸੋਨ ਤਮਗਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਤਨ ਵਾਲਾ ਕਾਰਨਾਮਾ ਕੀਨੀਆ ਦੇ ਡੇਵਿਡ ਰੁਦੀਸਾ ਮਾਸੀ ਨੇ 800 ਮੀਟਰ ਦੌੜ 'ਚ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਦੌੜ 1.40.91 ਸੈਕਿੰਡ 'ਚ ਪੂਰੀ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਰਿਕਾਰਡ 'ਚ 10 ਸੈਕਿੰਡ ਦਾ ਸੁਧਾਰ ਕੀਤਾ। ਜਮਾਇਕਾ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਤੇਜ਼ ਦੌੜਾਕ ਬਣੇ ਬੋਲਟ ਨੇ 100 ਮੀਟਰ ਦੌੜ 9.63 ਅਤੇ 200 ਮੀਟਰ ਦੌੜ 19.32 ਸੈਕਿੰਡ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਜਿੱਥੇ ਨਵੇਂ ਰਿਕਾਰਡ ਬਣਾਏ, ਉਥੇ ਲਗਾਤਾਰ ਦੋ ਓਲੰਪਿਕ 'ਚ ਇਹ ਦੌੜ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲਾ ਦੌੜਾਕ ਬਣ ਗਿਆ। 100 ਮੀਟਰ ਦੀ ਦੌੜ ਜਦੋਂ ਖ਼ਤਮ ਹੋਈ ਤਾਂ ਇਕ ਸ਼ਰਾਬੀ ਦਰਸ਼ਕ ਨੇ ਅਥਲੀਟਾਂ 'ਤੇ ਬੋਲ ਹੀ ਵਗਾਹ ਮਾਰੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਾਲੈਂਡ ਦੇ ਜੂਡੋ ਜੇਤੂ ਖਿਡਾਰੀ ਨੇ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਿਆ ਤੇ ਬਾਅਦ 'ਚ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਰਾਨ ਦਾ ਭਾਰ-ਤੋਲਕ ਬਹਿਦਾਦ ਸਾਲੀਮੀ ਕੋਰਦਾਸੀ ਕੁੱਲ 455 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ (1003 ਪੌਂਡ) ਭਾਰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਤਾਕਤਵਾਰ ਖਿਡਾਰੀ ਬਣਿਆ।

ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਚੰਗੀ ਰਹੀ ਪਰ ਇਸ ਵਾਰ ਅਥਲੈਟਿਕਸ (ਟਰੈਕ ਐਂਡ ਫੀਲਡ) 'ਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਖੁੱਸ ਗਈ। ਅਥਲੈਟਿਕਸ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਨ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਕੌਮੀ ਖੇਡ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਅਥਲੈਟਿਕਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਤਮਗੇ ਘਟਣ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕਨ ਓਲੰਪਿਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਕਾਫ਼ੀ ਆਲੋਚਨਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਲੋਕ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਤੈਰਾਕੀ ਜੇਗੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ ਹਾਂ? ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਮੋਸ਼ੀ ਉਦੋਂ ਹੋਈ, ਜਦੋਂ ਇਸ ਦੇ ਜੂਡੋ ਖਿਡਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਭੰਗ ਪੀਣ ਦਾ

ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਜੂਡੋ ਖਿਡਾਰੀ ਨਿਕੋਲਸ ਡਿਲਪੋਏ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਭੁਲੇਖੇ 'ਚ ਹੋਇਆ। ਵੈਸੇ ਵੀ ਉਹ ਸੱਤਵੇਂ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਯੂ.ਐਸ.ਏ. ਓਲੰਪਿਕ ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਥਲੈਟਿਕਸ ਦੇ ਮੈਡਲ ਘਟਣ ਕਰ ਕੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਣਾਉਣ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਇਹ ਖੇਡਾਂ ਸਫ਼ਲ ਰਹੀਆਂ। ਨਾ ਮੀਂਹ ਨੇ ਰੰਗ 'ਚ ਭੰਗ ਪਾਇਆ ਤੇ ਨਾ ਕੋਈ ਮਾੜੀ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ, ਪਰ ਟਿਕਟਾਂ ਵੰਡਣ ਤੇ ਵੇਚਣ 'ਚ ਪ੍ਰਬੰਧ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋਏ। ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਉਣਤਾਈ ਸੀ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਕੁਲ 30% ਟਿਕਟਾਂ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਤੇ ਬਾਕੀ ਸਭ ਖੇਡ ਜੱਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੇ ਸਪਾਂਸਰ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਪਹਿਲੇ ਕਈ ਦਿਨ ਕਈ ਖੇਡਾਂ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਖਾਲੀ ਰਹੀਆਂ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਓਲੰਪਿਕ ਕਮੇਟੀ ਨਵੇਂ ਨਿਯਮ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਡਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕੈਮਰੂਨ ਦੇ 7 ਖਿਡਾਰੀ ਖੇਡ ਪਿੰਡ ਵਿਚੋਂ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਏ। ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਸ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨਾਲ ਖਿਸਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਪਨਾਹ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣਗੇ। ਯਾਦ ਰਹੇ 1956 ਦੀ ਓਲੰਪਿਕਸ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ 30 ਖਿਡਾਰੀ ਓਲੰਪਿਕ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਦੌੜੇ ਸਨ ਤੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਰੋਮਾਨੀਆ ਦੇ ਸਨ।

ਉਧਰ ਲੰਡਨ ਦੇ ਆਮ ਬਿਜਨਸਮੈਨਾਂ ਨੇ ਓਲੰਪਿਕਸ ਦੀ ਸਥਾਨਕ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਖਿਲਾਫ਼ ਸ਼ਿਕਵਾ ਹੈ ਕਿ ਨਵੇਂ ਓਲੰਪਿਕ ਵਪਾਰ ਨਿਯਮਾਂ ਕਰਕੇ ਉਹ ਆਪਣਾ ਪੂਰਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ। ਉਂਜ ਵੀ ਓਲੰਪਿਕ ਕਰਕੇ ਸਾਧਾਰਨ ਸੈਲਾਨੀ ਘੱਟ ਆਏ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘਾਟਾ ਪਿਆ ਜਿਸ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਓਲੰਪਿਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇਵੇ। ਇਕ ਹੋਰ ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਰਹੀ ਕਿ ਖੇਡ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਫਰਨੀਚਰ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਪੁਛੇ ਬਿਨਾ ਹੀ ਫਰਨੀਚਰ ਸੇਲ 'ਤੇ ਲਾ ਦਿਤਾ, ਜਦੋਂਕਿ ਐਂਗਰੀਣਾਂ ਲਈ ਓਲੰਪਿਕ ਅਜੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਹੈ। ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਇਹ ਦੱਸ ਕੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੁਨਾਫਾ ਕਮਾਉਣਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਫਰਨੀਚਰ ਫਲਾਣੇ ਖਿਡਾਰੀ ਨੇ ਵਰਤਿਆ ਹੈ।

ਗੱਲ ਭਾਰਤ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੀ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਹਾਕੀ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਬੁਰੀ ਹਾਰ ਪਿੱਛੋਂ ਭਾਰਤ ਨੇ ਇਸ ਓਲੰਪਿਕ 'ਚ ਕੁੱਲ ਛੇ ਵਿਆਕਤੀਗਤ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਇੰਨੇ ਤਮਗੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਜਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਹ ਸ਼ੁਭ ਸ਼ਗਨ ਹੈ ਪਰ ਰਸਤਾ ਅਜੇ ਬਹੁਤ ਲੰਬਾ ਹੈ।

ਆਰਥਿਕ ਫਰੰਟ 'ਤੇ ਅੱਵਲ ਤੇ ਖੇਡਾਂ 'ਚ ਭਾਰਤ ਫਾਡੀ ਕਿਉਂ?

ਭਾਰਤ ਜੋ ਕਿਸੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਸੋਨੇ ਦੀ ਚਿੜੀ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਲੰਡਨ ਓਲੰਪਿਕ-2012 ਵਿਚ ਸੋਨੇ ਦੇ ਤਗਮੇ ਨੂੰ ਤਰਸਦਾ ਰਿਹਾ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਬਾਦੀ 1.22 ਅਰਬ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਆਰਥਿਕ ਪੱਖੋਂ ਪਹਿਲੇ ਪੰਜ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਦੋ ਅਤੇ ਤਾਂਬੇ

ਅਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਫੀਨਾ

ਫੋਨ: 0044-788-622-9063

ਦੇ ਚਾਰ ਤਮਗੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਉੱਤੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲੀਆ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਭਾਰਤ ਨੂੰ 'ਸ਼ਾਇਨਿੰਗ ਇੰਡੀਆ' ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ ਜਾਂ 'ਸਲੱਮ ਇੰਡੀਆ'? ਇੰਨੀ ਆਰਥਿਕ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਖੇਡਾਂ 'ਚ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਅਮਰੀਕਾ, ਚੀਨ ਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਐਨਾ ਮਾੜਾ ਕਿਉਂ ਰਿਹਾ? ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਕੋਲ ਨਾ ਤਾਂ ਪੈਸਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਾਧਨ, ਪਰ ਖਿਡਾਰੀਆਂ 'ਚ ਜੋਸ਼, ਹੌਸ ਅਤੇ ਹਰ ਮੈਦਾਨ ਫਤਿਹ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਤਾਕਤ ਸੀ। ਮਗਰੋਂ ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪੀ.ਟੀ. ਉਸ਼ਾ ਵਰਗੇ ਖਿਡਾਰੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਲਈ ਸੋਧ ਬਣੇ। ਅੱਜ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਮਸਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਕੋਲ ਸਰਮਾਇਆ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਹੁਣ ਇਹ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਪਿੱਛੇ ਕਿਉਂ ਹੈ?

ਭਾਰਤ ਨੇ 1900 (ਪੈਰਿਸ) ਤੋਂ 2012 (ਲੰਡਨ) ਦੇ 112 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਓਲੰਪਿਕ ਸਫ਼ਰ ਵਿਚ ਕੁੱਲ 26 ਮੈਡਲ ਜਿੱਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ 9 ਸੋਨੇ, 6 ਚਾਂਦੀ ਅਤੇ 11 ਤਾਂਬੇ ਦੇ ਹਨ। ਸੋਨੇ ਦੇ 9 ਮੈਡਲਾਂ ਵਿਚੋਂ 8 ਇਕੱਲੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਨੇ ਜਿੱਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੋਨੇ ਦਾ ਇਕ ਮੈਡਲ ਅਭਿਨਵ ਬਿੰਦਰਾ ਨੇ ਸ਼ਟਿੰਗ 'ਚ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤਾ। 2012 ਦੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਆਪਣੀ ਜਿੱਤ 55ਵੇਂ

ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਹੀ ਦਰਜ ਕਰਵਾ ਸਕਿਆ।

ਦਰਅਸਲ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਇਕ ਹੋਰ ਵੰਡ ਵੀ ਹੋਈ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਵੀ ਦੋ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਚ ਵੰਡੀ ਗਈ। ਇਕ ਹਿੱਸਾ 'ਸ਼ਾਇਨਿੰਗ' ਜਾਂ 'ਸੁਪਰ-ਸ਼ਾਇਨਿੰਗ' ਇੰਡੀਆ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਸੋਹਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਸਰ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਹਿੱਸਾ 'ਸਲੱਮ ਇੰਡੀਆ' ਵਿਚ ਰਹਿ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਰੋਟੀ, ਕੱਪੜੇ ਅਤੇ ਮਕਾਨ ਵਰਗੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ 'ਚ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਜੀਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। 65 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਆਰਥਿਕ ਪੱਖੋਂ ਉਨਤੀ ਕਰ ਕੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਵੀ 'ਸ਼ਾਇਨਿੰਗ ਇੰਡੀਆ' ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਅਤੇ ਸਾਲ 2002 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੀ 'ਸ਼ਾਇਨਿੰਗ ਇੰਡੀਆ' ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਬੋਲੇ ਸਿਆਸਤ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਈਆਂ; ਪਰ ਹਕੀਕਤ ਵਿਚ 70% ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਆਮਦਨ 100 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ 'ਸਲੱਮ ਇੰਡੀਆ' ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਪਾਲਣੇ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵਾਂਝੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਉਲਟ ਲਗਭਗ 20% ਭਾਰਤੀ 'ਸ਼ਾਇਨਿੰਗ ਇੰਡੀਆ' ਦੀਆਂ ਪੰਜ-ਤਾਰਾ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਬਚੇ ਤਕਰੀਬਨ 10% ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਭਾਰਤੀ (ਅਪਰ ਕਲਾਸ) 'ਸੁਪਰ-ਸ਼ਾਇਨਿੰਗ' ਇੰਡੀਆ ਵਿਚ ਪੈਸੇ ਦੇ ਜ਼ੋਰ 90% ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਉਗਲੀ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਨਚਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਵਰਲਡ ਬੈਂਕ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਿਕ ਭਾਰਤ ਵਿਚ 32.7% ਲੋਕ ਗਰੀਬੀ ਰੇਖਾ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਅਸਲ ਸਰਮਾਇਆ, ਧਨ, ਦੌਲਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ।

ਭਾਰਤ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੀ ਦੌਲਤ ਹਥਿਆਉਣ 'ਚ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਲੋਕ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਗਰੀਬੀ, ਮਾੜੀਆਂ ਸਿਹਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਆਦਿ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ। ਸਿਹਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦਾ ਨਿਘਾਰ ਰੁਕ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਅੱਜ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਖੇਡਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣ ਵਿਚ ਅਸਮਰਥ ਕਿਉਂ ਹਨ? ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ 2012-13 ਦੇ ਬਜਟ ਦਾ ਸਿਰਫ 0.23 ਫ਼ੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਹੀ ਖੇਡਾਂ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਕੀ ਇਸ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ 'ਚ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਤਬਦੀਲੀ ਆਉਣ ਦੇ ਅਸਾਰ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਕੀ ਇਸ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਪਿੰਡਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਤੇ ਕਾਲਜਾਂ 'ਚ ਕੌਮੀ ਜਾਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਖੇਡ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ? ਜੇ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਅੱਜ ਦੇ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਗਰੀਬ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਖੇਡ ਰੁਚੀਆਂ ਕਿਵੇਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸੂਬੇ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਨਾਮ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਰੌਸ਼ਨ ਕਰ ਸਕਣ। ਹਰ ਕਿਸੇ ਖਿਡਾਰੀ ਦਾ ਬਾਪ ਅਭਿਨਵ ਬਿੰਦਰਾ ਦੇ ਬਾਪ ਵਾਂਗ ਅਮੀਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਜੋ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਲਈ ਘਰ ਵਿਚ ਹੀ ਸਾਰੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ। ਅੱਜ ਕ੍ਰਿਕਟ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਪਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਖੇਡ ਵਿਚ ਵਪਾਰੀ ਅਤੇ ਫਿਲਮੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਿਤਾਰੇ ਹਰ ਸਾਲ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਬਾਜ਼ਾਰ 'ਚ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਰਬਾਂ ਰੁਪਏ ਕਮਾਉਂਦੇ ਹਨ; ਹੋਰ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਫਿਕਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਡ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਕ ਇੰਟਰਵਿਊ 'ਚ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਖੇਡ ਵਿਭਾਗ ਜਿੱਤ ਕੇ ਆਏ ਹਰ ਖਿਡਾਰੀ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਤਾਂ ਦੇਵੇਗਾ

ਹੀ, ਸੋਨੇ ਦਾ ਤਮਗਾ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ 50 ਲੱਖ ਰੁਪਏ, ਚਾਂਦੀ ਦਾ ਤਮਗਾ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ 30 ਲੱਖ ਅਤੇ ਤਾਂਬੇ ਦਾ ਤਮਗਾ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੇ ਖਿਡਾਰੀ ਨੂੰ 20 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ, ਪਰ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਡ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਨਾਮਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਖੇਡ ਬਜਟ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

ਸਾਰੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਤਹਿ ਤੱਕ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਵਕਤ ਦਾ ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਭੋਜਨ ਦੇਣ ਜੋਗੀ ਆਮਦਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਰੁਚੀ ਖੇਡਾਂ 'ਚ ਕਿਵੇਂ ਵਧਾਉਣ। ਦੂਜਾ, ਖਾਣੇ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਮਿਲਾਵਟ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਤੇ ਕਣਕ, ਸਬਜ਼ੀਆਂ, ਦਾਲਾਂ ਉੱਤੇ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਸਪਰੇਅ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਬੱਚੇ ਸਿਹਤ ਪੱਖੋਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਜਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਤੀਜਾ, ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਅਤਿ ਦੀ ਗਰੀਬੀ ਕਰ ਕੇ 47 ਫ਼ੀਸਦੀ ਬੱਚੇ ਭਾਰ ਘੱਟ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਨਹੀਂ ਪਾ ਰਹੇ। ਚੌਥਾ, ਸਕੂਲਾਂ ਅਤੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਮਾੜੀਆਂ ਖੇਡ ਸਹੂਲਤਾਂ, ਪੰਜਵਾਂ, ਪਿਛਲੇ ਕੁੱਝ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਕਰ ਕੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਤੰਦਰੁਸਤ ਨਹੀਂ ਰਹੀ।

ਜੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਖਾਣੇ ਦੀ ਮਿਲਾਵਟ, ਜ਼ਹਿਰੀਲੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀਆਂ ਫ਼ਸਲਾਂ 'ਤੇ ਸਪਰੇਅ, ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ ਖੇਡਾਂ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਨਾ ਲਗਾਇਆ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਵਧਦੀ ਆਬਾਦੀ ਭਾਰਤ ਉੱਤੇ ਹੋਰ ਬੋਝ ਬਣੇਗੀ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਹੁਣ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਕਿਹੜੇ ਰਾਹ ਪੈ ਤੁਰਿਐ ਭਾਰਤੀ ਮੀਡੀਆ?

ਸਵੇਰੇ ਚਾਹ ਦੀਆਂ ਦੁਸਕੀਆਂ ਨਾਲ ਖ਼ਬਰਾਂ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਚੈਨਲ ਲਾ ਲਵੇ, ਮਸਾਲਾ ਖ਼ਬਰਾਂ ਅਜਿਹੇ ਤੁੜਕੇ ਨਾਲ ਦਿਸਦੀਆਂ ਨੇ ਕਿ ਘਟਨਾ ਦੇ ਕਰੂਰ ਪਹਿਲੂ ਲੁਕੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਦੁੱਖ ਜਾਂ ਹਮਦਰਦੀ ਦੀ ਥਾਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਨੂੰ 'ਜ਼ਾਇਕੇਦਾਰ' ਬਣਾਉਣ 'ਤੇ ਵੱਧ ਜ਼ੋਰ ਲੱਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਲਾਤਕਾਰ, ਧੋਖਾਧੜੀ, ਕਤਲ, ਲੁੱਟ-ਖੋਹ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਆਧਾਰਤ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਰੰਗ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਖ਼ਬਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਮਾਧਿਅਮ ਘੱਟ ਤੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਸਮੱਗਰੀ ਵੱਧ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਚਟਕਾਰ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਚੈਨਲਾਂ ਦੀ ਇਹ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਚੰਗੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਪਰ ਸੰਜੀਦਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਰਤਕਦਾ ਕਿ ਮੀਡੀਆ ਆਪਣੇ ਅਸੂਲ ਤੋਂ ਕਿਉਂ ਭਟਕਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਹਰ ਖ਼ਬਰ ਨੂੰ ਸਨਸਨੀਖੇਜ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਚੈਨਲਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿਰਫ਼ਿਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਵੀਆਂ-ਨਵੀਆਂ ਤਰਕੀਬਾਂ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਏ, ਜਿਹੜੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ 'ਚ ਆਉਣ ਲਈ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੋਵੇ। ਕਦੇ ਸੋਚਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਨੀਲੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਮੀਡੀਆ ਅੱਜ ਵਾਲੀ ਮਾਨਤਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਕੱਲ੍ਹ ਤੱਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਪੋਰਨ ਫਿਲਮਾਂ' ਬਾਰੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਜੇ ਪਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਏਨਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਸੰਨੀ ਲਿਓਨ ਦੀ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਭੱਜੇ ਬਿਜਲਈ ਮੀਡੀਏ ਨੂੰ ਅੱਜ ਸਿਰਫ਼ ਟੀ.ਆਰ.ਪੀ. ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਹੈ, ਗੰਧਲੇ ਹੋ ਰਹੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਨਹੀਂ। ਮੀਡੀਆ ਇਸ ਸੋਚ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਨੰਗੇ ਰਹਿਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰਨ, ਲੁੱਚਤਾ ਨੂੰ ਹਿੱਕ ਥਾਪਤ ਕੇ ਕਬੂਲ ਅਤੇ ਮਰਿਆਦਾ ਤੋਂ ਭੱਜੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਇੰਜ ਕਰੇ ਕਿ ਦਰਸ਼ਕ ਹਕੀਕਤ ਸਮਝਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਾਜ 'ਚ ਹੋ-ਵਾਪਰ ਰਹੇ ਰਸੀਲੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸਮਝੇ।

ਸਾਲ-ਡੇਢ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤੱਕ ਪ੍ਰਾਨਮ ਪਾਂਡੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਣਦਾ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਮੀਡੀਏ ਅੱਗੇ ਸਨਸਨੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਤੇ ਅੱਗੋਂ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਸੂਤਰਧਾਰ ਵਾਲਾ ਰੋਲ ਨਿਭਾਇਆ ਤੇ ਅੱਜ ਉਹੀ ਪ੍ਰਾਨਮ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਛਾਣੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਉਸ ਦੀ ਬੱਸ ਏਨੀ ਕੁ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ, ਜੇ ਭਾਰਤੀ ਕ੍ਰਿਕਟ ਟੀਮ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਜਿੱਤ ਗਈ ਤਾਂ ਉਹ

ਕੱਪੜੇ ਉਤਾਰ ਕੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਆਵੇਗੀ।

ਏਨਾ ਕਹਿਣ ਨਾਲ ਚੈਨਲਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਮੁੱਦਾ ਜਾਪਣ ਲੱਗਾ ਤੇ ਪ੍ਰਾਨਮ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਸਕਰੀਨ 'ਤੇ ਦਿਖਾ ਤੀਰ ਛੱਡੇ ਜਾਣ ਲੱਗੇ। ਜਦੋਂ ਟੀਮ ਜਿੱਤ ਗਈ ਤਾਂ ਕਈ ਚੈਨਲਾਂ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੁਲੇਟਿਨ ਤਿਆਰ

ਔਰਤ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ, ਜਿਹੜੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਮਨਚਾਹੇ ਮਰਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਬਣਾਉਣੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਕਬੂਲ ਕਰਨ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਾਂ, ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਸਭ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਔਰਤ, ਜਿਹੜੀ ਨੀਲੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਹੀਰੋਇਨ ਹੈ ਤੇ ਕੱਲ੍ਹ ਤੱਕ ਜੀਹਦੇ ਨਾਂ ਬਾਰੇ ਭਾਰਤ ਦੇ 80% ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ



ਕੀਤੇ ਕਿ ਕੱਪੜੇ ਲਾਹੁਣ ਵਾਲੀ ਆਪਣੇ ਵਾਅਦੇ ਤੋਂ ਮੁੱਕਰ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਵਾਅਦਾ ਪੂਰਾ ਕਦੋਂ ਕਰੇਗੀ, ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਬਾਕੀ ਹੈ। ਸਿਵਾਏ ਇੱਕ-ਦੋ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ਿਰ ਦੀ ਇਹ ਗੱਲ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦੀ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਫ਼ੈਸਲੇ ਨੂੰ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੀ ਤੁਕ? ਪ੍ਰਾਨਮ ਨੇ ਇਹ ਐਲਾਨ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਸਫ਼ਲ ਵੀ ਹੋਈ।

ਚੈਨਲਾਂ ਨੇ ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਦੀ ਹੱਦ ਪਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਸੰਨੀ ਲਿਓਨ ਨੂੰ ਆਧੁਨਿਕ ਸਮਾਜ ਦੀ ਅਜਿਹੀ

ਸੀ ਪਤਾ, ਅੱਜ ਵਪਾਰੀ ਮੀਡੀਏ ਕਾਰਨ 80% ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਛਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਆਈਆਂ ਕਿ 'ਅਸ਼ਲੀਲ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਰਾਣੀ' ਬਾਲੀਵੁੱਡ 'ਚ ਦਾਖਲਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਫੇਰ ਆਈਆਂ ਕਿ ਉਹਨੇ ਦਾਖਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਫੇਰ ਉਹਦੇ ਮਹੇਸ਼ ਭੱਟ ਕੈਂਪ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਨੂੰ ਉਤਾਰਿਆ ਗਿਆ, ਫੇਰ 'ਜਿਸਮ 2' ਦੀ ਹੀਰੋਇਨ ਬਣਨ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੋਇਆ, ਫੇਰ ਪੋਸਟਰਾਂ ਦੀ ਅਸ਼ਲੀਲਤਾ ਨੂੰ ਰੱਜਵਾਂ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਹੁਣ ਸੰਨੀ ਲਿਓਨ ਦੇ ਕਸੀਦੇ ਕੱਢਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਰੂੜੀਵਾਦੀ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ

ਨੂੰ ਸੱਟ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਮੁਟਿਆਰ ਹੈ, ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਮੁਤਾਬਕ ਕੱਪੜੇ ਲਾਹੁਣ, ਸਬੰਧ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਦਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ।

ਅੱਜ ਭਾਰਤੀ ਮੀਡੀਆ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮਾਡਲਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਕੱਪੜੇ ਲਾਹੁਣ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲੱਗੀਆਂ ਝੱਟ ਲਾਉਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਕਦੇ 'ਪਲੇਅ ਬੁਆਏ' ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੇ ਕਵਰ ਪੇਜ ਦੀ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਏ, ਕਦੇ ਓਲੰਪਿਕ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਹੌਸਲਾ ਅਫ਼ਜ਼ਾਈ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੱਲੋਂ ਨਿਰਵਸਤਰ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਉਭਾਰੀ ਜਾਂਦੀ ਏ, ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਬੀਚ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਬਾਬਤ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਕਦੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਾ ਕੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਲੁਭਾਇਆ ਜਾਂਦਾ।

ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਭਾਰਤੀ ਮੀਡੀਆ ਪਲ-ਪਲ 'ਤੇ 'ਤੁਹਾਨੂੰ ਰੱਖੇ ਸਦਾ ਅੱਗੇ', 'ਖ਼ਬਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਤੱਕ', 'ਸੱਚ ਦੀ ਅਵਾਜ਼' ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਦਿੰਦੇ, ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਏਨਾ ਕਿਉਂ ਭੱਜ ਖਲੋਤਾ ਕਿ ਪੂਰੇ ਦਿਨ ਦਾ ਅੱਧਾ ਹਿੱਸਾ ਬਲਾਤਕਾਰ, ਪਿਆਰ 'ਚ ਧੋਖੇ ਅਤੇ ਇੱਕੋ ਵੇਲੇ ਕਈਆਂ-ਕਈਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਮਸਾਲਾ ਲਾ-ਲਾ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਪਾਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਜ਼ਰੀਏ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਰੱਖਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੈਨਲਾਂ ਅਤੇ ਫਿਲਮੀ, ਗੈਰ ਫਿਲਮੀ ਤੇ ਫੈਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਚੈਨਲਾਂ ਵਿਚ ਭਲਾ ਫਰਕ ਕੀ ਹੋਇਆ? ਫਰਕ ਸਿਰਫ਼ ਏਨਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਆਖਦੇ ਨੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮਨੋਰੰਜਕ ਚੈਨਲ ਹਾਂ ਤੇ ਖ਼ਬਰਾਂ ਵਾਲੇ ਖ਼ਬਰ ਜ਼ਰੀਏ ਚਸਕਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਨੇ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਬਲਾਤਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧ ਰਹੀ ਏ। ਮਹਾਂਨਗਰਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰਦੀਆਂ ਨੇ ਤੇ ਹਰ ਚੈਨਲ ਵੱਲੋਂ ਰਾਤੀਂ ਦਸ ਤੋਂ ਗਿਆਰਾਂ ਵਜੇ ਅਪਰਾਧ ਆਧਾਰਤ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਾਲੇ ਬੁਲੇਟਿਨਾਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੰਜ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਧੱਕੇਸ਼ਾਰੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਬਹੁਤ ਸਨਮਾਨ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਸਕਰੀਨ 'ਤੇ ਬਰੀਕ ਅੱਖਰਾਂ 'ਚ 'ਨਾਟ ਰੁਪਾਂਤਰਨ' ਭਾਵ 'ਨਾਟਕੀ ਫਿਲਮਾਂਕਣ' ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਕਹਾਣੀ ਫਿਲਮ ਵਾਂਗ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਏ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਬੰਧਤ ਘਟਨਾ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਬਲਾਤਕਾਰ ਹੋਇਆ ਕਿਵੇਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਚੀਕਾਂ ਕਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਗਈਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ?

ਕੀ ਮੈਂ
ਝੂਠ
ਬੋਲਿਐ...



ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਟਹਿਣਾ

ਫੋਨ: 91-98141-78883

ਕਿੰਨੀ ਸ਼ਰਮ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਇਹ ਸਭ ਦੇਖ ਕੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਲੋਕ ਮੀਡੀਏ 'ਤੇ ਯਕੀਨ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਮੀਡੀਆ ਆਪਣੇ ਫ਼ਰਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਦੌੜ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਹੁਣ ਸਾਬਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੀਡੀਆ ਹੀ ਆਪਣੇ ਫ਼ਰਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਦੌੜਦਾ। ਬਹੁਤੇ ਚੈਨਲ ਤਾਂ 'ਐਕਸਕਲੂਸਿਵ' ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣਾ ਜੁਗਾਤ ਫਿੱਟ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਮਾਤਾ ਕਾਰਨਾਮਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਕੈਮਰਾਮੈਨ ਜਾਂ ਰਿਪੋਰਟਰ ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਥਾਂ ਫਿਲਮਾਂਕਣ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਫੇਰ ਸਕਰੀਨ 'ਤੇ ਮੋਟੇ ਅੱਖਰਾਂ 'ਚ ਆਉਂਦੇ, 'ਸਿਰਫ਼ ਏਸ ਚੈਨਲ 'ਤੇ।'

ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਸਾਇੰਸ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਗਿਣਾਉਂਦਾ, ਮੰਗਲ ਗ੍ਰਹਿ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਚੰਦ-ਤਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਛੂਹਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਪਾਉਂਦਾ ਬਿਜਲਈ ਮੀਡੀਆ ਸਵੇਰੇ ਦਸ ਵਜੇ ਤੱਕ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀਆਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਪੂਰਾ ਦਿਨ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਲੰਘੇਗਾ, ਕਿਹੜੀ ਰਾਸ਼ੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਤੇ ਕੀ ਨਹੀਂ? ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਫ਼ਲਾਣੇ ਪੰਡਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਏਸ ਚੈਨਲ 'ਤੇ ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਨੇ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਈਮੇਲ ਜਾਂ ਫੋਨ ਜ਼ਰੀਏ ਵੀ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਕੋਹਾ ਦੋਗਲਾ ਚਿਹਰਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਮੀਡੀਏ ਦਾ, ਬੁਰਕਾ ਪਹਿਨ ਕੀ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਅੱਗੇ ਰਹਿਣ ਦੇ ਚੱਕਰ 'ਚ, ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਵਾਧੇ ਲਈ ਸੱਚ-ਝੂਠ ਦਾ ਰੂਪ ਕਿਵੇਂ ਬਦਲਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਸਭ ਕੁਝ ਇਸ ਦੀ ਸਾਰਥਿਕਤਾ 'ਤੇ ਸਵਾਲੀਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾ ਛੱਡਦਾ। ਅੱਗੇ ਰਹਿਣਾ, ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਪਛਾੜਨਾ, ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ 'ਕੱਠੀ ਕਰਨਾ ਕੋਈ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਕੌਣ ਚੰਗੀ ਮੰਨੀ ਕਿ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਇਹ ਬੰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ 'ਚੋਂ ਵਪਾਰ ਲੱਭਦਾ ਆਪਣੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਾਂਹ ਪੱਖੀ ਬਣਾਉਂਦਾ-ਬਣਾਉਂਦਾ ਉਸ ਥਾਂ ਪਹੁੰਚਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ, ਜਿੱਥੇ ਲੋਕ ਇਹਦੀ ਕਹੀ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ, ਇਹਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਉਣਾ ਠੀਕ ਸਮਝਦੇ ਨੇ।

ਇਕ ਦਿਨ ਘਰੇ 'ਕੱਲੇ ਉਦਾਸ ਬੈਠੇ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਹੀ ਦਿਲ ਬਹਿਸ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਲੱਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਕੋਈ ਇਨਸਾਨ ਹੋਵੇ ਤੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦਾ ਮਹਿਰਮ ਬਣ ਬਾਹੋਂ ਫੜ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, 'ਚੱਲ ਉਠ, ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਦਰਦ ਫੋਲ ਕੇ ਮਨ ਹੌਲਾ ਕਰ। ਕੋਈ ਤਾਂ ਐਸਾ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਤੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚੋਂ ਡੁੱਲ੍ਹਦਾ ਦਰਦ ਦੇਖ ਨਮ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ।' ਮੈਂ ਬੜਾ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ 'ਇਸ ਜੁੱਗ 'ਚ ਕਿਸੇ ਦੇ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਨ ਲਈ ਕਿਸ ਕੋਲ ਵਕਤ ਹੈ? ਨਾਲੇ ਜੇ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਜਾਵਾਂਗਾ ਤਾਂ ਹੋਰ ਦੁੱਖ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਕਈ ਟੱਕਰ ਜਾਣਗੇ ਪਰ ਦਰਦ ਵੰਡਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗਾ। ਦਿਲ ਨੂੰ ਬੜਾ ਆਖਿਆ, ਕਿਥੋਂ ਭਾਲਦਾ ਤੂੰ ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ 'ਤੇ ਮੱਲ੍ਹਾਂ, ਸਭਨਾਂ ਨੇ ਲੂਣ ਭੁੱਕਣੇ। ਮੇਰੇ ਗਮਾਂ ਦੀ ਸਲੂਘ ਨਈਓਂ ਜਾਣੀ, ਭਾਵੇਂ ਲੱਖ ਪਾਵਾਂ ਸੁੱਕਣੇ। ਨੈਣਾਂ ਪਿਛਲੇ ਇਹ ਹੰਝੂਆਂ ਦੇ ਝਰਨੇ, ਬੰਨ੍ਹ ਲਾਇਆਂ ਨਈਓਂ ਰੁਕਣੇ। ਲੱਖ ਮਾਰ ਲਵਾਂ ਖੇਸਾਂ ਦੀਆਂ ਬੁੱਕਲਾਂ, ਦੁੱਖ ਨਾ ਨਿੱਮੇ ਦੇ ਲੁਕਣੇ। ਦੋ ਜਾਣ ਚਾਰ ਆਉਣ ਦਿਲਾ ਮੇਰਿਆ, ਗਮ ਨਾ ਕਦੇ ਵੀ ਮੁੱਕਣੇ।

ਦਿਲ ਨਾ ਮੰਨਿਆ, ਮੈਂ ਤੁਰ ਪਿਆ ਦੁੱਖਾਂ ਦੀ ਗਠੜੀ ਲੈ ਪਿੱਛੋਂ ਦੂਰ ਵਗਦੀ ਨਦੀ ਵੱਲ। ਕੁਝ ਦੂਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਕ ਇਨਸਾਨ ਟੱਕਰਿਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦੀ ਗਠੜੀ ਖੋਲ੍ਹਣ ਹੀ ਲੱਗਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਦਰਦਾਂ ਦੀ ਪੰਡ ਖੋਲ੍ਹ ਲਈ ਜੋ ਮੇਰੀ ਗਠੜੀ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਭਾਰੀ ਸੀ। ਉਥੋਂ ਤੁਰਨ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਤੇਜ਼ ਹਵਾ ਦਾ ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਆਇਆ। ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ, ਇਨਸਾਨ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦਾ ਤਾਂ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਦਰਦ ਸੁਣਾ ਕੇ ਵੇਖ ਲਵਾਂ। ਤੇਜ਼ ਹਵਾ ਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਨੇ ਰੁਕ ਕੇ ਦੁੱਖਾਂ ਤਾਂ ਕੀ ਸੁਣਨੇ

ਕਿਸੇ ਨੇ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਨਾ ਸੁਣੀ...

ਸਨ, ਸਗੋਂ ਸਾਰੇ ਖਿਲਾਰ ਗਿਆ।

ਤੁਰਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਚਿੜੀਆਂ ਦਾ ਟੋਲਾ ਟੱਕਰਿਆ। ਚੀਂ-ਚੀਂ ਸੁਣ ਕੇ ਲੱਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹਨ ਜਾਂ ਇਹ ਵੀ ਇੱਕ-ਦੂਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੁੱਖ ਦੱਸ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਮੈਂ ਦੁੱਖਾਂ ਦੀ ਗਠੜੀ ਲੈ ਬੈਠਾ ਤਾਂ ਸਭ ਕੋਲ ਜਿਹੇ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਬੋੜ੍ਹਾ ਮਨ ਭਰਿਆ, ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਦਰਦ ਫਰੋਲ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਡੁੱਲ੍ਹਿਆ ਹੰਝੂ ਵੇਖ ਉਹ ਵੀ ਇਹ ਕਹਿ ਦੂਰ ਹੋ ਗਈਆਂ ਕਿ 'ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਨੇੜੇ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਆਈਆਂ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਤੂੰ ਸਾਡੇ ਲਈ ਚੋਗਾ ਲਿਆਇਆ ਹੋਵੇਗਾ।' ਘਰ ਮੁੜਨ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਦਿਲ ਨੇ ਨਾ ਮੁੜਨ ਦਿੱਤਾ। ਕਹਿੰਦਾ, 'ਤੁਰਿਆ ਰਹਿ, ਕੋਈ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲੇਗਾ।' ਮੈਂ ਬੱਕਿਆ ਜਾ ਬੈਠਾ ਦਰਖ਼ਤ ਦੇ ਥੱਲੇ ਜਿਸ ਦੀ ਠੰਢੀ ਛਾਂ ਨੇ ਧੁੱਪ ਦੀ ਤਪਸ਼ ਤੋਂ ਬੜਾ ਸਕੂਨ ਦਿੱਤਾ। ਸੋਚਿਆ, ਅਗਰ ਦਰਖ਼ਤ ਦੀ ਛਾਂ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਆਨੰਦ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਇਹ ਮੇਰੇ ਦਰਦਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣ ਲਏ, ਪਰ ਉਹ ਰੁੱਖ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਭਰਿਆ-ਪੀਤਾ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ,

ਦੁੱਖ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਬੜੇ,
ਮੈਂ ਵੀ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਬਿਮਾਰ।
'ਕੱਲਾ ਵੇਖ ਲਾ ਖੜ੍ਹਾ ਹਾਂ,
ਇਸ ਬੋਲੇ ਵਿਚਕਾਰ।
ਕਿਹਨੂੰ ਦਿਲ ਦੀ ਸੁਣਾਵਾਂ,
ਮੇਰਾ ਹੈ ਨਾ ਪਰਿਵਾਰ।
ਹਵਾ ਮੇਰੀ ਏ ਸ਼ਰੀਕ,
ਰਹਿੰਦੀ ਘੋੜੇ 'ਤੇ ਸਵਾਰ।
ਉਹ ਵੀ ਆਉਂਦੀ ਜਾਂਦੀ ਲੰਘਦੀ,

ਚਪੇੜਾਂ ਮੇਰੇ ਮਾਰ।

ਪੰਛੀ ਹੱਗਣ ਮੇਰੇ 'ਤੇ,
ਬੰਦਾ ਫੇਰੇ ਹਥਿਆਰ।
ਟਾਹਣੇ ਮੇਰੀਆਂ ਜੋ ਬਾਹਾਂ,
ਵੱਢ ਲੈ ਗੇ ਕਈ ਵਾਰ।
ਪੱਤਝੜ ਤੋਂ ਵੀ ਭੈੜੀ,
ਮੇਰੇ ਲਈ ਤਾਂ ਬਹਾਰ।
ਧੁੱਪੇ ਤਪਦੇ ਨੂੰ ਮੇਰੀ,
ਛਾਂ ਤਾਂ ਸਕਦੀ ਹੈ ਠਾਰ।
ਅੱਖਾਂ ਨਿੱਮਿਆ ਵੰਡਾਉਣਾ,
ਤੇਰੇ ਦਰਦਾਂ ਦਾ ਭਾਰ।

ਰੁੱਖ ਦੇ ਪਰਬਤ ਵਰਗੇ ਦੁੱਖ ਸੁਣ ਕੇ ਉਥੋਂ ਵੀ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਪੈਰ ਥੱਲੇ ਆਇਆ ਕਾਨਾ ਬੋਲ ਪਿਆ, 'ਮੈਨੂੰ ਸਿੱਧ ਕੇ ਕਿੱਧਰ ਤੁਰਿਆ ਜਾਨੈ। ਮੈਂ ਉਹੀ ਕਾਨਾ ਹਾਂ ਜਿਸ ਦੀ ਕਲਮ ਬਣਾ ਕੇ ਤੂੰ ਫੱਟੀ ਉਤੇ ਲਿਖਦਾ ਸੀ।' ਸੁੱਕੇ ਕਾਨੇ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਿਲ ਦੇ ਕੰਨੀਂ ਵੀ ਪਈਆਂ ਤੇ ਮੇਰੇ ਵੀ। ਮੇਰੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਹ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਗੂੰਜਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮੈਂ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਜਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਸੀਨੇ ਵਿਚ ਪਿਆ ਦਿਲ ਹੁੱਤਾ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ 'ਕੋਈ ਗੱਲ ਤੋਰ, ਇਹ ਪਾਣੀ ਤੇਰੇ ਨੈਣਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵਗਦੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਦਰਦ ਸੁਣ ਕੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰੇਗਾ।' ਮੈਂ ਕੁਝ ਚਿਰ ਲਈ ਪਾਣੀ ਵੱਲ ਟਿਕ-ਟਿਕੀ ਲਾ ਕੇ ਵੇਖੀ ਗਿਆ। ਕੋਈ ਝਿੰਗ ਪਾਣੀ ਉਤੇ ਤੈਰਦੀ ਆਉਂਦੀ ਕੋਲੋਂ ਲੰਘ ਜਾਂਦੀ। ਕੋਈ ਕਾਗਜ਼, ਕੱਪੜਾ ਤੈਰਦਾ ਆਉਂਦਾ ਲੰਘਦਾ ਵੇਖ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਵੀ ਆਪਣੇ ਦਰਦ ਸੁਣਾਉਣ ਆਏ ਹੋਣ, ਤੇ ਪਾਣੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਹੀ ਵਹਾ ਕੇ ਲੈ ਤੁਰਿਆ ਹੋਵੇ।... ਇੰਨੇ ਨੂੰ

ਦੂਰੋਂ ਉਠੀ ਛੱਲ ਆਉਂਦੀ ਨਜ਼ਰ ਪਈ। ਸੋਚਿਆ ਇਹ ਛੱਲ ਜ਼ਰੂਰ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣੇਗੀ ਪਰ ਉਹ ਵੀ ਕੋਲੋਂ ਲੰਘ ਗਈ। ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਵਗਦੀ ਨਦੀ ਵੀ ਤੇਜ਼ ਹਵਾ ਦੀ ਭੈਣ ਲੱਗੀ। ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਜਿਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਹੋਣ,

ਪਾਣੀ ਲੈ ਜਾ ਜੇ ਲਿਜਾਣਾ,
ਰਾਤੀਂ ਰੋਣ ਵਾਸਤੇ।
ਪਾਣੀ ਲੈ ਜਾ ਜੇ ਲਿਜਾਣਾ,
ਲੀੜੇ ਧੋਣ ਵਾਸਤੇ।
ਦੁੱਖ ਭੋਲਿਆ ਵੇ ਤੇਰੇ,
ਮੈਥੋਂ ਸੁਣੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣੇ...

ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਸਮਾਂ ਨਾ ਖਲੋਣ ਵਾਸਤੇ।

ਉੱਠਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਬਾਹੋਂ ਫੜ ਕਿਨਾਰੇ ਨੇ ਬਿਠਾ ਲਿਆ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, 'ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਚੱਲਿਆਂ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਜਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।' ਮੈਂ ਇਸ ਪਾਸੇ ਤੇ ਮੇਰਾ ਜੋੜਾ ਭਰਾ ਉਸ ਪਾਸੇ। ਸਾਡਾ ਮਿਲਣ ਨੂੰ ਦਿਲ ਕਰਦਾ ਪਰ ਮਿਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਅਗਰ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਛੱਲਾਂ ਦੁੱਖ ਵੰਡਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਕੌਣ ਦੁਖੀ ਹੈ ਤੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਕੌਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਛੱਲਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੈ? ਸਾਡੇ ਦਰਦਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਤਾਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋਈ,

ਦੁੱਖ ਸੁਣਾਉਣ ਆਏ ਸੀ,
ਕਿਨਾਰੇ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ।
ਲਾਚਾਰ ਜਿਹੇ ਹੋਗੇ ਹਾਂ,
ਵਿਚਾਰੇ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ।
ਸਾਡਾ ਨਾ ਭਰਾਵਾਂ ਦਾ,
ਸਹਾਰਾ ਯਾਰਾ ਕੋਈ।
ਬੇਸਹਾਰਾ ਨਦੀ ਦੇ,

ਮੇਰੇ
ਦਿਲ
ਦੀ
ਗੱਲ



ਨਿੰਮਾ ਡੱਲੇਵਾਲਾ

ਫੋਨ: 513-432-9754

ਸਹਾਰੇ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ।

ਕਿਨਾਰੇ ਦੇ ਦਰਦਾਂ ਦੀ ਕਥਾ ਸੁਣ ਮੈਂ ਘਰ ਮੁੜ ਪਿਆ। ਸੋਚਾਂ ਵਿਚ ਇੰਨਾ ਗੁਆਚ ਗਿਆ ਕਿ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ, ਕਦੋਂ ਰਾਹ ਵਿਚ ਪਏ ਪੱਥਰ ਦਾ ਠੇਡਾ ਲੱਗ ਕੇ ਮੂਧੇ ਮੂੰਹ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਅੰਦਰੋਂ ਦਿਲ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ, 'ਸੱਟ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ?' ਪੈਰ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ ਵਿਚੋਂ ਖੂਨ ਤੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਪੀੜ ਨਾਲ ਨੈਣਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਬੂੰਦਾਂ ਪਾਣੀ ਛਲਕ ਪਿਆ। ਪੱਥਰ ਵੱਲ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਲੱਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਹੱਸਦਾ ਹੋਵੇ। ਕਾਰਨ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੱਸ ਪਿਆ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਸੱਟ ਲੱਗੀ ਦਾ ਤੈਨੂੰ ਕੋਈ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਅੰਗਿਓ ਆਖਦਾ ਕਿ 'ਕਿਹੜੇ ਯੁੱਗ ਦੀ ਉਮੀਦ ਰੱਖੀ ਬੈਠਾ ਏ' ਕਿ ਕੋਈ ਤੇਰੇ ਦਰਦ ਦਾ ਦਰਦ ਮਨਾਵੇ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਦਰਦ ਦਾ ਭਾਰ ਨਹੀਂ ਵੰਡਾਉਣਾ, ਸਗੋਂ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਟੱਕਰੇਗਾ, ਇਸ ਭਾਰ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੀ ਕਰੇਗਾ।

ਮੈਂ ਘਰ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, 'ਵੇਖ ਲਿਆ, ਇੱਥੇ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਦੇ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦਾ।' ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਦਿਲ ਵੀ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਅਸੀਂ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਦੁੱਖ-ਸੁੱਖ ਦੇ ਸਾਥੀ ਬਣ ਗਏ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਤੇ ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਕਦੇ ਬਹਿਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਗੁਰਮਤਿ ਗਿਆਨ



ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ, ਕੈਨੇਡਾ

ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਰਾਗੁ ਰਾਮਕਲੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੱਲੋਂ ਛਾਪੇ ਗਏ 'ਸ਼ਬਦਾਰਥ' ਦੇ ਪੰਨਾ 1215 'ਤੇ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸਰਬ-ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਇੱਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦਾ ਓਟ-ਆਸਰਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਹੀ ਪੰਕਤੀ 'ਰਹਾਉ' ਦੀ ਪੰਕਤੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਭਾਵ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਜੀਵ ਨੂੰ ਉਸ ਸਰਬ-ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਚਰਨੀਂ ਲੱਗਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਹੀ ਇੱਕ ਐਸਾ ਮੌਕਾ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵੱਲੋਂ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਪਰਮਾਤਮ-ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਦੁਨਿਆਵੀ ਮੋਹ-ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਗਲਤਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਸ ਅਵਸਰ ਤੋਂ ਖੁੰਝ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ 'ਰਹਾਉ' ਦੀ ਦੂਸਰੀ ਪੰਕਤੀ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਗਾਹ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੋਹ-ਮਾਇਆ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਸਲੀ ਮਕਸਦ ਵੱਲੋਂ ਕਿਉਂ ਸੌਂ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਤਾਂ ਇਸ ਮੋਹ-ਮਾਇਆ ਦੀ ਉਂਘਲਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਬਿਰਤੀ ਤਿਆਗ ਕੇ ਆਪਣੇ ਫ਼ਰਜ਼ ਪ੍ਰਤੀ ਚੇਤਨ ਹੋ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ,

ਪ੍ਰਾਨੀ, ਪਰਮ-ਪੁਰਖ ਪਗਿ ਲਾਗੋ॥
ਸੇਵਤ ਕਹਾ ਮੋਹ ਨਿੰਦਾ ਮੈ ਕਬਹੂੰ
ਸੁਚਿਤ ਹਵੈ ਜਾਗੋ॥1॥ਰਹਾਉ॥

ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹੋ ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਾਂਗ ਵਿਚਰ ਰਹੇ ਮਨੁੱਖ! ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਵੇਗਾ ਜਦ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਹੀ ਕੋਈ ਸਿੱਖਿਆ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਰਹੀ? (ਆਪਣੀਆਂ ਮਾਤੀਆਂ ਬਿਰਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਮਨੁੱਖ ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਾਂਗ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਤੀਆਂ ਬਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪਸ਼ੂ-ਬਿਰਤੀਆਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਤੀਆਂ ਬਿਰਤੀਆਂ ਤੋਂ ਉਤੇ ਉਨ ਕੇ ਚੰਗੀਆਂ ਬਿਰਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਉਹ ਦੇਵ-ਪਦ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ)। ਕਿਉਂ ਵਿਸ਼ੇ-ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵਧਣ-ਫੁੱਲਣ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਦੇ ਤਾਂ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਸੁਆਦ ਤਿਆਗ ਦੇ? ਵਿਸ਼ੇ-ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਰਗੇ ਕਰਮ ਭਰਮ-ਮੂਲਕ ਹਨ ਇਸ ਤੱਥ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਧਰਮ ਵਾਲੇ ਕਰਮ ਕਰ ਅਰਥਾਤ ਮੰਦੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਕੇ ਸਹੀ ਕਰਮ ਕਰ।

ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਮੰਦੇ ਕਰਮਾਂ ਤੋਂ ਭੱਜ ਜਾਣ ਲਈ ਅਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ-ਸਿਮਰਨ ਰੂਪੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਨਾਮ-ਸਿਮਰਨ ਰਾਹੀਂ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਕਾਲ ਦੇ ਫੰਦੇ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਮੌਤ ਦੇ ਭੈ ਤੋਂ ਮੁਕਤਿ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਪਾਪ ਨੇੜੇ ਨਾ ਆਉਣ (ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਦੁੱਖ ਜਾਂ ਭੈ ਮੌਤ ਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਮੌਤ ਦਾ ਭੈ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਫਿਰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ ਸਤਾਉਂਦਾ, ਪਾਪ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣਗੇ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਹੀ ਅਜਿਹੀ ਤਾਕਤ ਹੈ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਮੌਤ ਦਾ ਡਰ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ)। ਜੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁੱਖ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ-ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗਿਆ ਰਹੇ,

ਔਰਨ ਕਹਾ ਉਪਦੇਸਤ ਹੈ ਪਸ਼ੂ
ਤੋਹਿ ਪ੍ਰਬੋਧ ਨ ਲਾਗੋ॥
ਸਿੱਚਤ ਕਹਾ ਪਰੇ ਬਿਖਿਯਨ ਕਹ
ਕਬਹੂੰ ਬਿਖੇ ਰਸ ਤਯਾਗੋ॥1॥
ਕੇਵਲ ਕਰਮ ਭਰਮ ਸੇ ਚੀਨਹੁ
ਧਰਮ ਕਰਮ ਅਨੁਰਾਗੋ॥
ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਕਰੇ ਸਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕੋ
ਪਰਮ ਪਾਪ ਤਜਿ ਭਾਗੋ॥2॥
ਜਾ ਤੇ ਦੂਖ ਪਾਪ ਨਹਿ ਭੇਟੈ
ਕਾਲ-ਜਾਲ ਤੇ ਤਾਗੋ॥
ਜੋ ਸੁਖ ਚਾਹੇ ਸਦਾ ਸਭਨ ਕੋ
ਤੋਂ ਹਰਿ ਕੇ ਰਸਿ ਪਾਗੋ॥3/3॥

ਪ੍ਰਾਨੀ ਪਰਮ-ਪੁਰਖ ਪਗਿ ਲਾਗੋ

ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਕੁੱਝ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸੰਕਲਪ ਜਿਹੜੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਗੋਚਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਹਨ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਚਰਨੀਂ ਲੱਗਣਾ, ਪ੍ਰਾਣੀ ਦਾ ਮੋਹ-ਨਿੰਦਾ ਵਿਚ ਸੁੱਤੇ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਜਾਗਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ, ਪਸ਼ੂ-ਬਿਰਤੀ ਅਤੇ ਬਿਖਿਆ-ਰਸ ਵਿਚ ਗਲਤਾਨ, ਵਿਸ਼ੇ-ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭਰਮ-ਮੂਲਕ ਕਰਮ ਸਮਝਣਾ ਅਤੇ ਧਰਮ-ਮੂਲਕ ਕਰਮ ਕਰਨ ਵੱਲ ਰੁਚਿਤ ਹੋਣਾ, ਇਸ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਨਾਮ-ਸਿਮਰਨ ਦੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਚੱਲਣਾ ਤਾਂ ਕਿ ਮੰਦੇ ਕਰਮਾਂ (ਪਾਪਾਂ) ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਭੈ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਮਿਲ ਸਕੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸੰਕਲਪਾਂ ਬਾਰੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਜੋ ਵਿਚਾਰ ਆਏ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੰਖੇਪ-ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਇਹ ਮੋਹ-ਮਾਇਆ ਦੀ ਨੀਂਦਰ ਕੀ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਚੌਥੀ ਨਾਨਕ ਜੋਤਿ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਉਮੈ, ਮੋਹ-ਮਾਇਆ ਨਿਰੀ ਕਾਲਖ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੰਦਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਹਉਮੈ, ਇਸ ਮਾਇਆਵੀ ਮੋਹ ਨੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲੋਂ ਵਿਛੋੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਹਉਮੈ, ਮੋਹ-ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਮਾਰਨ ਭਾਵ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵੱਲ ਜਾਂਦੇ ਰਸਤੇ ਦਾ ਰੋੜਾ ਹੈ।

ਇਹ ਸਰੀਰ ਸੋਨੇ ਰੰਗਾ ਸੁਹਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ (ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਆਪਣੀ ਜੋਤਿ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਇਸ ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ ਜਨਮ ਲੈਂਦਾ ਹੈ 'ਹਰਿ ਤੁਮ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਰਖੀ ਤਾ ਤੂ ਜਗੁ ਮਹਿ ਆਇਆ') ਪਰ ਇਸ ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਖੁਆਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਤੁਰਨ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਇਸ ਕਾਲਖ ਨਾਲ ਲਿਬੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖ ਇਸ ਤੋਂ ਬਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਰਾਹੀਂ ਉਹ ਇਸ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ,

ਮਾਰੇਹਿਸੁ ਵੇ ਜਨ ਹਉਮੈ ਬਿਖਿਆ
ਜਿਨਿ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭ ਮਿਲਣ ਨ ਦਿਤੀਆ॥
ਦੇਹ ਕੰਚਨ ਵੇ ਵੰਨੀਆ
ਇਨਿ ਹਉਮੈ ਮਾਰਿ ਵਿਗੁਤੀਆ॥
ਮੋਹੁ ਮਾਇਆ ਵੇ ਸਭ ਕਾਲਖਾ
ਇਨਿ ਮਨਮੁਖਿ ਮੂੜਿ ਸਜੁਤੀਆ॥
ਜਨ ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖਿ ਉਬਰੇ
ਗੁਰ ਸਬਦੀ ਹਉਮੈ ਛੁਟੀਆ॥1॥

(ਪੰਨਾ 776)

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਨੇ ਮੋਹ-ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਅੰਨ੍ਹਾ ਤੇ ਹਨੇਰਾ ਖੂਹ ਕਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਡਿੱਗੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਹੀ ਕੱਢ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਅੱਗੇ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਬਾਰੇ ਸੁਣੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬਚਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਮੋਹ-ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਡੁੱਬੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਡਿੱਗੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨਾਲ ਬਹਿਣ-ਖਲੋਣ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਣੀ ਬੇਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਮਨ ਤੋਂ ਵਿਸਾਰੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਜੀਵ ਮਾਇਆ ਇਕੱਠੀ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ-ਜੋਗ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਆਤਮਕ ਜੀਵਨ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਨਾਮ ਜਲ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੀਵ ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਨਿੰਦਾ ਆਦਿਕ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਗਲਤਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੇਵਾ, ਸੰਤੋਖ ਆਦਿ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਲੀਰ ਲੀਰ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਪਰਵਰਦਗਾਰ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਿਕਾਰਾਂ 'ਚ ਗੁਸੇ ਹੋਇਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾ ਲੈ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਪਿਆਂ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਚਦਾ ਹੈ,

ਸੁਨੀਅਤ ਪ੍ਰਭ ਤਉ ਸਗਲ ਉਧਾਰਨ॥
ਮੋਹ ਮਗਨ ਪਤਿਤ ਸੰਗਿ ਪ੍ਰਾਨੀ
ਐਸੇ ਮਨਹਿ ਬਿਸਾਰਨ॥1॥ਰਹਾਉ॥
ਸੰਚਿ ਬਿਖਿਆ ਲੇ ਗ੍ਰਾਹਜੁ ਕੀਨੀ
ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਮਨ ਤੇ ਡਾਰਨ॥
ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਲੋਭ ਰਤੁ ਨਿੰਦਾ
ਸਤੁ ਸੰਤੋਖੁ ਬਿਦਾਰਨ॥1॥(ਪੰਨਾ 820)

ਪਸ਼ੂ-ਬਿਰਤੀ ਕੀ ਹੈ? ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਰਾਗੁ ਬਸੰਤ ਵਿਚ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਾਇਆ ਦੇ ਮੋਹ ਵਿਚ ਅੰਨ੍ਹਾ ਮਨ ਉਸੇ ਮਤਿ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗ ਕੇ ਤੁਰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਾਇਆ ਦੇ ਮੋਹ ਵਿਚ ਅੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਪਈ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ

ਮਨ ਭਟਕਣਾ ਵਿਚ ਪਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਦੱਸੀ ਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਮਨ ਦੀ ਇਹ ਭਟਕਣ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗ ਕੇ ਤੁਰਨ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਕਿਉਂਕਿ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸਹੀ ਰਸਤੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਮਾਇਆ-ਰੂਪੀ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਭਟਕਦਾ ਠੋਡੇ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਆਸਰਾ ਤੱਕਣ ਦੀ ਥਾਂ ਹੋਰ ਆਸਰੇ ਦੀ ਝਾਕ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਭੈੜੀ ਮਤਿ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗ ਕੇ ਤੁਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਜੀਵਨ-ਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਮਨ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗ ਕੇ ਤੁਰਨ ਵਾਲੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਦਿੱਤੀ ਮਤਿ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ। ਅਜਿਹੇ ਮਨੁੱਖ ਸੁਭਾ ਪੱਖੋਂ ਪਸ਼ੂ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬਿਰਤੀਆਂ ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਹਉਮੈ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਆਕੜ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ। ਜੀਵਨ ਦੇ ਸਹੀ ਪੰਥ ਦੀ ਪਛਾਣ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਰਾਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਕਰਤਾਰ ਕੋਲੋਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ,

ਦੁਬਿਧਾ ਦੁਰਮਤਿ ਅਧੁਲੀ ਕਾਰ॥
ਮਨਮੁਖਿ ਭਰਮੈ ਮਝਿ ਗੁਬਾਰ॥1॥
ਮਨੁ ਅੰਧੁਲਾ ਅੰਧੁਲੀ ਮਤਿ ਲਾਗੈ॥
ਗੁਰ ਕਰਣੀ ਬਿਨੁ ਭਰਮੁ ਨ ਭਾਗੈ॥1॥ਰਹਾਉ॥
ਮਨਮੁਖਿ ਅੰਧੁਲੇ ਗੁਰਮਤਿ ਨ ਭਾਈ॥
ਪਸ਼ੂ ਭਏ ਅਭਿਮਾਨੁ ਨ ਜਾਈ॥2॥

(ਪੰਨਾ 1190)

ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਵੀ ਇਸੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਪ੍ਰੋਤਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗ ਕੇ ਤੁਰਨ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਮਾਇਆ ਦੇ ਮੋਹ ਅਤੇ ਹਉਮੈ ਕਾਰਨ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸਹੀ ਰਸਤੇ ਤੋਂ ਖੁੰਝਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਉਹੀ ਕੁੱਝ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਹ ਦੁੱਖ ਸਹੇਤਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਸਹਾਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲੋਭ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟਿਕਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ ਹਲਕਾਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਹਲਕਾਏ ਕੁੱਤੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪ ਵੀ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦੁੱਖ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਚੰਗੇ ਅਤੇ ਮੰਦੇ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਭਟਕਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਕਦੇ ਵੀ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਅਜਿਹਾ ਮਨ ਦਾ ਮੁਰੀਦ ਮਨੁੱਖ ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਾਲੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ ਕਿ ਇਹ ਜੀਵਨ-ਰਾਹ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਨਾ-ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਮਾਇਆ ਦੀ ਖਾਤਰ ਦੌੜ-ਭੱਜ ਕਰਦਾ ਉਹ ਮਾਇਆ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੋਇਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜੇ ਅਜਿਹੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਿਲ ਪਏ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਮਾਇਆ ਵੱਲੋਂ ਪਰਤ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦੱਸੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਮੇਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ

ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ,

ਹਉਮੈ ਮਾਇਆ ਮੋਹਿ ਖੁਆਇਆ
ਦੁਖੁ ਖਟੇ ਦੁਖੁ ਖਾਇ॥
ਅੰਤਰਿ ਲੋਭ ਹਲਕੁ ਦੁਖੁ ਭਾਰੀ
ਬਿਨੁ ਬਿਬੇਕ ਭਰਮਾਇ॥1॥
ਮਨਮੁਖਿ ਧ੍ਰਿਗੁ ਜੀਵਨੁ ਸੈਸਾਰਿ॥
ਰਾਮਨਾਮੁ ਸੁਪਨੈ ਨਹੀ ਚੇਤਿਆ ਹਰਿ ਸਿਉ
ਕਦੇ ਨ ਲਾਗੈ ਪਿਆਰੁ॥1॥ਰਹਾਉ॥
ਪਸ਼ੂਆ ਕਰਮ ਕਰੈ ਨਹੀ ਬੂਝੈ
ਕੂੜੁ ਕਮਾਵੈ ਕੂੜੇ ਹੋਇ॥
ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਿਲੈ ਤ ਉਲਟੀ ਹੋਵੈ
ਖੋਜਿ ਲਹੈ ਜਨੁ ਕੋਇ॥2॥

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਰਾਗੁ ਗਉੜੀ ਬਾਵਨ ਅਖਰੀ ਵਿਚ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੇ ਸਿਰਫ ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਹੀ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਲਿਆ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸਹੀ ਰਸਤੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਸਹੀ ਰਸਤੇ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਹ ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਰਗੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੀ ਗੁਜ਼ਾਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਹੀ ਗੁਰੂ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਰਸਤੇ ਨੂੰ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਮੱਥੇ ਦੇ ਭਾਗ ਜਾਗ ਪੈਣ,

ਸਲੋਕੁ॥
ਆਵਨ ਆਏ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਮਹਿ ਬਿਨੁ
ਬੂਝੇ ਪਸੁ ਢੋਰ॥
ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੋ ਬੂਝੈ ਜਾ ਕੈ
ਭਾਗ ਮਥੋਰ॥1॥ (ਪੰਨਾ 251)

ਭਰਮ-ਮੂਲਕ ਕਰਮ ਕੀ ਹਨ? ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਆਦਤਾਂ ਜਾਂ ਕਰਮ, ਕਲਪਨਾ ਆਦਿ ਭਰਮ-ਮੂਲਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਸੰਸਾਰ, ਮਨੁੱਖ-ਜੀਵਨ, ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਅਤੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ-ਮੂਲਕ/ਤਰਕ-ਸੰਗਤ ਸੰਕਲਪਾਂ ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਨਾ ਹੋਣ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ-ਲਾਲਚ ਅਤੇ ਪਰਾਈ ਨਿੰਦਿਆ ਨੂੰ ਭਰਮ-ਮੂਲਕ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਗਾਹ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੋਂ ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ ਅਤੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਸ਼ਾਂਤ-ਚਿੱਤ ਹੋਵੇ, ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ ਅਤੇ ਨਿੰਦਾ ਆਦਿ ਭਰਮ ਦੀਆਂ ਜੰਜੀਰਾਂ ਹਨ। ਜਿਹੜਾ ਮਨੁੱਖ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਨਿਰਲੇਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਲੱਭ ਲੈਂਦਾ ਹੈ,

ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧ ਪਰਹਰੁ ਪਰ ਨਿੰਦਾ॥
ਲਬੁ ਲੇਭੁ ਤਜਿ ਹੋਹੁ ਨਿਚਿੰਦਾ॥
ਭੁਮ ਕਾ ਸੰਗਲੁ ਤੋੜਿ ਨਿਰਾਲਾ
ਹਰਿ ਅੰਤਰਿ ਹਰਿ ਰਸੁ ਪਾਇਆ॥1॥

(ਪੰਨਾ 1041)

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਨ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਮਨ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਭਗਤੀ ਵਿਚ ਜੁੜਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦੱਸੇ ਹੋਏ ਜੀਵਨ-ਰਸਤੇ ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਾਂਤੀ

ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਗੁਜ਼ਾਰਦਿਆਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਸਕੀਦਾ ਹੈ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਭਰਮ, ਡਰ ਅਤੇ ਸਹਿਮ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਮੁੱਕਦਾ ਅਤੇ ਜਨਮ-ਮਰਨ ਦਾ ਚੱਕਰ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਸਹੀ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਦੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ। ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮਾਇਆਵੀ ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਗੋਤੇ ਖਾ ਖਾ ਕੇ ਆਤਮਕ ਮੌਤ ਸਹੇਤ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ,

ਭਰਮੁ ਭੇਦੁ ਭਉ ਕਬਹੁ ਨ ਛੁਟਿਸਿ
ਆਵਤ ਜਾਤ ਨ ਜਾਨੀ॥

ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਨਾਮ ਕੇ ਮੁਕਤਿ ਨ ਪਾਵਸਿ
ਭੂਬਿ ਮੁਏ ਬਿਨੁ ਪਾਨੀ॥2॥ (ਪੰਨਾ 1127)
ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਜਾਗਣਾ ਕੀ ਹੈ? ਜਾਗਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇ-ਵਿਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਮੌਤ ਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਲਈ ਸੁਚੇਤ ਹੋਣਾ। ਸੁੱਤੇ ਹੋਏ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਜੀਵ ਵਿਸ਼ੇ-ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵੱਲੋਂ ਅਵੇਸਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਰਾਗੁ ਬਿਲਾਵਲੁ ਵਿਚ ਜੀਵ-ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਜੀਵ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਪਿਆਰ ਮਾਇਆ-ਮੋਹ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਗਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਜੀਵ-ਇਸਤਰੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਰਾਹੀਂ ਜਾਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਉਹ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਬਚੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ-ਰਸ ਵਿਚ ਭਿੱਜੀ ਹੋਈ ਉਸ ਜੀਵ-ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਰਾਤਾਂ ਅਤੇ ਦਿਨ ਸਭ ਸੁਹਣੇ ਲਗਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਜੀਵਨ-ਸਫਰ ਚੰਗਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਨਾਸ਼ਵੰਤ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਮੋਹ, ਫ਼ਰੋਬ, ਮਾਇਆ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੁਬਾਜ਼ੀ ਛੱਡਣ ਕਰ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ-ਪਤੀ ਨੂੰ ਪਿਆਰੀ ਲੱਗਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ,

ਭਿਨਤੀ ਰੈਣਿ ਭਲੀ ਦਿਨਸ ਸੁਹਾਏ ਰਾਮ॥
ਨਿਜ ਘਰਿ ਸੂਤਤੀਏ ਪਿਰਮੁ ਜਗਾਏ ਰਾਮ॥
(ਪੰਨਾ 844)

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਜਦੋਂ ਮਾਇਆ ਦੇ ਮੋਹ ਵਿਚ ਸੌਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜਾਗਦਾ ਉਦੋਂ ਹੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਉਸ ਉਤੇ ਮਿਹਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਜਗਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਸਲੇ ਹੀ ਸੋਝੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਅਸਲੀ ਘਰ ਕਿਹੜਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਉਹ ਸੌਂਦਾ ਨਹੀਂ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਧਰਮ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਬਣਾ ਅਤੇ ਉਸ 'ਚ ਸਤਿ ਦਾ, ਸੁੱਚੇ ਆਚਰਣ ਦਾ ਬੀਜ ਪਾ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਆਤਮਕ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਵਾਹੀ ਕਰੋ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਅਜਿਹੀ ਆਤਮਕ ਖੇਤੀ ਨਾਲ ਲਾਭ ਖੱਟ ਕੇ ਲੈ ਜਾਵੋਗੇ ਫਿਰ ਵਧੀਆ ਸੌਦਾਗਰ ਸਮਝੋ ਜਾਵੋਗੇ,

ਧਰਮੁ ਭੁਮਿ ਸਤੁ ਬੀਜੁ ਕਰਿ
ਐਸੀ ਕਿਰਸ ਕਮਾਵਹੁ॥
ਤਾਂ ਵਾਪਾਰੀ ਜਾਣੀਅਹੁ
ਲਾਹਾ ਲੈ ਜਾਵਹੁ॥8॥ (ਪੰਨਾ 418)

(ਚਲਦਾ)

ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਿਆਨ

ਹੁਣ ਗੁਰਦੇਵ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੋ ਭਾਈ! ਉਹ ਸੱਚਾ ਸਾਹਿਬ, ਭਾਵ ਸਦਾ ਹੀ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਜੋ ਪਰਮਾਤਮਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਸਿਫਤ ਭੀ ਸਦਾ ਹੀ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਸਦਾ ਹੀ ਸਿਮਰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਸਦਕਾ ਮੇਰੇ ਜਨਮ ਤੇ ਮਰਨ ਦੇ ਡਰ ਅਤੇ ਮੋਹ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਬੰਧਨ ਕੱਟੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਦਕਾ ਹੀ ਮੇਰੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਫਿਕਰਾਂ ਅਤੇ ਦੁੱਖਾਂ ਕਲੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਨਾਨਕੁ ਸਾਲਾਹੇ॥
ਸਿਮਰਤ ਨਾਮੁ ਕਾਟੇ ਸਭਿ ਫਾਰੇ॥
ਪੂਰਨ ਆਸ ਕਰੀ ਖਿਨ ਭੀਤਰਿ
ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਗੁਣ ਜਾਪੇ ਜੀਉ॥

ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਖੀਰ 'ਚ ਗੁਰਦੇਵ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਉਸਤਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੋ ਭਾਈ! ਇਹ ਨਾਨਕ ਤਾਂ ਸਵਾਸ ਸਵਾਸ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸਿਫਤ ਸਾਲਾਹ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਸੋਹਣੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਕਰ ਕੇ ਸੰਸਾਰਕ ਮੋਹ-ਮਾਇਆ ਦੇ ਸਾਰੇ ਫਾਰੇ ਕੱਟੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸੋ, ਇਸ ਨਾਨਕ ਦੀ ਇਹ ਆਸ ਭੀ ਉਸ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਪਲ ਵਿਚ ਹੀ ਪੂਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾਨਕ ਹੁਣ ਹਰ ਸਮੇਂ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਦਾ ਹੈ।

-ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ

ਹੁਕਮੀ ਵਰਸਣ ਲਗੇ ਮੇਹਾ

ਹੁਕਮੀ ਵਰਸਣ ਲਗੇ ਮੇਹਾ
ਮਾਝ ਮਹਲਾ ੫
ਹੁਕਮੀ ਵਰਸਣ ਲਗੇ ਮੇਹਾ॥
ਸਾਜਨ ਸੰਤ ਮਿਲਿ ਨਾਮੁ ਜਪੇਹਾ॥
ਸੀਤਲ ਸਾਂਤਿ ਸਹਜ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ,
ਠਾਢਿ ਪਾਈ ਪ੍ਰਭਿ ਆਪੇ ਜੀਉ॥
ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਬਹੁਤੋਂ ਬਹੁਤ ਉਪਾਇਆ॥
ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਪ੍ਰਭਿ ਸਗਲ ਰਜਾਇਆ॥
ਦਾਤਿ ਕਰਹੁ ਮੇਰੇ ਦਾਤਾਰਾ
ਜੀਅ ਜੰਤ ਸਭਿ ਧ੍ਰਾਪੇ ਜੀਉ॥
ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀਉ! ਜਿਵੇਂ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਮੀਂਹ ਪੈਣ ਕਰ ਕੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਔਨ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਜੀਵ ਰਿਜਕ ਨਾਲ ਰੱਜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹੋ ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ ਜੀਉ! ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਦੀ ਦਾਤ ਦੀ ਬਾਰਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਜਗਤ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਤ੍ਰਿਪਤ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਤਿਸੰਗੀ ਜੀਵ ਤੇਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦੇ ਪਾਤਰ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਧ੍ਰਾਪੇ, ਭਾਵ ਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਗਤ ਦੇ ਮਾਇਆ ਰੂਪੀ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਨਾਲ ਜੁੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਸਚਾ ਸਾਹਿਬੁ ਸਚੀ ਨਾਈ॥
ਗੁਰ ਪਰਸਾਦਿ ਤਿਸੁ ਸਦਾ ਧਿਆਈ॥
ਜਨਮ ਮਰਣ ਭੈ ਕਾਟੇ ਮੋਹਾ
ਬਿਨਸੇ ਸੋਗ ਸੰਤਾਪੇ ਜੀਉ॥
ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਨਾਨਕੁ ਸਾਲਾਹੇ॥
ਸਿਮਰਤ ਨਾਮੁ ਕਾਟੇ ਸਭਿ ਫਾਰੇ॥
ਪੂਰਨ ਆਸ ਕਰੀ ਖਿਨ ਭੀਤਰਿ
ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਗੁਣ ਜਾਪੇ ਜੀਉ॥
ਗੁਰਦੇਵ ਜੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੋ ਭਾਈ! ਜਦੋਂ ਵਰਖਾ ਦੀ ਰੁੱਤ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਮੀਂਹ ਵੱਸਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਤਦੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਠੰਢ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਾਣੀ ਮਿਲਣ ਕਰ ਕੇ ਫਸਲਾਂ ਵੀ ਵੱਧ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਜਨ ਸੰਤ, ਭਾਵ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਜਦ ਸਤਸੰਗ

ਸਚਾ ਸਾਹਿਬੁ ਸਚੀ ਨਾਈ॥
ਗੁਰ ਪਰਸਾਦਿ ਤਿਸੁ ਸਦਾ ਧਿਆਈ॥
ਜਨਮ ਮਰਣ ਭੈ ਕਾਟੇ ਮੋਹਾ
ਬਿਨਸੇ ਸੋਗ ਸੰਤਾਪੇ ਜੀਉ॥

ਨਾਈਜੀਰੀਆ ਦਾ ਜਾਦੂ ਚੱਲਿਆ



ਨਾਈਜੀਰੀਆ ਦੀ ਫਿਲਮੀ ਸੁੰਦਰੀ ਸਿਲਵੀਆ ਨਦੂਕਾ

ਅੱਜ ਤਕ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਹਾਲੀਵੁੱਡ ਤੇ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਨੂੰ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀਆਂ ਫਿਲਮ ਨਿਰਮਾਣ ਇੰਡਸਟਰੀਆਂ ਮੰਨਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ ਪਏਗਾ। ਨਾਈਜੀਰੀਆ ਦੀ ਫਿਲਮ ਇੰਡਸਟਰੀ ਨੇ ਗਿਣਤੀ ਪੱਖੋਂ ਫਿਲਮ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਹਾਂ ਇੰਡਸਟਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪਛਾੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। 'ਨਾਲੀਵੁੱਡ' ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ

ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਇਸ ਫਿਲਮ ਇੰਡਸਟਰੀ ਵੱਲੋਂ ਬਣੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਨਾ ਸਿਰਫ ਪੂਰੇ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਸਗੋਂ ਅਫਰੀਕੀ ਬਹੁਤਾਤ ਵਾਲੇ ਯੂਰਪੀ ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਦਿਖਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਨਾਲੀਵੁੱਡ ਵਿਚ ਹਰ ਸਾਲ 1000 ਤੋਂ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਹਾਲੀਵੁੱਡ ਤੇ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਨ। ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਿਲਮਾਂ

ਦਾ ਸਾਲਾਨਾ ਵਪਾਰ ਸਿਰਫ 250 ਮਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ। ਇਹ ਰਕਮ 'ਹੈਰੀ ਪਾਟਰ' ਜਾਂ 'ਸਪਾਈਡਰਮੈਨ' ਸੀਰੀਜ਼ ਦੀ ਇਕ ਫਿਲਮ ਦੇ ਬਜਟ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਇੰਡਸਟਰੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਨਾਈਜੀਰੀਆ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਗੁਡਲਕ ਜੋਨਾਥਨ ਨੇ 200 ਮਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਦੀ ਰਕਮ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈ ਸੀ।

ਨਾਈਜੀਰੀਆ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਉਥੇ ਸਿਰਫ ਦੋ ਦਰਜਨ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੀ ਸਿਨੇਮਾਘਰ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅਫਰੀਕੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਹੈ। ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਿਲਮ ਸਟੂਡੀਓ ਵੀ

ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਨਾਈਜੀਰੀਆ ਵਿਚ ਬਣਦੀਆਂ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਫਿਲਮਾਂ

ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਰ ਫਿਲਮ ਦਾ ਬਜਟ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ 30 ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਵਿਚਕਾਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਾਸਟ ਤੇ ਕਰੂ, ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦਾ ਮਿਹਨਤਾਨਾ, ਕਾਸਟਿੰਗਮੈਨ, ਟ੍ਰਾਂਸਪੋਰਟਸ ਦਾ ਖਰਚਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਨਾਲੀਵੁੱਡ ਵਿਚ ਬਣਨ ਵਾਲੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਜਾਦੂ-ਟੁਣਿਆਂ, ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਤੇ ਘਪਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਥੋਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦਾ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਿਹਨਤਾਨਾ ਪ੍ਰਤੀ ਫਿਲਮ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਤਕ ਹੈ। ਨਕਲੀ ਖੂਨ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਂ ਤੇ ਘਟੀਆ ਕੁਆਲਿਟੀ ਦੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਐਨੀਮੇਸ਼ਨਸ ਕਾਰਨ ਇਹ ਫਿਲਮਾਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਵਿਚ ਇੰਨੀਆਂ ਲੋਕਪ੍ਰਿਯ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕੀ ਸਿਨੇਮਾ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਉਭਾਰਨ ਲਈ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਡਰਬਨ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਫਿਲਮ ਫੈਸਟੀਵਲ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਪੀਟਰ ਰੋਰਵਿਕ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾਲੀਵੁੱਡ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ 'ਮਾਤਰਾ ਤੋਂ ਗੁਣਵੱਤਾ' ਵੱਲ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਥੇ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੀ ਫਿਲਮ ਇੰਡਸਟਰੀ ਅਫਰੀਕਾ ਲਈ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਉਦਾਹਰਨ ਹੈ।

ਮੀਰਾ ਨਾਇਰ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰੇਗੀ ਰਿਚਾ ਚੱਢਾ

ਫਿਲਮ 'ਗੈਂਗਸ ਆਫ ਵਾਸੇਪੁਰ' ਰਾਹੀਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਰਹੀ ਰਿਚਾ ਚੱਢਾ ਹੁਣ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਨਾਮੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾ ਮੀਰਾ ਨਾਇਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਫਿਲਮ ਲਈ ਰਿਚਾ ਨੂੰ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਸਾਈਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਰਿਚਾ ਲਈ ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਫਿਲਮ 'ਗਾਂਧੀ' ਦੇ ਗਾਂਧੀ ਯਾਨੀ ਬੈਨ ਕਿੰਗਜ਼ ਵੀ ਅਭਿਨੈ ਕਰਨਗੇ। ਫਿਲਮ 'ਓਏ ਲੱਕੀ ਲੱਕੀ ਓਏ' ਵਿਚ ਡੌਲੀ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਏ ਕੇ ਆਪਣੇ ਫਿਲਮੀ ਸਫਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਰਿਚਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਫਿਲਮ 'ਤਮੰਚੇ' ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। 'ਗੈਂਗਸ ਆਫ ਵਾਸੇਪੁਰ' ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਦੀ ਅਨਪੜ੍ਹ ਔਰਤ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲੀ ਰਿਚਾ ਹੁਣ ਮੀਰਾ ਨਾਇਰ ਦੀ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੀ ਫੈਸ਼ਨਏਬਲ ਕੁੜੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਏਗੀ। ਆਪਣੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਰਿਚਾ ਨੂੰ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੀਰਾ ਨਾਇਰ ਨੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਫਿਲਮਾਂ 'ਓਏ ਲੱਕੀ...' ਤੇ 'ਗੈਂਗਸ ਆਫ ਵਾਸੇਪੁਰ' ਦੇਖੀਆਂ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਕਾਸਟ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈ ਲਿਆ। ਮੀਰਾ ਨਾਇਰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਫਿਲਮ ਸਮਾਰੋਹਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਇਹ ਫਿਲਮ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਰਿਚਾ ਖੁਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਦੀ ਫਿਲਮਕਾਰ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।



ਸੁਸ਼ਮਿਤਾ ਸੇਨ ਛੇਤੀ ਹੀ ਪਰਤੇਗੀ ਪਰਦੇ 'ਤੇ



ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਪਰਦੇ ਤੋਂ ਗਾਇਬ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਸੁਸ਼ਮਿਤਾ ਸੇਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਛੇਤੀ ਹੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਪਰਤੇਗੀ। ਛੇਤੀ ਸਾਲਾ ਇਸ ਸਾਬਕਾ ਮਿਸ ਯੂਨੀਵਰਸ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਸਾਲ 2010 ਵਿਚ ਫਿਲਮ 'ਨੋ ਪ੍ਰਾਬਲਮ' ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸ ਨੇ ਫਿਲਮਾਂ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸੁੰਦਰਤਾ ਮੁਕਾਬਲੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਆਪਣੀ ਕੰਪਨੀ 'ਆਈ ਐਮ ਸੀ' ਵਿਚ ਰੁੱਝੀ ਹੋਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਸਾਲ 2010 ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਗਠਨ ਦੀ ਹਿਮਾਗਨੀ ਸਿੰਘ ਯਦੂ ਨੇ ਹੁਣੇ ਜਿਹੇ ਮਿਸ ਏਸ਼ੀਆ ਪੈਸੀਫਿਕ ਅਵਾਰਡ ਜਿੱਤਿਆ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਥੋੜ੍ਹੀ ਰਾਹਤ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਹ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਪਰਤ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਸਾਈਨ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਅਖੀਰ ਤਕ ਜਾਂ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਮੁੜ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇਗਾ। ਸੁਸ਼ਮਿਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ 'ਝਾਂਸੀ ਕੀ ਰਾਣੀ' ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਫਿਲਮ ਫਿਲਹਾਲ ਰੋਕ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਉਸ ਦਾ ਪਸੰਦੀਦਾ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਨੂੰ ਉਹ ਹਰ ਹਾਲ ਪੂਰਾ ਕਰੇਗੀ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਬਜਟ ਮਿਲ ਜਾਏਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਇਹ ਫਿਲਮ ਬਣਾਏਗੀ। ਫਿਲਹਾਲ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਹੋਰ ਯੋਜਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਤ ਕਰੇਗੀ।

ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਆਖਰੀ ਫਿਲਮ 'ਅਤਾ ਪਤਾ ਲਾਪਤਾ'



ਖਰਾਬ ਸਿਹਤ ਕਾਰਨ ਸਵਰਗੀ ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਅਭਿਨੈ ਨਾਲੋਂ ਦੂਰੀ ਬਣਾ ਰੱਖੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ ਤਾਂ ਤਕਰੀਬਨ ਹਰੇਕ ਮੈਗਜ਼ੀਨ, ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਇਹ ਛਪਿਆ ਸੀ ਕਿ 'ਜਬ ਵੀ ਮੈਂ' ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਖਰੀ ਫਿਲਮ ਸੀ। ਹੁਣ ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਲੱਖਾਂ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਉਹ ਫਿਲਮ 'ਅਤਾ ਪਤਾ ਲਾਪਤਾ' ਰਾਹੀਂ ਵੱਡੇ ਪਰਦੇ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣਗੇ। ਇਹ ਫਿਲਮ 7 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ

ਰਾਜਪਾਲ ਯਾਦਵ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਰਾਜਪਾਲ ਯਾਦਵ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਭਿਨੈ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਰਪਿਤ ਸਨ। ਸੈੱਟ 'ਤੇ 'ਅਤਾ ਪਤਾ ਲਾਪਤਾ' 7 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਰਾਜਪਾਲ ਯਾਦਵ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਉਹ ਨਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਖਰੇ ਦਿਖਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਆਪਣੇ ਸੀਨੀਅਰ ਹੋਣ ਦਾ

ਰੋਹਬ ਝਾੜਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੈੱਟ 'ਤੇ ਕਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਰਾਜਪਾਲ ਯਾਦਵ ਨੂੰ ਫਖਰ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਆਖਰੀ ਫਿਲਮ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਬੀਏਟਰ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਣੇ ਹਨ। ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 25 ਦਸੰਬਰ, 2011 ਨੂੰ ਰੰਗਮੰਚ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਮਹਾਨ ਅਭਿਨੇਤਾ ਸੱਤਿਆਦੇਵ ਦੁਬੇ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਅਭਿਨੈ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਾਟਕ ਦੇ ਕਲਾਕਾਰ ਦੀ ਹੈ। ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਡਬਿੰਗ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਨਾਜ਼ੁਕ ਹੋ ਗਈ। ਉਹ ਡਬਿੰਗ ਬੀਏਟਰ ਜਾ ਕੇ ਡਬਿੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਨ।

ਉਦੋਂ ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ ਕਿਸੇ ਮਿਮਿਕ੍ਰੀ ਕਲਾਕਾਰ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਡਬਿੰਗ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਸੋਚੀ ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਕਲਾਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਹੁਬਹੁ ਨਕਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਅਖੀਰ ਡਬਿੰਗ ਦੇ ਉਪਕਰਨਾਂ ਨੂੰ ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਤੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਡਬਿੰਗ ਕੀਤੀ ਤੇ ਇਕ ਕਲਾਕਾਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਫਿਲਮ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਿਭਾਈ। ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਹ ਫਿਲਮ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਮਹਾਨ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤੀ ਹੈ।



ੴ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ॥

ਧੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਆਈ ॥ ਤਿੰਨ ਸਗਲੀ ਚਿੰਤ ਮਿਟਾਈ ॥



ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਰਿਚਮੰਡ ਹਿੱਲ

95-30, 118 ਸਟਰੀਟ ਰਿਚਮੰਡ ਹਿੱਲ, ਨਿਊਯਾਰਕ 11419

ਫੋਨ : 718-864-3333, ਫੈਕਸ 718-441-7305

ਵਲੋਂ

ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਰਿਚਮੰਡ ਹਿੱਲ ਵਲੋਂ ਟਰਾਈ ਸਟੇਟ ਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ, ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀਆਂ, ਸਮੂਹ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ, ਸਮੂਹ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੇ ਸਭਾਵਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜਾ ਗੁਰਪੁਰਬ ਜੋ ਪਹਿਲੀ ਸਤੰਬਰ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਨੂੰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮਾਗਮ ਉਲੀਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹਨ।

ਦੂਸਰਾ ਮਹਾਨ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ

ਦਿਨ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਨੂੰ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।



ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਲੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਦੂਸਰਾ ਮਹਾਨ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ 25 ਅਗਸਤ ਦਿਨ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਪਿਆਰ ਸਹਿਤ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਉਸ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ 1604 ਈ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਆਦਿ ਬੀੜ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸੰਪਾਦਨਾ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਰਾਮਸਰ ਸਰੋਵਰ ਤੋਂ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਦੇ ਸੀਸ ਤੇ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹੋ ਕੇ ਆਪ ਨੰਗੇ ਪੈਰੀ ਚੌਰ ਸਾਹਿਬ ਕਰਦਿਆਂ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦਿਆਂ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ ਤੇ ਉਥੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਕੇ ਪਹਿਲੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਪੰਨ ਪੰਨ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੂੰ ਥਾਪਿਆ ਗਿਆ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਸੀ। ਸੋ ਉਸ ਦਿਹਾੜੇ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਤੋਂ ਇਹ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਸਮਾਗਮ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਆਓ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਰਲ ਮਿਲ ਕੇ ਇਸ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਨੂੰ ਵਧਾਈਏ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀਆਂ ਅਸੀਸਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੀਏ।

ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਤੇ ਰਸਤਾ : ਇਹ ਮਹਾਨ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਗੁਰੂ ਘਰ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਤੋਂ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਦੁਪਹਿਰ 12 ਵਜੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਆਰੰਭ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਕਿ 118 ਸਟਰੀਟ ਤੋਂ 101 ਐਵੀਨਿਊ ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ 114 ਸਟਰੀਟ ਗੁਰੂ ਘਰ ਤੋਂ ਲਿਬਰਟੀ ਐਵੀਨਿਊ ਤੇ ਪਹੁੰਚੇਗਾ ਜਿਥੋਂ ਚਲਦਾ ਹੋਇਆ 95 ਐਵੀਨਿਊ ਤੋਂ 127 ਸਟਰੀਟ ਤੇ ਪਹੁੰਚੇਗਾ ਜਿਥੇ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਸਮੇਂਕੀ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗੀ।

ਪਹੁੰਚ ਰਹੇ ਰਾਗੀ ਜਥੇ ਤੇ ਕਥਾਵਾਚਕ

1. ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਾਲੇ
2. ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਾਲੇ
3. ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਾਂਤ ਮੁਹਾਲੀ ਵਾਲੇ।
4. ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਗੁਰਨਿਮਿਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜ ਤੇ ਭਾਈ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਗੀਲਾ
5. ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਾਲੇ
6. ਕਥਾ ਵਾਚਕ ਗਿਆਨੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਲੰਧਰ ਵਾਲੇ।
7. ਢਾਡੀ ਜਥਾ ਭਾਈ ਰਸ਼ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਮਾਲ

ਲਾਈਵ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ

ਦੂਸਰਾ ਮਹਾਨ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ GET ਪੰਜਾਬੀ ਚੈਨਲ ਤੇ ਪੂਰੇ ਇੰਡੀਆ ਵਿਖੇ ਲਾਈਵ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ: ਸਤਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੱਕੜ
646.464.0197, ਸੁਖਦੀਪ ਸਿੰਘ 917.951.4664

ਬੇਨਤੀ ਕਰਤਾ ਸਮੂਹ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਤੇ ਸਮੂਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ

ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਗਿਆਨੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
917.353.7265

ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕੰਗ
718-974-4827

ਕੈਸ਼ੀਅਰ ਸ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੱਡਾ
917-930-8343

ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ
347-324-2405

ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਸਪੋਰਟਸ
ਵਿੰਗ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ
917.515.1721

ਚੇਅਰਮੈਨ ਸ. ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਖੱਟੜਾ
917-662-3749

ਪਬਲਿਕ ਰਿਲੇਸ਼ਨ ਚੇਅਰਮੈਨ
ਸ. ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ
347-837-5615

ਮਿਲਵਾਕੀ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਤੇ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ

ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਤਕਰੀਬਨ 3 ਵਜੇ 95 ਐਵੀਨਿਊ ਤੇ ਸਮੇਂਕੀ ਪਾਰਕ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਸਮਾਪਤੀ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਪਰੰਤ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਹੋਵੇਗੀ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਿਲਵਾਕੀ ਦੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੇ ਜਾਨਾਂ ਵਾਰੀਆਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਸਮਾਗਮ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁਲ ਭੇਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਆਪਣੀ ਪਹਿਚਾਣ ਦਰਸਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ ਇਹ ਸਮਾਗਮ 3 ਤੋਂ 5 ਵਜੇ ਤਕ ਚਲੇਗਾ ਜੋ ਕਿ ਗੁ: ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਲੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਉਲੀਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਗਵਰਨਰ ਤੇ ਸਿਟੀ ਦੇ ਮੇਅਰ ਨੂੰ ਇਥੋਂ ਦੇ ਕਾਗਰਸਰ ਸੈਨੇਟਰਾਂ ਨੂੰ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਪਣਾ ਏਸ਼ੀਅਨ ਮੀਡੀਆ ਤੇ ਅਮਰੀਕਨ ਮੀਡੀਆ ਸਾਰੇ ਚੈਨਲ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਓ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਪਣੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦਰਸਾ ਕੇ ਇਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਹਿਚਾਣ ਦਸੀਏ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਹਾਂ ਤੇ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਮੰਗਣ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਾਂ।

ਸ. ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਸੇਖਵਾਂ ਸਾਬਕਾ
ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਮੰਤਰੀ, ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ
ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਸ਼ਿਰਕਤ
ਕਰਨਗੇ।



ਗੁਰਪੁਰਬ ਵਾਲੇ ਦਿਹਾੜੇ ਸਮਾਗਮ

ਪਹਿਲੀ ਸਤੰਬਰ ਦਿਨ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਨੂੰ ਜਿਸ ਦਿਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜਾ ਹੋਣਾ ਹੈ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮਾਗਮ ਹੋਣਗੇ। ਸ਼ਾਮ 5 ਵਜੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਆਰੰਭ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਤਕਰੀਬਨ ਰਾਮ 10.30 ਵਜੇ ਤਕ ਚਲੇਗਾ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਤਮ ਰਸ ਕੀਰਤਨ ਦਰਬਾਰ ਫੁਲਾਂ ਦੀ ਵਰਖਾ ਕਰਦਿਆਂ ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪੁਰਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਟਾਲ ਲਗਾਏ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਸੇਵਾ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ਸੰਗਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।